

2019

2019ko uztaia

**[EAEko emakumeen
aurkako indarkeriari
buruzko datu
estatistikoak:
analisi eta
interpretazioa]**

Datu estatistikoak 2018

EAE-KO EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIARI BURUZKO DATU ESTATISTIKOAK: ANALISIA ETA INTERPRETAZIOA

Eusko Jauriaritzako erakunde autonomiaduna
Organismo Autónomo del Gobierno Vasco

Txosten hau EDE fundazioko Ikerketa Sozialeko Zerbitzuak egin du, Emakunderentzat.

AURKIBIDEA

SARRERA	4
ESPARRUA	5
Emakumeen aurkako indarkeria: kontzeptualizazioa	5
Emakumeen aurkako indarkeria-moduak	9
Metodologiari buruzko ohar laburrak	13
Mugarri izan diren arau batzuk	14
Informazio-iturriei buruzko zehaztapen batzuk	24
DATUAK: ARAZOAREN DIMENTSIOA ETA LOTUTA DAUDEN FAKTOREAK	28
1. Emakumeen aurkako indarkeriaren eragina: zenbati eragiten die indarkeria mota bakoitzak?	28
Erregistro ofizialetako datu orokor batzuk	28
Non gertatzen dira erasoak?	31
Noiz gertatzen dira erasoak?.....	33
Bilakaerari buruzko datuak	34
Indarkeria ezkutua: inkestetako datu orokor batzuk.....	36
Bikotekideak edo bikotekide ohiak eragindako indarkeria	41
Familia barruko beste indarkeria-mota batzuk.....	49
Sexu-indarkeria, familiarik kanpo.....	50
2. Emakumeen aurkako indarkeriaren biktimen eta erasotzaileen ezaugarriak: Zer emakumek pairatzen dute? Zer gizonek erabiltzen dute?	58
Emakumeen aurkako indarkeria eta adina	58
Jatorria eta emakumeen aurkako indarkeria	65
Ikasketa-maila eta emakumeen aurkako indarkeria	67
Diru-sarrerak edo lan-egoera eta emakumeen aurkako indarkeria	68
Bizilekua eta emakumeen aurkako indarkeria	69
Dibertsitate funtzionala eta emakumeen aurkako indarkeria	70
Bizilekurik gabeko emakumeak eta emakumeen aurkako indarkeria	74
Emakume gazteak, IKT eta emakumeen aurkako indarkeria	75
3. Emakumeen aurkako indarkeriaren ondorioak: Zertan datza indarkeria hori? Zer ondorio dakartza?	77
Arau-haustek	78
Kaltegarritasuna	80
4. Aurrerapausoak eta oztupoak: Emakumeak zer aurrerapauso ematen ari dira? Zer zailtasun dituzte?	83

Emakumeen aurrerapausoak	83
Oztopoak	88
5. Herritarrek emakumeen aurkako indarkeriaren gainean duten pertzepzioa: Zer sentsibilizazio-maila dute herritarrek? Zer mito faltsu daude?.....	90
Mito faltsuak	94
Larritasuna.....	97
ADIERAZLEEN SISTEMA: datuen segimendua	100
ONDORIOAK: gako garrantzitsuenak	104
ERANSKINAK	110
ERREFERENTZIA DOKUMENTALEN DOSSIERRA.....	117
Txostenak eta ikerlanak	117
Esparru arautzailea eta erregulatzaileria	128
Emakumeen eta gizonen berdintasuna	128
Emakumeen aurkako indarkeria	131
Datuak lortzeko iturriak	135
Lehen mailako iturriak.....	135
Bigarren mailako iturriak.....	137
Emakumeen aurkako indarkeriaren eremuan erreferente diren instituzioak eta antolakundeak.....	141

SARRERA

Emakumeen aurkako indarkeria desberdintasunaren eta gizonek emakumeen gainean duten botere-harremanen adierazpen krudelena da. Indarkeria hori egiturazkoa da, emakumeen bizitzako esfera desberdinak zeharkatzen ditu (eskola, lana, gizartea, politika, familia, eta abar), eta haien giza eskubideak eta oinarritzko askatasunak baliatzeko aukera murrizten die.

Indarkeria hori giza eskubideen urraketa larritzat hartu da, eta jada ez da joko eremu pribatuan gertatzen den arazotzat hartzen; hori izan da mota horretako indarkeriaren aurkako borrokan azken urteotan erdietsitako lorpen handienetako bat. Horren ondorioz, gehiago sartu da agenda politiko eta instituzionaletan.

Emakunderen lanaren lehentasunetako batzuk Emakumeen aurkako indarkeriaren prebentzioa eta hori nozitzen duten emakumeen arretaren koordinazioa dira. Horren ildotik, azken urteetan argitaratu dituen txostenetan ondo islatzen da zer nolako konpromisoa duen EAEn emakumeen aurka baliatzen den indarkeriari buruzko informazioa biltzeko eta sistematizatzeko, jomuga indarkeria-mota hori ikusaraztea izanik.

Txosten honek, urtero egindakoak bezala, aukera ematen du emakumeen aurkako indarkeriari buruzko jakintza handitzeko eta sendotzeko eta eremu horretako politikak ikuspegi orokor batetik bideratzeko, gaur egun barreiatuta dagoen jakintza zabala aintzat hartuta.

Txostenean, datu kuantitatibo batzuk jasotzen dira, arazoa norainokoa den eta arazoari zer faktore lotzen zaizkion erakusteko. Txostenaren zati handi bat 2019an eskuragarri zeuden datu esanguratsuenetan oinarritzen da; hain zuzen ere, Azterlan eta Analisisien Dibisioak eta Ertzaintzak emandako datuetan (Eusko Jaurlaritza, Segurtasun Saila). Datu horiei esker dakigu EAeko poliziak ofizialki zenbat emakume eta zenbat kasu erregistratu dituen urte horretan emakumeen aurkako indarkeria dela-eta (biktimizazioak).

Hala ere, nahiz eta iturri hori egun gure ingurunean daukagun informazio-erreferentzia garrantzitsuenetariko bat izan, kontuan hartu behar da datu horiek EAeko poliziak *Erakundeen Arteko II. Akordioan* jasotako hiru eremuetan ofizialki erregistratzen dituenak soilik direla (bikotekideek edo bikotekide ohiek emakumeen aurka baliatutako indarkeria, familia barruko indarkeria eta familiatik kanpoko sexu-askatasunaren kontrako delituak), eta horregatik esan daiteke arazoaren zati bat baino ez dutela erakusten (*Erakundeen Arteko II. Akordioa, etxeko tratu txarrak eta sexu erasoak jasan dituzten emakumeei harrera hobea egiteko*).

Kontuan izan behar da datu hauetan ez dela islatzen emakumeen aurkako indarkeriaren arazoaren garrantzia osoa. Horrela, adibidez, ez dute islatzen instituzioetara jo ez duten emakumeen errealitatea: salatu ez duten emakumeak, indarkeriari beste bide batzuetatik aurre egiten diotenak (familiar, emakume-elkarteen bidez...), eta abar. Horregatik, txosten honetan beste iturri batzuetatik bildutako datuak ere jasotzen dira (erregistro ofizialak, baliabide eta programak kudeatzen dituzten erakundeen datuak, ikerketak, txostenak, balantzeak ...). Halaber, EAeko erreferentziaz gainera, beste lurralde-eremu batzuetako informazio esanguratsua ere sartzen da, analisia aberasteko.

Azkenik, adierazle nagusien datuen bilakaerari buruzko atal bat ere sartu da, laburpen moduan, EAeko emakumeen aurkako indarkeriari buruzko datu garrantzitsuenei jarraipena egitea errazteko.

ESPARRUA

Emakumeen aurkako indarkeria: kontzeptualizazioa.

Emakumeek emakume izate hutsagatik pairatzen duten indarkeriari esaten zaio emakumeen aurkako indarkeria: gizonezkoen hegemonian oinarritzen den gizarte batean erabiltzen da, eta hegemonia horrek botere-harreman **desorekatuak** sorrarazten ditu emakumeen eta gizonen artean. Indarkeria-mota ugari daude, sexu-genero sistemak zeharkatuak guztiak. Ordea, hemen gizonezkoek baliatzen duten indarkeria aztertuko dugu: emakumeen gaineko kontrolari eta haiekiko nagusitasunari eusteko helburu duen indarkeria, hain zuzen ere.

Beijingen egindako *Emakumeei buruzko IV. Mundu Konferentziak (1995)* adostutako Ekintzarako Plataformak adierazitakoa bere eginez, Emakumeen eta *Gizonen Berdintasunari buruzko otsailaren 18ko 4/2005 Legeak* honela definitzen du emakumeen aurkako indarkeria: “Emakumea izateagatik pairatutako edozein ekintza bortitz joko da emakumeen aurkako indarkeriatzat, baldin eta ekintza horrek emakumeari **kalte fisikoa, sexuala edo psikologikoa** ekartzen badio edo ekar badiezaioke. Jokaera horien artean sartuko dira emakumeari ekintza horiek egiteko mehatxu egitea, hertsapenak egitea edo askatasuna arbitrarioki kentzea, bitzita publikoan edo pribatuan”¹.

Emakumeen aurkako indarkeria **egiturazkoa** da, hau da, gizarte-egitura matxistaren barruan antolatu eta ezarria da, eta, horrenbestez, zergatia gizaritari lotua dago, nahiz eta pertsona konkretuek harreman pribatuetan erabiltzen duten indarkeria izan.

Indarkeria-mota hori ez da soilik kultura, eskualde edo herrialde jakin batzuetan baliatzen, ez eta gizarte bateko emakume talde jakin batzuen aurka ere. Egoera orokor horretan, bada alderik emakumeen egoeren artean (emakume afrikarrak, asiarrak, latinoamerikarrak, europarrak, neskatilak, gazteak, emakume helduak, adinekoak, soldatapekoak, langabetuak...), baina guztiak bizi dira gizonekiko mendetasunean (egoera horrek adierazpen anitz baditu ere).

Mendekotasun horren sorburu, teoria feministek adierazitakoaren ildotik, lanaren sexu-banaketak ezarri duen hierarkia historikoa eta unibertsala da, produkzio moduek denboran iraunarazi dutena². Gizarteak antolamendu sexista du, emakumeei ematen zaielako ugaltze-rola eta haien esku uzten delako etxeko lanen ardura (hala, bigarren mailako garrantzia ematen zaio biziraupen-sistemari, eta haren balioa gutxietsi egiten da); aldiz, gizonak izan ohi dira produkzioko edo ekoizpeneko lanen arduradun (eta lan horiek “kontrola” dakarte maila guztietan). Sexu-genero sistemak ezaugarri, balio, funtzio eta rol jakin batzuekin lotzen ditu sexuak, eta, horrez gainera, desberdintasun bihurtzen du diferentzia. Hau da, sistema hori ez da generoak bereiztera mugatzen, hierarkiak ere ezartzen baititu generoen eta generoen barne-osagaien artean; hori horrela, gutxietsi egiten dira emakumeak eta emakumeei lotutako rolak, funtzioak eta ezaugarriak, eta neurriz gain balioesten gizonezkoei lotutakoak.

¹ NAZIO BATUAK. *Beijingo Adierazpena. Emakumeei buruzko IV. Mundu Konferentzia*. Beijing: Nazio Batuak, 1995.

² FALCÓN, L. *La razón feminista. Vindicación Feminista*. Madril: 1994. Hala dio Lidia Falcón autoreak bere liburuan: “Talde handi bat da emakumea, gizarte-klaseen artean ugariena, eta egiteko jakin bat betetzen du historikoki, lana sexuaren arabera banatzearen ondorioz”.

Teoria feministak adierazten duenez, patriarkatuak³, gizonzkoen menderakuntzako kultura-ereduetan oinarritutako harremanen inguruan eratutako gizarte-egitura den aldetik, gutxiagotasun-egoeran (zapalkuntza eta esplotazioko egoeran) jartzen ditu emakumeak, emakume izate hutsagatik, eta, ondorioz, gizonen kolektiboa baino maila apalagoan jartzen.

Emakumeen aurkako indarkeriaren jatorrian, batetik, emakumeen eta gizonen artean izan diren botere-harreman desorekatuak daude, eta, bestetik, emakumeen aurkako diskriminazio orokortua, bai sektore publikoan, bai sektore pribatuan. Botere-desorekek, arau kultural diskriminatzailerik eta desberdintasun ekonomikoek emakumeen giza eskubideak urratzen dituzte, eta indarkeria betikotzen dute. Baina kontuan izan behar da emakumeen aurkako indarkeriaren arazoa ez dela erasoetara mugatzen; aitzitik, harreman-modu bat da indarkeria: pribilegioak sortzen ditu, eta erasoak erabiltzen ditu harremanen asimetria horri eusteko eta emakumeak menderatzeko.

Indarkeria hori egiturazkoa da, eta horrela **aitortzen dute** gaur egun nazioarteko erakunde ugariak. Gure autonomia-erkidegoan, nabarmentzekoa da Etxeko tratu txarrak eta sexu-erasoak jasaten dituzten emakumeei laguntza hobea emateko Erakundeen Arteko II. Akordioa, 2009. urtean alor askotako erakundeek izenpetua (osasun-arlokoek, polizialek, judizialek, abokatuen elkarteek, gizarte-zerbitzuek eta hezkuntzakoek). Akordio horren xedea da erakundeen arteko koordinazioa eta lankidetzaren bermatzea, behar bezala zaintzeko laguntza osoa eta pertsonalizatua; inolako diskriminaziorik gabeko berdintasuna; prebentzioa, indarkeria-egoera gehiago ekiditeko; biktimen autonomiaren eta ahalduzkoen garapena, eta efikazia eta azkartasuna, erantzunak berehala emateko eta biktimizazio sekundarioa ahalik eta gehien saihesteko. Hau esaten da Akordioaren zioen azalpenean: “Emakumeen aurkako indarkeriak emakumeek bizitzaren eremu ezberdinetan jasaten duten egiturazko ezberdintasun-egoeran ditu erroak. Desberdintasun horri, gizartean eta familian sexuaren arabera egindako zereginen eta arduren banaketa tradizionalak eusten dio, banaketa horrek emakumeak gizonen azpitik jartzen baititu”⁴.

Gizarteak, menderik mende, sexuaren arabera esleitu izan ditu rola eta balioak (familiaren bidez, eskolan, legeen bidez edo ohituraz instituzionalizatuta), eta jokabide naturaltzat hartu izan da banaketa hori. Egoera horren **normalizazio-maila** horren handia izan denez, orain gutxi arte ez da auzitan jarri eremu sozialean eta publikoan. Alde horretatik, hau nabarmendu behar da: “pentsamoldeak ez dira aldaketa politikoen erritmo berean aldatzen, eta kode patriarkalaren ideiek eta sinesmenek indarrean jarraitzen dute herritar askorengan, nahiz eta bi generoen arteko eskubide-berdintasuna aitortzen duten gizarte demokratikoetan bizi; hori horrela, gizonen eta emakumeen arteko harremanak ulertzeko modu tradizional eta desorekatuetan sozializatu dira ikuskera horiek”⁵.

Soziologo askoren iritziz, emakume askorentzat besteak beste horregatik da horren zaila tratu txarrak salatzea; izan ere, emakumeen aurkako indarkeria normalizatzen eta indarkeria hori hautematea zailtzen duten eredu kulturalen eraginpean hazi dira emakume horiek eta beraien ingurukoak. Horrez gainera, sarritan, indarkeria hori hautematen baldin bada ere, ingurukoak isilik geratzen dira edo normalizatu egiten dute indarkeria, eta emakumea babesik gabe uzten

³Teoria feministak ikerketa zorrotzak egin zituen 70eko hamarkadan “gizarte patriarkala” izendatu zuen gizarte-antolamendua aztertzeko; hala, teoria horren ustez, botere-abusuan eta gizonen emakumeekiko gailentasunean oinarritutako gizarte-antolamendua da patriarkatua.

⁴EMAKUNDE. *EAE n etxeko tratu txarrak eta sexu erasoak jasaten dituzten emakumeei laguntza hobea emateko Erakundeen Arteko II. Akordioa*, Vitoria-Gasteiz: Emakunde, 2009.

⁵ ALBERDI, I. eta MATAS, N. *La violencia doméstica. Informe sobre los malos tratos a mujeres en España*. Bartzelona: La Caixa fundazioa, 2002. Gizarte Azterlanen Bilduma. 10. zk.

dute indarkeria salatzen erabakia hartu behar duenean; izan ere, emakume ahulduari babesteak ezarritako kontsensu tazituak urratzea eta boteretsuari aurre egitea dakar.

Horregatik guztiagatik, emakumeak antolatzen hasten direnean, negoziazio-indarra handitzen dutenean eta gizonezkoen autoritatea auzitan jartzen dutenean, ahuldu egiten da patriarkatua. Hala eta guztiz ere, indarkeria-modu asko pairatzen jarraitzen dute emakumeek, eta indarkeria-modu horiek aurrez ezarritako botere-estatusa auzitan jarri ondoren agertzen dira: “lege-diskriminazioa zertxobait apaldu baldin bada ere (...), orokortu egin dira pertsonen arteko indarkeria eta tratu txar psikologikoak, gizonak —banaka eta talde moduan— suminduta baitaude, izan duten botere-galerarengatik”⁶.

Horrez gainera, zenbait autorek ohartarazi dutenez, adi begiratu behar zaie sotilagoak diren eta gizartean horrenbesteko ikusgarritasunik ez duten beste indarkeria-adierazpen batzuei: “**mikromatxismo**” deitu izan zaie⁷. Indarkeria horren adierazpen dira kontrol eta menderakuntzako portaera arinak, “intentsitate apalekotzat” jotzen direnak; portaera naturalizatuak, legitimatuak eta ezkutatuak izaten dira, baina emakumeenganako abusu-jokabideak dira, emakume izate hutsagatik egiten direnak.

Gure gizartean gero eta arbuio sozial handiagoa dauka emakumeen aurkako indarkeriak; hala ere, mikromatxismoak dira gaur egun gizonek gehien erabiltzen dituzten tranpak: emakumeekiko “autoritatea” betetzen jarraitzeko baliatzen dituzte, gizartearen irudiko hain “larriak” ez diren jokabideak hartuta.

Jokabide sexistak dira, gizon gehienek emakumeekiko beren gain hartzen duten “autoritate” zaharrean oinarritzen direnak, uste horrek ez baitu oraindik erabat galdu garai batean zuen legitimazioa. Manipulazio-jokabideak dira, eta beren helburua da, nahiz eta hitzez ez den halakorik adierazten, emakumeek genero-rol tradizionalak betetzen jarraitzea eta gizonen mendekotasunezko posizio gailenari eustea, gizonentzat gero eta abantaila, erosotasun eta eskubide gehiago eskuratzen saiatzeko (askatasun gehiago izateko, denboraren eta espazioen erabilera handiagoa egiteko, zainduak izateko edo etxeko lanetatik askatzeko). Hala, jokabide horien bidez, bigarren maila batean jarrarazi nahi dira emakumeak.

Oso zaila da portaera horiek ikusaraztea eta gizartean deslegitimatzea, nahiz eta eguneroko bizitzan emakumeei oztopoak eta zailtasunak ekartzen dizkieten, berdintasuna iristeko bidean; horra hor, gizonezkoek behin eta berriro izaten duten portaera sotil eta gogaikarri horren arrisku handiena.

Azkenik, berariaz azpimarratu behar da emakumeen aurkako indarkeria horren kontzeptualizazioa diziplinarteko azterlan askotan **oinarrituta** dagoela, hala nola *Gender Studies* azterlanetan eta ikuspegi feministako azterlanetan. Garrantzitsua da behin eta berri azpimarratzea, zeren eta oraindik ere eragozpen teorikoak eta politikoak jartzen dira azterlan horien aurkikuntzak hainbat lanetan barneratzeko (ez da ahaztu behar emaitzak mundu osoan kontrastatu direla eta jakintza-arlo bakoitzari dagozkion metodo eta teknika zientifikoak erabiliz lortu direla); hala, hainbat lan argitaratzen dira oraindik “genero-ikerketek desegokitzen jo dituzten ikuspegiak baliatuta”.

Adibide zehatzak emateko, adierazi behar da ikerketa psikologiko asko, gaur egun ere, “itsu zaizkiola (generoari), teoriak (patriarkalak) eraginda”⁸. Esate baterako, alor psikologikoko

⁶ CASTELLS, M. La era de la información. *Economía, Sociedad y Cultura*, 1998. 2. lib. El poder de la Identidad.

⁷ BONINO, L. Los micromachismos. La Cibeles, 2004, 2 zk., 1-4. or.

⁸ DELGADO C. Por qué la violencia de género es algo diferente: reenfocando el concepto. In POZO, M. (zuz.) *¿Podemos erradicar la violencia de género?* Granada: Comares argitaletxea, 2015

zenbait azterlanek diotenez (*Dating Violence* izaerakoek edo bikote gazteen indarkeriari buruzkoek, adibidez), emakumeak eta gizonak biak dira bortitzak, biek maiztasun beraz egiten baitute eraso, baina hori adieraztean, bi oker egiten dira: batetik, eraso puntaletara mugatzen da indarkeria (eta hori kontzeptuzko akats handia da), eta, bestetik, berdin tratatzen dira bai eraso instrumentalak edo proaktiboak (helburua zerbait lortzea da, hala nola baliabideak, norbait menderatzea edo estatus soziala edo zerbait gehiago), bai eraso erreaktibo edo defentsiboak (kasu horietan, egiatzko edo hautemandako ofentsa bati erantzuteko erabiltzen da eraso).

Emakumeen aurkako indarkeriaren arazoa behar bezala fokuratzeko, aztertu behar da, batetik, gizarte-sistema nola egituratzen den sexu batek bestea menderatzea legitimatzeko, eta bestetik, nola erabiltzen diren erasoak sexu batek bestearekiko dituen pribilegioei eusteko (modu instrumentalean), eta saihestu egin behar da jokabidea baino ez kontuan hartzea hark zer esanahi eta ondorio dituen albo batera utzita. Hau da, nahitaezkoa da berdintasun ezaren baldintzei begiratzea, erasoen intenzionalitatea modu batekoa edo bestekoa izatea eragiten baitute.

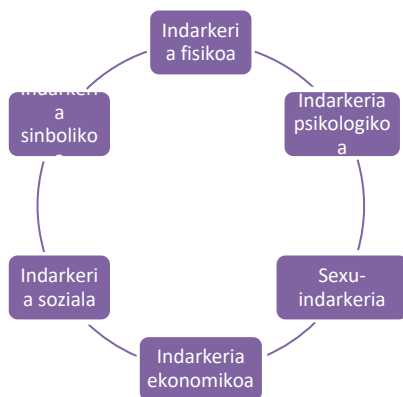
Genero-azterlanak eta ikuspegi feministako azterlanak tradizio zientifikoaren zati handi baten androzentrismoa salatzen dabilta; izan ere, askok ez dute ulertzen gizonek eta emakumeek osatzen dutela gizartea, etengabe adierazten dituzte gizartean nagusi diren aurreiritziak eta balioak, eta, finean, itsu dira genero-diferentziekiko.

Emakumeen aurkako indarkeria-moduak

Emakumeen aurkako indarkeriaren kontzeptuak adiera zabala du, eta ez da mugatzen bikotekideen edo bikotekide ohien arteko tratu txarretara eta sexu-erasoetara. Emakumearen aurkako indarkeria-modu asko daude (indarkeria fisikoa, sexuala, psikologikoa, ekonomikoa, etab.), eta eremu askotan erabiltzen da (familian, komunitatean, Estatuaren aldetik, gatazka armatuetan, etab.) Beraz, neskailen eta emakumeen aurkako indarkeriak adierazpen ugari ditu, nahiz eta indarkeria modu batzuk ohikoagoak diren gunen, herrialde eta eskualde jakin batzuetan.

Edonola ere, emakumeen aurkako indarkeria-modu guztiek dute elkarren arteko lotura: “emakumeak mespretxatzen eta beheratzen dituen ideologia patriarkala dago sexu-erasoen, laneko sexu-jazarpenaren, etxeko erasoen eta bortxaketen atzean”⁹.

Irizpide bat baino gehiago erabil daiteke indarkeria moduak sailkatzeko. Txosten honetarako, bi sailkapen planteatzea erabaki da: lehen sailkapen moduan, eragindako indarkeriaren elementuak hartzen dira kontuan (ekonomikoa, sexuala, psikologikoa, etab.), eta bigarrenean, berriz, indarkeriaren eremua eta indarkeria erabiltzen duenaren eta biktimaren arteko harremana (bikote-harremana, bikotekide ohiarena, etxekoa, soziala, lanekoa, etab.).

Dituen elementuen arabera, indarkeria-mota hauek bereiz daitezke: indarkeria fisikoa, indarkeria psikologikoa, sexu-indarkeria, indarkeria ekonomikoa, indarkeria soziala eta indarkeria simbolikoa.

- **Indarkeria fisikoa:** Emakumearen biziaren edo osotasun fisikoaren aurka egiten duen indarkeria da, edo xede hori duena. Ekintza ez-istripuzkoa da, min fisikoa eragiten duena edo eragin dezakeena. Horietako batzuk dira bultzakadak eta kolpeak ematea, gauzak jaurtitzea eta antzekoak, baldin eta emakume bati heriotza, lesio larriak, tratamendu medikoa edo kirurgikoa behar duten lesioak edo ospitaleraterik gabeko lesioak eragiteko modukoak baldin badira. Erasoen ondoriozko gaixotasunak eta lesioak zaintzeko laguntzarik ez ematea ere tratu txartzat hartzen da. Tratu txarren modu hori da bikotearen edo bikote ohiaren aurka erabiltzen den indarkeriaren adierazpen ezagunena, indarkeria horren eragina emakumeen gorputzean nabarmentzen baita maiz.

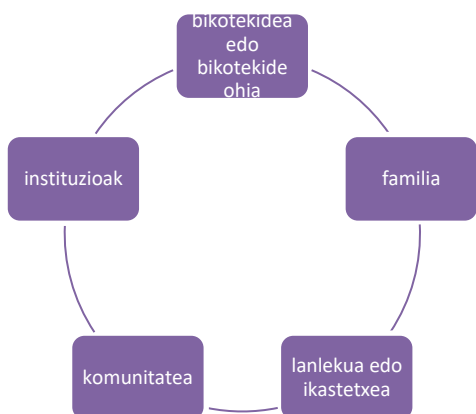
⁹ ALBERDI, I. eta MATAS, N. *La violencia doméstica. Informe sobre los malos tratos a mujeres en España*. Bartzelona: La Caixa fundazioa, 2002. Gizarte Azterlanen Bilduma. 10. zk.

- **Indarkeria psikologikoa:** Min edo sufrimendu psikologikoa edo emozionala sortzen edo sorrarazi nahi duen indarkeria da, bai eta emakumearen duintasuna ukatzea, hari segurtasun eza eragitea, emakumeak bere buruari errespetua ez izatea, mendekotasun emozionala sortzea, autoestimua galaraztea, gizartetik bakartzea eta askatasunaz gabetzeko bestelako moduak baliatzea, mehatxuak, laidoak eta umiliatze-saioak eginez, baldintzarik gabeko mendekotasuna edo etengabeko zaintza ezarraraziz. Hitzeko jokabide hertsagarriak dira (esaterako, irainak) edo hitzik gabeko jokabide hertsagarriak, bikotekidea ukitzera iristen ez badira ere (esaterako, ateak kolpatzea edo objektuak suntsitzea). Tratu txar psikologikoak nahitako jokabideak dira, min psikologikoa, norbere buruarenganako konfiantzaren galera edo sufrimendua ekartzen dutenak: irainak, laidoak, oihuak, isiluneak, mehatxuak, salaketak, bestearen ideien kritikak ... Jokabide horiek jendearen aurrean nahiz eremu pribatuan egin daitezke, eta oso zaila da horiek hautematea baldin eta erasotzaileak portaera hori arlo pribatuan baino ez badu.
- **Sexu-indarkeria:** Emakumeen gorputza beren borondatearen aurka erabiltzea dakarren indarkeria da. Eraso fisikoa eta laido psikologikoa ere bada, pertsonaren sexu-askatasunaren aurkakoa. Sexu-indarkeriazko jokabideak dira sexu-erasoak, sexu-abusuak, sexu-jazarpenak, exhibizionismoa, sexu-probokazioa, adingabeak galbideratzea eta adingabeen pornografia. Sexu-indarkeriazko jokabidetzat hartzen dira, baita ere, behartutako prostituzioa, pertsonak sexu-xedeetarako salerostea, genitalen mutilazioa (infibulazioa), eta birjintasuna, haurdun ez izatea eta/edo fideltasuna 'egiaztatze' egiten diren azterketa behartuak. Sarritan, indarkeria-mota hori ez da indarkeria moduan ikusten bikotekideen artean, emakume askok ez baitu uste sexualitate behartua bortxaketa denik. Horregatik, nahiz eta indarkeria-mota hori emakumeen aurka munduan gehien erabiltzen denetakoa izan, gutxien salatzen denetakoa da. Gizonezkoek eragindako sexu-indarkeria patriarkatuak emandako abantaila-baldintzetan bermatzen da, eta, emakumeen gorputza erabiliz, emakumeak mendean hartzea du helburu.

Ondoren, modalitate batzuen arteko diferentziak zehazten dira:

- **Sexu-erasoa:** *onespenik gabeko sexu-harremana da, indarkeria erabiliz edo emakumea beldurraraziz egiten dena. Kasurik argiena bortxaketa da, bortxaketaren forma guztiak. Emakumeak bortxatzen direnean, biktimizazio bikoitza gertatzen da askotan, emakumea jasandako erasoaren errudun egiten baitute.*
- **Sexu-abusua:** *sexu-izaerako jokabideak egitean datza, baina indarkeria erabili gabe edo emakumea beldurrarazi gabe. Zigor-kodeak bereizi egiten ditu onespenerik gabeko gehiegikeriak eta engainuz edo nagusitasun-egoera bat baliatuz egindakoak.*
- **Sexu-jazarpena:** *lan-harremaneko, irakaskuntza-harremaneko edo zerbitzuak emateko esparru batean, norberarentzat edo beste batentzat usu eta modu jarraitu batean sexu-mesedeak egiteko eskatzea da; horren ondorioz, biktima larderia larriko egoera iraingarri edo umilgarrian aurkitzen da. Horren eraginez, aldatu egin daiteke biktimak lan-esparruan duen jokabidea: jazarlearekin bakarrik ez suertatzeko ahaleginak egin ditzake, janzkera jakin bat eramán, etab. Horrez gainera, lan-esparruan gerta daiteke biktima lanetik kaleratzea, mailaz ez igozte edo mehatxatua izatea ekintza horien bidez.*

- **Indarkeria ekonomikoa edo finantzarioa eta/edo ondarezkoa:** Emakume baten eta, halakorik bada, emakumearen seme-alaben edo ekonomikoki haren mende daudenen ongizate fisikoa edo psikologikoa borondatez eta arrazoirik gabe urratzeko ekintzek osatzen dute indarkeria ekonomikoa. Horren barnean sartzen da, halaber, norberaren baliabide ekonomikoak, familiakoak edo bikotekideenak xedatzeko aukerak mugatzea. Tratu txar ekonomikoak lotura handiagoa du baliabide ekonomikoak erabiltzeko lehentasunekin, baliabiderik ez izatearekin baino. Lan ordaindua duten emakumeei zein lan ordaindurik gabeko emakumeei ezartzen zaie kontrol hori.
- **Indarkeria soziala:** Emakumea bakartzea eragiten du indarkeria sozialak; hau da, emakumea bere senideengandik eta lagunengandik urrunarazten du, jendaurrean mespretxatzen edo baztertzen eta abar. Jokabide horiek guztiek min psikologikoa egiten dute.
- **Indarkeria sinbolikoa:** Indarkeria sinbolikoa edo zeharkakoa gertatzen da sinesmen eta rol sozial jakin batzuk barneratzen direnean: gizonetzkoen gailentasuna erreproduzitzen duten edo aurreko atalean azaldu diren indarkeria-motak justifikatzen edo hutsaltzen dituzten sinesmen eta rolak izaten dira, biktimek beraiek ere barnera ditzaketenak. Mezuak, balioak, irudiak eta zeinuak dira, pertsonen arteko harreman sozialetan mendekotasuna, desoreka eta diskriminazioa erreproduzitzen eta transmititzen dutenak eta emakumeek gizartean duten mendetasun-egoera naturalizatzen dutenak.

Indarkeria-eremuen arabera, indarkeria hauek bereizten dira: bikotekidearen edo bikotekide ohiaren eremuko, familia barruko indarkeria, laneko edo hezkuntza-eremuko indarkeria, komunitate-eremuko indarkeria eta indarkeria instituzionala.

Bestalde, eremu hauetan gertatzen dira emakumeen aurkako indarkeria matxistaren moduak¹⁰:

- **Bikotekidearen edo bikotekide ohiaren eremuan:** emakumearen bikotekideak, bikotekide izan denak edo harekin antzeko lotura afektiboa duen edo izan duen gizonetzko batek indarkeria fisikoa, psikologikoa, sexuala, ekonomikoa edo sexuala (besteak beste) baliatzen du emakumearen aurka.

¹⁰ Gatazka armatuak ere zerrenda horretan sartzen dira (eta, horien artean, besteak beste, emakumeen giza eskubideen urraketa, eta bereziki, haiek gatibu hartzea, bizilekuz aldatzera behartzea, modu sistematikoan bortxatzea, sexu-esklabutza, behartutako haurdunaldiak eta emakumeak sexu-esplotaziorako eta ustiapen ekonomikorako salerostea); hala ere, azterlanaren mugetatik kanpo geratzen dira oraingo honetan.

- **Familia barruan** (bikotekideen eta bikotekide ohien indarkeria kanpo utzita)¹¹: aurreko puntuan adierazitako bat ez den bizikidetzaren unitateko edo familiako kideren batek indarkeria fisikoa, psikologikoa, sexuala edo ekonomikoa (besteak beste) baliatzen du emakumearen aurka, aintzat hartu gabe emakumearekin bizi diren ala ez eta indarkeria zer eremutan gertatzen den.
- **Lanean edo hezkuntza-eremuan**: emakumearen kontra, besteak beste indarkeria fisikoa, psikologikoa, sexuala edo ekonomikoa baliatzen da lanean edo irakaskuntza-eremuan, sexu-jazarpenaren bidez edo sexuan oinarrituta. Eremu horietan, indarkeria lan-orduetan eta eskola-orduetan edo ordu horietatik kanpo eragin daiteke, eta lantokian edo ikastegian nahiz eremu horietatik kanpo.
- **Komunitatean**: harreman sozialen esparruan, indarkeria fisikoa, sexuala edo psikologikoa baliatzen da emakumeen aurka. Botere edo nagusitasunezko posizioak baliatzen dira indarkeria-ekintza horiek egiteko, hala nola sexu-erasoak eta -gehiegikeriak; sexu-jazarpena; sexuan oinarritutako jazarpenak; emakume eta neskatilen salerosketak; ezkontza behartuak; edo emakumeen osasunaren aurkako eta haien ugaltze- eta sexu-eskubideen aurkako indarkeria (esate baterako, fetu femeninoen abortu selektiboak, esterilizatze behartuak eta emakumeen genitalen mutilazioa).
- **Eremu instituzionalean**: Erakunde, organo edo instituzio publikoetako agintari, funtzionario, profesional, langile eta agenteek egindako ekintzak edo ez-egiteak dira, baldin eta horien helburua bada oztopoak eta eragozpenak jartzea emakumeek politika publikorako sarbidea izan dezaten eta legeek indarkeriarik gabe bizitzeko aitortzen dizkieten eskubideak erabil ditzaten.

Adierazi den moduan, botere-harreman desorekatuak daude emakumeen aurkako indarkeriaren atzean, eta botere horien azken xedea ez da emakumeak zauritzea, baizik eta menderakuntza eta harremaneko botereari eta autoritateari eustea. Indarkeria-motak modu ziklikoan gertatu ohi dira, eta ziklo horiek, gainera, hautemanezinak edo ezkutukoak izaten dira askotan. Ildo horretatik, "indarkeria-kate bateko beste kate-begi bat" bezala ikusi behar da eraso bakoitza"¹².

Gizartean aldaketa demografikoak, ekonomikoak eta eraldaketa sozialak eta kulturalak gertatu ahala, gero eta gehiago erabiltzen dira indarkeria modu batzuk, eta gero eta gutxiago, beste batzuk. Esaterako, teknologia berriek indarkeria modu berriak dakartzate, hala nola Internet bidezko edo telefono mugikorren bidezko jazarpena.

¹¹ Adierazi behar da azterlan batzuek batera aztertzen dituztela bikotekidearen edo bikotekide ohiaren eremua eta familia barruko genero-indarkeria, eta eremu horri familia-eremua edo etxeko eremua esaten diotela.

¹² ALBERDI, I. eta MATAS, N. *La violencia doméstica. Informe sobre los malos tratos a mujeres en España*. Bartzelona: La Caixa fundazioa, 2002. Gizarte Azterlanen Bilduma. 10. zk.

Metodologiari buruzko ohar laburrak

Txosten hau egiteko, bigarren mailako iturriak kontsultatzeko teknika metodologikoa erabili da. Zehazki, emakumeen aurkako indarkeriaren arazoarekin lotutako estatistikak eta dokumentuak identifikatu eta bildu dira, gure ustez adierazgarrienak direnak, eta, horretarako, informazio-iturri hauek erabili dira: lege-esparrua, txostenak, planak, gidaliburuak, ebaluazioak, ikerlanak, eragiketa estatistikoak, erregistro ofizialak, literatura grisa, etab.

Kontsultatu den informazio gehiena **Euskal Autonomia Erkidegoaren** eremukoa da, baina beste lurralde-eremu batzuetako datuak ere aintzat hartu dira (batik bat, Estatukoak eta Europakoak), konklusio osagarriak ateratzeko eta EAEn egindako analisia testuinguruan jartzeko.

Emakumeen aurkako indarkeriaren arazoaren kontzeptualizazioaren atalean, definizio zabal bat eman da, eta hainbat indarkeria-modu aipatu dira, testuinguru desberdinetan gertatzen direnak; hala ere, txosten honek jasotzen dituen datu gehienak *Erakundeen Arteko II. Akordioan* jasotako hiru **eremuei** buruzkoak dira: bikotekideak (edo bikotekide ohiak) erabilitako indarkeria, etxeko indarkeria (bikotekidea edo bikotekide ohi ez den gizezko batek eragindakoa) eta familia-eremutik kanpoko sexu-indarkeria (Erakundeen Arteko II. Akordioa, Etxean tratatu txarrak eta sexu-indarkeria jasaten dituzten emakumeei arreta hobea emateko). Eremu horietara bideratzen dira instituzioen laguntza eta lan gehienak, eta ondorioz, horietan sortzen da aztertze moduko informazio eta datuen bolumenik handiena.

Mugarri izan diren arau batzuk

Zenbait arauen bidez, emakumeen aurkako indarkeriari ematen zaion erantzuna hobetzeko ahalegina egin da. Azken urteetan bultzatu den lege-esparruak neurri batzuk arautu ditu indarkeria-mota hori prebenitzeko eta desagerrarazteko, biktimak babesteko, eta indarkeria erabiltzen dutenak arbuiatzeko, zigortzeko eta ez toleratzeko.

Hona hemen arau mugarrietako batzuk:

Nazioartean:

Genero-indarkeriaren arazoa Nazio Batuen Erakundean (NBE) planteatu zen lehen aldiz, emakumeen eskubideen aldeko aktibismoak bultzatuta. Gaiak berebiziko bultzada izan zuen Nazio Batuen Erakundearen Emakumeentzako Hamarkadan (1975-1985); izan ere, garai horretan, nabarmen handitu zen NBEren ekintza-programari atxiki zitzaizkion erakunde feministen kopurua, eta indar handia eman zitzaien emakumeei buruzko nazioarteko eta eskualdeko konferentziei. **Emakumeei buruzko lehen Mundu Konferentzia** Mexiko Hirian egin zen, 1975ean, Emakumearen Nazioarteko Urtean. Konferentzia horretan, genero-indarkeriaren gaineko nazioarteko elkarrizketari ekin zitzaion, eta asmo handiko hiru helburu ezarri ziren: berdintasuna, garapena eta bakea. Konferentzia hori mugarri izan zen genero-berdintasuna munduko agendan barneratzeko.

<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/fwcwn.html>

Mugimendu feministaren nazioarteko lanaren emaitzarik nabarmenetako bat tresna arauemaile bat izan zen, emakumeen eskubideak giza eskubide gisa hartu zituen: **Emakumeen Aurkako Diskriminazio Modu Guztiak Ezabatzeari Buruzko Konbentzioa (CEDAW)**; Nazio Batuen Erakundeko Biltzar Nagusiak onartu zuen 1979ko abenduaren 18an, 1979ko abenduaren 18ko 34/180 ebazpenaren bidez —sinatzeko, berresteko edo atxikitzeko ireki zen—, eta emakumeen eskubideen nazioarteko erreferentzia bilakatu zen.

http://www.unicef.org/argentina/spanish/ar_insumos_cedaw.pdf

1992an, CEDAW batzordeak oharpen batzuk egin zituen Konbentzioaren xedapenen betetzearen harian (19. gomendio orokorra), eta oharpen horiek lotu egin zituzten estereotipo sexistak eta emakumeen aurkako indarkeria; horrez gainera, nabarmendu zen elkarrizketan zuzenean lotuta daudela desberdintasun-egoera, emakumeei gizatasuna kentzen dieten jarduerak — emakumeen gorputzak sexu-xedeetarako erabiltzen dituztenak— eta genero-indarkeria. **Emakumeen aurkako indarkeria: 29/01/92 CEDAW. 19. gomendio orokorra.**

http://132.247.1.49/mujeres3/CEDAW2/docs/Recom_grales/19.pdf

1993. urtean, **Giza Eskubideen Mundu Konferentzia** egin zen Vienan (Austria), eta haren amaieran hau hartu zen: **Vienako Adierazpena eta Ekintza**. Foro horrek lehen aldiz aitortu zuen, berariaz, emakumeen eskubideak giza eskubide unibertsalen barneko elementu besterenezinak, osagarriak eta zatietzak direla. Konferentziak adierazi zuen nazioartearen lehentasunezko egitekoa dela sexu femeninoaren diskriminazioaren aurka borrokatzea, eta neurri berri eta historikoak hartu zituen emakumeen, umeen eta herri indigenen eskubideak sustatzeko eta babesteko.

Nabarmendu behar da, emakumeen aurkako indarkeriaren erabilera debekatzeari gainera, deklarazio horrek indarkeria hori jazartzeko eta desagerrarazteko betebeharra ere ezarri diela estatuei. Mugarririk handia da betebeharrak hori ezartzea; izan ere, gai horretan espezializatuta dagoen edozein nazioarteko auzitegiak genero-indarkeria gizateriaren aurkako krimenen moduan jazar dezake nazioz gaindikoa eremuetan; nazioen barruan, berriz, indarkeria-mota hori ofizioz jazartzeko betebeharra ezartzen die estatu kide sinatzaileei”¹³

<http://www.ohchr.org/EN/ABOUTUS/Pages/ViennaWC.aspx>

<http://www.un.org/es/comun/docs/?symbol=A/CONF.157/23>

<http://www.ohchr.org/SP/ProfessionalInterest/Pages/ViolenceAgainstWomen.aspx>

1995. urtean, **Emakumeen aurkako indarkeriaren Mundu Konferentzia** egin zen. Foro horretan, “genero-indarkeria” terminoaren erabilera onetsi zen, eta **Beijingo Adierazpena eta Ekintza Plataforma (BEP)** onartu: XXI. mendean emakumearen aurrerapenaren eta ahalduntzearen alde egiteko programa; horrekin, kapitulu berri bati ekin zitzaion genero berdintasunaren borrokan, mundu-mailan. Konferentzia horretan, Nazio Batuen Erakundeak adierazi zuenez, emakumeen aurkako indarkeriak eragotzi egiten du helburuak erdiestea (alegia, berdintasuna, garapena eta bakea), eta urratu eta kaltetu egiten du emakumeen giza eskubideak eta funtsezko askatasunak baliatzea. <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/index.html>

Orduraz geroztik, 5 urtean behin, nazioarteko komunitateari, erakundeei eta ekintzaileei deia egiten zaie, New Yorken aztertzeke nola betetzen eta aplikatzen den BEPa. Honela izendatzen dira bilera horiek: Beijing+5 (2000), Beijing +10 (2005), Beijing +15 (2010) eta Beijing+20 (2015).

2020. urtean, Beijingo Adierazpenaren eta Ekintza Platformaren 25. urteurrena ospatuko da, eta horrek topagune bat eskainiko du emakume eta neskatila guztientzat giza eskubideak behingoz lortzeko, mundu-mailako mobilizazio gisa antolatuko baita.

Europar Batasuna:

Europar Batasunaren helburuetako bat da emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzea, eta hala jasotzen da Erromako Tratatuaren (1957). Bestalde, emakumeen aurkako indarkeria ere lehentasunezko gai bihurtu da, berriki. Badira hamarkada batzuk Europar Batasunean berdintasun-politikak garatzen ari direla, zuzentarauen eta Batasuneko ekintza-programen bidez. Horiez gainera, irizpide, neurri, akordio eta gomendio ugari adostu eta eman dira gai-alor horretan eragiteko.

1997. urtean, **Kontseilu Europarraren Bigarren Goi Bileraren (Estrasburgo)** Amaierako Adierazpenean, estatu kideetako estatuburuak eta gobernuburuak adierazi zuten asmo osoa dutela emakumeen aurkako indarkeria eta emakumeen sexu-esplotazioko modu guztiak borrokatzeko: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=856279>

2002. urtean, **Ministroen Kontseiluaren Gomendioa onartu zen: emakumeen aurkako indarkeriaren aurka babesteko gomendioa eman zien estatu kideei**. Dokumentu horretan hau esaten da: “emakumeen aurkako indarkeria gizonen eta emakumeen arteko botere-desorekaren emaitza da, eta diskriminazio larria eragiten ari da emakumeen aurka, bai gizartean, bai familietan”. Horrez gainera, behar den prestasunaren printzipioa sartzen du arazo horri aurre egiteko.

¹³ FIGUERUELO, A. La violencia de género: una cuestión de derechos humanos. In POZO, M. (zuz.) *¿Podemos erradicar la violencia de género?* Granada: Comares argitaletxea, 2015.

[http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-women/Rec\(2002\)5_Spanish.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-women/Rec(2002)5_Spanish.pdf)

Genero Berdintasunaren aldeko Europako Ituna hitzartu zen 2006an, eta luzatu egin zen Batzordeak 2010eko martxoaren 5ean emandako komunikazio honen bidez: "Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren aldeko konpromiso indartua: Emakumeen Gutuna". Bost jarduera-esparru espezifiko lantzen ditu gutun horrek, eta horietako bat genero-indarkeria desagerraraztea da. Jarduera-ardatz hori bera ezarri da, gerora, Batzordeak emakumeen eta gizonen berdintasunaren alorrean 2010-2015 eperako onartu duen Estrategian.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=URISERV%3Aem0033>

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=URISERV%3Aem0037>

Europako Parlamentuak emakumearen indarkeria desagerrarazteari buruz 2009ko azaroaren 26an hartutako Ebazpenak adierazi zuen genero-indarkeria emakumeen eskubideen urraketa dela, emakumeak gizonen berdinak ez direla irizita erabiltzen dena.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2009-0098+0+DOC+XML+V0//ES>

2009ko abenduaren 1ean, **Lisboako Tratatu**a jarri zen indarrean: emakumeen ahalduntzeari laguntzeko arau-xedapenak jaso zituen, eta, horretaz gainera, ordura artekoa baino jarduteko ahalmen handiagoa eman zion Europako Parlamentuari, emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren eremuan. Funtsezkoa zen hori egitea, genero-dimentsioa zaindu eta indartuko duten arau-ekimenak abiatzeko gaur egungo krisi-egoeran:

https://www.boe.es/legislacion/enlaces/documentos/ue/Trat_lisboa.pdf

Tratatu hori indarrean jarri ondoren, hau adierazi zen **Europar Batasunaren Funtzionamenduari buruzko Tratatu**aren bertsio kontsolidatuaren 8. artikuluan: "emakumeen eta gizonen arteko desberdintasunak desagerrarazi eta haien arteko berdintasuna bultzatzeko xedea finkatuko du Batasunak bere ekintza guztietan". Eta 19. adierazpenak, tratatuaren 8. artikuluari buruzkoak, hau dio: "Biltzarra bat dator honetan: emakumeen eta gizonen arteko ezberdintasunak ezabatzeko ahaleginean, Europar Batasuna etxe barruko indarkeria ororen aurka egiten saiatuko da bere politika guztietan. Beharrezkoa da estatu kideek behar beste neurri hartzea delituzko egintza horiek prebenitzeko eta zigortzeko, bai eta biktimak laguntzeko eta babesteko ere":

<http://www.boe.es/doue/2010/083/Z00013-00046.pdf>

EPSCO Kontseiluak, 2011ko martxoaren 7an, **Genero Berdintasunaren aldeko 2011-2020 Europako Ituna** onartu zuen. Itun horren helburuetako bat da emakumeen aurkako indarkeria modu guztiak borrokatzea, emakumeek beren giza eskubideak erabat baliatuko dituztela bermatzeko eta genero-berdintasuna iristeko, hazkuntza integratzaile baten alde: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:155:0010:0013:ES:PDF>

Lisboako Tratatuak, beraz, zigor-zuzenbidea harmonizatzeke eskumenak eman zizkion Batasunari, eta horrek esparru berri bat ezarri zuen lege-tresna berriak lantzeko emakumeen aurkako indarkeria desagerrarazteke borrokan. Geroztik, zenbait arau eman dira. Hona hemen aipagarrienak:

1. **2010/41/EB Zuzentaraua, jarduera autonomoa duten gizonei eta emakumei tratu-berdintasunaren printzipioa aplikatzeari buruzkoa, eta Kontseiluaren 86/613/EE Zuzentaraua indargabetzen duena:** <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=uriserv:OJ.L .2010.180.01.0001.01.SPA&toc=OJ:L:2010:180:TOC>

2. **2011/99 Zuzentarauak, babes-agindu europarrari buruzkoa:** <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011L0099&from=EN> eta **Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 606/2013 Erregelamenduak, arlo zibileko babes-neurriak elkarri aitortzeari buruzkoak** (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0606&from=EN>) bermatzen dute estatu kideren batean babes-agindu bat jaso duten pertsonak eutsi egingo diotela estatus horri, baldin eta beste estatu kideren batera joaten edo lekualdatzen baldin badira.
3. 2011n, tresna arau-emaile bat onartu zen, Europan indarkeria-mota horren aurka borrokatzeko mekanismo juridiko komunak antolatzeko: **Europako Hitzarmena, emakumeen aurkako indarkeria eta etxeko indarkeria prebenitzeko eta borrokatzeko** (Istanbuleko Hitzarmena). <http://www.boe.es/boe/dias/2014/06/06/pdfs/BOE-A-2014-5947.pdf>.

Istanbuleko Hitzarmena Europan eta nazioartean emakumeen aurkako indarkeria borrokatzeko tresna indartsuena dela aitortu da. 2014ko abuztuan jarri zen indarrean; haren 75. artikulua berariaz eskatzen du EBk onartu beharra. Hitzarmenak esanbidez aipatzen ditu genero-indarkeriaren biktimak, sexu-indarkeriaren biktimak eta pertsonen arteko harremanetan baliatutako indarkeriaren biktimak. Eremu juridikoan loteslea den lehen eskualde-tresna da Europan, eta xehetasunez lantzen ditu emakumearen aurka erabiltzen diren indarkeria-motak, hala nola indarkeria psikologikoa, jazarpena, indarkeria fisikoa, sexu-indarkeria eta sexu-jazarpena.

4. **Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2012/29/EB Zuzentarauak delituen biktimen eskubideei, laguntzari eta babesari buruzko gutxieneko arauak ezartzen ditu.** Zuzentarauak barnean hartzen ditu emakumeen aurkako indarkeria pairatzen duten eta pairatu duten biktimak, legeek delituen biktimei aitortzen dizkieten eskubideen subjektu diren aldetik: <http://www.boe.es/doue/2012/315/L00057-00073.pdf>

2011ko maiatzean, Batzordeak **legegintza-neurrien multzo bat onartu zuen biktimen eskubideak babesteko** (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-585_es.htm), eta **COM (2011) 274 Komunikazioa onartu zuen, EBren biktimen arloko egungo eta etorkizuneko ekintzak aurkezteko:** <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0274&from=EN>

Azkenik, nabarmentzekoa da **Europako Parlamentuaren 2014ko otsailaren 25eko Ebazpena: Batzordeari zenbait gomendio egiten dizkio emakumeen aurka baliatzen den indarkeria borrokatzeko.** Hauek dira Batzordeari egindako gomendio aipagarrienak: batetik, 2014. urtea amaitu baino lehen aurkez dezala egintza-proposamen bat, estatu kideek emakumeen eta neskatilen aurkako indarkeria prebenitzearen arloan egiten dituzten ekintzak laguntzeko eta sustatzeko neurriak ezartzeko; bestetik, aurkez dezala indarkeriaz egindako delituen Europako datu estatistikoei buruzko erregelamenduaren proposamen berrikusi bat; eta, azkenik, berrespen nazionalak susta ditzala eta Europar Batasuna emakumeen kontrako indarkeriari buruzko Istanbuleko Hitzarmenera atxikitzeko prozesua abiaraz dezala. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0126+0+DOC+XML+V0//ES>

Europako Kontseiluak, bestalde, gai horretako politikak eta legeak garatzen lagundu du. Istanbuleko Hitzarmen horrez gainera, hauek dira abiarazi dituen tresna aipagarrienak: **Gizakien Salerosketaren aurka egiteko Hitzarmena** (2005):https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/Source/PDF_Conv_197_Trafficking

[Spanish.pdf](#) eta **REC (2002)5 Gomendioa, emakumeen aurkako indarkeria desagerrarazteari buruzkoa:** [http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-women/Rec\(2002\)5_Spanish.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-women/Rec(2002)5_Spanish.pdf)

Azken urtean, Genero Berdintasunerako Europako Institutuak **Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko Esparru Estrategikoa (2015-18) argitaratu du.** Dokumentu horretan azaltzen da Genero Berdintasunerako Institutuak zer ikuspegi proposatzen duen Europako erakundeen eta estatu kideen lana babesteko, emakumeen aurkako indarkeria-mailak identifikatu eta indarkeria desagerrarazteko politikak formulatzeari dagokionez.

<http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0215481enn.pdf>

Estatuan:

Espainiako ordenamendu juridikoan, generoaren bereizgarritasuna aitortu zuen lehen araua **1/2004 Lege Organikoa** izan zen, **abenduaren 28koa, genero-indarkeriaren aurka oso-osoko babesa emateko neurriei buruzkoa.** Zio-azalpenean adierazten du emakumeen aurkako indarkeriak zer-nolako gaitza dakarkion gizarteari: *“Genero-indarkeria ez dagokio esparru pribatuari. Aitzitik, gure gizartean dagoen desberdintasunaren adierazgarririk ikaragarriena da. Emakumeen aurka eta emakume izate hutsagatik egiten den indarkeria da, erasotzaileek uste dutelako emakumeek ez dutela gutxieneko eskubiderik ere”.* Hori horrela, hau gaineratzen du Legeak: *“Botere publikoak ezin dira geldi egon genero-indarkeriaren aurrean, indarkeria horrek beste edozerk baino gehiago erasotzen baititu Espainiako Konstituzioak aldarrikatutako oinarriko eskubideak, hala nola askatasuna, berdintasuna, bizitza, segurtasuna eta bereizkeriarik eza”.*

Lege horrek eskubide batzuk aitortzen eta bermatzen dizkie genero-indarkeriaren biktime izan diren emakumeei, aukera izan dezaten indarkeriazko harremanak eteteko eta beren bizi-proiektua berreskuratzeko. Dena den, ohartarazi behar da eskubide horiek, lege horren esparruan, ezkontideengandik edo, elkarrekin bizi ala ez, harreman horren pareko afektibotasun-harremanez lotutako beste norbaitengandik indarkeria pairatu duten edo pairatzen ari diren emakumeei bermatzen zaizkiela soilik.

Legeak arautzen du neurri espezifikoak sortu behar direla biktimak osotasunean onera daitezten. Hau da, ez da nahikoa erasotzailearengandik urruntzea, beste neurri asko hartu behar dira, kasuen ezaugarriak kontuan hartuta: tratu txarren ondoriozko kalte fisikoak eta psikikoak konpontzeko; biktimaren eta haren kargu dauden adingabeen egoera normaltzeko (enpleguari, etxebizitzari, osasunari eta harreman pertsonalei, aisiari eta denbora libreari dagokienez); abiatu diren prozesu judizialak ixteko (hala nola tratu txarren salaketak, seme-alabak ikusteko bisiten arauak, banantzeak edo dibortzioak); gerora tratu txarrak ez errepikatzeko; seme-alabek ikusitako harreman-ereduak errepika ez ditzaten eta abar. Legeak berak arautzen du Laguntza Sozial Integrala eman behar zaiela; hau da, emakume biktimek eta beraien zaintzapean dauden adingabeek gizarte-zerbitzu guztiak baliatzeko eskubidea dute (arreta-zerbitzuak, larrialdi-zerbitzuak, laguntzakoak, harrerakoak eta oneratzeko osokoak).
<http://www.boe.es/boe/dias/2004/12/29/pdfs/A42166-42197.pdf>

Lege hori argitaratu ondoren, **Emakumearenganako Indarkeriaren kontrako Gobernuaren Ordezkaritza Berezia** sortu zen. Lan eta Gizarte Gaietako Ministerioko Berdintasun Politiken Idazkaritza Nagusiaren mendeko organoa da, eta genero-indarkeriaren alorreko politika publikoak lantzeko eskumena du. Gobernu-azpiordezkaritzaren mende, autonomia-erkidegoetan **emakumearenganako indarkeriaren aurkako unitateak** sortu ziren jarraipen- eta koordinazio-lanak egiteko, eta 2006an, **Genero Indarkeriaren alorreko Sentsibilizazio eta Prebentzio Plana** onartu zen, bi urtero berritzekoa, gai horretan jarduteko esparru komuna izateko.

http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2005-3774

Nabarmentzekoa da, halaber, **3/2007 Lege Organikoa, martxoaren 22koa, Emakumeen eta Gizonen Berdintasun Eragingarrirakoa**, zeinaren bidez lortu nahi baita emakumeen eta gizonen arteko desberdintasunak desagerraraztea eta gizarte-kohesiorako eredu berri baten oinarriak sortzea. "Zeharkako dimentsioa du legeak, eta bizitzako eremu guztietara zabaltzen du bere eragina; bereziki, alor politikora, zibilerara, laboralera, ekonomikora, sozialera, kulturalera eta artistikora".¹⁴

Horiez gainera, nabarmentzekoak dira, batetik, **Herritar immigrante atzerritarren artean genero-indarkeria artatzeko eta prebenitzeko Plana (2009-2012)**: azpimarratzen du zein beharrezkoa den arreta egokitzea, hots, genero-indarkeriaren biktima diren emakume atzerritar immigranteen egoera espezifikora egokitzea; eta bestetik, **Gizakiak sexu-esplotaziorako salerostearen aurka borrokatzeko plan integrala (2008)**: emakumeak eta neskatilak xede horretarako salerostea emakumeen aurkako indarkeriaren adierazpen garbia dela aitortzen du. http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/planActuacion/otrasMedidas/pdf/Plan_atencion_preencion_violencia_genero_poblacion_extranjera_inmigrante%282009_2012%29.pdf
http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/planActuacion/planContraExplotacionSexual/docs/Plan_Integral_Trata_18_Septiembre2015_2018.pdf

2013. urtean, **emakumearen aurkako indarkeria desagerrarazteko Estrategia Nazionala** argitaratu zen: tresna horren bidez egituratu egin nahi da botere publikoek alor horretan egiten duten lana, hots, emakumeek emakume izateagatik pairatzen duten indarkeria amaitzeko egiten dutena; hala, estrategia hori ekintza-plan egonkorra da (2016. urtera artekoa) gizartearen gaitz horri aurre egiteko. Estrategia horren bidez, emakumearen aurkako indarkeria desagerrarazi nahi da, indarkeria hori zentzu zabalean ulertuta; horrez gainera, eta bereziki, genero-indarkeria borrokatu nahi da zentzu hertsian, gizartean duen garrantzi eta eragin handiarengatik. <http://www.msssi.gob.es/ca/ssi/violenciaGenero/EstrategiaNacional/pdf/EstrategiaNacionalCastellano.pdf>

2015. urtean, 4/2015 Legea onartu zen, apirilaren 27koa, **Delitu Biktimen Estatutuarena**, eta gai horretako araudi europarrak arautzen duenaren ildoan, biktimen ondasun materialak eta moralak babestu nahi ditu, haien duintasunaren aitopenetik abiatuta. Genero-indarkeria pairatzen duten emakumeen seme-alabei biktimaren estatutua aitortzen die, baita haien amei ematen zaizkien baliabide eta babes berdinak jasotzeko eskubidea ere. Horretaz gainera, prozesutik kanpoko zenbait eskubide aitortzen zaizkie, kontuan hartu gabe zigor-arloko prozesuren batean alderdi diren edo akzio judizialen bat baliatzea (edo ez baliatzea) erabaki

¹⁴ KANARIETAKO BERDINTASUN INSTITUTUA. GENERO-INDARKERIAREN AURKAKO SISTEMA INTEGRALAREN KOORDINAZIO-ZERBITZUA. *Genero-indarkeriaren Biktima izan diren Emakumeei Laguntzeko Gida*. Kanarietako Berdintasun Institutua. Kanarietako Gobernuaren Lehendakaritza, Justizia eta Berdintasun Kontseilaritza, 2007. Eskuragarri, hemen: <http://www.gobiernodecanarias.org/obc/obc/export/sites/icigualdad/resources/documentacion/Violencia/GuiaAtencionViolencia11.pdf>

duten, baita zigor-arloko prozesuari ekin baino lehen ere.
<http://www.boe.es/boe/dias/2015/04/28/pdfs/BOE-A-2015-4606.pdf>

Halaber, mugari handia izan da bi lege onartu izana, haurrak eta nerabeak babesteko sistema aldatzeko: **8/2015 Lege Organikoa, uztailaren 22koa, haurrak eta nerabeak babesteko sistema aldatzekoa, eta 26/2015 Legea, uztailaren 28koa, haurrak eta nerabeak babesteko sistema aldatzekoa**. Arau horiek alderdi garrantzitsu batzuk sartu dituzte: adingabeak emakumeen aurkako indarkeriaren aurkako biktima zuzenak direla aitortzea, “adingabearen interes gorena” kontzeptua mugatzea eta adingabeek entzunak izateko duten eskubidea aitortzea, besteak beste.

http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2015-8222

http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2015-8470

Azkenik, 2018an **Genero-Indarkeriaren aurkako Estatu Ituna 2018-2022** onartu du Diputatuen Kongresuko Osoko Bilkurak. Itun horretan, pertsona, antolakunde eta erakunde asko daude, emakumeen aurkako indarkeria erazteko neurriak formulatzen aditu direnak. Itunak hau aurreikusten du: Genero-indarkeriaren aurkako babes integraleko neurriei buruzko 1/2004 Lege Organikoaren xedapenak zabaltzea; zenbait aldaketa egitea, emakumeenganako indarkeria eta etxeko indarkeria prebenitzeko eta borrokatzeko Europako Kontseiluaren Hitzarmenean eta Emakumeen Aurkako Diskriminazio Modu Guztiak Ezabatzeari Buruzko Konbentzioaren (CEDAW) 19. gomendio orokorrean (Espainiak berretsi du) xedatutakoa oinarri hartuta, eta legerian eta praktikan emakumeak nozitzen duen diskriminazioari buruz Nazio Batuen Erakundearen Giza Eskubideei buruzko Kontseiluaren gomendioak inplementatzea. Zehazkiago, Estatu Itunak, gutxienez aldaketa hauek sartzeari aipatzen du:

- Kapitulu berri bat, generoa dela-eta emakumearen aurka dauden beste indarkeria mota batzuk agerian uzten dituen, bikotearen edo bikote ohiaren barruko tratu txarretatik harago, eta besteak beste sentzibilizazioari, agenteen prestakuntzari, hezkuntzari, lankidetzaren protokoloa eta planei eta datuen bilketa eta zabalkundeari buruzko datuak jasoz.
- Titulu berri bat, gai hauei buruzkoa: datuak biltzeko eskakizuna eta modua eta horien zabalkundea; azterlanak egitea; biztanlerian oinarrituta ikerketak sustatzea eta ikerketak egitea emakumearenganako indarkeriaren kausak eta ondorioak aztertzeko eta hori desagerrarazteko neurriak eta neurri horien eraginkortasuna ezagutzeko.
- Berariazko manu bat, 1/2004 Lege Organikoaren I. tituluaren barruan, sentzibilizazio-, prebentzio- eta detekzio-neurriei buruz, prebentziora eta detekzio goiztiarrera eta genero-indarkeria arbuiatzeko gizarte-kontzientzia bat sortzera bideratutako kontzientziazio publikoko ekintzetan gizarte zibilaren lankidetzaren agerian uzteko.

-
[Thttp://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/pactoEstado/home.htm](http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/pactoEstado/home.htm)

Itun hori onartu eta hilabete batzuk geroago, Diputatuen Kongresuko Osoko Bilkurak **9/2018 Errege Lege Dekretua, abuztuaren 3koa, Genero-indarkeriaren aurkako estatu-ituna garatzeko presako neurriena** onartu zuen, aho batez, onarpenaren aurretik eztabaida izan bazen ere. Lege-dekretu horrek biktimen babes judiziala sendotzeko neurriak ahalbidetzen ditu, eta genero-indarkeriako egoerak egiaztatzeko mekanismoak gehitzen ditu.

<https://www.boe.es/boe/dias/2018/08/04/pdfs/BOE-A-2018-11135.pdf>

Autonomia Erkidegoan:

Emakunde-Emakumearen Euskal Erakundea otsailaren 5eko 2/1988 Legearen bidez sortu zen: administrazio-izaerako erakunde autonomoa da, nortasun juridiko propioa du eta Eusko Jaurlaritzaren Lehendakariatza atxikita dago. Sortu zenetik, haren funtsezko helburua izan da emakumeen eta gizonen arteko benetako berdintasun eraginkorra lortzea Euskal Autonomia Erkidegoko politikaren, ekonomiaren, kulturaren eta gizartearen arlo guztietan. Euskal Autonomia Erkidegoan berdintasun-politikak bultzatzeko, aholkatzeko, planifikatzeko eta ebaluatzeko erakundea da. Emakunderen funtzioak, lehen aipaturako legean zehaztuak, aldatu egin ziren **Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako otsailaren 18ko 4/2005 Legearen bidez**. Horrenbestez, Emakunde funtzio hauek hartu zituen, besteak beste: proposaturako helburuak lortzeko zuzentarauak prestatzea, eta Euskal Autonomia Erkidegoko botere publikoek zuzentarau horiek bete ditzaten bultzatzea; berdintasun-politiken eta autonomia-mailako legeen jarraipena egitea, emakumeen eta gizonen berdintasunaren printzipiora egokitzen ote diren ikusteko; legeak erreformatzeko proposamenak prestatzea, bi sexuen arteko benetako berdintasuna eraginkorra galarazten edo eragozten duten oztopoak kentzeko; politika-eremu guztietan genero-ikuspegia aintzat hartzeko metodoak diseinatzea; eta EAEko administrazio publikoei aholku ematea eta haiekin lankidetzan jardutea, emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako prestakuntza-planak diseinatzeko.

http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2012-3546

http://www.parlamento.euskadi.net/pdfdocs/leyes/ley20050004_t_cas.html

Hori horrela, hau aitortzen du Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako otsailaren 18ko 4/2005 Legeak: *“apustua, une honetan, zera da, berdintasunerako eskubide hori lege-testuetan formalki aitortua ez ezik, praktikan benetan aplikatua izan dadin bermatzea ere (...) halako moldez non emakumeen eta gizonen arteko desberdintasunaren fenomeno, egiturazkoa eta unibertuala, gizartetik desagerraraz dadin.”* Legearen VII. kapituluaren (Emakumeen aurkako indarkeria), zenbait neurri arautzen dira etxean tratatu txarren eta sexu-erasoen biktime izan diren emakumeak babesteko; baita ikerketaren, prebentzioaren eta prestakuntzaren alorreko neurriak ere.

Gainera, hau arautzen du 51.2. artikuluan: “Emakunde-Emakumearen Euskal Erakundeak aldian-aldian ebaluatu egingo du zein den Euskal Autonomia Erkidegoan emakumeen aurkako indarkeriaren arloan dauden baliabideen eta programen eraginkortasuna eta irismena. Horretarako, inplikaturako dauden gainerako EAEko administrazio publikoek informazioa emango diote beren ardurapean dituzten baliabideei eta programei buruz”.

Eusko Jaurlaritzak, berdintasunerako planen bidez, genero-indarkeriaren arloko helburuak eta jarduerak planifikatu ditu. Emakunderi dagokio berdintasunerako planak egitea, EAEko berdintasunerako politika publikoak bultzatzeko, aholkatzeko, planifikatzeko eta ebaluatzeko organoa den aldetik.

Erakundearen arteko koordinazioaren eta lankidetzaren eremuan, nabarmentzekoak dira bi hauek: etxeko tratatu txarrak eta sexu erasoak jasaten dituzten emakumeei laguntza hobea emateko Erakundearen Arteko Hitzarmena, 2001eko urriaren 18an izenpetua, eta **Etxeko tratatu txarrak eta sexu-erasoak jasaten dituzten emakumeei harrera hobea egiteko Erakundearen Arteko II. Akordioa**, 2009an izenpetua. Akordio horrek etxeko tratatu txarrak eta sexu-erasoak jasaten dituzten biktimei laguntza ematen dieten erakundeak hobeto koordinatzea du xede, biktimei babes osoa eman ahal izateko arlo sanitario, polizial, judicial eta sozialean. Horretarako, kasu hauetan profesionalek erabili behar dituzten jarraibide eta irizpideak ezarri dira, bai profesional bakoitzak bere esparruan egin behar duen lanerako, bai erakundearen arteko harremanetarako.

http://www.bizkaia.net/Gizartekintza/Genero_Indarkeria/pdf/dokumentuak/II_interinstitucional_c.pdf

Hauek dira II. akordio horretan sortu den **Jarraipen Batzordearen** eginkizunak: akordioan adierazitako neurriak eta jarraibideak behar bezala aplikatzen direla bermatzea, jarduera bateratuak proposatzea, bai eta erakundeen arteko koordinazioa hobetzekoak eta jarduera-protokoloaren edukiak sor daitezkeen egoera berrietara egokitzekoak ere. Batzordeko kide dira, Emakundeko Zuzendaritzaz gainera, Botere Judizialaren Kontseilu Nagusia, Euskal Autonomia Erkidegoko Fiskaltza Nagusia, Eusko Jaurlaritzako sail batzuk (osasunean, herritarren segurtasunean, justizian, gizarte-zerbitzuetan, gizarte-bazterketan, enpleguan, etxebizitzan eta hezkuntzan eskudun direnak), EAEko hiru aldundiak, Eudel, Arartekoa, Legelarien Euskal Kontseilua eta Euskadiko Sendagileen Kontseilua.

2013. urtean, **EAEko Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako VI. Plana** onartu zen. Emakumeen aurkako indarkeria desagerraraztea da plan horren hiru ardatz-ekintzetako bat, eta horrekin lortu nahi da indarkeriazkoak ez diren ereduak bultzatzea, emakumeen aurkako indarkeriaren gaineko informazioa eta ikerketak hobetzea, eta indarkeriazko jokabideen detekzio goiztiarra eta horien gaineko informazioa indartzea.

http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/politicas_vi_plan/es_emakunde/adjuntos/VIPlan_final.pdf

2015ean, **7/2015 Legea onartu zen, ekainaren 30ekoa, gurasoen banantze edo haustura kasuetako familia harremani buruzkoa**, zeinak eztabaida handia sortu baitzuen. Arau horrek banandutako edo dibortziazutako bikoteen seme-alaben zaintza partekatua arautzen du, eta interes berezia du lantzen ari garen gairekin.

<http://www.boe.es/boe/dias/2015/07/24/pdfs/BOE-A-2015-8275.pdf>

2018an, **EAEko Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako VII. Plana** onartu zen, eta hor jasotzen da berdintasunaren arloko politika-agenda 2018-2021rako. Planaren hirugarren esku-hartze ardatzean, emakumeen aurkako indarkeriarik gabeko bizitza aipatzen da, eta horretarako, honako hauek bultzatzea: sentsibilizazioa eta prebentzioa, detekzioa, arreta eta kaltearen erreparazioa eta erakundeen arteko koordinazioa.

http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/emakunde7plana/es_def/adjuntos/vii_plan.pdf

Horrez gain, 2019. urtean aurkeztu da **Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako otsailaren 18ko 472005 Legea aldatzeko lege-aurreproiektuaren** zirriborroa. Lege horren aldaketaren bidez herrialde-politika eta -ituna ahalbidetu nahi da berdintasunaren alde eta indarkeria matxistaren aurka, hura sendotuz, eta gizarte eta arau-testuinguru berri batetik eratorritako behar berrietara eta erronketara egokituz; horretatik nabarmendu daiteke euskal ordenamendu juridikoa egokitzeko beharra 2011n Europako Kontseiluak hartutako Istanbulko Hitzarmenera, zeina 2014. urtean jarri baitzen indarrean Estatu espainiarrean..

Lege-aldaketaren erronketako batzuk hauek dira: ikuspegi partekatu bat bermatzea desberdintasunaren arazo sistemikoan emakumeen aurkako indarkeriak duen kokalekuari buruz, EAEko legerian azken urteotan izan diren aldaketetara egokitzea, inplikaturiko profesional guztien prestakuntza garantizatzea, eta ikuspegi intersektionala bermatzea. Neurrien artean, hauek aurki daitezke: legea berdintasunaren mesedetan indartzea, esku-hartzeko esparru guztietan; Istanbulko Hitzarmenaren, haurrak eta nerabeak babesteko legeen, Delituen Biktimen Estatutuaren eta beste batzuen manuak legean jasotzea; nahitaezko prestakuntza (hasierakoa eta etengabea) profesional guztientzat, eta doako kalitatezko eta osoko arreta biktimentzat, bereziki kalteberatasun-egoera handiengan daudenentzat.

Azkenik, aipatu behar da Emakundek hainbat txosten eta balantze egiten dituela aldiro, biktimizazioen eta biktimen datuak biltzeko eta etxean emakumeen kontra baliatzen den indarkeriaren arloan EAEn dauden programen eta baliabideen eraginkortasuna eta irismena ebaluatzeko. Nabarmentzekoa da, azterlan honen xedearekin duen loturagatik, informazio-sistemen lantaldeak, 2013tik 2015era bitartean, urrats nabarmenak eman dituela Erakundeen Arteko II. Akordioari atxiki zaizkion Euskal Autonomia Erkidegoko erakunde guztiek sistema homogeen bat erabil dezaten informazioa biltzeko: erakundeek biltzen dituzten datuen eta datu horiek biltzeko sistemen arteko desberdintasunak eta berdinak edo konparagarriak diren ezaugarriak identifikatu dira, adierazleak adostu dira, etab.

<p>jakin batean izan diren gertakarien ondoriozko biktimak adierazten baitituzte. (esaterako, estatistika polizialean ez da zenbatzen aurreko urteren batean delitu penal egin zaien emakumeen artean zenbatek jasaten dituzten artean indarkeria-mota horren ondorioak, azken urtean delitu penalik egin ez bazaie ere).</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Oro har, informazio gutxi jasotzen da biktimen eta erasotzaileen ezaugarriei buruz. ✓ Ordenamendu juridikoak modu askotara tipifikatu izan du indarkeria, eta horrek sakabanatu egin ditu estatistika ofizialak. ✓ Urteen joanean aldatu egiten dira datuak biltzeko irizpideak (definizioei eta abarrei dagokienez), eta horrek zaildu egiten du bilakaerari buruzko analisiak egitea. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Elkarrizketatutako pertsonen oroimenarekin lotutako arazoak izan ditzakete. ✓ Beti ez dira indarkeriaren definizio berdinak erabiltzen, eta galderen formulazioak baldintzatu egin dezake datuen fidagarritasuna.
---	--

“Erregistroei” buruzko iturriak:

- **Eusko Jaurlaritzako Segurtasun Saila:** Azterlan eta Analisisien Dibisioak eta Ertzaintzak (Eusko Jaurlaritzako Segurtasun Saila) urtero ematen dituzte datuak. Horietan, EAEko poliziak ofizialki zenbat emakume eta zenbat indarkeria-kasu erregistratzen dituen adierazten da. Erreferentzia argia dira indarkeria-motak kuantifikatzeko: bikotekideak edo bikotekide ohiek emakumeen aurka baliatzen duten indarkeria, familia barruko indarkeria eta sexu-askatasunaren aurkako delituak (sexu-indarkeria). Besteak beste, datu hauek erregistratzen dira: biktimen eta biktimizazioen kopurua, motaren arabera biktimizazioak, gertakarien lekua, indarkeriaren biktimen eta erasoak egin dituzten gizonen ezaugarri sozial eta demografikoak, biktimizazioen denbora-ezaugarriak, salaketak eta babes-aginduak, besteak beste.
- **Botere Judizialaren Kontseilu Nagusia. Estatistika Judizialaren Sekzioa:** Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiaren estatistika-atariaren helburua Justizia Administrazioaren alderdiei buruz eskuragarri dagoen informazio estatistikoa eskaintzea da. Kasu honetan, Euskal Autonomia Erkidegoko genero-indarkeriari buruzko epaitegietan aurkeztutako salaketen gaineko informazioa jaso da, batez ere, bai salaketa horien jatorria ere.
- **Estatuko Fiskaltza Nagusia.** Organo horren 2018ko urteko memorian, emakumearen aurkako indarkeria dela-eta aurkeztu diren akusazio eta salaketa faltsuengatik prozedura kopuruari buruzko datuak jaso dira.
- **Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza.** Genero-indarkeriaren ondorioz eraildakoen kopuruari buruzko datu ofizialak jaso dira, 2018. urtera arte.

“Inkestei” buruzko iturriak:

- **Genero-indarkeria EAEn: pertzepzioa, eragina eta segurtasuna, 2011:** Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Sailari atxikitako Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritzak argitaratutako lana da. Azterlanak, alde batetik, EAEn bizi diren 16 urteko edo gehiagoko emakumeengan indarkeriak duen eraginari buruzko datuak biltzen ditu, telefonoz 2.600 laguni eta 1.340 emakumeri egindako inkesta baten bidez. Bikotekideek edo bikotekide ohiek emakumeei eragindako indarkeriari buruzko informazioa dakar, bai eta emakumeei familiako beste gizonetako batzuek eragiten dieten indarkeriari eta lan-esparruan eta espazio publikoan eragiten dieten indarkeriari buruzkoa ere. Bereizi egiten ditu indarkeria noizbait jasan duten emakumeak eta egun (azken urtean) pairatzen ari direnak. Aitortutako indarkeriari buruzko datuak eta 25 adierazleren bidez ondorioztatutako indarkeriari buruzko

datuak jasotzen dira azterlanean. Azterlanak, bestalde, herritarrek emakumeen aurkako indarkeriaren gainean duten pertzepzioari buruzko informazioa biltzen du.

- **Emakumeen aurkako genero-indarkeria: EBren eskalako inkesta. Inkestaren konklusioen laburpena, 2014:** Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen FRA Agentziak argitaratutako inkesta da, emakumeen indarkeriari buruz egiten den mota horretako lehena, Europar Batasuneko kide diren 28 estatuen bidez. Europar Batasuneko 42.000 emakumeri egindako elkarrizketetan oinarritzen da. Indarkeria fisiko, sexual eta psikologikoko bizipenen gaineko informazioa jasotzen da, barne hartuta bikotekideen arteko indarkeriari dagozkionak ("etxeko indarkeria"). Jazarpenari, sexu-jazarpenari eta teknologia berriek emakumeek bizitako abusuen bizipenetan duten garrantziari buruzko galderak ere jasotzen dira. Horrez gainera, haurtzaroan bizitako indarkeriaz galdetzen da.
- **Emakumeen aurkako indarkeria EAEn: herritarren pertzepzioak eta iritziak, 2015:** Eusko Jaurlaritzako Prospekzio Soziologikoen Kabineteak argitaratutako azterlana da, eta genero-berdintasunaren eta emakumeen aurkako indarkeriaren gaineko jarrera eta iritziei buruzko informazioa jasotzen du. Telefono bidezko inkestak egin dira datuak biltzeko: 18 urteko edo gehiagoko 2.000 laguni egin zaizkie galderak.
- **Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko V. makroinkesta, 2015:** Azterlan hori Genero Indarkeriarako Gobernu Ordezkaritzak argitaratu du, 2015. urtean. Lau urtean behin egiten da 1999. urtetik, eta 2011. urtetik aurrera, Genero Indarkeriarako Gobernu Ordezkaritzak hartu du horren ardura. Azterlanaren bidez, jakin nahi da Espainian bizi diren emakumeen zer ehunekok pairatu izan duen indarkeria edo gaur egun zenbatek pairatzen duen, emakume izategatik. Bikote-eremuan emakumeen aurka eragiten den indarkeriari buruzko prebalentzia-datuak biltzen ditu estatu osoan; orainoan, emakumeek bikotearen esparrutik kanpo pairatutako indarkeria fisikoaren eta sexualaren prebalentziari buruzko datuak ere bildu dira (orain arteko edizioetan ez bezala). Indarkeria jasan duten emakumeek adierazitako indarkeria soilik aztertzen da, baina bereizi egiten da noizbait pairatu duten emakumeena eta egun (azken urtean) pairatzen ari diren emakumeena. Metodologiaren arloan egin den berrikuntza nabarmenetako bat hau da: "kontrol" erako galdera bat egin da adierazi gabeko indarkeria-egoerak biltzen saiatzeko (alde horretatik, Nazio Batuetako jarraibideek gomendatzen dute emakume guztiei galdetzeko ea beldurrik izan duten beraien egungo bikotekidearekin edo bikotekide ohiekien). Inkestak etxeetan egiten dira 2011. urteaz geroztik, eta 2015. urtean, lehen aldiz, elkarrizketak aurrez aurre egin zaizkie 16 urte edo gehiagoko emakumeei (aurreko makroinkestetan, adinez nagusi ziren emakumeei soilik egiten zitzaizkien). Lagin zabaleko azterlana izan da: 10.171 emakume hartu ditu.
- **Espainian sexu-askatasunaren eta -ukigabetasunaren aurka 2017. urtean izandako delituei buruzko Txostena:** Espainian sexu-askatasunaren eta -ukigabetasunaren aurka izandako delituen egoera deskribatzen duen azterlan bat da, biktimen eta atxilotuen/ikertuen profilari bereziki heltzen diona. Txostenean zehar aztertzen diren datuak Kriminalitatearen Estatistika Sistematik (SEC) lortu dira Horiek zenbatzeko kontuan hartzen diren egitateak polizia-kidego hauek jasotakoak dira: Guardia Zibila, Polizia Kidego Nazionala, autonomia-erkidegoen mendeko poliziak (Ertzaintza, Mossos d' Esquadra eta Nafarroako Foruzaingoa) eta SECi datuak ematen dizkioten udaltzaingoa.
- **Emakumeen eta gizonen berdintasunaren inguruko balioak, 2018:** Eusko Jaurlaritzako Prospekzio Soziologikoen Kabineteak argitaratutako lana da, eta herritarrek emakumeen eta gizonen berdintasunari buruz duten pertzepzioari eta estereotipoen iraunkortasunari buruzko informazioa jasotzen du. Horretarako, telefono bidezko inkesta bat egin zaie EAEn bizi diren 18 urteko edo hortik gorako 950 laguni.

- **Sexu-indarkeriaren pertzepzio soziala, 2018:** Genero-indarkeriarako Gobernuaren Ordezkaritzak egin du, Soziologia Ikerketen Zentroarekin (CIS) lankidetzan, gizarteak sexu-indarkeriari dagokionez zer jarrera duen hobeto jakiteko. Inkesta egiteko, 16 urteko edo gehiagoko 2.465 laguneko lagin bat egin da, Espainian bizi diren gizonen eta emakumeen ordezkatzen dituen.

DATUAK: ARAZOAREN DIMENTSIOA ETA LOTUTA DAUDEN FAKTOREAK

1. Emakumeen aurkako indarkeriaren eragina: zenbati eragiten die indarkeria mota bakoitzak?

Adierazi den moduan, ia aho batez onartzen da emakumeen aurkako indarkeria delitu ezkutua dela, askotariko arrazoiengatik. Oso gutxitan izaten da delitu horien berri, eta salaketa gutxi egiten dira, proportzioan; beraz, zaila da indarkeria horren zifra egiazkoak jakitea. Horren ildotik, indarkeria hori izozmendi baten moduan irudika daiteke, alde “ezkutua” duen funtsezko garrantziagatik. Hor oinarri hartuta, iturri askotako datuak uztartzen dira atal honetan, arazo sozial honen ahalik eta esparru zabal eta egiazkoena erakusteko.

Erregistro ofizialetako datu orokor batzuk

EAEEn, emakumeen kontrako indarkeriak oraindik ere biktima asko eragiten ditu urtean.

2018an, Ertzaintzak indarkeria hori jasan duten 4.244 emakume erregistratu zituen: gehienek bikotekide edo bikotekide ohien erasoak jasan zuten; beste batzuek familiako beste gizon batena, eta % 7,7 familiaren eremutik kanpoko sexu-indarkeriaren biktima izan zen.

Ertzaintzak 2018. urtean erregistratutakoaren arabera,¹⁵ EAEEn 2.989 emakumek indarkeria pairatu zuten beraien bikotekideen edo bikotekide ohien eskutik; 870 emakumek, familiako beste gizon baten eskutik, eta 385 emakumek, sexu-indarkeria pairatu zuten familiatik kanpoko gizonen eskutik. Guztira, **4.244 emakume izan dira emakumeen aurkako indarkeriaren biktima, urtebeteko epean** (2017. urtean baino 224 emakume gehiago).

Emakume batzuek eraso bat baino gehiago pairatzen dute urte berean. 2018an, Ertzaintzak emakumeen aurkako indarkeriaren ondoriozko 5.315 biktimizazio¹⁶ kontabilizatu zituen (2017an baino 316 gehiago).

Erregistratutako lau indarkeria-egoeratik hirutan, gutxi gorabehera (% 74,8), erasotzaileak eta biktimak lotura sentimentalaren bat zuten edo izan zuten (bikotekidea edo bikotekide ohia). Familian gertatu ziren egoera horien % 17,9 (ez dira hor sartzen bikotekideak eta bikotekide ohiek eragindakoak), eta gainerakoak (% 7,3) familia-eremutik kanpoko sexu-askatasunaren aurkako delituak izan ziren (sexu-erasoak, jazarpena, etab.).

Indarkeria motaren eta erasotzailearekiko harremanaren arabera erregistratutako indarkeria kasuen ehunekoaren banaketa oso antzekoa zen, oro har, 2018. urtean. Alabaina, aipatu behar da

¹⁵ Datu horiek emakumeen aurkako indarkeriari buruzko informazio estatistikoa jasotzen dute (Ertzaintzak bere jardun- eta eskumen-eremuan ezagututako indarkeria, dokumentu polizialetan erregistratuta dagoena).

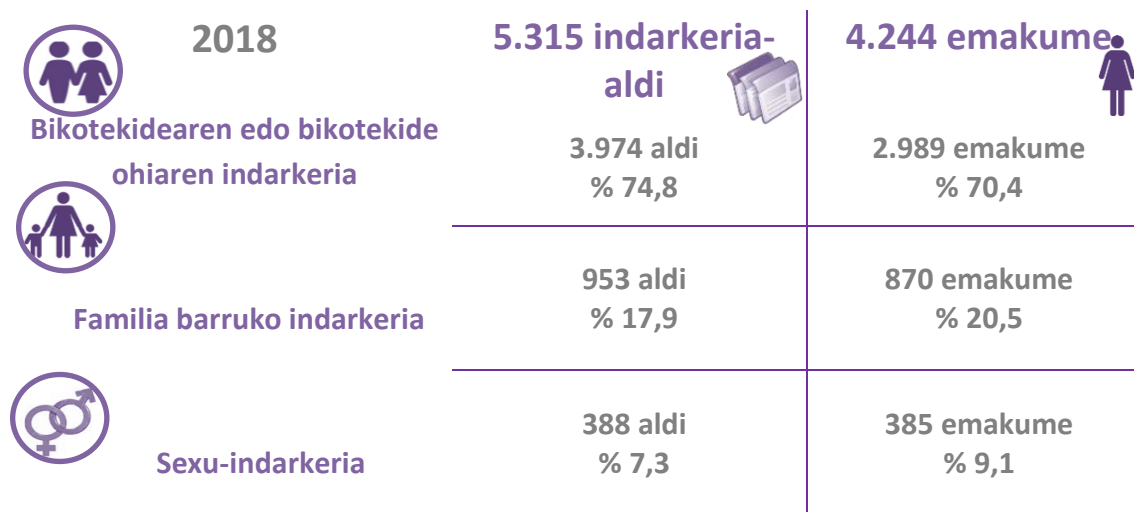
Denbora-epe jakin batean zigor-arloko ez-zilegi bat jasan duten emakumeak zenbatu dira biktima moduan. Gizonezkoek eragindako indarkeriari buruzko datuak dira (bikotekideak, bikotekide ohiak, senideren batek edo beste gizon batzuek eragindakoa).

¹⁶ Biktimizazioek adierazten dute emakumeek denbora-epe batean zenbat aldiz jasan duten delitu penal bat. Emakume batek biktimizazio bat baino gehiago izan dezake.

nabarmenki gehitu direla familia-ingurunetik kanpoko sexu-indarkeriagatiko biktimizazioak (2017ko % 6,2tik 2018ko % 7,3ra).

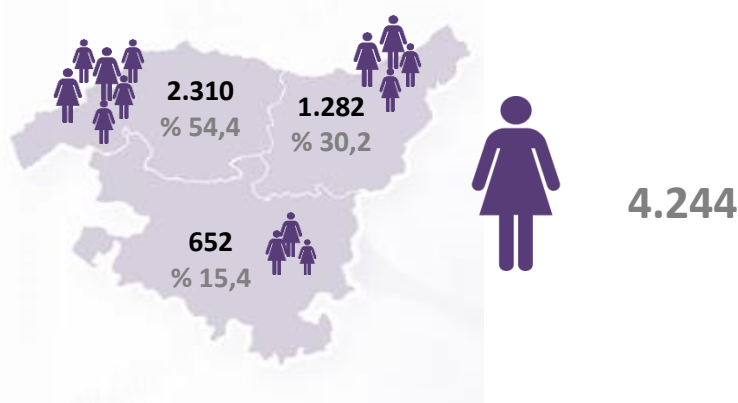
Biktimizazioen eta biktimen datuen arabera, agerian geratzen da ohikoagoa dela emakume bati egiten dizkioten erasoak bikotekidearen edo bikotekide ohiaren eremuan gertatzea.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMAK ETA BIKTIMIZAZIOAK, INDARKERIA-MOTAREN ARABERA¹⁷. Absolutuak eta %a. EAE, 2018

2018an erasotako emakumeen % 54,4 Bizkaian bizi zen, % 30,2 (hamarretik hiru) Gipuzkoan, eta % 15,4 Araban. Biktimen banaketan ia ez da aldaketarik nabaritzen aurreko urteei dagokienez.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMAK, LURRALDE HISTORIKOAREN ARABERA.
Absolutuak eta %a. EAE, 2018

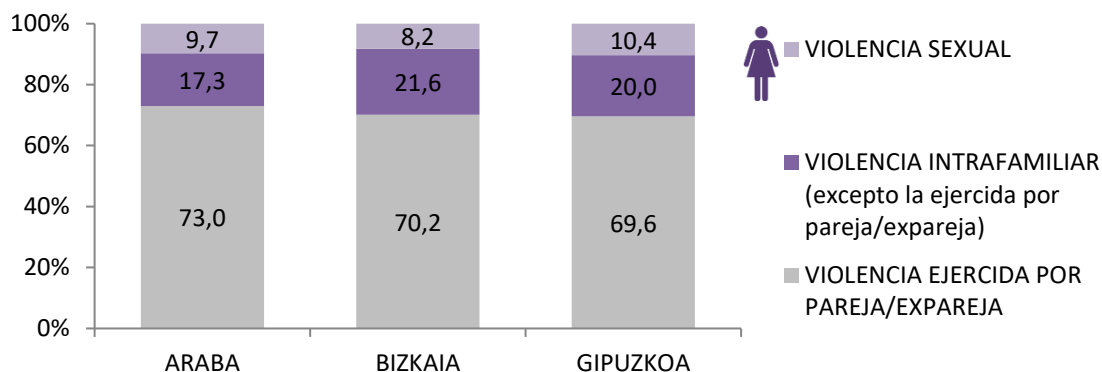
Aurreko urtean baino biktima gehiago izan dira hiru lurralde historikoetan. Zehazki: Bizkaian, 140 emakume gehiago; Gipuzkoan, 83 emakume gehiago, eta Araban, 23 emakume gehiago.

Hiru lurralde historikoetan joera oso antzekoa da erasoren bat jasan duten emakumeen banaketa, indarkeria-motaren arabera; hala ere, Araban bikotekideak edo bikotekide ohiak baliatutako indarkeriak (% 73) pisu handixeagoa du kasu guztien artean, eta, aldiz, familia

¹⁷ "Bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria" epigrafeak bikotekideak edo bikotekide ohiak emakumeari eragindako indarkeria adierazten du; "familia barruko indarkeria" epigrafeak bizikidetzaren unitateko edo aurreko epigrafean jaso gabeko senideren batek emakumeari eragindakoa (hau da, bikotekideak edo bikotekide ohiak eragindakoa alde batera utzita), eta "sexu-indarkeria" epigrafeak familiaren eremutik kanpo emakumearen aurka eragiten den sexu-indarkeria ("sexu-askatasunaren kontrako delituak" dira, Zigor Kodean hala tipifikatuak).

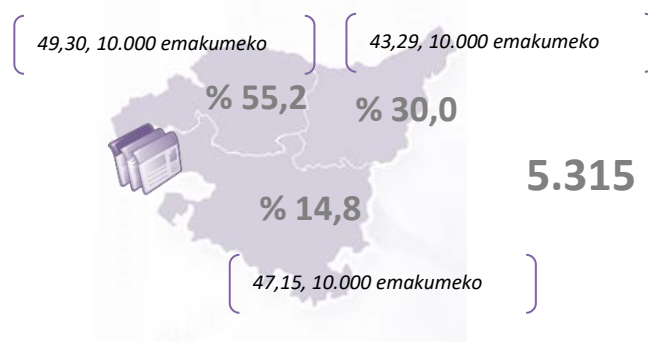
barruko indarkeriak duen pisua gainerako lurraldeetan baino apur bat txikiagoa da (% 17,3). Bestalde, Gipuzkoan dago sexu-indarkeriaren biktima diren emakumeen ehuneko handiena (% 10,4).

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMAK, INDARKERIA-MOTAREN ARABERA, LURRALDE HISTORIKOKA. % EAE, 2018

Biktimizazioen % 55,2 Bizkaian gertatu ziren % 30 Gipuzkoan eta % 14,8 Araban. Tasa horiek erlazio garbia dute emakumeek lurralde horietan duten banaketarekin.

Biktimizazioen batez besteko tasa 47,02 da 10.000 emakumeko, EAEn. Lurraldeei erreparatuz, tasa apalena Gipuzkoan dago (43,29), eta altuena Bizkaian (49,30).

Oro har, biktimizazioen ratioa handitu egin da hiru lurralde historikoetan, 2017. urtearekin alderatuta. Bizkaia da biktimizazio-tasa handiena duen lurraldea (2017. urtean bezala). Hala ere, aipatu behar da aurreko urtearen aldean gehien hazten den tasa Arabakoa dela.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMIZAZIOAK, LURRALDE HISTORIKOAREN ARABERA. Absolutuak eta %a. EAE, 2017-2018

	Biktimizazioak 10.000 emakumeko		Biktimizazioak		EAEko emakumezko biztanleak		Biktimizazioak 10.000 emakumeko
	2017	2018	2018	2018	2018	2018	
	Tasa	Absolutuak	%	Absolutuak	%	Tasa	
Araba	44.00	786	14.8	166.693	14.7	47.15	
Bizkaia	46.60	2.932	55.2	594.749	52.6	49.30	
Gipuzkoa	40.87	1.597	30.0	368.896	32.6	43.29	
Guztira	44.35	5.315	100.0	1.130.338	100.0	47.02	

Bikotekideak edo bikotekide ohiak baliatutako indarkeria soilik aztertzen badugu, hau da biktimizazio-tasa 10.000 emakumeko: 34,08 Araban, 34,88 Bizkaian eta 30,51 Gipuzkoan.

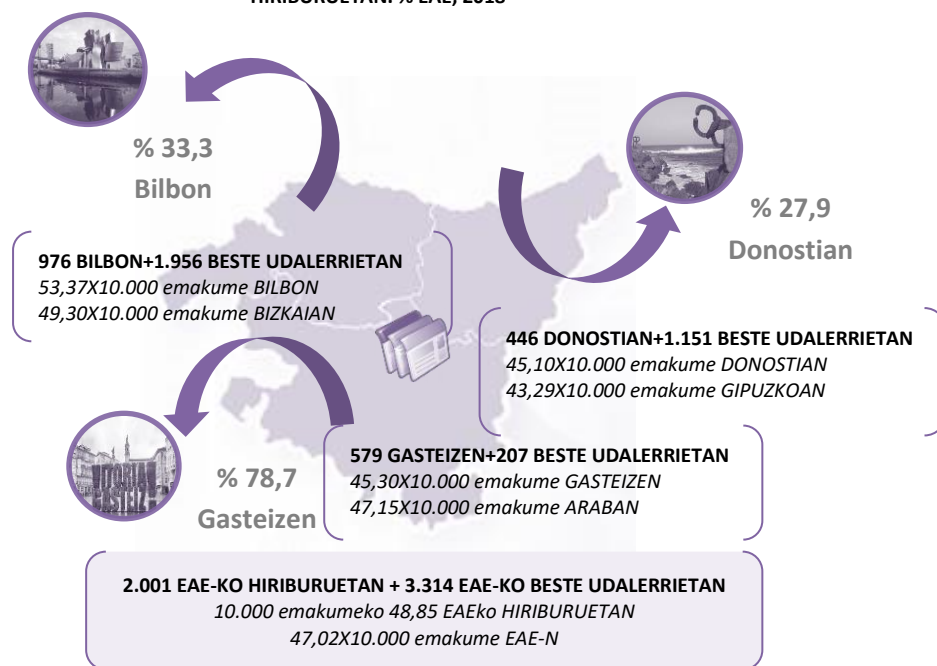
Non gertatzen dira erasoak?

Datuak udalerrrika banatuta, aurreko urteetako joera sendesten da: biktimizazio-kopuru handiena hiriburuetan eta udalerrri handietan gertatzen da. Joera hori bereziki nabarmena da Araban.

- Bizkaian erregistratutako hiru biktimizaziotik bat (% 33,3) Bilbon gertatzen da (976 Bilbon eta 1.956 beste udalerrri batzuetan).
- Gipuzkoan erregistratutako biktimizazioen % 27,46 Donostian gertatu zen (446 Donostian, eta 1.151, beste udalerrri batzuetan).
- Araban erregistratutako biktimizazioen % 73,7 Gasteizen gertatu zen (579 Gasteizen, eta 207, beste udalerrri batzuetan).

Hala ere, hiru hiriburuak biktimizazioen kopuruan dituzten diferentziak ez dira hain handiak udalerrri bakoitzean dauden emakumeen populazioaren bolumena kontuan hartuta. Bilbok du ratorik handiena (53,37 biktimizazioko tasa baitu 10.000 emakumeko). Gasteizek (45,30) eta Donostiak (45,10) oso antzeko tasak dituzte. Bilboko tasak hazkunde handia izan du aurreko urtearekin alderatuta (46,78 zen). Donostiakoa ere hazi egin da (2017. urtean, 41,83 zen) hazkundera hain nabarmena ez bada ere. Gasteizen, berriz, iazkoaren berdina da.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAGATIKO BIKTIMIZAZIOAK (bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria, familia barrukoa edo sexu-indarkeria) HIRIBURUETAN. % EAE, 2018

Bestalde, esan behar da EAEko biktimizazioen % 69,2 udalerrri handietan gertatu zela (10.000 emakumetik gorako udalerrrietan), eta 1.000 biztanletik beherako udalerrrietan, biktimizazio guztien % 3,4. Alabaina, biktimizazioen bat erregistratu duten udalerrrien % 40,7 txikiak dira (1.000 emakume baino gutxiago), eta % 11,6 udalerrri handiak dira (10.0100 emakume baino gehiago).

BIKTIMIZAZIOEN KOPURUAK, UDALERRIAREN TAMAINAREN ARABERA, LURRALDE HISTORIKOKA. Absolutuak eta %. 2018

	ARABA	BIZKAIA	GIPUZKOA	GUZTIRA	%
UDALERRIA > 10.000 EMAK.	579	2.047	1.053	3.679	69.2
5.001-10.000 emakumera arteko UD.	70	310	287	667	12.5
1.000-5.000 emakumera arteko UD.	35	349	173	557	10.5
UDALERRIA < 1.000 EMAK.	56	89	38	183	3.4
Ezezaguna	46	137	46	229	4.3
GUZTIRA	786	2.932	1.597	5.315	100

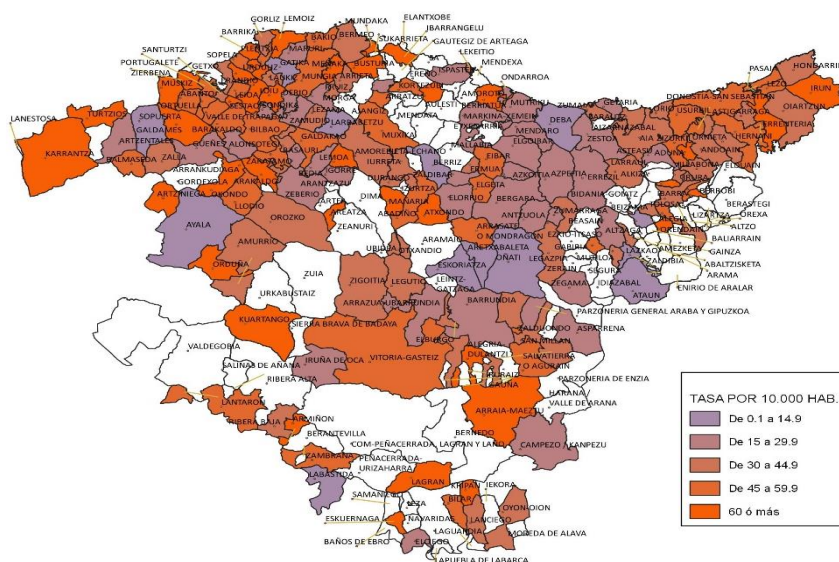
EAEko udalerrien % 68,5ek biktimizazioen bat erregistratu zuten 2018. urtean, baina desberdintasunak daude lurralde historikoaren arabera. Bizkaian, udalerrien % 74,1an izan ziren biktimizazioak (2017. urteko ehuneko bera), Gipuzkoan, % 65,9an (2017. urtean baino gehixeago) eta Araban % 60,8an (2017. urtean, % 54,9).

BIKTIMIZAZIOAK IZAN DITUZTEN UDALERRIAK, UDALERRIAREN TAMAINAREN ARABERA, LURRALDE HISTORIKOKA. Absolutuak eta %. 2018

	ARABA	BIZKAIA	GIPUZKOA	GUZTIRA	%
UDALERRIA > 10.000 EMAK.	1	11	8	20	11.6
5.001-10.000 emakumera arteko UD.	2	9	13	24	14.0
1.000-5.000 emakumera arteko UD.	5	33	20	58	33.7
UDALERRIA < 1.000 EMAK.	23	30	17	70	40.7
GUZTIRA	31	83	58	172	100
%, udalerrri guztiekiko	60.8	74.1	65.9	68.5	

Guztira, EAEko 79 udalerritan (% 31,5ean) ez zen biktimizaziorik erregistratu. Biktimizazio-tasa oso txikia duten udalerrriak (10.000 emakumeko, 0,1 biktimizaziotik 14,9era dituztenak) udalerrri guztien % 5,18 dira; biktimizazio-tasa txikia (15etik 29,9ra bitartekoa) duten udalerrriak udalerrri guztien % 15,14 dira; tasa ertaina (30etik 44,9ra bitartekoa) duten udalerrriak udalerrri guztien % 18,33 dira; tasa handia (45etik 59,9ra bitartekoa) duten udalerrriak udalerrri guztien % 14,34 dira, eta tasa oso handiak (10.000 emakumeko, 60 biktimizaziotik gora) dituzten udalerrriak udalerrri guztien % 15,54 dira¹⁸.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMIZAZIO-TASAK, UDALERRIEN ARABERA. EAE, 2018

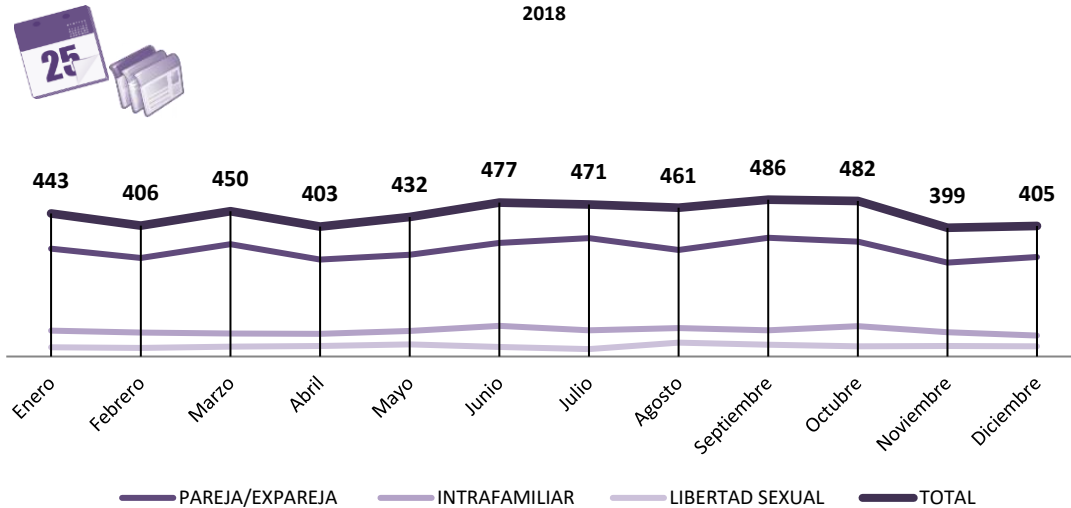
¹⁸ Gogoan izan behar da zuhur hartu behar direla oso biztanle gutxi duten udalerrrien tasak. Alde horretatik, gogorazi behar da askotan nahikoa dela udalerrri batean biktimizazio bakarra gertatzea bertako tasak gora egiteko; beraz, datu hori tentu handiz interpretatu behar da.

Noiz gertatzen dira erasoak?

Biktimizazioak urte osoan gertatzen dira, eta nahiz eta hilabetearen arabera diferentziek ez diruditen esanguratsuak, 2018an irailean (486) eta urrian (482) erregistratu ziren biktimizazio gehien. Ekainean ere biktimizazioen kopurua altua izan zen (477).

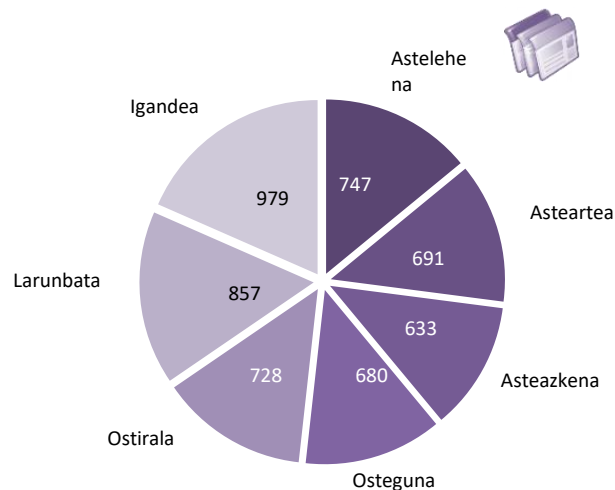
Joera orokor horri bikotekideak edo bikotekide ohiak baliatutako indarkeriaren joerak eragiten dio, zeinak biktimizazio guztien hiru laurden hartzen baititu. Horrela, familiarik kanpoko sexu-indarkeria soilik kontuan hartuta, gehiago gertatu zen abuztuan (43).

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMIZAZIOAK, HILABETEA, INDARKERIA-MOTAREN ARABERA. Absolutuak. EAE, 2018

Bestalde, emakumeen aurkako indarkeria-kasu gehienak asteburuetan gertatu ziren (batez ere igandeetan). Igandetan erregistratutako biktimizazioak batezbestekoa baino % 28,9 gehiago izan ziren.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMIZAZIOAK, ASTEKO EGUNAREN ARABERA. Absolutuak eta %. EAE, 2018

Bilakaerari buruzko datuak

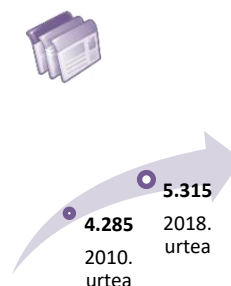
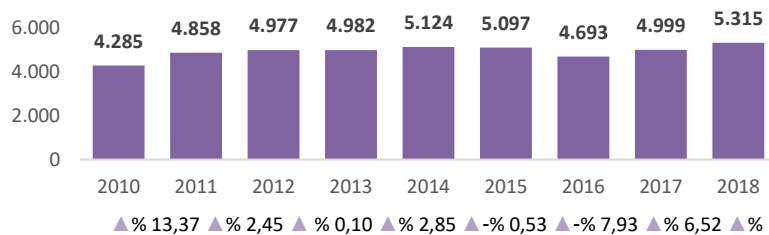
2018an, aurreko urtean baino % 6,32 biktimizazio gehiago gertatu dira, eta emakume biktimen bolumena % 5,57ra igo da.

Hiru indarkeria-motak gehitu dira, eta horien artean gehien, familia-eremutik kanpoko sexu-indarkeria.

Emakumeen aurkako indarkeriaren ondoriozko biktimizazioen datuen bilakaerak goranzko joera erakusten du azken urteetan. EAEn, 2018an 2005ean baino 1.501 kasu gehiago erregistratu ziren (orduan hasi zen kasu horien segimendua egiten); horrek % 39,4ko gehikuntza izan dela adierazten du. Erreferentziazat 2010. urtea hartzen bada (datuerregistroan egun erabiltzen diren irizpideak hartu zirenean¹⁹), 1.030 kasu gehiago gertatu dira (% 24ren parekoa). Zalantzarik gabe, igoera horren arrazoi bat izan daiteke indarkeria pairatzen duten gero eta emakume gehiagok erabakitzen duela erakundeetara jotzea, laguntza eske.

Azken urteotako eboluzioari erreparatuz, aipatu behar da biktimizazioen kopurua jaitsi egin zela 2015ean eta 2016an (% 0,53 eta % 7,93, hurrenez hurren). Alabaina, 2017. urtetik aurrera, erregistratutako kasuen gorakada gertatu zen, eta 2018. urtean kontsolidatu egin zen (% 6,32ko gehikuntzarekin).

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMIZAZIOEN BILAKAERA. Absolutuak eta ehuneko gehikuntza, urterik urte EAE, 2010-2018

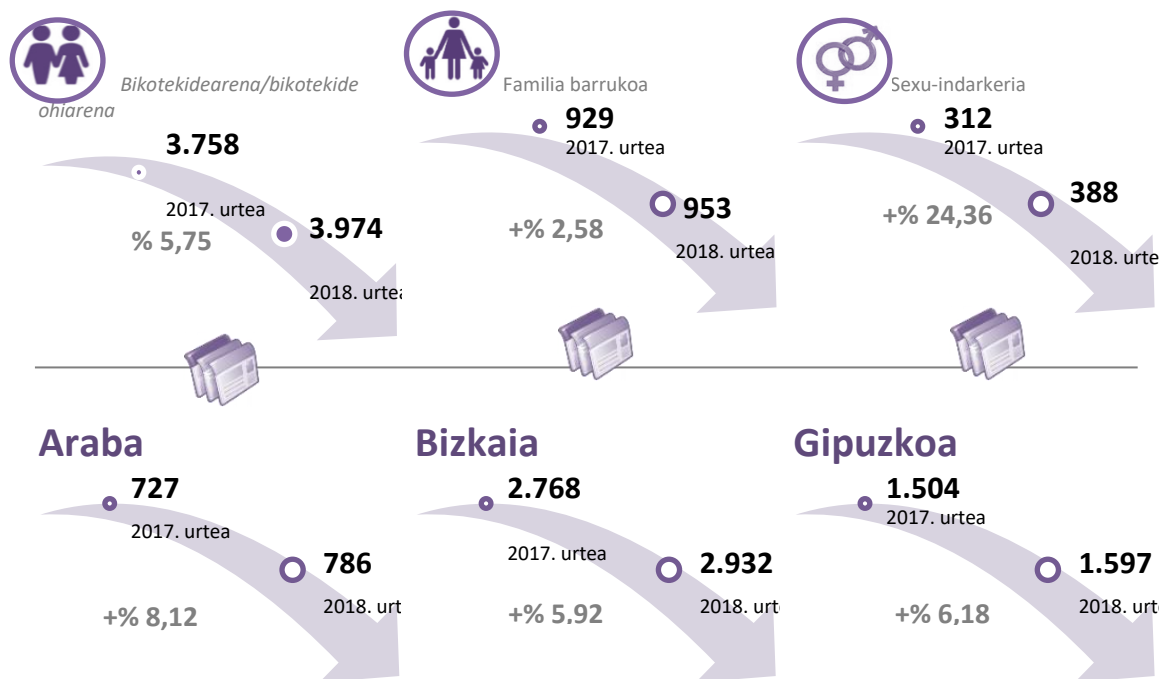

Azken urtean, biktimizazio-kopurua emakumeen aurkako indarkeria mota guztietan gehitu da, nahiz eta ez beti proportzio berean. Portzentajeei erreparatuz, gehikuntza handiena sexu-indarkeriako kasuetan izan da nabarmen (era horretako erasoak % 24,36 gehitu dira 2017arekin alderatuta). Bikotekideak edo bikotekide ohiak baliatutako indarkeria-kasuak % 5,75 gehitu dira, eta familia-barrukoak % 2,58.

Lurralde Historikoen artean Araban gehitu dira gehien biktimizazio-kasuak (aurreko urtean baino % 8,12 gehiago), eta gero, Gipuzkoan (% 6,18) eta Bizkaian (% 5,92).

¹⁹ 2005etik 2008ra (hori barne), familia barruko indarkeriaren datuetan emakume erasotzaileak ere sartzen ziren (alabek amei egindakoak, ahizpei ...). Datuak ustiatzeko moduak hobetuta (2010), 2009ko datuak zuzendu dira, baina ezin izan dira aurreko urteetakoak hobetu. Horregatik, 2008tik 2009ra ikusten den jaitsiera ez da hala (gainera, aurreko metodologiari jarraituz, 2009ko txostenean jasotzen zen bezala, % 3ko igoera gertatu zen). Urte hauetan benetan gertatu den jaitsiera bakarra 2009tik 2010era artekoa da.

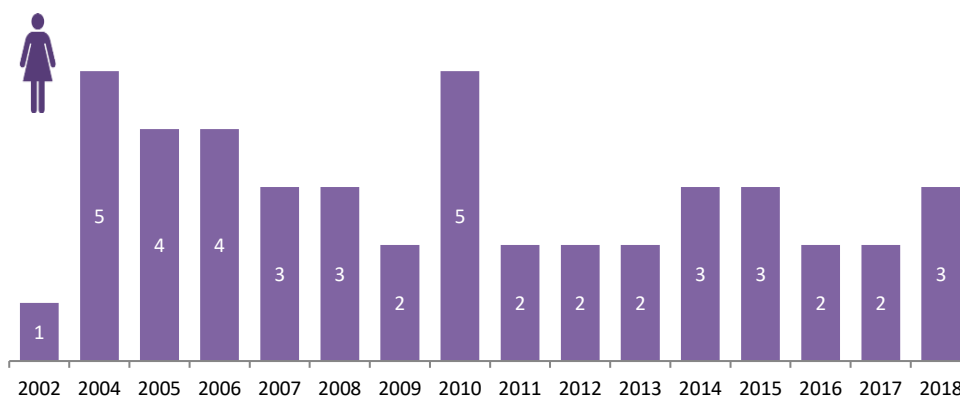
EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMIZAZIOEN BILAKAERA, INDARKERIA-MOTAREN ETA LURRALDE HISTORIKOAREN ARABERA. Absolutuak eta %a. EAE, 2017-2018

Guztira, 2005etik, Ertzaintzak emakumeen aurkako 65.955 indarkeria-egoera erregistratu ditu EAEn.

Indarkeria-mota horrek ondorio psikologiko nabarmenak eragiten ditu beti hura pairatzen duten emakumeengan. Emakume horietako askok, gainera, zauri fisikoak jasaten dituzte, eta, batzuetan, erail ere egiten dituzte. **2002tik 2018ra, 46 emakume erail dira gure autonomia-erkidegoan.**

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA GATIK ERAILDAKO EMAKUMEEN KOPURUAREN BILAKAERA. EAE, absolutuak. 2002-2018

Estatuan, 2003tik 2018ra bitartean, **975 emakume hil dituzte**²⁰.

²⁰ PRESIDENTETZAKO, GORTEEKIKO HARREMANETAKO ETA BERDINTASUNEKO MINISTERIOA. GENERO-INDARKERIAREN AURKAKO GOBERNU ORDEZKARITZA. Genero-indarkeriak eragindako heriotzak, 2018. Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza. Eskuragarri, hemen: <http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/>

Indarkeria ezkutua: inkestetako datu orokor batzuk

Zifra ofizialek arazoaren zati bat baino ez dute islatzen, zeren eta indarkeria hori jasaten duten emakume asko oraindik erregistroetan jaso gabe baitago.

Kalkuluen arabera, indarkeria hori pairatzen ari diren emakumeen % 48k ez du jo poliziarengana,

Ertzaintzaren datuek arazoaren zati bat baino ez dute azaleratzen; izan ere, **erakundeetara laguntza eske jo ez duten emakumeak ez dira erregistroetan jasotzen.**

*Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Agentziak (FRA)*²¹. Europar Batasunean emakumeei eragiten zaien indarkeriaren gainean egindako azterlan batek ohartarazten du indarkeriaren biktima diren emakume gehienek ez dutela beren egoera salatzen, ez poliziaren aurrean, ez delitu mota horren biktimei laguntzeko elkarteetan; beraz, indarkeriaren biktima diren emakume gehienek ez dute jotzen, ez sistema judizialera, ez beste zerbitzu batzuetara.

Ilido horri berari jarraitzen dio *Emakumeen aurkako Indarkeriari buruzko 2015eko Makroinkestak*²²: ohartarazten du Espainian bizi diren eta beren bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria pairatu duten emakumeen % 29k soilik jo duela (beren kabuz edo beste norbaiten bidez) poliziarengana edo epaitegietara bere egoera salatzerako. Alde horretatik, indarkeria-mota hori pairatu duten emakumeen % 45ek jo du zerbitzu mediko, juridiko edo sozialetara, laguntza eske. Laburbilduz, eta kalkuluen arabera, **indarkeria-mota hori pairatzen duten emakumeen % 48 inguruk ez du jo poliziarengana, epaitegietara eta laguntza-zerbitzuetara.**

Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiak 2018an argitaratutako datuen arabera, bikotekideek edo bikotekide ohiak erail dituzten emakumeen artean, oso gutxik jarri zuten salaketa beren erasotzaileen aurka. Bikotekide edo bikotekide ohiak dagokienez eta gurasoek adingabeei dagokienez egindako giza hilketei eta/edo erailketei buruz 2016an emandako sententziak aztertze txostenean²³, eremu horretan zinpeko epaimahaiek eta lurralde auzitegiek emandako 48 sententzia aztertzen dira, eta ondorioztatzen denez, **hildakoen artean soilik % 24k salatu zuten erasotzailea**. Ehuneko hori, txikia izanda ere, 2017an eta 2016an erregistratutakoa baino handiagoa da (% 3 eta % 14, hurrenez hurren).

Era berean, Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritzak argitaratutako urteko txostenak adierazten duenez, Espainian, 2018. urtean, erregistratutako 47 emakume erailetatik 14k baino ez zituzten salatu beren erasotzaileak.

²¹EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS. *Violence against women: an EU-wide survey*²¹. 2014. Eskuragarri linean: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-technical-report_en.pdf

EBn bizi diren 18 urtetik 74ra bitarteko emakumeak.

²² OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNEN MINISTERIOA. *Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko Makroinkestak 2015. Emaizten aurrerapena*. 2015. Eskuragarri, hemen:

http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/macroencuesta2015/pdf/AVANCE_MACROENCUESTA_VIOLENCIA_CO_NTRA_LA_MUJER_2015_05-04-15.pdf

Espainian bizi diren 16 urteko edo gehiagoko emakumeak.

²³ BOTERE JUDIZIALAREN KONTSEILU NAGUSIA. *Bikotekide edo bikotekide ohiak dagokienez eta gurasoek adingabeei dagokienez egindako giza hilketei eta/edo erailketei buruz 2016an emandako sententzien analisia*. BOTERE JUDIZIALAREN KONTSEILU NAGUSIA. Madril: 2018. Eskuragarri, web honetan:

<https://www.abogacia.es/wp-content/uploads/2018/05/ESTUDIO-SENTENCIAS-TJ-Y-AP-MUERTES-PAREJA-O-EXPAREJA-2016-Y-MENORES.pdf>

Hori horrela, “esparrua” azaltzeko atalean adierazi den moduan, inkestetako datuek informazio giltzarria ematen dute arazoaren tamainari buruzko ikuspegia osatzeko.

Emakumeen aurkako Indarkeria Matxista EAEn izeneko txostena egin zuen Eusko Jaurlaritzak 2011n²⁴. Txosten horren arabera, **16 urte edo gehiagoko emakumeen % 12,5ek pairatu du noizbait emakumeen aurkako indarkeria-motaren bat Euskal Autonomia Erkidegoan**; hau da, 231.556 emakumek, gutxi gorabehera. Gaur egun, indarkeria-mota hori pairatzen ari dela adierazi du emakumeen % 2 inguruk (37.419 emakume, gutxi gorabehera).

Azterlan batzuek egin dituzten kalkuluen arabera, 16 urtetik gorako emakumeen % 12,5 inguruk indarkeria hori pairatu du noizbait.

Azterlan horren arabera, emakume horien % 7,5 (138.934 emakume) bikotekideak edo bikotekide ohiak eragindako indarkeria pairatzen ari da; emakumeen % 1,79 (33.159 emakume) familia barruko indarkeria (bikotekidearen edo bikotekide ohiarena salbu); emakumeen % 1,42, lan-eremuan eragindako indarkeria, eta emakumeen % 2,7 (50.016 emakume) eremu sozialean edo publikoan eragindako indarkeria).

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMAK, INDARKERIA-MOTAREN EDO EREMUAREN ARABERA. % ETA ABSOLUTU ZENBATETSIAK. EAE, 2011

2011	NOIZBAIT		EGUN	
	%	EMAKUMEAK	%	EMAKUMEAK
 Bikotekidearen do bikotekide ohiaren indarkeria	7.50	138.934	1.19	22.044
 Familia barruko indarkeria (bikotekide edo bikotekide ohiarena salbu)	1.79	33.159	0.67	12.411
 Lan-eremuko indarkeria	1.42	-	0,4	1.690
 Eremu sozial eta publikoko indarkeria	2.70	50.016	0.15	2.779
	12.5	231.556	2.02	37.419

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

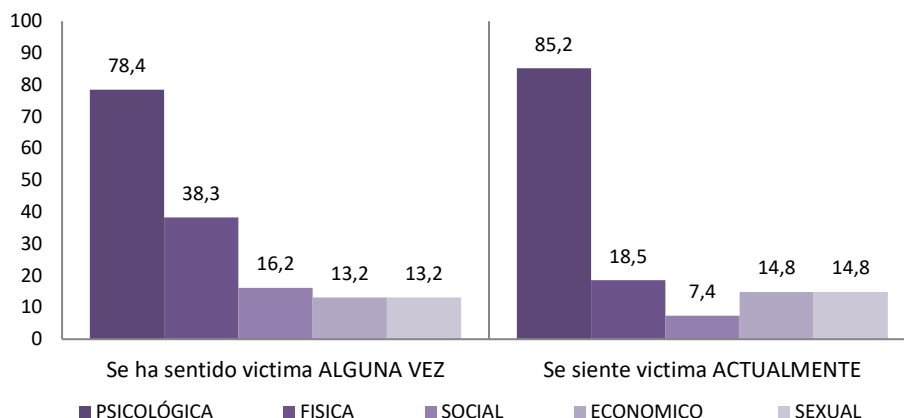
Indarkeria-mota bakoitzari begiratuta, eta azterlan horrek berak adierazten duenaren arabera, **indarkeria psikologikoa da erabiliena**, eta haren atzetik, tarte batera, indarkeria fisikoa. Emakumeen aurkako indarkeriaren biktima izan direla adierazi duten emakumeen % 78,4k aitortu du indarkeria psikologikoa pairatu duela noizbait (emakume guztien % 9,8).

Indarkeria-mota bakoitzaren intzidentzia nabarmen aldatzen da eremutik eremura. Izan ere, indarkeria psikologikoa gehiago erabiltzen da lan-eremuan eta bikotekidearen edo bikotekide

²⁴ EUSKO JAURLARITZA. HERRIZAINGO SAILA. GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMEI LAGUNTZEKO ZUZENDARITZA. Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Bilbo: Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila. 2011. EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

ohiaren eremuan (indarkeria fisikoa ere bai), baina indarkeria-mota horren erabilera nabarmen jaisten da eremu sozialean edo publikoan. Azken eremu horretan, sexu-erasoak maizago egiten dira ezezagunen eskutik.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMAK, PAIRATZEN DUTEN EDO PAIRATU IZAN DUTEN INDARKERIA-MOTAREN ARABERA. % EAE, 2011

Oharra: Ehunekoen batura ez da 100, aukerak ez direlako baztertzailak.

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Kalkuluen arabera, Europar Batasuneko 18 urtetik 74ra bitarteko emakumeen % 7k pairatu du noizbait indarkeria fisikoa; sexu-indarkeria, berriz, % 2k.

Aipatutako Europa-mailako azterlanak, zeina *Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Agentziak (FRA)* egin baitu, kalkulatu duenez, Europar Batasuneko 13 milioi emakumek nozitu zuten indarkeria fisikoa 2014. urtean; hau da, 18 eta 74 urte bitarteko emakumeen % 7k. Horrez gainera, kalkuluen arabera, 3,7 milioi emakumek pairatu zuten sexu-indarkeria azken urtean Europar Batasunean (emakumeen % 2k).

Horrez gain, azterlanaren arabera, **Europar Batasuneko emakumeen erdiek (% 53k) leku eta egoera jakin batzuk saihesteko ahalegina egiten dute—zenbaitetan bederen—, eraso fisiko edo sexualen biktima izatearen beldur**; aldiz, askoz gizon gutxiagok mugatzen dituzte mugimenduak (hori adierazten dute delituen biktimizazioei eta delituei zaien beldurrari buruzko inkestek).

Emakumeen aurkako indarkeria erdi ezkutuan gertatzen dela eta gizarteak nekez ikusten duela aintzat hartuta, emakume batzuek berariaz salatutakoaz harago ikertu nahi izaten dute inkesta batzuek. Aintzat hartuta emakumeak indarkeria-egoerak pairatzen egon daitezkeela — indarkeria hori bizi dutela aitortuta edo aitortu gabe—, Eusko Jaurlaritzak 2011n egindako inkestaren galderetako batzuek adierazle zuzen eta zeharkakoak jasotzen dituzte, emakumeen aurka hainbat eremutan erabiltzen diren indarkeria-motak antzemateko.

Hori horrela, emakumeek galdera horiei emandako erantzuna kontuan hartuta, haien aurka indarkeria erabili dela ondoriozta daiteke zenbait kasutan, alde batera utzita haiek indarkeriaren biktima diren aitortzen duten ala ez. Aurrez egindako azterlanek indarkeria “teknikoa” edo “ondorioztatua” deritzote indarkeria aitortu gabeko horri, eta bereizi egin dituzte egoera horiek, “ageriko” edo “adierazitako” indarkeria-egoerekiko. Inkestak, guztira, 25 indarkeria-egoera planteatzen ditu:²⁵ 4 egoera indarkeria fisikoaren adierazpen dira; 11, indarkeria psikologikoarena; 7, sexu-indarkeriarena; eta 3, beste indarkeria-mota batzuen (ekonomikoa,

²⁵ Eremuaren arabera, adierazle batzuk baztertu egiten dira; hala, familia-eremuko 23 item galdetu dira, lan-eremuan 18, eta eremu sozialean, berriz, 17.

soziala...). Horrekin jakin nahi du galdetuak izan diren EAEko emakumeek azken urtean zer maiztasunekin bizi izan dituzten egoera horiek.

Indarkeria ondorioztatuari buruz dauden datuek adierazten dutenez, EAEko emakumeen % 29,6k bizi izan du azken urtean emakumeen aurkako indarkeria-egoeraren bat, eta % 18,2k bizi izan du gutxienez egoeraren bat aldizkakotasun jakin batez (maiz edo noizean behin). Galdetutako emakumeen % 2,9k adierazi du *maiz edo noizean behin* bizi izan dituela egoera horietako hiru baino gehiago, eta % 1,6k bost baino gehiago.

Beraz, alde argi eta nabarmena dago emakumeek adierazten dutenaren eta horren atzetik dagoen errealitatearen artean. Galdera zuzenak egin ondoren, **emakumeen % 2k aitortu du indarkeriaren biktima sentitzen dela gaur egun**, baina, planteatu zaizkien egoerei emandako erantzunak aztertu ondoren, ondorioztatu da emakumeen % **18,2k indarkeria-egoeraren bat bizi duela, nolabaiteko maiztasunez**. Beste azterlan batzuek ere egiaztatu dute alde edo diferentzia hori.

Inkestatutako emakumeen % 2 inguruk adierazi du indarkeria-mota hori pairatzen ari dela; hala ere, indarkeria-egoerak emakumeen % 18 inguruk bizi ditu, nolabaiteko maiztasunez.

AZKEN URTEAN EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA-EGOERAK BIZI IZAN DITUZTEN EMAKUMEAK, MAIZTASUNAREN ETA EGOERA-KOPURUAREN ARABERA. KALKULATUTAKO ABSOLUTUAK ETA % EAE, 2011

OROKORRA (EDOZEIN EREMUTAN)	NOIZBAIT	MAIZ EDO NOIZEAN BEHIN	EGOERA HORRETAN DAUDEN EMAKUMEEN ZENBATESPENA
EGOERA BAT GUTXIENEZ (1/25 edo gehiago)	29.6	18.2	337.146
HIRU EGOERA BAINO GEHIAGO (3/25 edo gehiago)	5.1	2.9	53.721
BOST EGOERA BAINO GEHIAGO (5/25 edo gehiago)	2.6	1.6	29.639

Oharra: Egoera horretan dauden emakumeen zenbatespina egiteko, maiz edo noizean behin erantzun duten emakumeen ehunekoak hartu dira kontuan.

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urteko edo gehiagoko emakumeak.

Ondoren, datu berezituak dituzten taulak erakutsiko dira, indarkeria-egoerak zehatzago aztertzeko aukera emateko.

Egoera horien artetik, nabarmentzekoa da mugikorraren, posta elektronikoaren eta sare sozialen bidez egiten den kontrola. Gutxi dira oraindik “ziberjazarpen” deritzonaren gaineko datu kuantitatibo espezifikoak²⁶, baina azterlan batzuek ohartarazi dute emakumeen aurkako indarkeria erabiltzeko modu berriak oso zabaldua daudela, batik bat gazteen artean, informazioaren eta komunikazioaren teknologia berrien goraldian.

Badirudi indarkeria baliatzeko tresna horiek (*smartphoneak*, sare sozialak, ...) erabiltzeak larriagotu egin dezakeela emakumeen aurka eragiten den indarkeria; izan ere, aukera ematen dute etengabe “konektatuta” egoteko, harremanetan egoteko, eta une oro jakiteko zer ari pasatzen den eta non. Ikuspuntu horretatik, haiek kontrolatzeko aukerak eta bitartekoak errazten dituzten tresnak dira. Gainera, gero eta zailagoa da indarkeria-egoerak antzematea, jokatibide horietako batzuk gehiegizko kontrol baten adierazle direlako kontzientzia apaltzen denean.

²⁶ TORRES, C. (Dir.). *El ciberacoso como forma de ejercer la violencia de género en la juventud: un riesgo en la sociedad de la información y del conocimiento*. Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioko argitalpen-zentroa. Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza. Madril: 2013. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/coleccion/pdf/Libro_18_Ciberacoso.pdf

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA-EGOERA DESBERDINAK PAIRATU DITUZTEN EMAKUMEAK, MAIZTASUNAREN ARABERA.
% EAE 2011

		Noizbait azken urtean	Maiz edo noizean behin
INDARKERIA FISIKOA	Haserretzen denean, zuk estimatzen dituzun gauzen edo animalien kontra egiten du.	1.6	1.6
	Bultza egiten dizu, jo egiten zaitu edo objektuak botatzen dizkizu.	1.2	0.7
	Kalean atzetik jarraitu dizu.	3.4	0.7
	Arma, aizto edo bestelako objektuekin eraso dizu.	0.7	0.4
		Noizbait azken urtean	Maiz edo noizean behin
INDARKERIA PSIKOLOGIKOA	Ironiaz mintzatzen da edo ez ditu zure sinesmenak balioesten (elizara joatea, alderdiren bati botoa ematea, elkarteren bateko kide izatea, etab.).	7.7	4.5
	Oihu egiten dizu, laidotu edo mehatxatu egiten zaitu.	6.6	4.1
	Lotsagarri uzten zaitu (iraindu, irrigarri uzten) beste batzuen aurrean (lankideak, lagunak, senideak, etab.).	5.8	3.7
	Ez du zure lana balioesten.	8.8	6.8
	Ordutegiak kontrolatzen dizkizu.	1.8	1.2
	Zer janzten duzun kontrolatzen dizu (zer jantzi behar duzun esaten dizu).	0.7	0.7
	Zenbaitetan, beldurra ematen dizu.	3.0	2.2
	Etengabe gizonak erakarri nahian zabiltzala esaten dizu edo, bestela, ez duzula zeure burua zaintzen, itxura txarra duzula.	1.6	1.1
	Dena gaizki egiten duzula esaten dizu, traketsa zarela.	2.4	1.9
	Errudun sentiarazten zaitu ez duzulako behar bezala zaintzen/ulertzen.	2.3	1.8
	Heriotzarekin mehatxatu zaitu edo mehatxu larriren bat egin dizu.	1.0	0.6
			Noizbait azken urtean
SEXU-INDARKERIA	Presio egiten dizu sexu-harremanak izateko, nahiz eta jakin ez duzula nahi edo ez duzula gogorik.	0.4	0.3
	Mezu pornografikoak edo zakarrak bidali dizkizu paperean, ordenagailura edo telefonora.	2.1	1.0
	Hitz edo keinu erasokorrak egin dizkizu kalean.	6.6	3.1
	Zu bortxatzen saiatu da.	0.4	0.4
	Bortxatu egin zaitu.	0.2	0.2
	Sexu-erakundeak ikusi dituzu kalean	5.7	1.0
	Jazarpenak, ukituak edo nahi gabeko igurtziak izan dituzu taberna edo dantzalekuren batean, kalean...	4.5	2.3
		Noizbait azken urtean	Maiz edo noizean behin
BESTE BATZUK	Ez dizu familia ikusten uzten edo harremanak izatea lagunekin, auzokoekin eta beste jende batzuekin	1.0	0.7
	Telefonoa, posta eta/edo sare sozialetan zer egiten duzun kontrolatzen dizu.	1.3	1.0
	Irabazten duzun dirua kentzen dizu edo ez dizu ematen autonomiaz bizitzeko behar duzun adina.	0.8	0.8

Oharra: taulan, beltzez adierazi dira larrirentzat jo diren egoerak.

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urteko edo gehiagoko emakumeak.

Bikotekideak edo bikotekide ohiak eragindako indarkeria

Emakumeen aurka erabiltzen diren indarkeria-mota guztien artean, bikotekideak edo bikotekide ohiak eragindakoak erakusten ditu tasa handienak, bai gurean, bai mundu osoan (indarkeria-mota horri, zentzu hertsian, genero-indarkeria esan ohi zaio sarritan).

Ertzaintzak 2018an erregistratu zituen lau indarkeria-egoeretatik hirutan, gutxi gorabehera, erasotzaileak eta biktimak lotura sentimentalen bat zuten, edo izana zuten.

2018. Urtean, Ertzaintzak emakumeek beren bikotekideengandik edo bikotekide ohiengandik pairatutako 3.974 indarkeria-aldi erregistratu zituen, (erregistratutako biktimizazio guztien % 74,8), eta 2.989 emakume izan ziren eraginpean (indarkeriak eragindako emakume guztien % 70,4).

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMIZAZIOAK ETA BIKTIMAK, BIKOTEKIDE ETA BIKOTEKIDE OHIAREN EREMUAN. Absolutuak eta %a. EAE, 2018

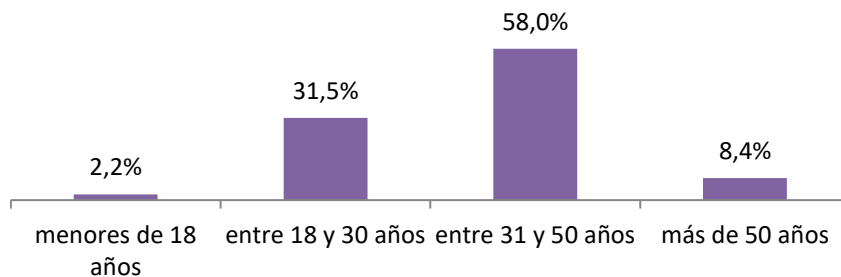
Bikotekidearen do
bikotekide ohiaren
indarkeria

3.974 indarkeria-aldi

2.989 emakume

Indarkeria-mota hori sufritu zuten emakumeen % 58k 31 urtetik 50 urtera zituen; hala ere, nabarmentzekoa da 30 urtetik beherakoak % 33,3 zirela. Biktimen % 8,4k 50 urte baino gehiago dauzkate.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMAK, BIKOTEKIDEE ETA BIKOTEKIDE OHIAREN EREMUAN, ADINAREN ARABERA. % EAE, 2018

* Kanpoan utzi da kasu bat, adina ezagutzen ez delako

Gainera, Eusko Jaurlaritzak 2011n egin zuen *Emakumeen aurkako Indarkeria Matxista EAEn* txostenak egindako kalkuluen arabera, baliteke EAeko emakumeen % 7,5ek indarkeria pairatzea noizbait bere bikotekide edo bikotekide ohiaren eskutik (138.934 emakume, gutxi gorabehera), eta gaur egun % 1,19k pairatuko luke (22.044 emakume, gutxi gorabehera).

BIKOTEKIDEAREN EDO BIKOTEKIDE OHIAREN INDARKERIAREN BIKTIMAK. % eta absolutu zenbatetsiak. EAE, 2011

2011	NOIZBAIT		EGUN	
	%	EMAKUMEAK	%	EMAKUMEAK
<p>Bikotekidearen do bikotekide ohiaren indarkeria</p>	7.50	138.934	1.19	22.044

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Bikotekideek edo bikotekide ohiek eguneroko bizitzan edo etxean eragiten duten indarkeria-mota horrek ezaugarri zehatzak ditu, eta zenbait autorek identifikatuta dauzkate²⁷:

- *Kode patriarkalaren ondoriozko desberdintasun eza*: gizonak beren bikotekideengan eragiten duten indarkeriaren arrazoiak egiturazkoak dira, eta gizonak emakumeen gainetik daudela deritzon ideologian oinarritzen dira. Emakumezko askok bat egiten du pentsaera horrekin, eta, ondorioz, gizonak eta emakumeek oso rol desberdinak barneratzen dituzte.
- *Ikusezintasun soziala*: Emakumeen bikotekideek etxeetan emakumeen aurka erabiltzen duten indarkeria da munduan zabalduen dagoen krimen ezkutua.
- *Kontrolatzeko eta zigortzeko tresna*: Emakumeen aurka etxeetan erabiltzen den indarkeria instrumentala da erabat, haren jomuga baita gizonaren nagusitasuna eta emakumearen menekotasuna ziurtatzea, emakumeari zer egin behar duen adieraztea, autoritatea nork duen erakustea eta bikote-harremanean kide bakoitzak zer rol duen erakustea. *“Emakumeari argi utzi nahi zaio gizonaren borondatearen eta gogoaren mende izan behar duela, eta gizonak ahalmena duela emakumeari kontuak eskatzeko, hura kontrolatzeko eta zenbait gauza debekatzeko”*.
- *Erruduntasun-sentipena*: erasotzaile askok ez du erruduntasun-sentipenik, baina emakume askok erruduntasun handia sentitzen du bikotekidearengandik jasotzen duten tratu txarrarengatik.
- *Irteerarik gabeko harremana*: indarkeria behin eta berriro tresna moduan erabilia, prozesu bat osatzen da, non harrapatuta geratzen diren bai emakumea, bai gizona. Kateatuta geratzen direla esan daiteke: emakumea, beldur delako eta hartzen duen indarkeriaren meneko delako, eta gizona, berriz, erasoekin jarraituz seguru sentitzen delako. Gizonaren kontrola finkatu egiten da, eta horrek gero eta eraso handiagoak egitera darama; hala, indarkeria progresiboa izaten da sarritan.

Zenbat irau du indarkeria horrek? Eusko Jaurlaritzaren inkestako datuen arabera, bikotekidearengandik edo bikotekide ohiarengandik indarkeria pairatzen duten **emakumeen ehuneko adierazgarri batek (% 46,7k) 10 urtez pairatzen du indarkeria hori.**

Bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria pairatzen duten emakumeen ia erdiek hamar urte baino gehiago daramatzate egoera

BIKOTEKIDEAREN EDO BIKOTEKIDE OHIAREN INDARKERIA PAIRATZEN DUTEN EMAKUMEAK, INDARKERIAREN IRAUPENAREN ARABERA. EAE 2011

	%
Urtebete baino gutxiago	26.7
1 eta 5 urte bitarte:	13.3
6 eta 10 urte bitarte:	13.3
10 urtetik gora	46.7
Guztira	100

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Bikotekidearen edo bikotekide ohiaren eskutik indarkeria fisikoa jasan duten emakumeen ehunekoa nabarmena den arren (% 42), gogoan izan behar da bikotekidearen edo bikotekide ohiaren eremuan indarkeria psikologikoa dela ohikoena (bikotekidearengandik edo bikotekide

²⁷ALBERDI, I. eta MATAS, N. *La violencia doméstica. Informe sobre los malos tratos a mujeres en España*. Bartzelona: La Caixa fundazioa, 2002. Gizarte Azterlanen Bilduma. 10. zk.

ohiarengandik indarkeria pairatu dutela aitortzen duten emakumeen % 87k onartzen du mota horretako indarkeriaren biktima izan dela).

Horren sarri gertatzen ez den arren, azpimarratzekoa da emakume horien % 19k adierazi duela bikotekidearen edo bikotekide ohiaren eskutik indarkeria soziala pairatu duela (bakartzea, senide eta lagunengandik urruntzea, jendaurrean iraintzea, etab.); % 18k indarkeria ekonomikoa (baliabide ekonomikoak berariaz mugatzea edo kentzea...), eta % 10ek sexu-indarkeria (sexu-erasoak, sexu-abusuak, jazarpena ...).

BIKOTEKIDEAREN EDO BIKOTEKIDE OHIAREN INDARKERIAREN BIKTIMA DIREN EMAKUMEAK, PAIRATZEN DUTEN EDO PAIRATU IZAN DUTEN INDARKERIA-MOTAREN ARABERA. % EAE, 2011

	NOIZBAIT	EGUN
Psikologikoa	87	100
Fisikoa	42	12.5
Fisikoa eta psikologikoa	33	12.5
Soziala	19	12.5
Ekonomikoa	18	12.5
Sexuala	10	6.3

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Aurreko atalean adierazi den moduan, zenbait adierazletatik ondorioztatutako indarkeria (indarkeria teknikoa ere deitua) erreferentzia osagarri interesgarria da bikotekideek edo bikotekide ohiak emakumei eragiten dieten indarkeriaren arazoaren tamaina neurtzeko.

Eusko Jaurlaritzaren 2011ko azterlanaren arabera, **EAEko emakumeen % 8,5ek indarkeria-egoeraren bat bizi izan zuen bere bikotekidearengandik edo bikotekide ohiarengandik azken urtean, eta % 6,3k maiztasunez bizi izan du** (hala ere, % 1 ingurukoa izan zen bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeriaren tasa, inkesta egin zuten emakumeek aitortu zutena).

Bikotekidearekin edo bikotekide ohiarekin eguneroko bizitzan izaten diren indarkeria-egoera zehatzak xehetasunez aztertuz gero, gehien agertzen diren gaiak dira emakumeari balioa kentzearen edo mespretxatzearen ingurukoak, bai emakumeek beraiek egiten dutenarekiko, bai beste batzuekin duten harremanekiko (*“ez du zuk egindako lana balioesten”, “oihu egiten dizu, iraindu edo mehatxatu”* edo *“lotsagarri uzten zaitu beste batzuen aurrean”*).

Esparru horretan aztertu diren indarkeria-adierazpen guztien artean, *“ez du baloratzen egiten duzun lana”* izan da emakumeek beren bikotekidearengandik edo bikotekide ohiarengandik gehien pairatu dutena. Galdetuak izan diren emakumeen % 4,1ek adierazi du hori, eta galdetuak izan diren emakumeen % 3,5ek aitortzen du sarritan edo batzuetan gertatzen zaiela hori. Nabarmentzekoak dira, era berean, beste egoera batzuk, bikotekidearengandik edo bikotekide ohiarengandik noizean behin edo maiz pairatu izan dituztela adierazi baitute zenbait emakumeek: *“oihuak, irainak edo mehatxuak”* (% 1,6), *“lotsagarri uztea beste batzuen aurrean”* (% 1,6) eta *“ironiaz jokatzeko sinesmenak mespretxatzeko, hala nola elizara joatea, alderdiren bati botoa ematea, elkarteren bateko kide izatea, etab.”* (% 1,5).

Deigarria da, halaber, emakumeen % 1,1ek aitortzea bere bikotekideak edo bikotekide ohiak askotan esaten diola *“gauza guztiak gaizki egiten dituela eta traketsa dela”*. Prebalentzia-ehunekoak ere % 1aren ingurukoak dira egoera hauetan: *“errudun sentiarazten zaitu ez duzulako behar bezala zaintzen/ulertzen”*; *“haserretzen denean, zuk estimatzen dituzun gauzen edo animalien kontra egiten du”*; *“etengabe gizonak erakarri nahian zabiltzala esaten dizu edo, bestela, ez duzula zure burua zaintzen, itxura txarra duzula”*; edo *“ordutegiak kontrolatzen dizkizu”*.

**AZKEN URTEAN BIKOTEKIDEARENGANDIK EDO BIKOTEKIDE OHIARENGANDIK EMAKUMEEN AURKAKO ZENBAIT
INDARKERIA-EGOERA PAIRATU DITUZTEN EMAKUMEAK, MAIZTASUNAREN ARABERA. % EAE 2011**

	NOIZBAIT AZKEN URTEAN	MAIZ EDO NOIZEAN BEHIN
INDARKERIA FISIKOA		
Haserretzen denean, zuk estimatzen dituzun gauzen edo animalien kontra egiten du.	1.0	1.0
Bultza egiten dizu, jo egiten zaitu edo objektuak botatzen dizkizu.	0.7	0.5
Kalean atzetik jarraitu dizu.	0.1	0.1
Armez, aitzoz edo bestelako objekturen batez eraso dizu.	0.1	0.1
INDARKERIA PSIKOLOGIKOA EDO ESPIRITUALA		
Ironia baliatzen du edo ez ditu zure sinesmenak balioesten (elizara joatea, alderdiren bati botoa ematea, elkarteren bateko kide izatea, etab.).	1.9	1.5
Oihu egiten dizu, laidotu edo mehatxatu egiten zaitu.	2.2	1.6
Lotsagarri uzten zaitu (iraindu, irrigarri uzten) beste pertsona batzuen aurrean (lankideak, lagunak, senideak, etab.).	1.9	1.6
Ez du zure lana balioesten.	4.1	3.5
Ordutegiak kontrolatzen dizkizu.	1.1	0.9
Zer arropa janzten duzun kontrolatzen dizu (zer jantzi behar duzun esaten dizu).	0.7	0.7
Zenbaitetan, beldurra ematen dizu.	1.0	0.8
Etengabe gizonak erakarri nahian zabiltzala esaten dizu edo, bestela, ez duzula zeure burua zaintzen, itxura txarra duzula.	1.0	0.9
Dena gaizki egiten duzula esaten dizu, traketsa zarela.	1.4	1.1
Errudun sentiarazten zaitu ez duzulako behar bezala zaintzen/ulertzen.	1.3	1.0
Heriotzarekin mehatxatu zaitu edo mehatxu larriren bat egin dizu.	0.3	0.3
	NOIZBAIT AZKEN URTEAN	MAIZ EDO NOIZEAN BEHIN
SEXU-INDARKERIA		
Presio egiten dizu sexu-harremanak izateko, nahiz eta jakin ez duzula nahi edo ez duzula gogorik.	0.3	0.3
Mezu pornografikoak edo zakarrak bidali dizkizu paperean, ordenagailura edo telefonora.	0.3	0.3
Hitz edo keinu erasokorrek egin dizkizu kalean.	0.2	0.1
Zu bortxatzen saiatu da.	0.1	-
Bortxatu egin zaitu.	0.1	-
BESTE INDARKERIA-MODU BATZUK		
Ez dizu familia ikusten uzten edo harremanak izatea lagunekin, auzokoeekin eta beste jende batzuekin	0.7	0.7
Telefonoa, posta eta/edo sare sozialetan zer egiten duzun kontrolatzen dizu.	1.0	0.7
Irabazten duzun dirua kentzen dizu edo ez dizu ematen autonomiaz bizitzeko behar duzun adina.	0.7	0.7

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Estatuak bildutako datu berriago batzuek adierazten dutenez, indarkeria-mota horren intzidentzia-zifra handiagoak ere izan ditzake. *Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko Makroinkestak* (2015) dionez, **Espanian bizi diren 16 urteko edo gehiagoko emakumeen % 10,3k bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria fisikoa pairatu du noizbait** (hau da, 2.058.851 emakumek). Horrez gainera, emakumeen % 1,8k (359.799 emakumek) azken urtean indarkeria-mota horren biktima izan dela aitortu du.

Lehen adierazi den moduan, indarkeria fisikoak ez ezik, emakumeek beste indarkeria-mota batzuk ere pairatzen dituzte bikotekideengandik edo bikotekide ohiengandik. Inkesta horren beraren datuen arabera, **Espanian bizi diren 16 urteko edo gehiagoko emakumeen % 8,1ek sexu-indarkeria pairatu du bikotekidearengandik edo bikotekide ohiarengandik**. Ehuneko horrek 1.599.107 emakume adierazten ditu. Gaur egun (azken 12 hiletan), sexu-indarkeriaren biktima diren emakumei buruzko datuen arabera, **Espanian bizi diren 16 urteko edo gehiagoko emakumeen % 1,4k pairatzen du indarkeria-mota hori** (279.844 emakumek).

Baliteke emakume batek indarkeria-modu bat baino gehiago jasatea; beraz, gerta daiteke Espainian bizi diren 16 urteko edo gehiagoko emakumeen % **12,5ek (2.498.605) indarkeria fisikoa eta/edo sexuala jasatea bikotekideen edo bikotekide ohien eskutik**. Horien % **2,7 (539.699 emakume) indarkeria-modu horren biktima izan da azken urtean**.

Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Agentziaren kalkuluen arabera, Europar Batasuneko bizi diren 18 urtetik 74 urtera arteko emakumeen % 20k noizbait indarkeria fisikoa jasan du bikotekidearen edo bikotekide ohiaren eskutik, eta % 7k, sexu-indarkeria. Guztira, emakumeen % 22 inguruk jasan du indarkeria-modu bietariko bat. Egun, emakumeen % 4 egongo lirateke indarkeria sufritzen.

EGUN EDO NOIZBAIT BIKOTEKIDEARENGANDIK EDO BIKOTEKIDE OHIARENGANDIK INDARKERIA FISIKOA, SEXUALA EDO BIAK PAIRATU DITUZTEN EMAKUMEAK. % ESPAINIA 2015 ETA EB 2014.

	INDARKERIA FISIKOA		SEXU-INDARKERIA		INDARKERIA FISIKOA EDO SEXUALA	
	Noizbait	Azken 12 hiletan	Noizbait	Azken 12 hiletan	Noizbait	Azken 12 hiletan
ESPAINIA (*)	10,3	1.8	8.1	1.4	12.5	2.7
EB (**)	20.0	4.0	7.0	1.0	22.0	4.0

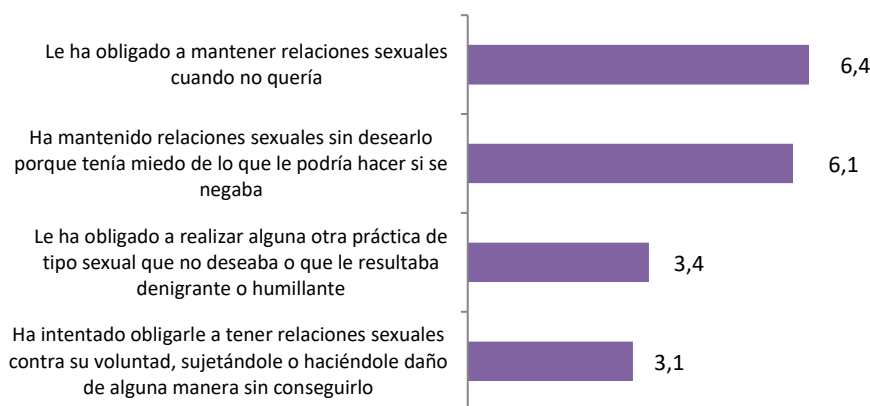
Iturria: () Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko makroinkestak, 2015. Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza. Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa.*

(**) Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko inkesta, 2014 (FRA- Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Agentzia). EBn bizi diren 18 urtetik 74ra bitarteko emakumeak.

Sexu-indarkeriaren motak kontuan hartuta (gogoan izan % 8 ingurukoa zela), datuek hau erakusten dute: sexu-erasoak izan dituzten emakumeen % 6,4 behartua egon da sexu-harremanak izatera, eta horien % 6,1ek dioenez, gogoz kontrako sexu-harremanak izan ditu ezetz esanez gero bikotekideak edo bikotekide ohiak egingo zuenaren beldur.

Horrez gainera, emakumeen % 3,4k adierazi du egin nahi ez zuen sexu-jardunen bat edo iraingarria edo umiliagarria zaion sexu-jardunen bat egitera behartu duela bikotekideak edo bikotekide ohiak, eta % 3,1ek, berriz, bere bikotekidea edo bikotekide ohiaren sexu-harremanak izatera behartzen saiatu dela bere borondatearen aurka, baina, gogor heldu edo min egin arren, ez duela lortu.

BIZITZAN ZEHAR BIKOTEKIDE EDO BIKOTEKIDE OHIREN BATENGANDIK JASANDAKO SEXU-INDARKERIAREN MOTAK. % ESPAINIA, 2015

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko makroinkestak, 2015. Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza. Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa.

Txosten horrek datu osagarri interesgarri bat ematen du. **Espainian bizi diren 16 urteko edo gehiagoko emakumeen % 13k bikotekidearekiko edo bikotekide ohiarekiko beldurra sentitu**

du noizbait. Guztira, 2.598.549 emakumek. Horietatik,% 2,9k sentitu du beldur hori noizbait bere gaur egungo bikotekidearekin (579.676 emakume).

Espanian bizi diren emakumeen % 13k sentitu du noizbait beldurra bere bikotekidearekiko edo bikotekide ohiarekiko.

BIZITZAN NOIZBAIT BIKOTEKIDEAREKIKO EDO BIKOTEKIDE OHIAREKIKO BELDURRA SENTITU DUTEN EMAKUMEAK. Absolutuak eta %a. ESPAINIA, 2015

NOIZBAIT	
Bai	13.0
Ez	84.9
ED/EE	2.1

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko makroinkestak, 2015. Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza. Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa.

Guztiarekin ere, aintzat hartzen baldin bada 16 urteko edo gehiagoko zenbat emakume izan diren indarkeria fisiko edo sexualaren biktima eta zenbatek sentitu duten beldurra beren bikotekideekiko edo bikotekide ohiarekiko, emakumeen ehunekoa % 15,5era igotzen da Estatuan (3.098.270 emakume).

Txosten horrek bikotekideek edo bikotekide ohiak eragindako beste indarkeria mota batzuei buruzko datuak aztertzea ere interesgarria da. Kontrol-izaerako indarkeria psikologikoa da horietako bat; izan ere, egoera hori pairatzen du edo bizitzan noizbait pairatu du Espainian bizi diren 16 urteko edo gehiagoko emakumeen % 25,4k. Horrez gainera, bizitzan noizbait, indarkeria psikologiko emozionaleko egoerak bizi izan ditu % 21,9k, eta indarkeria ekonomikokoak % 10,8k, beren bikotekidearengandik edo bikotekide ohiarengandik.

Europar, bikotekidearen edo bikotekidearen eskutik kontrol-izaerako indarkeria psikologikoa jasan duten emakumeen zifrak Espainiakoak baino handiagoak dira: Europar bizi diren emakumeen % 35 dira. Gainera, % 32k indarkeria psikologiko emozionala sufritu du, eta % 12k, indarkeria ekonomikoa.

INDARKERIA PSIKOLOGIKOA ETA EKONOMIKOA, BIZITZAN ZEHAR BIKOTEKIDE EDO BIKOTEKIDE OHIREN BATENGANDIK JASANDAKOA. Absolutuak eta %a. ESPAINIA, 2015

ESPAINIA, 2015	%	emakumeak
Kontrol-izaerako indarkeria psikologikoa	25.4	5.077.166
Indarkeria psikologiko emozionala	21.9	4.377.556
Indarkeria ekonomikoa	10.8	2.158.795

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko makroinkestak, 2015. Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza. Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa.

INDARKERIA PSIKOLOGIKOA ETA EKONOMIKOA, BIZITZAN ZEHAR BIKOTEKIDE EDO BIKOTEKIDE OHIREN BATENGANDIK JASANDAKOA. % EB, 2014

EB 2014	%
Kontrol-izaerako indarkeria psikologikoa	35.0
Indarkeria psikologiko emozionala	32.0
Indarkeria ekonomikoa	12.0

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko inkestak, 2014 (FRA- Europar Batasuneko Oinarritzko Eskubideen Agentzia). EBn bizi diren 18 urtetik 74ra bitarteko emakumeak.

Bikotekidearengandik edo bikotekide ohiarengandik indarkeria pairatzen duten emakumeen seme-alaba adingabeak ere biktimak dira.

Indarkeria-egoeren lekuko izan ohi dira seme-alabak, eta, askotan, zuzenean pairatzen dituzte erasoak.

Aintzat hartu behar da, beraz, **biktimak direla, baita ere, bikotekidearengandik edo bikotekide ohiarengandik indarkeria pairatzen duten emakumeen seme-alaba adingabeak.** Emakumeak kontrolatzeko erabiliak izaten dira askotan, eta kalte larriak izaten dituzte etxean indarkeria bizi zezagatik.

Izan ere, Estatuan egindako Makroinkestak egiaztatu du **ohikoa dela seme-alabak indarkeria-egoeren lekuko izatea**; zehazki, indarkeria fisikoa eta/edo sexuala eta/edo bikotekideekiko edo bikotekide ohiekiko beldurra pairatu duten unean seme-alabak zituzten emakumeen % 63,6k adierazi du beraien seme-alabek ikusi edo entzun egin zituztela indarkeria-egoera horietakoren bat edo batzuk (seme-alabak adingabeak zirenean gertatu ziren egoera horietako gehienak, % 92,5).

Horrez gainera, seme edo alaba adingabeek, indarkeria-egoerak ikusi edo entzuteaz gain, **erasoak zuzenean pairatzen dituzte sarritan** (egoeren % 64,2tan).

Datuen erregistro-sistema ofizialak oraingoz ez du bide ematen jakiteko zenbat adingabek pairatu duten indarkeriaren eragina; hala ere, adierazi behar da **Espainiako Estatuan 6 biktima adingabe hil zirela 2013an, 2014an 4, 2015ean 3, 2016an 1, 2017an 8 eta 2018an 3**.^{28 29}.

Beste datu batzuk ere har daitezke erreferentziatzat: ANAR fundazioak (*Ayuda a Niños y Adolescentes en Riesgo*)³⁰ genero-indarkeriari buruz egindako txostenean argitaratzen direnak, telefono-arretaren zerbitzuan (ANAR telefonoa) genero-indarkeriaren inguruan hartutako deien ingurukoak. Txosten horren arabera, 1.920 dei jaso ziren 2014an; dei horietan, orientazio berezia eskatu zen genero-indarkeria dela-eta; 1.110 kasu diferente izan ziren. Hartutako deien % 85,5 adingabea bere familian zegoen genero-indarkeriagatik kezkatuta zegoelako egin ziren, eta % 14,5, berriz, adingabeek beren bikotekide edo bikotekide ohiarengandik jasaten zuten indarkeria dela-eta.

Txostenean esaten denez, urte horretan, aurreko urtean baino % 34,9 dei gehiago jaso ziren, eta % 24,4 kasu gehiago. Zerbitzua nabarmen handitu da seigarren urtez jarraian, bai orientazio berezirako dei kopuruari dagokionez, bai genero-indarkeria dela-eta artatutako kasuei dagokienez.

Adingabeek pairatzen duten indarkeriaren gutxi gorabeherako erreferentzia moduan erabil daitezkeen beste datu batzuk dira Ertzaintzak erregistratutako biktimizazioak: bikotekideek edo bikotekide ohiek eragindakoak, bai familia-harremanen aurkako delituen ondorioz, bai zaintza-betebeharrak urratzeagatik egindako faltan ondorioz.

2018an, familia-harremanen aurkako 75 delitu erregistratu ziren (horietako batzuk dira, esaterako, zaintza-betebeharra urratzea, adingabea etxetik joan dadin bultzatzea edo zaintza-erregimena urratzea, adingabea ostea, familia abandonatzea eta prestazio ekonomikoak ez ordaintzea).

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMIZAZIOAK, BIKOTEKIDEEK EDO BIKOTEKIDE OHIEK ERAGINDAKOAK, ARAU-HAUSTE MOTAREN ARABERA (FAMILIA-HARREMANEN AURKAKO DELITUAK ETA ZAINZTA URRATZEAGATIKO FALTAK). EAE, 2018

FAMILIA-HARREMANEN AURKAKO DELITUAK, GUZTIRA	75
Zaintza-betebeharra urratzea	4
Adingabea etxea uztera bultzatzea/zaintza-erregimena urratzea	-
Adingabea ostea	7
Familia abandonatzea	8
Prestazio ekonomikoak ez ordaintzea	56

²⁸ Eusko Jaurlaritzako Segurutasun Sailak datu horiek 2019tik aurrera kontabilizatzea aurreikusten du.

²⁹ PRESIDENTETZAKO, GORTEEKIKO HARREMANETAKO ETA BERDINTASUNEKO MINISTERIOA. Genero-indarkeriak eragindako heriotzen estatistika. Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza. Eskuragarri, hemen: <http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/>

³⁰ ANAR FUNDAZIOA. Genero-indarkeriari buruzko txostena, 2014. ANAR telefonoa. Madril: 2015. Eskuragarri, hemen: <https://www.anar.org/wp-content/uploads/2015/05/Informe-Tel%C3%A9fono-ANAR-Violencia-G%C3%A9nero-2014.pdf>

Halaber, Eusko Jaurlaritzaren 2011ko txostenak zenbatetsi zuen bikotekidearengandik edo bikotekide ohiarengandik indarkeria pairatzen duten emakumeen % 68,8k dituela seme-alabak, eta biktimen % 27,3 inguruk, seme-alaba adingabeak. Zenbateko horiek kontuan izanda, txostenak zenbatetsi zuen **EAE osoan 13.708 bat haur izan daitezkeela indarkeriaren biktima, hau da, 18 urte baino gutxiagoko biztanleriaren % 4,11, gutxi gorabehera**. Konparaziozko erreferentzia bat ematen digu 2011ko Makroinkestak³¹: ehuneko hori % 10aren ingurukoa izan daiteke Estatuan.

³¹ MEIL, G. *Análisis sobre la macroencuesta de violencia de género 2011*. Madril: Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa. Argitalpen Zentroa, 2012.

Familia barruko beste indarkeria-mota batzuk

Emakume batzuek indarkeria pairatzen dute bikotekidea edo bikotekide ohia ez diren familiako beste gizon batzuen eskutik. 2018an, **953 biktimizazio** erregistratu ziren mota horretako indarkeriagatik (% 17,9 esan nahi du), eta **804 emakumek jasan zuten** (indarkeriaren biktima izan ziren emakumeen % 20,5).

EMAKUMEEN AURKA FAMILIA BARRUAN (BIKOTEKIDEK EDO BIKOTEKIDE OHIEK ERAGINDAKO SALBU) ERAGINDAKO INDARKERIAREN BIKTIMIZAZIOAK ETA BIKTIMAK. Absolutuak eta %. EAE, 2018

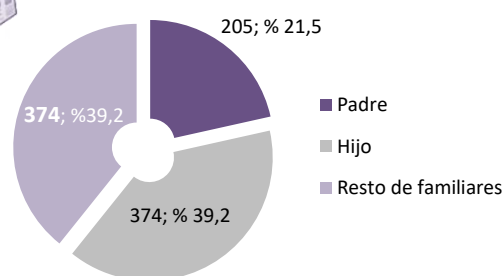
Familia barruko indarkeria

953 indarkeria-aldi

870 emakume

Familia barruko indarkeriak eragindako biktimizazioen % 39,2 semeak eraso egin dien emakumeenak dira, eta kasuen ehuneko berean familiako beste gizon bat da erasotzailea (osaba, aitona, anaia...) Gainera, kasuen % 21,5ean aitaren erasoak pairatu duten alaba adingabeak izan dira.

EMAKUMEEN AURKA FAMILIA BARRUAN ERAGINDAKO INDARKERIAREN ONDORIOZKO BIKTIMIZAZIOAK, ERASOTZAILEAREKIKO HARREMANAREN ARABERA (BIKOTEKIDEAK ETA BIKOTEKIDE OHIAK ERAGINDAKO INDARKERIA SALBU). % 2018

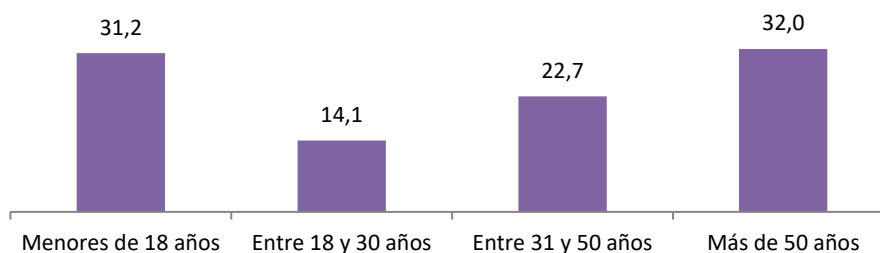
Familia barruko indarkeriako kasuak % 2,58 gehitu dira aurreko urtearen aldean, eta era horretako biktima izan diren emakumeen kopurua % 8,21 handiagoa da. Batez ere, erasotzailea aita den kasuak gehitu egin dira, 2017. urtean % 14,75 izatetik 2018an % 21,5 izatera igaro baita.

EAEen Ertzaintzak erregistratu dituen dituen familia barruko indarkeriagatik biktimizazio gehienetan, erasoak jasan duen emakumea 50 urtetik gorakoa zen (kasuen % 32), edota 18 urtetik beherakoa (% 31,2). Izan ere, aipatu behar da nabarmen gehitu dela indarkeria mota horren biktima diren adingabeen kopurua, bereziki 14 urtetik beherakoa, 2017ko 106etatik 2018ko 178etara; hau da, gehikuntza % 68koa izan da.

Familia barruko indarkeriak 50 urtetik gorako emakumeengan eragiten du batez ere (kasuen % 32), eta erasotzaileak semeak izaten dira.

Indarkeria horrek emakume gazteei ere eragiten die bereziki, gurasoen erasoak nozitu ohi baitute. Biktimen % 1,2k 18 urte baino gutxiago zeukaten.

FAMILIA BARRUAN EMAKUMEEN AURKA INDARKERIAREN BIKTIMA IZAN DIRENAK (BIKOTEKIDEAK EDO BIKOTEKIDE OHIAREN INDARKERIAREN IZAN EZIK), ADINAREN ARABERA. % EAE, 2018

* Kanpoan utzi dira kasu batzuk, adina ezagutzen ez delako (% 0,23)

Lehen adierazi den moduan, Eusko Jaurlaritzak 2011n egin zuen Emakumeen aurkako Indarkeria Matxista EAEn txostenaren arabera, **familia barruko indarkeria emakumeen % 1,79 inguruk pairatu du noizbait** (bikotekideak eta bikotekide ohiak eragindakoak salbu); hau da, EAeko 33.000 emakumek baino gehiagok. **Gaur egun** ia 12.500 emakume egon daitezke **indarkeria-mota horren eraginpean (% 0,67)**.

FAMILIA BARRUKO INDARKERIAREN BIKTIMAK % ETA ABSOLUTU ZENBATETSIAK. EAE, 2011

2011	NOIZBAIT		EGUN	
	%	EMAKUMEAK	%	EMAKUMEAK
 Familia barruko indarkeria (bikotekide edo bikotekide ohiarena salbu)	1.79	33.159	0.67	12.411

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Indarkeria psikologikoa da emakumeek familia barruan pairatzen duten indarkeria ohikoena. Eredu horretan indarkeria pairatu duten emakumeen % 84,8 izan da indarkeria modu horren biktima. Horrez gain, galdetuak izan diren emakumeen % 43,8k adierazi du indarkeria fisikoko egoerak bizi izan dituela eremu horretan.

FAMILIA BARRUAN ERAGITEN DIREN INDARKERIA-MOTAK % EAE 2011

	NOIZBAIT	EGUN
Psikologikoa	84.8	90.0
Fisikoa	43.8	20.0
Fisikoa eta psikologikoa	34.8	15.0
Soziala	17.9	10.0
Ekonomikoa	17.0	10.0
Sexuala	13.4	5.0

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Sexu-indarkeria, familatik kanpo

Ertzaintzak erregistratutako biktimizazioen % 7,3 familiarik kanpoko sexu-indarkeriaren kasuak izan dira. 2018an, horrelako 388 biktimizazio erregistratu ziren, eta 385 emakumek jasan zituzten.

EMAKUMEEN AURKA FAMILIATIK KANPO EGINDAKO SEXU-INDARKERIAREN BIKTIMAK ETA BIKTIMIZAZIOAK. Absolutuak eta %a. EAE, 2018

Sexu-indarkeria

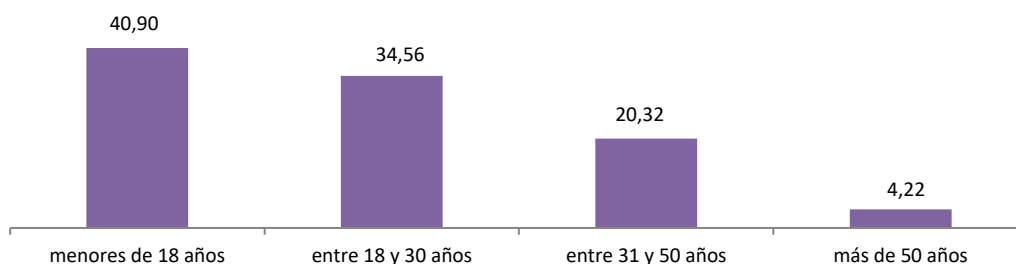
388 indarkeria-aldi

385 emakume

Familiarik kanpoko sexu-indarkeriaren biktima emakume gazteak izaten dira, bereziki. Indarkeria mota horren lau biktimatik hiru 30 urtetik beherakoak ziren. Garrantzitsua da kontuan izatea, gainera, indarkeria mota horren biktima diren emakumeen % 20,84 hamalau urtetik beherakoa dela.

2018an, familiarik kanpokok sexu-indarkeriak 385 biktima eragin zituen; 30 urtetik beherako emakumeak, gehienbat.

EMAKUMEEN AURKA FAMILIATIK KANPO EGINDAKO SEXU-INDARKERIAREN BIKTIMAK ETA BIKTIMIZAZIOAK. % EAE, 2018

* Kanpoan utzi dira kasu batzuk, adina ezagutzen ez delako (% 1,55)

Sexu-askatasunaren aurkako delituen % 86,1 familiaren eremutik kanpo gertatu ziren 2018. urtean EAEn.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAK ERAGINDAKO BIKTIMIZAZIOAK, SEXU-ASKATASUNAREN KONTRAKO DELITUENGATIK, INDARKERIA-MOTAREN ARABERA. Absolutuak eta %a. EAE, 2018

	BIKOTEKIDEA/BIKOTEKIDE OHIA	FAMILIA BARRUKOA	SEXU-ASKATASUNAREN AURKAKOA	GUZTIRA
Sexu-askatasunaren aurkakoak	22	40	383	445
%	4,9	9.0	86.1	100

Iturria: Segurtasun Saila, Segurtasuna Koordinatzeko Zuzendaritza.

Erasotzaileari dagokionez, sexu-askatasunaren eta -ukigabetasunaren aurka izandako delituei buruz Barne Ministerioak egindako txostenak aditzera ematen duenez, 2017an erregistratutako emakumeen biktimizazio guztietatik, % 72 ezezagun batek eragindakoa izan zen.³²

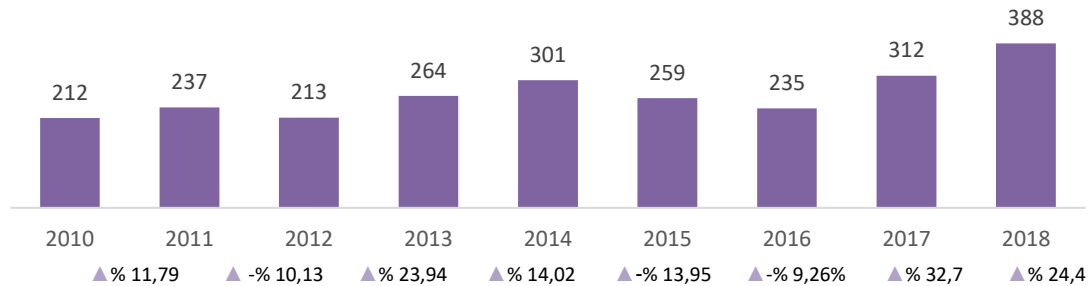
Hala ere, ez dirudi Makroinkestak bortxaketei buruz ematen dituen datuek joera horri eusten diotenik, bestelako egoera bat erakusten baitute. Estatuan, gizon ezezagunek egindako bortxaketak % 18,6 dira; kasuen erdietan, erasotzailea gizonezko lagun edo ezagun bat zen, eta,

³² BARNE MINISTERIOA. SEGURTASUNEN ESTATU IDAZKARITZA Informe sobre delitos contra la libertad e indemnidad sexual en España. Madrid, 2017. Eskuragarri, hemen: <http://www.interior.gob.es/documents/10180/0/Informe+delitos+contra+la+libertad+e+indemnidad+sexual+2017.pdf/da546c6c-36c5-4854-864b-a133f31b4dde>

gainerakoetan (% 23,9), familiako gizon bat. Erasotzaile ezezagunen ehunekoa handitu egiten da ukituak eta sexu-indarkeriaren antzeko formak direnean (kasu honetan, % 40,4k esaten du erasotzailea gizon ezezaguna zela).

2010. urtetik, familiarik kanpoko sexu-indarkeriagatiko biktimizazioak % 83 gehitu dira: 212kasutik 388 kasura. Aurreko urtearekin alderatuta (2017), azpimarratu behar da era horretako kasuak % 24,4 gehitu direla.

EMAKUMEEN AURKA FAMILIATIK KANPO BALIATUTAKO SEXU-INDARKERIAGATIKO BIKTIMIZAZIOEN BILAKAERA
 . Absolutuak eta ehunekoen igoera urtetik urtera. EAE, 2010-2018

Gure ingurunean itxuraz zabaltzen ari den beste errealitate bat sexu-esplotaziora bideratutako gizakien salerosketarena da. Kalkuluaren arabera, 13.879 eta 40.000 emakume bitarte esplotatzen dira sexualki Estatuan, Nazio Batuen Erakundearen arabera, eta, Pertsonen Salerosketaren aurkako Espainiako Sarearen kalkuluek diotenez, 40.000 eta 50.000 emakume bitarte esplotatzen dira sexualki Espainian. Kopuru hori Europan 140.000 dela kalkulatu da. Horren ildotik, zenbait erakundek, besteak beste Bizkaiko Foru Aldundiak, Sexu esplotazioa helburu duen salerosketaren biktimen eta bizirauleen aldeko esku-hartze sozialerako Bizkaiko 2019-2021 Plana egin zuten, eragindako pertsonen osoko arreta emateko³³.

EAEen bezala, sexu-askatasunaren aurkako delituak gehituz joan dira Estatuan azken urteotan, batez ere 2016an eta 2017an, % 8 eta % 9, hurrenez hurren. Txosten honen datuek agerian uzten dute sexu-abusuak eta -erasoak nagusitzen direla, azken urteotan gehien gehitu diren delituak izan baitira.

³³ <http://begirada.org/not/20615/bizkaia-pone-en-marcha-un-plan-de-atencion-integral-a-victimas-de-trata-con-fines-de-explotacion-sexual/>

BIKTIMIZAZIOAK, TIPOLOGIA PENALEN ARABERA ABSOLUTUAK. ESPAINIA, 2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sexu-abusua	2.735	2.621	3.011	3.078	3.558	4.055
Sexu-erasoa	1.729	1.527	1.457	1.362	1.401	1.433
Sexu-erasoa, penetrazioarekin	1.000	999	889	909	931	975
Sexu-abusua, penetrazioarekin	256	272	300	337	435	536
Exhibizionismoa	750	679	732	715	742	690
Adingabeen / ezinduen galbideratzea	327	407	506	502	499	553
Sexu-jazarpena	279	252	223	233	294	351
Prostituzioari lotutako delituak	637	666	681	520	370	302
Teknologia-harremana 16 urtetik behera	0	96	121	177	274	289
Adingabeen pornografia	89	181	199	185	117	177
Sexu-probokazioa	87	130	184	107	142	176
GUZTIRA	7.889	7.830	8.303	8.125	8.763	9.537

Iturria: Informe sobre delitos contra la libertad e indemnidad sexual, 2017. Barne Ministerioa. Segurtasuneko Estatu Idazkaritza

Era berean, txosten horrek agerian uzten du sexu-delituen biktimen ia erdiak (% 47,6) adingabeak zirela 2017. urtean. Kontuan izaten baditugu 30 urtetik beherako biktimak, % 75,3raino igotzen da portzentajea.

Horren ildotik, haurren aurkako sexu-abusuei buruz Arartekoak 2018. urtean argitaratutako txostenak agerian uzten du biztanleriaren % 10 eta % 20 bitartek sexu-abusuak nozitu dituela haurtzaroan.³⁴ Espainian gaur arte egindako makroinkesta bakarraren arabera, biztanleriaren % 18,9k nozitu ditu abusuak (gizonen % 15,3k eta emakumeen % 22,5ek).³⁵ Abusu horietako gehienak (% 80) biktimaren gertu-gertuko ingurunean gertatzen dira, eta kasuen % 2 eta % 10 bitarte baino ez dira jakitera ematen.

Bestalde, Eusko Jaurlaritzak 2011. urtean egin zuen *Genero Indarkeria EAEn* azterlanari esker, Ertzaintzak familiatik kanpoko indarkeriaren gainean dituen erregistroetan ageri ez diren kasuetako batzuk erakuts daitezke. Txosten horrek adierazten duenaren arabera, 16 urtetik gorako emakumeen % 2,7k indarkeria publiko edo sozialen bat pairatu du noizbait (50.016 emakumek), Bestalde, txostenak adierazten duenaren arabera, emakumeen % 1,42 inguruk lan-eremuko indarkeria-egoeraren bat bizi izan du.

Eremu sozialeko indarkeria-mota ohikoenak indarkeria psikologikoa (% 63,9) eta indarkeria fisikoa (% 41,7) dira. Horren harian, bi indarkeria-mota horiek batera ageri dira indarkeria-egoera askotan (% 75).

LANEAN ETA EREMU SOZIALEAN BALIATZEN DIREN INDARKERIA-MOTAK % EAE, 2011

	LANEKOA	SOZIALA
Psikologikoa	90	63.9
Fisikoa	10	41.7
Fisikoa eta psikologikoa	10	75
Soziala	10	16.7
Ekonomikoa	0	8.3
Sexuala	5	22.2

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Ondorioztatuko indarkeriaren edo indarkeria teknikoaren datuei begiratu gero, EAEn galdetuak izan diren emakume landunen % 5,5ek adierazi du **lan eremuan** azken urtean sarritan edo batzuetan bizi izan dituela *“bere lana gutxiesteko jokabideak”*; emakumeen % 1,9 izan da

³⁴ ARARTEKOA. GIZA ESKUBIDEEI BURUZKO JARDUNALDIEN BILDUMA Haurrenganako sexu-abusua. Gizarte osoa interpelatzen duen errealitate konplexua. Vitoria-Gasteiz, 2018. Eskuragarri, hemen: http://www.ararteko.net/RecursosWeb/DOCUMENTOS/1/0_4603_3.pdf

³⁵ LOPEZ, SANCHEZ, F. Abusos sexuales a menores. Lo Que recuerdan los adultos. GIZARTE GAIETAKO MINISTERIOA Madril, 1994.

“lantokian hirugarren pertsonen aurrean lotsarazia”, eta % 1,6k “oihuak, irainak edo mehatxuak entzun behar izan ditu nahiko sarri”.

AZKEN URTEAN LAN-EREMUAN EMAKUMEEN AURKAKO ZENBAIT INDARKERIA-EGOERA PAIRATU DITUZTEN EMAKUMEAK, MAIZTASUNAREN ARABERA. % EAE 2011

	NOIZBAIT AZKEN URTEAN	MAIZ EDO NOIZEAN BEHIN
INDARKERIA FISIKOA		
Haserretzen denean, zuk estimatzen dituzun gauzen edo animalien kontra egiten du.	0.0	0.0
Bultza egiten dizu, jo egiten zaitu edo objektuak botatzen dizkizu.	0.0	0.0
Kalean atzetik jarraitu dizu.	0.0	0.0
Armez, aitzoz edo bestelako objekturen batez eraso dizu.	0.0	0.0
INDARKERIA PSIKOLOGIKOA EDO ESPIRITUALA		
Ironia baliatzen du edo ez ditu zure sinesmenak balioesten (elizara joatea, alderdiren bati botoa ematea, elkarteren bateko kide izatea, etab.).	1.9	0.2
Oihu egiten dizu, laidotu edo mehatxatu egiten zaitu.	2.9	1.6
Lotsagarri uzten zaitu (iraindu, irrigarri uzten) beste pertsona batzuen aurrean (lankideak, lagunak, senideak, etab.).	2.9	1.9
Ez du zure lana balioesten.	7.8	5.5
Zenbaitetan, beldurra ematen dizu.	0.2	0.2
Etengabe gizonak erakarri nahian zabiltzala esaten dizu edo, bestela, ez duzula zeure burua zaintzen, itxura txarra duzula.	0.0	0.0
Dena gaizki egiten duzula esaten dizu, traketsa zarela.	0.6	0.4
Heriotzarekin mehatxatu zaitu edo mehatxu larriren bat egin dizu.	0.0	0.0
SEXU-INDARKERIA		
Presio egiten dizu sexu-harremanak izateko, nahiz eta jakin ez duzula nahi edo ez duzula gogorik.	0.2	0.0
Mezu pornografikoak edo zakarrak bidali dizkizu paperean, ordenagailura edo telefonora.	0.0	0.0
Hitz edo keinu erasokorrak egin dizkizu kalean.	0.6	0.4
Zu bortxatzen saiatu da.	0.2	-
Bortxatu egin zaitu.	0.0	0.0

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Oro har, **eremu sozialetan edo publikoan** emakumeen aurka baliatzen den indarkeria “*sexu-izaerako komentario edo keinu iraingarriak*” jasotzearekin loturik egoten da. Euskal Autonomia Erkidegoan galdetuak izan diren emakumeen % 6,1ek esan du azken urtean horrelako egoera bat behintzat pairatu duela.

Era berean, kalean “*sexu-exhibizionismoa ikusi behar izatea*”ri buruzko itema nabarmentzen da. EAEn emakumeen % 5,7k aitortzen du indarkeria-mota hori bizi izan duela: “*jazarpena, norberak nahi ez dituen ukitzeak edo igurtziak taberna, dantzaleku edo antzeakoetan*” (% 4,5); “*ironiaz mintzatzea edo norberaren sinesmenak ez balioestea*” (% 3,7) edo “*norbaitek kalean jarraitzea*” (% 3,2).

AZKEN URTEAN EREMU SOZIALEAN EMAKUMEEN AURKAKO ZENBAIT INDARKERIA-EGOERA PAIRATU DITUZTEN EMAKUMEAK, MAIZTASUNAREN ARABERA. % EAE 2011

	NOIZBAIT AZKEN URTEAN	MAIZ EDO NOIZEAN BEHIN
INDARKERIA FISIKOA		
Haserretzen denean, zuk estimatzen dituzun gauzen edo animalien kontra egiten du.	0.3	0.3
Bultza egiten dizu, jo egiten zaitu edo objektuak botatzen dizkizu.	0.3	0.1
Kalean atzetik jarraitu dizu.	3.2	0.6
Armez, aitzoz edo bestelako objekturen batez eraso dizu.	0.6	0.3
INDARKERIA PSIKOLOGIKOA EDO ESPIRITUALA		
Ironia baliatzen du edo ez ditu zure sinesmenak balioesten (elizara joatea, alderdiren bati botoa ematea, elkarteren bateko kide izatea, etab.).	3.7	2.1
Oihu egiten dizu, laidotu edo mehatxatu egiten zaitu.	2.4	0.9
Lotsagarri uzten zaitu (iraindu, irrigarri uzten) beste pertsona batzuen aurrean (lankideak, lagunak, senideak, etab.).	1.9	0.9
Zenbaitetan, beldurra ematen dizu.	1.6	1.1
Dena gaizki egiten duzula esaten dizu, traketsa zarela.	0.1	0.1
Heriotzarekin mehatxatu zaitu edo mehatxu larriren bat egin dizu.	0.7	0.4
SEXU-INDARKERIA		
Presio egiten dizu sexu-harremanak izateko, nahiz eta jakin ez duzula nahi edo ez duzula gogorik.	0.1	0.0
Mezu pornografikoak edo zakarrak bidali dizkizu paperean, ordenagailura edo telefonora.	1.9	0.8
Hitz edo keinu erasokorrek egin dizkizu kalean.	6.1	2.8
Zu bortxatzen saiatu da.	0.1	-
Bortxatu egin zaitu.	0.1	-
Sexu-exhibizionismoak ikusi dituzu kalean	5.7	1.0
Jazarpenak, ukituak edo nahi gabeko igurtziak izan dituzu taberna edo dantzalekuren batean, kalean...	4.5	2.3

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Txostenak, Ertzaintzaren erregistroetako datuekin bat etorrita, diferentzia nabarmenak erakusten ditu adinaren arabera, eta nabartzen duenez, azken urtean emakume gazteenek (16 urtetik 29ra artekoek) bizi izan dituzte genero-indarkeriako adierazpen gehienak eremu sozial edo publikoan.

Txosten horren datuek adierazten dutenaren arabera, askoz handiagoa da gaueko eremuetan eta leku bakandu edo ilunetan pasatzean sexu-izaerako indarkeria-egoerak bizi izan dituzten emakumeen ehunekoak 30 urtetik beherako emakumeen artean, gainerako adin-tarteetako emakumeen artean baino. Zehazki, kaletik jarraituak izatea (% 11,3), sexu-exhibizionismoko egoerak ikustea (% 13,7) eta jazarpena edo norberak nahi ez dituen igurtziak pairatzea lokaletan (% 13,2). Adin-talde horretako emakumeek pairatzen dute gehien, halaber, Internet bidez eta informazioaren eta komunikazioaren beste teknologia batzuetatik eragiten den indarkeria (mezu iraingarriak edo pornografikoak, etab.).

Gainera, txostenean adierazten denez, familia-eremutik kanpo neska-mutilak harremanetan hasteko moduekin lotutako egoeretan ere, emakume gazteek dituzte indarkeria-indizierik handienak. Emakume gazteen % 5,7 izan da oihukatua, iraindua edo mehatxatua; % 3,8k esaten du norbaitek beldurrarazia sentitu dela inoiz; eta % 3,3k aitortu du lotsagarri utzi dutela beste batzuen aurrean.

Azkenik, familiatik kanpoko sexu-indarkeriaz hitz egiterakoan, kontuan hartu behar da **kirol-eremuari** dagokiona, hori baita emakumeen eta gizonen desberdintasun estrukturala gehien nabarmentzen den eremuetako bat. Gaur egun ez daukagu daturik Euskadik indarkeria-mota horrek duen magnitudeari buruz, nahiz eta azterlan batzuek dioten

kirol-munduan dagoen sexu-jazarpena % 3tik % 52ra artekoa dela, metodologia, herrialdea eta erabilitako definizioen arabera.³⁶

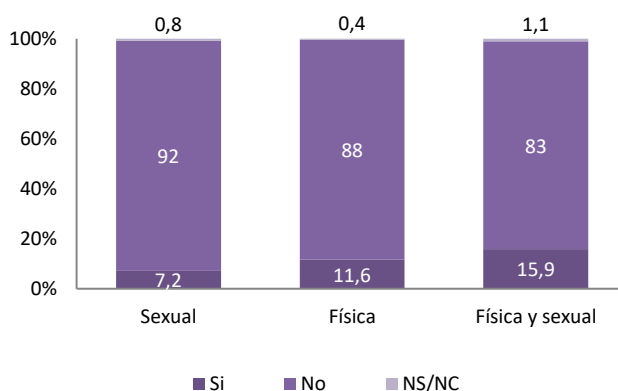
Eraso horiei aurre egiteko, Kultura eta Hizkuntza Politikarako Sailak, Basque Team eta Emakunderekin batera, informazio- eta arreta-zerbitzu espezializatu bat jarri du abian, kirolaren eremuan gertatzen diren sexu-jazarpen, sexu-abusu eta sexuan oinarritutako jazarpenetarako.³⁷ Zerbitzu horretan, arazo honen inguruko laguntza ematen zaie biktimei, biktimen hurbilekoei eta federazioei, klubei eta elkartei. Ekimen horrek informazio-iturri ere izan nahi du, Euskadin arazo hori norainokoa den jakiteko.

Estatuan, Emakumearen aurkako indarkeriari buruzko 2015eko makroinkestak emandako datuak ditugu, bikotekideen edo bikotekide ohien eremutik kanpo eragiten den indarkeria fisiko edo sexualaren berri izateko. Lan horrek adierazten du Espainian bizi diren eta 16 urte edo gehiago dituzten emakumeen % 7,2k pairatu izan duela sexu-indarkeria motaren bat bikotekidearen edo bikotekide ohiaren eremutik kanpo. Horrez gainera, emakumeen % 11,6k pairatu ditu indarkeria fisikoko egoerak eremu horretan.

Guztira, Espainian bizi diren 16 urteko edo gehiagoko emakumeen % 15,9k bizi izan du bizitzan noizbait indarkeria fisiko edo sexualaren adierazpenen bat, bikotekidea edo bikotekide ohia ez den norbaiten eskutik.

Espainian bizi diren 16 urteko edo gehiagoko emakumeen % 15,9k bizi izan du noizbait indarkeria fisiko edo sexualaren adierazpenen bat, bikotekidea edo bikotekide ohia ez den norbaiten eskutik.

INDARKERIA FISIKO ETA/EDO SEXUALAREN PREBALENTZIA BIZITZAN ZEHAR, BIKOTEKIDEEN EDO BIKOTEKIDE OHIEN ERE MUTIK KANPO. % ESPAINIA, 2015

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko makroinkesta, 2015. Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza. Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa.

Zehazki, emakume espainiarren % 7,2k noizbait sexu-indarkeria jasan du bikotekidearen edo bikotekide ohiaren eremutik kanpo, eta % 3,5ek, 15 urte bete baino lehen. Gainera, haurtzaroan gertatzen den indarkeria gehiago errepikatu ohi da 15 urtetik aurrera gertatzen dena baino.

³⁶ <http://begirada.org/not/20209/gobierno-vasco-pone-en-marcha-un-servicio-de-informacion-y-atencion-para-casos-de-acoso-y-abuso-sexual-en-el-deporte/>

³⁷ www.euskadi.eus/somosdetuequipo.

Bikotekidearen eremutik kanpo sexu-indarkeria sufritu duten emakumeen % 46,1ek esaten du behin baino gehiagotan gertatu dela (ukitzeak, bortxaketak, sexu-harremana izateko saioa — azkenean gertatu ez bazen ere—, eta abar).

Orain arte adierazi duguna berresten du azterlan horrek: familiatik kanpoko sexu-indarkeriak batik bat 30 urtetik beherako emakumeei eragiten die, adin horretakoak izan baitira indarkeria-mota hori pairatu duten lau emakumetatik hiru 2015eko lehen seihilekoan, eta horien artean, neskatila adingabeak nabarmentzen dira: denbora-epe horretan erregistratutako sexu-indarkeria kasuen % 45ean (hau da, 58 kasutan), biktimak 18 urte baino gutxiago zituen (2014an, 169 kasu erregistratu ziren adin-tarte horretan). Halaber, ondorioztatzen da bortxaketak uzten duela arrasto sakonena, eta ondorioak dituela emakumeen osasun fisiko eta mentalean. Horrez gain, osasun txarra dutela dioten emakumeen proportzioa handiagoa da 15 urte izan baino lehen sexu-indarkeria nozitu dutenen artean.

2. Emakumeen aurkako indarkeriaren biktimen eta erasotzaileen ezaugarriak: Zer emakumek pairatzen dute? Zer gizonak erabiltzen dute?

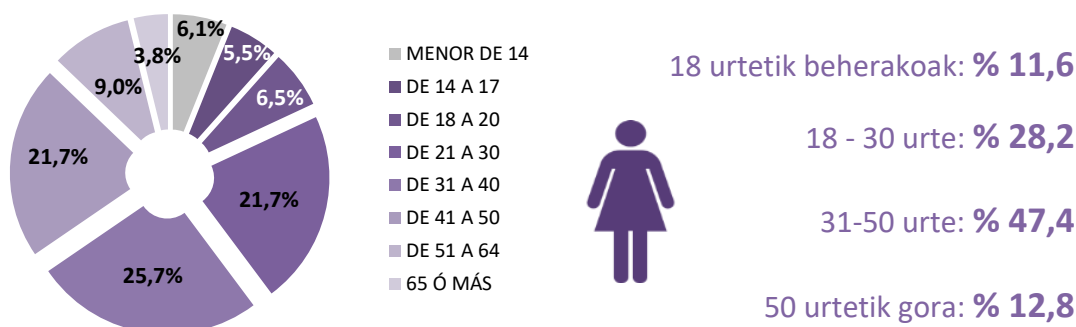
Emakumeen aurkako indarkeria eta adina

Ez dago biktima izateko profilik: adineko emakumeek eta gazteek ere sufritzen dute horrelako indarkeria.

2018an, indarkeria-mota hori pairatu duten emakumeen % 40k hogeita hamar (30) urte edo gutxiago zituen.

Indarkeria-mota honek adin guztietako emakumeei eragiten die, gazteenei ere bai. **2018an indarkeria-mota hori pairatu duten emakumeen % 40k hogeita hamar urte edo gutxiago zituen, eta ia % 11,6 hemezortzi urtetik beherakoak ziren.** 31 urtetik 50era bitarteko emakumeak % 47,4 izan ziren, eta 50 urte edo gehiagokoak, % 12,8.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA PAIRATU DUTEN EMAKUMEEN BANAKETA, ADINAREN ARABERA. Absolutuak eta %a. EAE, 2018

* Kanpoan utzi dira kasu batzuk, adina ezagutzen ez delako (% 0,2)

2018an, familia barruko indarkeria izan da emakume gazteek pairatu duten indarkeria nagusia (kasuen % 69,3tan, hamalau urtetik beherako biktimak izan dira, eta kasuen % 39,7an, 14 urtetik 17ra bitartekoak); indarkeria-mota horren ondotik sexu-indarkeria dator (biktimen % 30,7, hamalau urtetik beherakoa, eta % 32,5, 14 urtetik 17ra bitartekoa).

Bestalde, bikotekidearen edo bikotekide ohiaren biktimen % 33,65ek hogeita hamar urte edo gutxiago zuen, eta **indarkeria jasan duten 14 urtetik 17ra bitarteko biktima nerabeen % 27,8k bikotekidearen edo bikotekide ohiaren erasoak jasan zuen 2018an.**

18 urtetik beherako emakumeek sufritzen duten indarkeria nagusia familia barruko indarkeria eta sexu-indarkeria da. Hala ere, azpimarratu behar da hamar biktima nerabetik hiruri bikotekideak edo bikotekide ohiak egin zela eraso (14 urtetik 17ra bitarteko nerabeak).

Adinez nagusi diren emakumeen artean, bikotekideak edo bikotekide ohiak eragindako indarkeria izan da erabiliena, zalantzarik gabe, 50 urte bete bitartean. 50 urtetik gorakoan artean, gora egiten du familia barruko indarkeriak, eta 2018an, indarkeria-mota hori jasan du, hain justu, erasoak pairatu dituzten 65 urtetik gorako emakumeen % 71k.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA PAIRATU DUTEN EMAKUMEEN BANAKETA, ADINAREN ETA INDARKERIA-MOTAREN ARABERA. % EAE, 2018

	Bikotekide ar ena/bikoteki de ohiarena	Familia barrukoa	Sexu-indarkeria	Guztira
14 urtetik behera	0.0	69.3	30.7	100
14 - 17 urte	27.8	39.7	32.5	100
18 - 20 urte	63.5	15.7	20.8	100
21 - 30 urte	83.4	8.6	8.0	100
31 - 40 urte	90.8	5.8	3.4	100
41 - 50 urte	81.1	14.6	4.4	100
51 - 64 urte	53.9	42.7	3.4	100
65 urte edo gehiago	27.2	71.0	1.9	100

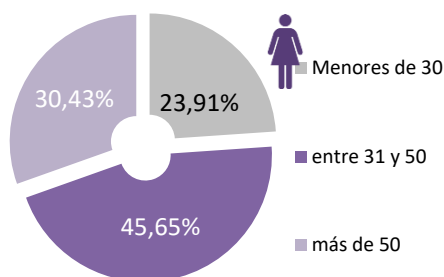
Adin talde bakoitzeko indarkeria-mota nagusia:
 ► **14 urtetik beherakoak** → % 69,3 familia barrukoa ► **14-17 urte** → % 39,7 familia barrukoa ► **18-50 urte** → % 83,53 bikotekidea/bikotekide ohia ► **51-64 urte** → % 53,9 bikotekidea/bikotekide ohia ► **65 urte edo gehiago** → % 71 familia barrukoa

*Kanpoan utzi dira kasu batzuk, adina ezagutzen ez delako (% 0,21)

Adierazi den moduan, indarkeria mota hori pairatzen duten emakumeetako batzuk erail egin dituzte. 2002tik 2018ra bitartean eraildako emakumeen batez besteko adina 43 urte ingurukoa zen.

Azken 15 urteetan hil diren emakumeen adina: % 45,65, hogeita hamaika urtetik berrogeita hamarrera artekoa; % 30,43, berrogeita hamar urtetik gorakoa, eta % 23,91, hogeita hamar urtekoak edo gazteagoak.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN ONDORIOZ 2002TIK 2018RA ERAILDAKO EMAKUMEA, ADINAREN ARABERA. % EAE

2011. urtean, *Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna* azterlana argitaratu zen, eta azterlan horretako datuek ere agerian uzten dute indarkeria aitortu edo adieraziko egoerek prebalentzia handia dutela **30 urtetik 39ra bitarteko emakumeen artean** (% 9,8koa da talde horretan, eta % 7,5koa emakume guztien multzoan).

Azterlanak, bestalde, indarkeriaren eragin desberdina erakusten du eremutik eremura, adinaren arabera. Esate baterako, bikotekideen edo bikotekide ohien eremuko indarkeriak eragin handiagoa du 30 urtetik 39ra arteko emakumeen artean; badirudi familia barruko indarkeriak prebalentzia handiagoa duela 50 urtetik 64ra arteko emakumeen artean; lan-eremuko indarkeria handiagoa da 40 urtetik beheragoko emakumeen artean, eta eremu sozial edo publikoan baliatzen den indarkeriak emakume gazteen artean du eragin handiena (16 urtetik 29ra artekoen artean).

Txostenak adierazitakoaren harian, deigarria da zer indarkeria-indize apalak hauteman diren emakume gazteen artean, indarkeria ondorioztatuko edo teknikoko indizeekin alderatuta. Azalpen bat baino gehiago egon daiteke, baina berriki egin diren azterlan batzuetan jasotako hausnarketa batzuk kontuan hartu beharrekoak dira: arriskutsua izan daiteke gazteen artean zabaldua dagoen "itxurazko" berdintasunaren pertzepzioa.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA PAIRATU DUTEN EDO PAIRATZEN DUTEN EMAKUMEAK, EREMUAREN ETA ADINAREN ARABERA. % EAE 2011.

	OROKORRA	16 - 29 urte	30 - 39 urte	40 - 49 urte	50 - 64 urte	65 urte edo gehiago
OROKORRA: edozein eremutan(*)	12.5	10.4	18.9	13.3	10.8	10.1
BIKOTEKIDEEN EDO BIKOTEKIDE OHIEN ARTEAN	7.5	7.1	9.8	5.8	7.2	7.4
FAMILIA BARRUKO GENERO-INDARKERIA (bikotekide edo bikotekide ohiarena salbu)	1.79	0.9	1.2	2.9	2.0	1.8
<i>FAMILIA (bikotekidea edo bikotekide ohia + familia barruko genero-indarkeria)</i>	8.4	7.5	11.1	7.9	7.8	7.7
LAN-EREMUA (oharra)	1.8	0.6	2.9	2.7	1.2	1.0
EREMU SOZIALA/PUBLIKOA	2.7	2.8	4.5	3.3	2.3	1.2

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Bikotekideak edo bikotekide ohiak eragindako indarkeria “teknikoaren” emaitzak xehetasunez eta adinaren arabera banakatuta aztertzen baldin badira, ikusten da indarkeria mota horrek 29 urte baino gutxiago duten emakumeengan duen eragina nabarmen handiagoa dela batezbesteko orokorraren aldean. Diferentziak bereziki nabarmenak dira egoera hauetan: “irainak, oihuak eta mehatxuak”, “beste batzuen aurrean lotsagarri uztea”, edo “haserretzen denean, emakumeak estimatzen duenaren kontra egiten du”.

Horrez gainera, deigarriak dira emakume-talde horretan egoera hauetan dauden ehuneko handiak: “zenbaitetan beldurra ematen dizu”; “errudun sentiarazten zaitu ez duzulako behar bezala zaintzen/ulertzen”; “ez dizu familia ikusten uzten edo harremanak izatea lagunekin, auzokoekin eta bestelako jendareekin”; “ordutegiak kontrolatzen dizkizu”; eta “telefonoa, posta eta/edo sare sozialetan zer egiten duzun kontrolatzen dizu”.

Bestalde, 65 urtetik gorako emakumeen kasuan, hauek dira ehuneko handienak dituzten indarkeria-egoerak: “presio egiten dizu sexu-harremanak izateko”; “dirua kentzen dizu edo ez dizu autonomiaz bizitzeko behar adina ematen” eta “sarritan edo batzuetan esaten dizu traketsa zarela”.

AZKEN URTEAN BIKOTEKIDEARENGANDIK EDO BIKOTEKIDE OHIARENGANDIK GUTXIENEZ INDARKERIA-EGOERA BAT BIZI IZAN DUTEN EMAKUMEAK, ADINAREN ARABERA. % EAE 2011

	GUZTIR A	16-29 urte	30-39 urte	40-49 urte	50-64 urte	65 urte edo gehiago
Gutxienez egoera bat noizbait (1/23 edo gehiago)	8.5	11.8	10.2	7.5	8.2	6.2
Gutxienez egoera bat maiz edo zenbaitetan (1/23 edo gehiago)	6.3	6.1	8.6	5	7.2	5
Gutxienez egoera larri bat maiz edo zenbaitetan (1/15 edo gehiago)	5.7	5.7	7	4.6	6.2	5

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

**AZKEN URTEAN, MAIZ EDO ZENBAITETAN, BIKOTEKIDEARENGANDIK EDO BIKOTEKIDE OHIARENGANDIK EMAKUMEEN
AURKAKO ZENBAIT INDARKERIA-EGOERA PAIRATU DITUZTEN EMAKUMEAK. EMAITZA OROKORRAK ETA SEXUAREN ARABERA.
% EAE, 2011**

		Orokorra	16-29 urte	30-39 urte	>65 urte
INDARKERIA FISIKOA	Haserretzen denean, zuk estimatzen dituzun gauzen edo animalien kontra egiten duz (13. itema)	1.0	2.4	0.4	0.9
	Bultza egiten dizu, jo egiten zaitu edo objektuak botatzen dizkizu. (16. itema)	0.5	0.9	0.0	0.6
	Kalean atzetik jarraitu dizu. (19. itema)	0.1	0.5	0.4	0.0
	Arma, aitzo edo bestelako objektuekin eraso dizu. (20. itema)	0.1	0.0	0.0	0.0
		Orokorra	16-29 urte	30-39 urte	>65 urte
INDARKERIA PSIKOLOGIKOA	Ironiaz mintzatzen da edo ez ditu zure sinesmenak balioesten (elizara joatea, alderdiren bati botoa ematea, elkarteren bateko kide izatea, etab.). (1. itema)	1.5	1.9	1.2	1.8
	Oihu egiten dizu, laidotu edo mehatxatu egiten zaitu. (2. itema)	1.6	3.3	2.0	1.2
	Lotsagarri uzten zaitu (iraindu, irrigarri uzten) beste batzuen aurrean (lankideak, lagunak, senideak, etab.). (3. itema)	1.6	2.8	0.8	1.8
	Ez du zure lana balioesten. (4. itema)	3.5	3.3	3.3	3.3
	Ordutegiak kontrolatzen dizkizu. (7. itema)	0.9	1.4	0.4	0.9
	Zer jantzen duzun kontrolatzen dizu (zer jantzi behar duzun esaten dizu). (9. itema)	0.7	0.5	0.0	0.9
	Zenbaitetan, beldurra ematen dizu. (10. itema)	0.8	1.9	0.4	0.9
	Etengabe gizonak erakarri nahian zabiltzala esaten dizu edo, bestela, ez duzula zeure burua zaintzen, itxura txarra duzula. (12. itema)	0.9	0.9	0.8	1.2
	Dena gaizki egiten duzula esaten dizu, traketsa zarela. (14. itema)	1.1	1.4	0.4	2.1
	Errudun sentiarazten zaitu ez duzulako behar bezala zaintzen/ulertzen. (15. itema)	1.0	1.9	0.4	0.6
	Heriotzarekin mehatxatu zaitu edo mehatxu larriren bat egin dizu. (21. itema)	0.3	0.5	0.0	0.3
			Orokorra	16-29 urte	30-39 urte
SEXU-INDARKERIA	Presio egiten dizu sexu-harremanak izateko, nahiz eta jakin ez duzula nahi edo ez duzula gogorik (8. itema)	0.3	0.0	0.0	1.2
	Mezu pornografikoak edo zakarrak bidali dizkizu paperean, ordenagailura edo telefonora. (17. itema)	0.1	0.5	0.0	0.0
	Hitz edo keinu erasokorrak egin dizkizu kalean. (18. itema)	0.1	0.0	0.0	0.0
		Orokorra	16-29 urte	30-39 urte	>65 urte
BESTE PAZTIVAK	Ez dizu familia ikusten uzten edo harremanak izatea lagunekin, auzokoekin eta bestelako jendearekin (5. itema)	0.7	1.4	0.4	0.9
	Telefonoa, posta eta/edo sare sozialetan zer egiten duzun kontrolatzen dizu. (11. itema)	0.7	1.4	0.0	0.9
	Irabazten duzun dirua kentzen dizu edo ez dizu ematen autonomiaz bizitzeko behar duzun adina. (6. itema)	0.7	0.5	0.4	1.8

Oharra: taulan, beltzez adierazi dira larrirentzat jo diren egoerak. Hiru adin-talde horiek aukeratu dira muturreko taldeak konparatzeko eta ehuneko orokor handiena duen taldearen datuak jasotzeko.

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Emakume gazteen aurkako indarkeria aztertzen duten lan batzuek³⁸ berariaz gogorarazten digute emakume-talde horrek, adineko emakumeen moduan, zailtasunak izan ditzaketela indarkeria-egoera batean daudela konturatzeko (mendekotasun afektibo bat bizi badute, egoera ukatzen badute, errua beren buruari botatzen badiote, etab.) Hala ere, emakume gazteek ustez berdinzaleagoa den gizarte batean bizi dituzte zailtasun horiek, ustez eskubide gehiagorekin eta askatasun handiagorekin bizitzeko aukera ematen duen gizarte batean.

Oraindik ere, gazteek eta nerabeek oso zorrotz bereizten dituzte genero-rolak. Azterlanek erakusten dutenez, gazteen artean oraindik ere hor daude ideia sexistak eta genero-estereotipoen araberako pertzepzioa. Esate baterako, Irakas Sistema Ebaluatu eta Ikertzeko Erakundeak *Genero Berdintasuna Lehen Hezkuntzan eta DBH-N Euskadin* azterlana³⁹ egin zuen 2017an, eta azterlan horretan ondorioztatzen denez, indar fisikoa eta abusua oraindik ere mutilei egotzen zaie, eta pertzepzio hori areagotu egiten da progresiboki, adinarekin batera. Eta samurtasuna, txera, sentsibilitatea eta leuntasuna oraindik ere gehiago egotzen zaie emakumeei gizoni baino. Oro har, badirudi neskek mutilek baino pertzepzio berdinzaleagoa dutela ezaugarri pertsonalak, lanbideak eta aukerak egotzeko, eta, gainera, pertzepzio hori hobetu egiten da adinarekin. Hala ere, Lehen Hezkuntzako ikasleek (neska zein mutil) estereotipoetan oinarritutako ikuskera dute lanbide jakin batzuk egotzerakoan: dantza, garbitasuna, elektrizitatea, igeltserotza...

Hala ere, gizonen eta emakumeen artean berdintasuna dagoelako ustea zabaldua izateak nahasmendua sortzen die neskei; izan ere, neskek ez dituzte erasoak eta jokabideak identifikatzen, eta, ondorioz, ez dute beren burua defendatzen horien aurrean.

Emakumeen aurkako indarkeria arbuizaten duen gizarte batean bizi dira neska gazteak, eta, ondorioz, *“beti arbuizatu izan duten egoeraren baten protagonista direla ikusten badute, lotsa eta nahasmendu handiak bizi izaten dituzte”*. Emakumeen aurkako indarkeria eta diskriminazio-egoerak gaitzetsi egiten badira ere, gaitzespena nahiko abstraktua da, eta beste batzuei gertatzen zaienean agertzen da; izan ere, *“gazteek zailtasun handiak dituzte indarkeria-adierazpenak hautemateko beren jokabideetan, bai berdinen arteko taldeetan, bai beren harreman afektiboetan”*.

Inkesta batzuetan, adibidez *La evolución de la adolescencia española sobre la igualdad y la prevención de la violencia de género*⁴⁰ (Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasuneko Ministerioa), agerian geratzen da neska-mutilen % 30 baino gehiagok uste duela *“oldarkorrena dirudien gizona izaten dela erakargarriena”*. Gainera, mutilen % 30 inguruk eta nesken % 9k uste du *“ondo dagoela mutilak neska askorekin irtetea”*, baina *“neskek ezin dutela mutil askokin atera”*.

Iturri horretan bertan adierazten da desberdintasunaren pertzepzioa txikiagoa dela gazte jendearen artean; hau da, diskriminazioaz ez direla horrenbeste ohartzen, berdintasuna lortuta dagoela uste dutelako. Nola mutilek hala neskek normalizatu egiten dituzte tratatu txarren jokabide ez-muturrekoak (helduen artean ere gertatzen da hori). Horren haritik, Estatuko Makroinkestan sendesten denez, emakume gazteek (16 urtetik 24ra artekoek) emakume

³⁸ CANTERA, ESTÉBANEZ, VÁZQUEZ. *Violencia contra las mujeres jóvenes: la violencia psicológica en las relaciones de noviazgo*. Bilbo: Emakunde, Eusko Jaurlaritz, 2009.

³⁹ HEZKUNTZA SAILA IRAKAS SISTEMA EBALUATU ETA IKERTZEKO EUSKAL ERAKUNDEA. *Genero Berdintasuna Lehen Hezkuntzan eta DBHn, Euskadin*. Irakaskuntza Sistema Ebaluatu eta Ikertzeko Erakunde (ISEI-IVEI). Bilbo: 2017. Eskuragarri, hemen: http://www.isei-ivei.hezkuntza.net/c/document_library/get_file?uuid=79fa8bad-3354-4f64-9fd5-678da54afcb1&groupId=635622

⁴⁰ OSASUN, GIZARTE POLITIKA ETA BERDINTASUN MINISTERIOA. *Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza. La evolución de la adolescencia española sobre la igualdad y la prevención de la violencia de género. 2013*. Eskuragarri, hemen: <http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/coleccion/es/estudio/evolucion2014.htm>

zaharragoek (25 urte edo gehiagokoek) baino gutxiago salatzen dute genero-indarkeria: zehazki, lehenak % 17,3 dira, eta bigarrenak, % 29,6.

KONTROL-IZAERAKO INDARKERIA PSIKOLOGIKOA AZKEN 12 HILABETEETAN, ADIN-TALDEEN ARABERA. % ESPAINIA, 2015

	BAI	EZ	EDE
16-19 urte	25.0	73.8	1.2
20-24 urte	19.2	79.8	1.0
25-29 urte	14.2	85.0	0.8
30-34 urte	10.1	89.4	0.6
35-39 urte	10.7	88.5	0.8
40-44 urte	8.3	90.6	1.0
45-49 urte	9.2	90.7	0.1
50-59 urte	7.4	91.7	0.9
60 urte edo gehiago	6.1	93.1	0.8
GUZTIRA	9.6	89.6	0.8

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko makroinkestak, 2015. Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza, Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa.

Estatuan izandako indarkeria-datuak xehetasunez eta adinaren arabera aztertuta (Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioak egindako azken makroinkestatik ateratako datuak), ikusten da **16 urtetik 24 urtera bitarteko emakume gazteek gainerako adineko emakumeek baino proportzio handiagoan pairatzen dutela kontrol-izaerako indarkeria psikologikoa.** Izan ere, azken urtean emakume horien % 21,1ek pairatu du indarkeria hori; batezbestekoa, aldiz, % 9,6 ingurukoa da.

Badirudi gazteak gainerako biztanleak baino tolerantetagoak direla kontrol-izaerako indarkeria-jokabideekiko; izan ere, indarkeria hori % 25era igotzen da noizbait bikotekidea izan duten 16 urtetik 19 urtera bitarteko emakume gazteen artean.

Azterlan horrek berak salatzen du belaunaldiz belaunaldi transmititzen direla zenbait mezu, “*jeloskortasuna maitasunaren adierazpena da*” ildokoak: aholku hori sarritan edo askotan entzuten duten neskek % 35,8 dira, eta mutilak, % 36,8. Ikusi da, era berean, lau nerabetatik ia hiruk (% 73,3) entzun dutela mezu hori helduengandik, sexu batekoak zein besteak izan.

Era berean, adineko emakumeei buruz berriaz egindako azterlan batzuetan, adin-talde horren aurkako tratu txarra interpretatzeko kontuan izan beharreko berezitasun batzuk aipatzen dira. Horren ildotik, adierazi behar da adineko emakumeak talde kalteberatzen direla genero-indarkeriari dagokionez, arrisku handiagoko egoeran daudelako eta zailtasun handiagoak dituztelako indarkeriazko harremanei amaiera emateko. Gainera, tradizio sexistek eta genero-rol tradizionalak bereziki eragindako kolektiboa da, eta horrek zaildu egiten du tratu txarren egoerak ikusaraztea eta salaketak aurkeztea.

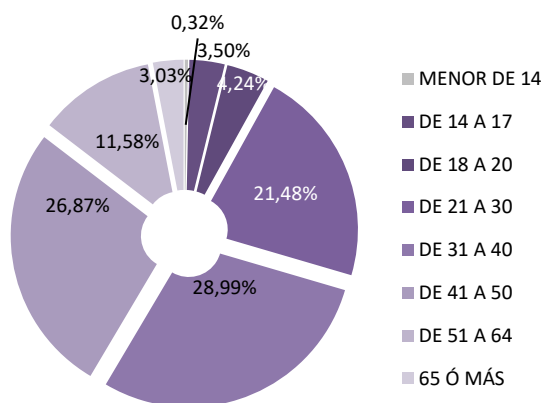
Hala, Comillasko Pontifize Unibertsitateak eta Luz Casanova Fundazioak 60 urtetik gorako emakumeen bikotekidearen edo bikotekide ohiaren genero-indarkeriari buruz 2018an argitaratutako azterlanak adierazten duenez, oraindik ere adineko emakumeen % 20k uste du bikotean tratu txarrak etxe barruan konpondu behar direla, eta horregatik ez dela salatu behar.⁴¹ Gainera, % 15ek uste du bikotean gertatzen diren tratu txarrek garrantzi txikia dutela, pasakorrek direlako, eta % 11k dio bikotean dena barkatu behar dela, tratu txarrak barne. Datu horiek, gutxiengoa ordezkatzen duten arren, agerian uzten dute emakume-kopuru garrantzitsu batek onartzen dituela bikote barruko tratu txarren egoerak.

⁴¹ COMILLASEKO PONTIFIZE UNIBERTSITATEA ETA LUZ CASANOVA FUNDAZIOA. La violencia de género en la pareja o en la expareja de mujeres mayores de 60 años. Madrid, 2018. Eskuragarri, hemen: <http://www.proyectosluzcasanova.org/wp-content/uploads/2018/11/INFORME-VGM-Comillas.pdf>

Erasotzaileen % 30ek, ia, 30 urte edo gutxiago ditu

Bestalde, erasotzaileei erreparatur, horietako asko gizonezko gazteak direla ikusten da. Egia bada ere erasotzaile gehienak (% 55,86) 31 eta 50 urte bitartekoak izan, nabarmendu behar da **emakumeen aurka indarkeria erabili zuten hamar gizonetatik hiru (% 29,53) 30 urte baino gutxiagokoa zela**. Zehazkiago, erasotzaile guztien % 3,82 adingabeak dira (2016an, % 2,76%, eta, 2017an, % 3,77).

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA ERABILI DUTEN ERASOTZAILEEN BANAKETA, ADINAREN ARABERA. % EAE, 2018

Adingabeak: % **3,82**

18 - 30 urte: % **25,71**

31-50 urte: % **55,86**

50 urtetik gora: % **14,61**

*Kanpoan utzi dira kasu batzuk, adina ezagutzen ez delako (% 2,54)

Nabarmentzekoa da erasotzaile gazteenek familia barruko indarkeria-kasuetan eta familiatik kanpoko sexu-indarkeriaren kasuetan duten pisua:

- Familia barruko indarkeriaren erasotzaileen artean, 18 urtetik behera dituztenak % 10,59 dira (2017. urtean, % 12,61). Gainera, 30 eta 50 urte bitartekoak ziren % 47,07, eta 50 urtetik gorakoak % 18,31.
- Familiaren eremutik kanpoko sexu-indarkeriaren erasotzaileen artean, adingabeak % 13,93 dira (2017an, % 12,98), eta 30 urtetik beherakoak, % 46,07 (2017an, % 52,4). Horrez gain, 50 urtetik gorako sexu-erasotzaileen portzentajea gehitzen da (2018an, % 17,5, eta, 2017an, % 12,5).
- Bikotekide edo bikotekide ohiaren eremuko erasotzaileen % 60,06 hogeita hamaika urtetik

Erasotzaile gazteenek pisu berezia dute familia barruko indarkeria-kasuetan eta familiatik kanpoko sexu-indarkeriaren kasuetan. Gainera, nabarmentzekoa da 2018an bikotekidea edo bikotekide ohiari eraso zioten lau gizonetatik batek 30 urte edo gutxiago zituela.

berrogeita hamar urtera artekoa zen, eta % 26,60, hogeita hamar urtekoa edo gazteagoa (2017ko ehunekoaren oso antzekoa, orduan % 26,22 izan baitzen).

Jatorria eta emakumeen aurkako indarkeria

Indarkeria-mota horren biktima diren emakume gehienak estatuan jaiotako dira.

Mito horietako bat da indarkeria hori pairatzen duten emakume gehienak immigranteak direla (Eusko Jaurlaritzak egindako Biztanleen pertzepzioari buruzko 2015eko azterlanak adierazten duenez⁴², EAEko biztanleriaren % 27 inguru bat dator ideia horrekin).

Hala ere, datuen arabera, 2018an indarkeria jasan zuten emakumeen % 52,10 EAEn jaiotakoak ziren (2017an, % 51,72), eta beste % 11,53, beste autonomia erkidego batzuetan jaiotakoak. Bien artean guztizkoaren % 63,63 dira (2017an, % 64,56).

Emakume atzerritarren % 36,37 ziren (2017an, % 35,44) gure autonomia-erkidegoan Ertzaintzak erregistratutako biktimen artean (emakumeen aurkako indarkeriaren biktimak).

Baina, atzerrian jaiotako emakumeak EAEko emakume biztanleen % 7,21 direnez⁴³, datuek erakusten dute emakumeen aurkako indarkeriaren prebalentzia handiagoa dela atzerrian jaiotakoaren artean. Zehazki 2018an, Espainiako Estatuan jaiotako 1.000 emakumetatik 2,56k indarkeria jasan zuen, eta aldiz, atzerrian jaiotako 1.000 emakumetatik 18,85ek. Bi ratioak aurreko urtean erregistratutakoaren antzekoak dira, baina zertxobait jaitsi da emakume atzerritarren artean gertatutako indarkeria-kasuen prebalentzia (2017an 2,46 emakume biktima erregistratu ziren 1.000 emakume ez atzerritarreko eta 20,61 biktima 1.000 emakume atzerritarreko).

Hainbat arrazoi egon daitezke emakume atzerritarrek tasa handiagoak izateko; esate baterako, zenbait faktore kultural eta sozial izan ditzakete, zaurgarritasun sozial, emozional eta ekonomiko handiagoa dakarkiena: indarkeriaren gaineko pertzepzio desberdina izatea; hizkuntzarekin zailtasunak izatea, eta hori oztopo izan daiteke gizarteratzeko, laneratzeko edo independentzia sozio-afektiborako; hartzen dituzten herrialdeetan laguntzako gizarte-sarerik ez izatea; ingurunea ez ezagutzea; informazio eta laguntzako baliabideetarako sarbide murriztagoa izatea, besteak beste.

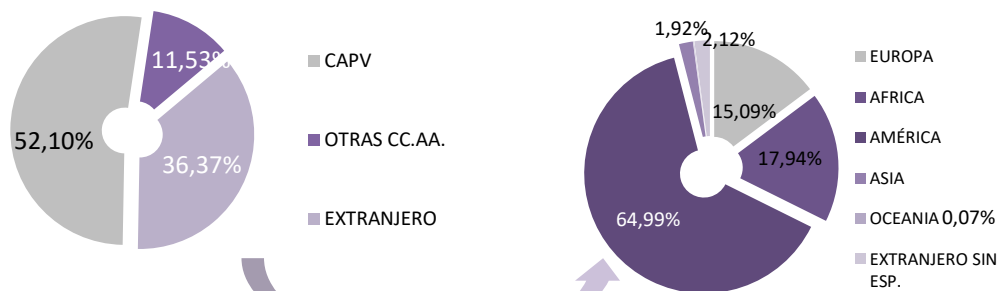
Emakume horietako gehienak jatorri atzerritarrekoak dira (% 64,99); nagusiki Latinoamerikatik datoz (2017an, % 63,21); % 15,09 Europako beste herrialde batetik (2017an, % 16,96); % 17,94 Afrikatik, % 1,92 Asiatik eta % 0,07 Ozeanitik.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA PAIRATU DUTEN EMAKUMEEN BANAKETA, JAIOTERRIAREN ARABERA. eta %a. EAE, 2018

Absolutuak

⁴² PROSPEKZIO SOZIOLOGIKOEN KABINETEA. Emakumeen aurkako indarkeria EAEn: pertzepzioa eta herritarren iritziak. Gasteiz: Eusko Jaurlaritza. Lehendakaritza, 2015.

⁴³ Iturria: EIN. Errolda Jarraituaren Estatistika. 2019ko urtarilaren 1eko datuak

* Kanpoan utzi dira kasu batzuk, jaioterria ezagutzen ez delako (% 0,1)

Erasotako emakumeen jatorria kontuan hartu gabe, bikotekideak edo bikotekide ohiak eragindako indarkeria-kasurik maizago gertatzen dira beste eraso batzuk baino; hala ere, indarkeria-mota horrek eragin handiagoa du atzerriko emakumeen artean, familia barruko indarkeriak edo sexu-indarkeriak baino.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA PAIRATU DUTEN EMAKUMEEN BANAKETA, JATORRIAREN ETA INDARKERIA-MOTAREN ARABERA. % EAE, 2018

Ehuneko horizontalak	Bikotekidearena/bikotekide ohiarena	Familia barrukoa	Sexu-indarkeria	Guztira
EAE	65,34	23,48	11,18	100
BESTE ERKIDEGOREN BAT	59,71	7,83	4,91	100
ATZERRIA	81,14	8,05	7,32	100
Ehuneko bertikalak	Bikotekidearena/bikotekide ohiarena	Familia barrukoa	Sexu-indarkeria	Guztira
EAE	48,33	59,66	64,16	52,10
BESTE ERKIDEGOREN BAT	9,77	19,89	6,23	11,53
ATZERRIA	41,90	20,46	29,35	36,37
GUZTIRA	100,00	100,00	100,00	100,00

Ildo horretatik, Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioak 2015ean egindako Makroinkestak egiaztatu du nabarmen handiagoa dela Espainiatik kanpo jaio eta beren bikotekideengandik edo bikotekide ohiengandik indarkeria fisikoa, sexuala edo beldurra pairatu izana adierazten duten emakumeen proportzioa (% 27,7), Espainian jaiotako emakumeena baino (% 14).

Erasotzaile gehienek nazionalitate espainiarra dute, eta emakume atzerritarrei ere horiek egiten diete eraso.

Espainian 2016. urtean emakumeen aurkako indarkeriaren ondoriozko erailketa-kasuetan, erasotzaileen % 66k nazionalitate espainiarra zuen.

Emakume atzerritarren % 23,26 nazionalitate espainiarreko gizonak hil zituzten.

Bestalde, kontuan izan behar da gizonetako erasotzaile gehienek nazionalitate espainiarra dutela. Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasuneko Ministerioak *Emakumearen aurkako Indarkeriaren Estatuko Behatokiaren X. Txostena* argitaratu zuen, 2017an⁴⁴. Txosten horretan esaten denez, urte horretan emakumeen aurkako indarkeria baliatuta gertatutako erailketen egileen % 34,1 atzerritarra zen, eta % 65,9, espainiarra.

⁴⁴ EMAKUMEAREN AURKAKO INDARKERIAREN ESTATUKO BEHATOKIA. *Emakumeen Aurkako Indarkeriaren Estatuko Behatokiaren urteko txostena, X. 2016. urtea*. Madril: Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasuneko Ministerioa. Argitalpen Zentroa, 2018. Eskuragarri, http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/observatorio/informesAnuales/informes/X_Informe2016_Capitulos.htm.

Biktimen nazionalitate bereko gizonek egiten dituzte erailketa gehienak, baina aintzat hartzekoa da emakume atzeritarren % **23,26 jatorri espainiarreko gizonezkoek erail zituztela 2016an**; urte horretan eraildako emakume espainiarren artean, berriz, emakume horien % 9,98 erasotzaile atzeritar batek erail zuen.

Ikasketa-maila eta emakumeen aurkako indarkeria

Hezkuntza-maila guztietako emakumeek pairatzen dituzte indarkeria-egoerak; hau da, heziketak ez du indarkeria eragozten, goi- mailakoak ere ez.

Ez dago batere argi zer-nolako eragina duen heziketaren faktoreak, baina zenbait azterlanetan adierazten denez, bikotekideak edo bikotekide ohiak eragindako indarkeriaren eremuan zertxobait apalagoa izan liteke indarkeria horren eragina unibertsitate-ikasketak amaitu dituzten emakumeen artean. Eusko Jaurlaritzak 2011n egin zuen emakumeen aurkako indarkeriari buruzko azterlanak adierazten du indarkeria horren eragina % 5,6koa izan zela unibertsitate-ikasketak dituzten emakumeen artean, eta % 7,5koa, gainerako emakumeen artean.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA PAIRATU DUTEN EDO PAIRATZEN DUTEN EMAKUMEAK, IKASKETA-MAILAREN ARABERA. EMAITZA OROKORRAK ETA EREMUAREN ARABERA. % EAE 2011

	GUZTIRA	Alfabetatu gabeak / Lehen Hezkuntza egin gabeak	Lehen Hezkuntza/ Eskola-graduatuak	LH (I edo II)	Bigarren Hezkuntza	Unibertsitate-titulua
OROKORRA: edozein eremu	12.5	9.2	10.7	16.7	13.4	13.4
BIKOTEKIDEEN EDO BIKOTEKIDE OHIEN ARTEAN	7.5	6.6	6.7	11.1	8.3	5.6
FAMILIA BARRUKO GENERO-INDARKERIA (bikotekide edo bikotekide ohiarena salbu)	1.79	1.0	2.2	1.3	0.0	2.8
FAMILIA (bikotekidea edo bikotekide ohi + familia barruko genero-indarkeria)	8.4	7.1	7.4	12.4	8.3	7.2
LAN-EREMUA (oharra)	1.8	0.0	1.5	2.7	1.0	2.3
EREMU SOZIALA/PUBLIKOA	2.7	1.5	2.0	1.7	4.2	4.7

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Beste azterlan batzuen arabera (hala nola *La Violencia Domestica en Cifras. Informe sobre los malos tratos a mujeres en España*)⁴⁵, gizonen hezkuntza-mailak eragin handiagoa izan dezake etxeko indarkerian, faktore horrek emakumeengan duen eragina baino. Hezkuntza-maila guztietako gizonek ematen dizkiete tratatu txarrak emakumeei, baina etxeko indarkeriaren eremuan, haren eragina handiagoa da hezkuntza-maila apaleko senarra edo bikotekidea duten emakumeen artean, eta txikiagoa, hezkuntza-maila handiagoko senarra edo bikotekidea duten emakumeen artean.

Ñabardurak ñabardura, emakumeen aurkako indarkeriak hezkuntza-maila handiko nahiz txikiko emakumeei eragiten die; bestalde, indarkeria baliatzen dute bai goi-mailako ikasketak dituzten gizonek, bai hezkuntza-maila apalagoa dutenek. Eta ez dago soilik hezkuntza formalari lotua; aitzitik, zerikusi handia dute balioek, ohiturek, harremanak izateko moduek, ikasketak sozialak eta familiarak eta abarrek.

⁴⁵ALBERDI, I. eta MATAS, N. *La violencia doméstica. Informe sobre los malos tratos a mujeres en España*. Bartzelona: La Caixa fundazioa, 2002. Gizarte Azterlanen Bilduma. 10. zk.

Diru-sarrerak edo lan-egoera eta emakumeen aurkako indarkeria

Diru-sarrera maila gutzietako etxeetan gertatzen da indarkeria. Horrek esan nahi du diru-sarrera handiak izateak ez duela indarkeriarik eragotzen; hala ere, badirudi indarkerian nolabaiteko eragina duela baliabide ekonomiko handiagoak edo txikiagoak izateak eta, horrekin lotuta, lan-egoerak.

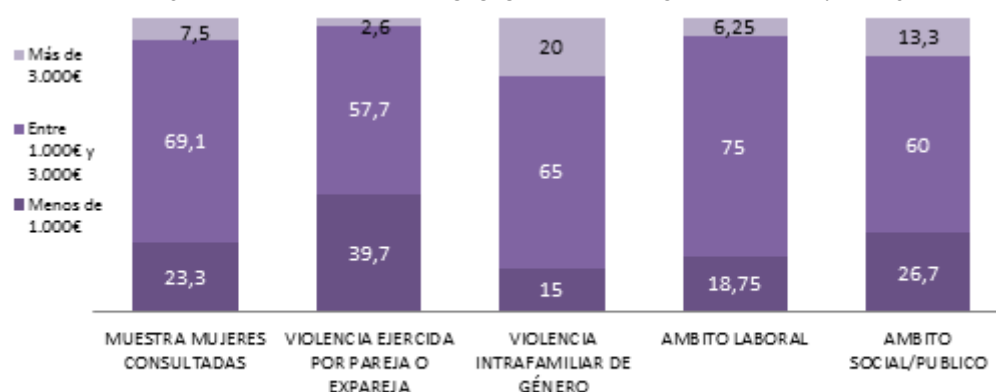
Eusko Jaurlaritzak txosten bat egin zuen 2011n, EAEn emakumeen aurka erabilitako indarkeriari buruz, eta txosten horrek estatistikaren aldetik diferentzia adierazgarriak antzeman zituen maila sozioekonomiko desberdineko emakumeenganako indarkeria-tasak konparatzerakoan: genero-indarkeriaren prebalentzia handiagoa egiaztatu zuen 1.000 € baino gutxiagoko diru-sarrerak dituzten etxeetan bizi diren emakumeen artean. Oro har ikusten den lotura edo harreman horrek bikotekideak edo bikotekide ohiak eragindako indarkeria-kasuak islatzen ditu gehien, gainerako eremuetan ez baita ikusten halakorik.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA PAIRATU DUTEN EDO PAIRATZEN DUTEN EMAKUMEAK, DIRU-SARREREN ARABERA. EMAITZA OROKORRAK ETA EREMUAREN ARABERA. % EAE 2011

	GUZTIRA	1.000 euro baino gutxiago	1.000 €-tik 3.000€-ra bitartean	3.000 €-tik gora
OROKORRA: edozein eremu	12.5	18.4	11.5	11.8
BIKOTEKIDEEN EDO BIKOTEKIDE OHIEN ARTEAN	7.5	13.2	6.5	2.6
FAMILIA BARRUKO GENERO-INDARKERIA (bikotekide edo bikotekide ohiarena salbu)	1.79	1.3	1.9	5.3
<i>FAMILIA (bikotekidea edo bikotekide ohiaren + familia barruko genero-indarkeria)</i>	8.4	13.6	7.3	6.6
LAN-EREMUA (oharra)	1.8	1.9	2.1	1.4
EREMU SOZIALA/PUBLIKOA	2.7	3.4	2.6	5.3

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA MATXISTA PAIRATU DUTEN EDO PAIRATZEN DUTEN EMAKUMEEN BANAKETA, DIRU-SARREREN ARABERA. EMAITZA OROKORRAK ETA EREMUAREN ARABERA. % EAE 2011

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Txosten horren arabera, indarkeriaren biktime diren emakumeen tasa nabarmen handiagoa da lanik ez duten emakumeen artean (lanik gabeak, % 21,6; batezbestekoa: % 12,5). Familia barruko genero-indarkeria da horren salbuespena, batezbestekotik gorakoa baita ordaindu gabeko etxeko lanak egiten dituzten emakumeen tasa. Beraz, faktore batzuek, hala nola mendekotasun ekonomikoak, oztopatu egiten dituzte emakumeen erabakiak.

INDARKERIA MATXISTA PAIRATU DUTEN EDO PAIRATZEN DUTEN EMAKUMEAK, HAIEN LAN-EGOERAREN ARABERA. EMAITZA OROKORRAK ETA EREMUAREN ARABERA. % EAE 2011

	GUZTIRA	Landunak	Ordaindu gabeko etxeko lanak	Ikaslea	Langabea	Pentsioduna edo erretiratua
OROKORRA: edozein eremu	12.5	14.6	6.2	3.7	21.6	9.4
BIKOTEKIDEEN EDO BIKOTEKIDE OHIEN ARTEAN	7.5	8.7	3.5	2.4	12.2	6.9
FAMILIA BARRUKO GENERO-INDARKERIA (bikotekide edo bikotekide ohiarena salbu)	1.79	1.6	2.7	0.0	1.5	1.4
<i>FAMILIA (bikotekidea edo bikotekide ohia + familia barruko genero-indarkeria)</i>	8.4	9.4	4.7	2.4	13.2	7.2
LAN-EREMUA (oharra)	1.8	2.0	0.0	0.0	3.8	1.0
EREMU SOZIALA/PUBLIKOA	2.7	3.5	1.2	1.2	5.4	0.7

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Bizilekua eta emakumeen aurkako indarkeria

Herri mota guztietan gertatzen da indarkeria-mota hau. Ikusi dugun moduan, EAEko hiru udalerritatik bitan (% 66,53) erregistratu da emakumeen aurkako indarkeriaren ondoriozko biktimizazioen bat; hala ere, diferentzia batzuk daude lurraldetik lurraldera.

Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna txostenak argitaratutako datuek oso antzeko zenbatespenak egiten dituzte, indarkeriak emakumeen bizileku den udalerraren tamainaren arabera erakusten duen prebalentzia kontuan hartuta. Hala ere, datuek diotenaren arabera, udalerraren tamaina zenbat eta handiagoa izan, orduan eta handiagoa da indarkeriaren prebalentzia-tasa eremu sozial edo publikoan; hala, hiriburuetan bizi diren emakumeek dute prebalentzia handiena indarkeria-mota horretan.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA PAIRATU DUTEN EMAKUMEAK, BIZILEKUAREN ARABERA. EMAITZA OROKORRAK ETA EREMUAREN ARABERA. % EAE 2011

	GUZTIRA	< 10.000 BIZ.	10.000-120.000 BIZ.	HIRIBURUA
OROKORRA: edozein eremu	12.5	12.8	12.5	12.3
BIKOTEKIDEEN EDO BIKOTEKIDE OHIEN ARTEAN	7.5	7.9	7.4	7.3
FAMILIA BARRUKO GENERO-INDARKERIA (bikotekide edo bikotekide ohiarena salbu)	1.79	1.8	1.6	1.9
<i>FAMILIA (bikotekidea edo bikotekide ohia + familia barruko genero-indarkeria)</i>	8.4	8.8	8.0	8.4
LAN-EREMUA (oharra)	1.8	1.6	2.7	0.9
EREMU SOZIALA/PUBLIKOA	2.7	2.1	2.7	3.1

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Hala ere, bizilekuak benetan zer eragin duen jakiteko, jakin egin behar litzateke zein den eremu landatarretan eta ez-landatarretan indarkeria ezkutuaren tasa. Erreferentziatzat Estatuko datuak hartuta (*Informe sobre víctimas mortales de la Violencia de Género y de la Violencia Doméstica en el ámbito de la pareja o ex pareja en 2015*)⁴⁶, badirudi 100.000 biztanletik beherako herrietan erregistratzen dela eraildako emakumeen kopuru handiena.

⁴⁶ BOTERE JUDIZIALAREN KONTSEILU NAGUSIA. ETXeko INDARKERIAREN ETA GENERO-INDARKERIAREN AURKAKO BEHATOKIAREN SEKZIOA. *Informe sobre víctimas mortales de la Violencia de Género y de la Violencia Doméstica en el ámbito de la pareja o ex pareja en 2015*.

Dibertsitate funtzionala eta emakumeen aurkako indarkeria

Hauek dira emakumeen aurkako indarkeriaren biktimak **zaurgarriago** egiten dituzten faktoreetako batzuk: etxebizitza bat edo baliabide ekonomikoak eskuratzeko zailtasunak izatea, adina, seme-alaba adingabeak izatea, laguntzeko sare sozialik ez izatea edo sare sozial negatiboa izatea, desgaitasun fisikoa edo psikikoa izatea, gaixotasun mentala izatea eta adikzioak, besteak beste. Horrez gainera, emakume batek faktore bat baino gehiago izanez gero, handitu egiten da haren zaurgarritasuna⁴⁷.

Faktore horiek, aldez edo moldez, emakumeen independentziari eta autonomia-aukerei eragiten diete. Alde horretatik, gaixotasun mentalek eta ezintasunek eragin bereziki handia dute, zaurgarritasun handiagoa baitakarkie indarkeriaren biktima diren emakumeei; izan ere, gaixotasunek mendekotasuna sortzen dute, eta erasotzaileek mendekotasun-egoera hori baliatzen dute biktimizekiko kontrola handitzeko.

Europar Batasunean egindako zenbait proiektuk salatu dutenez⁴⁸, desgaitasunak dituzten emakumeek egoera sozial bidegabeak bizi dituzte, eta eskubide oinarrizkoenak urratzen zaizkie egunerokoan.

Zehazki, nazioartean, orain gutxi aitortu da desgaitasunak eduki eta genero-indarkeriaren biktima diren emakumeen egoera berezia. Nazio Batuen Erakundeko **Giza Eskubideen Batzordeak**⁴⁹ hau adierazi zuen 1997. urtean: *“indarkeriarekiko bereziki kalteberak dira zenbait emakume talde, hala nola (...) gutxiengo diren taldeetako kide direnak, (...) eta desgaitasunak dituzten emakumeak”*. Horrez gainera, adierazi zuen gobernuen egitekoa dela *“emakumearen aurkako indarkeriaren arloko informazioa ematea eta alor horretan eskura dauden zerbitzuetarako sarbidea bermatzea desgaitasunak dituzten emakumei”*.

Era berean, desgaitasuna duten emakumei buruz Europako Parlamentuak 2013. urtean egindako txostenak zioenez, *“desgaitasuna duten emakumeek abusuen biktima izateko duten probabilitatea 1,5 eta 10 aldiz handiagoa”* da, eta *“edozein motatako genero indarkeriaren biktima izateko arrisku handiagoa”* dute.⁵⁰

Nazio Batuen Erakundearen datuen arabera, mila milioi pertsona baino gehiago bizi dira mundua desgaitasunen batekin, munduko biztanleriaren % 15, alegia, eta horrek agerian uzten du desgaitasuna duten emakumeak munduko biztanleriaren zati esanguratsu bat direla. Horrez gain, Desgaitasunari buruzko 2011ko Mundu Txostenaren arabera, emakumeen desgaitasunaren prebalentzia-indizea gizonena baino nabarmenki handiagoa da (% 19,2 eta % 12, hurrenez hurren).⁵¹

2014ko *Gizarte Zerbitzuen Eskariaren Estatistika, (GZEE) Gizarte Premiei buruzko Inkesta (GPI)* lanaren arabera⁵², EAEko emakumeen % 11,5ek du mendekotasun edo mugapenen bat. Hala ere, genero-indarkeriari dagokionez emakume horien errealitatea oso gutxi aztertu da

⁴⁷ EDE FUNDAZIOA. GIZARTE IKERKETAKO ZERBITZUA. *Adinaren aldagaia genero-indarkeriaren biktima diren emakumeen arloko esku-hartzean*. Bilbo, 2011.

⁴⁸ METIS eta IRIS proiektuak, Europako Batzordearen DAPHNE Batasuneko ekimenaren barnekoak.

⁴⁹ NAZIO BATUAK. GIZA ESKUBIDEEN BATZORDEA. *Nazio Batuen Erakundeko Giza Eskubideen Batzordearen 1997/44 Ebazpena, emakumeen aurkako indarkeria ezabatzeari buruzkoa*. Geneva. Nazio Batuak, 1997.

⁵⁰ EUROPAKO PARLAMENTUA. EMAKUMEEN ESKUBIDEEN ETA GENERO-BERDINTASUNAREN BATZORDEA. Informe sobre las mujeres con discapacidad, 2013. Eskuragarri, hemen:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2013-0329+0+DOC+PDF+V0//ES>

⁵¹ OSASUNAREN MUNDUKO ERAKUNDEA. Informe Mundial Sobre la Discapacidad, 2011. Eskuragarri, hemen: https://www.who.int/disabilities/world_report/2011/report/en/

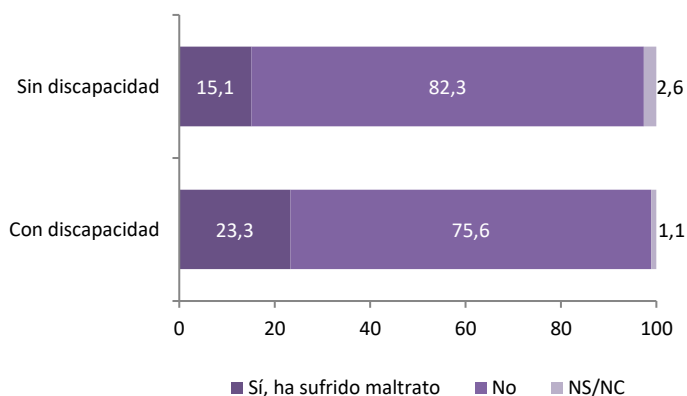
⁵² ENPLEGU ETA GIZARTE POLITIKETAKO SAILA Zerbitzu Zuzendaritza. *Gizarte Zerbitzuen Eskariaren Estatistika / Gizarte Premiei buruzko Inkesta (GZEE-GPI) 2014*. Eskuragarri, hemen:

<http://www.euskadi.eus/gobierno-vasco/-/estadistica/tablas-estadisticas-de-la-encuesta-de-necesidades-sociales-de-cae/>

autonomia-mailan. Ez dago azterlanik aniztasun funtzionala duten emakumeengan indarkeriak zer intzidentzia duen kuantifikatzeko; horregatik, Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioak 2015ean egindako Makroinkesta da kontuan hartzeko iturri urrietako bat. Inkestak muga batzuk ditu, desgaitasun-ziurtagiria duten emakumeak baino ez baititu kontuan hartzen;⁵³ hala ere, lehen hurbilpen bat da, eta datu argigarriak ematen ditu.

Inkesta horren arabera, % 33ko edo gradu handiagoko desgaitasun baten ziurtagiria duten emakumeek (% 23,3) adierazten dutenez, desgaitasunik ez duten emakumeek baino (% 15,1) neurri handiagoan pairatu dute indarkeria fisikoa, sexuala edo beldurra beren bikotekide edo bikotekide ohiaren eskutik. Desgaitasuna duten emakumeek gainerako emakumeek baino indarkeriaren prebalentzia handiagoa dute, bai orain, bai bizitzan zehar.

INDARKERIA FISIKOA, SEXUALA EDO BELDURRA PAIRATU DUTEN EMAKUMEAK, AITORTUTAKO DESGAITASUNIK DUTEN ALA EZ KONTUAN HARTUTA. % ESPAINIA. 2015

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko makroinkesta, 2015. Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza. Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa.

Edozein dela ere indarkeria, prebalentzia handiagoa da desgaitasuna duten emakumeen artean. Adibidez, desgaitasuna duten emakumeen % 16,8k noizbait indarkeria fisikoa jasan du bikotekide baten eskutik, eta desgaitasunik gabeko emakumeen artean, % 10,4k. % 14,7k sexu-indarkeria jasan du (desgaitasunik gabeko emakumeen % 8,1k) eta % 19,9k aitortu du bere bikotekidearen beldur izan dela (% desgaitasunik gabeko emakumeen % 13,1).

GENERO-INDARKERIA MOTEN PREVALENTZIA, EDOZEIN BIKOTEKIDAREN ESKUTIK, BIZITZAN ZEHAR, DESGAITASUNA DUTEN EDO EZ DUTEN EMAKUMEENGAN. % ESPAINIA. 2015

INDARKERIA-MOTA	DESGAITASUNA	
	Bai	Ez
Fisikoa	16.8	10.4
Sexuala	14.7	8.1
Psikologikoa-kontrola	30.6	26.1
Psikologikoa - emozionala	31.5	22.3
Beldurra	19.9	13.1
Ekonomikoa	18.5	10.8

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko makroinkesta, 2015. Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza. Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa.

Deigarria da desgaitasuna duten emakumeen % 7,1ek beldur diola egungo bikotekideari, prebalentzia hori % 2,7koa baita desgaitasunik gabeko emakumeen artean.

Gainera, inkesta horretako datuen arabera, kezkarria da **indarkeria larria** jasan duten emakumeen ehunekoa, desgaitasuna duten emakumeen artean: zehazki, % 12. Desgaitasunik gabeko emakumeen artean, berriz, ia erdira jaisten da ehuneko hori (% 6,4).

⁵³ Gainera, inkestan parte hartu zuten emakume desgaitasundunen lagina (% 4,5) benetan kalkulatu den ehuneko baino txikiagoa da (Espainiako emakumeen % 10 inguru). Halaber, informazio-bilketa eta erabilitako tresnak ez daude egokituta zenbait desgaitasun dituzten emakumeek parte hartu ahal izateko, hala nola desgaitasun intelektuala dutenek, entzumen-desgaitasuna dutenek, desgaitasun sakona dutenek, erakundeetan bizi diren emakumeek... eta abar.

Azterlan batzuetan, *Estudio sobre Violencia de Género en Mujeres con Discapacidad Física y/o Sensorial en Granada* azterlanean adibidez⁵⁴, esaten da **ikusmen desgaitasuna edo desgaitasun fisikoa** duten emakumeek bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeriaren prebalentzia handiagoa dutela beste desgaitasun-mota bat (esaterako, entzumen-desgaitasuna) duten emakumeek baino).

Bestalde, badago aipatu beharreko beste indarkeria mota bat, zeinak gehiago eragiten baitie desgaitasuna duten emakumei eta neskatilei; **esterilizazio behartua**⁵⁵, hain zuzen ere. Gai hori lehenetsuneko gaia izan da Desgaitasunaren Europako Foroan eta haren Emakumeen Batzordean.

Kontuan izan behar da esterilizazio behartua patroiz zabalago baten parte dela; desgaitasuna duten emakumeen eta neskatilen giza eskubideen ukazioa. Ukazio horren barruan dago ugaltze-eta sexu-osasuna zaintzeko sistemetatik sistematikoki bazteartzea, borondatezko metodo antikontzeptiboak hautatzeko oztopoak, menstruzioa ezabatzean ardaztea, haurdunaldirako eta erditzerako arreta eskasa, nahi gabeko abortuak eta ama izateko eskubidearen ukazioa.

Espanian esterilizazioa egiten da oraindik desgaitasuna duten emakumeen eta neskatilen kasuan, batez ere desgaitasuna intelektuala edo psikosoziala denean, beren baimenik gabe edo ebakuntza kirurgikoaren helburua ulertzen ez badute ere, eta haien ongizatearen aitzakia erabiliz.

Horrenbestez, desgaitasunak dituzten emakumeek arrisku oso handia dute indarkeria-motaren bat pairatzeko: emakume horiek pairatutako tratu txarren ehunekoak nabarmen handiagoak dira desgaitasunik gabeko emakumeenak baino. Hori gertatzen da faktore pertsonalak, familiarrak eta sozialak gehitzen zaizkiolako hasierako faktoreari: emakume izateari. Bereziki zaurgarria da desgaitasun oso handiak eta ikasteko eta komunikatzeko arazoak dituzten emakumeen egoera.

Desgaitasunak dituzten emakumeak gainerakoak baino zaurgarriagoak dira, eta indarkeria-mota hori pairatzeko arrisku handiagoan daude.

Zehazki, azterlan batzuen arabera, desgaitasunak dituzten emakumeek indarkeriazko jokabideak pairatzeko arrisku berezia dute edo zaurgarriago dira, gizartetik bakartuta bizi zirela, nagusiki. Hauek dira maiz aipatzen diren arrazoi-taldek:

- zaurgarritasunaren pertzepzio handiagoa izatea (hirugarrenen laguntza eta zaintzarekiko mendekotasun handiagoa izateagatik);
- Zailtasun handiagoa izatea sufritutako tratu txarrak adierazteko (komunikazio-arazoengatik eta pertsona horiek gizartean duten sinesgarritasun faltagatik);
- genero-indarkeriaren biktima diren emakumei informazioa eta aholkua emateko lekuetara joateko zailtasunak izatea (lekuak egokitu gabe egoteagatik eta oztopo arkitektonikoengatik eta komunikatzeko zailtasunengatik);
- autoestimua txikia izatea (garapen pertsonal integrala izateko aukera-faltagatik);
- gizartean bakartuta geratzea eta mendekotasun ekonomikoa izatea (lan ordainduak izateko eta sozializazio-guneetara iristeko aukera-faltagatik);

⁵⁴ GRANADAKO UDALA. Aukera Berdintasunaren Zinegotzigoa. Estudio sobre violencia de género en mujeres con discapacidad física y/o sensorial en Granada. 2011. Eskuragarri, hemen: [http://www.granada.org/inet/wmujer8.nsf/e9425ddf1eaded5dc12573f00041ee60/1fc10dd64a360f35c12579f80028ad60/\\$FILE/informe%20violencia%20y%20discapacidad%20C.pdf](http://www.granada.org/inet/wmujer8.nsf/e9425ddf1eaded5dc12573f00041ee60/1fc10dd64a360f35c12579f80028ad60/$FILE/informe%20violencia%20y%20discapacidad%20C.pdf)

⁵⁵ CERMI MUJERES FUNDAZIOA ETA DESGAITASUNAREN EUROPAKO FOROA. Poner fin a la esterilización forzosa de las mujeres y niñas con discapacidad, 2017. Eskuragarri, hemen: <http://www.convenciondiscapacidad.es/wp-content/uploads/2018/02/INFORME-ESTERILIZACION%20C3%93N.pdf>

- tratu txarrak salatzeko beldurra izatea (eta, ondorioz, lotura afektiboak eta zainketak galtzea, dibertsitate funtzionala duten emakumeei egokitutako erantzun-faltagatik); eta abar.

Gainera, aniztasun funtzionala duten emakumeek edozein indarkeria-mota jasateko arrisku handiagoa dute desgaitasuna duten gizonen baino edo emakumeen oro har hartuta baino; izan ere, emakume horiei aukera gutxiago eskaini zaie, eta, ondorioz, hezkuntza-maila apalagoa izaten dute, lanean hasteko aukera gutxiago, eta, ondorioz, mendekotasun ekonomiko handiagoa, garapen pertsonal txikiagoa eta gizarte-bakartze handiagoa, besteak beste.

Desgaitasuna duten emakume batzuen mendekotasun-egoera batzuek ere **indarkeria-modu** batzuk mesedetzen dituzte, desgaitasunik gabeko emakumeen artean horren presente ez daudenak: adibidez, zaintzarekiko ukoa edo umiliazio-egoera gehiago. Emakumeak zaurgarriago izateak bide ematen dio erasotzaileari emakumeekiko botere handiagoa duela sentitzeko eta indarkeria gogorrago eta maizago erabiltzeko legitimazioa duela pentsatzeko.

Horren haritik, **sexu-indarkeria** gertatzeko probabilitatea ere handiago da desgaitasuna duten emakumeen artean. *Informe del parlamento europeo sobre la situación de las mujeres de los grupos minoritarios*⁵⁶. txostenaren arabera, emakume horiek gainerako emakumeek baino lau aldiz arrisku handiagoa dute sexu-indarkeria jasateko. Horri buruzko azterlanetan ohartarazten dute desgaitasun intelektuala edo gaixotasun mentala duten emakumeak zaurgarriago direla indarkeria-mota horrekiko.

Bereziki aipatzekoak dira **gaixotasun mentala** duten emakumeak; izan ere, erakunde⁵⁷ eta azterlan batzuetan⁵⁸ esaten denez, gaixotasun mental larria duten eta inoiz bikotekidea izan duten emakumeen % 80k indarkeria jasan du bikotekide horren eskutik, eta ohikoena indarkeria psikologikoa izaten den arren, indarkeria fisikoa eta sexuala ere askotan gertatzen dira: erdiak baino gehiagok indarkeria fisikoa jasan du, eta % 40k baino gehiagok, sexu-indarkeria. Deigarria da, halaber, sufritutako indarkeria beti ez dela halakotzat jotzen, eta kasuen erdietan emakumeak Osasun Mentaleko Sarean duen erreferentziako profesionalak ez duela tratu txarren berri izaten.

Bestalde, ez du asko laguntzen legediak beti ez aitortzea desgaitasuna duten emakumeak **gai direla lekuko gisa deklaratzeko**, eta hori funtsezkoa da indarkeria-mota horretan; izan ere, indarkeria-mota hori normalean etxean gertatzen da, eta desgaitasuna duten emakumeen kasuan, biktimaren ingurune hurbilenean (familian, bikotekidearekin, erabiltzen dituzten baliabideetan edo bizileku duten instituzioetan eta abar).

Garrantzitsua dirudi desgaitasuna duten emakumeen artean genero-indarkeria kuantifikatzen jarraitzeak; izan ere, orain arte, erabilgarri zegoen informazio kuantitatibo gehiena inkesta orokorretan oinarritzen da, eta horietan, desgaitasuna beste aldagai bat besterik ez da izaten. Arazo hori gehiago ikusaraztea eta horren inguruan gehiago kontzientziatzea falta da, bai eta

⁵⁶ EUROPAKO PARLAMENTUA. Emakumeen Eskubideen eta Genero-Berdintasunaren Batzordea. *Europako Parlamentuaren txostena, talde minoritarioetako emakumeen egoerari buruz*. 2004. Eskuragarri, hemen: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A5-2004-0102+0+DOC+XML+V0//ES>

⁵⁷ FEDEAFES. Guía-Investigación sobre violencia contra las mujeres con enfermedad mental (2017). Eskuragarri, hemen: http://www.fedeafes.org/wp-content/uploads/2017/06/GUIA_Fedeafes_estudio-violencia-genero-mujeres-con-enfermedad-mental_guia_web.pdf

⁵⁸ GONZÁLEZ F., GONZÁLEZ J.C., LÓPEZ M., OLIVARES D., POLO C., RULLAS M. *Violencia familiar y de pareja hacia las mujeres con trastorno mental grave* (2013). Eskuragarri, hemen: <https://consaludmental.org/publicaciones/Violenciamujeresenfermedadmental.pdf>

GONZÁLEZ J.C. *Violencia en la pareja hacia mujeres con trastorno mental grave* (2011). Eskuragarri, hemen: [https://dspace.uah.es/dspace/bitstream/handle/10017/15082/%20Violencia pareja mujer trastorno mental grave Juan C Gonzalez Cases 2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://dspace.uah.es/dspace/bitstream/handle/10017/15082/%20Violencia%20pareja%20mujer%20trastorno%20mental%20grave%20Juan%20C%20Gonzalez%20Cases%202011.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

bideak jartzea ere emakume horiek gizartean bakartuta egoteari uzteko eta emakume horien parte-hartze soziala sustatzeko. Desgaitasuna duten emakumeek egoera horiek publikoki salatzen dituztenean, gizarte-tolerantzia eta sinesgarritasuna, zalantzarik gabe, arrakasta izateko faktoreak dira emakume horiek ikusgai jartzeko.

Bizilekurik gabeko emakumeak eta emakumeen aurkako indarkeria

Nahiz eta kuantitatiboki esanguratsua ez izan, informazioa eman nahi izan da etxerik ez duten emakumeei buruz eta egoera horri lotuta dagoen genero-indarkeriari buruz. Bizilekurik ez duten pertsonen buruz berriki egin diren azterlanetan azpimarratzen denez, **etxerik ez duten emakumeen errealitatea ezkutuan utzi da** urte askotan, eta horrek ondorioak ekarri ditu esku-hartzeko politiketan, emakumeen behar eta bizipen zehatzetara egokitu ez direlako. Egia da etxerik ez duten gizonen pisua emakumeena baino askoz handiagoa dela; baina ezin da alboratu egoera horretara faktore desberdinek bultzatzen dituztela gizonak eta emakumeak, bai eta etxerik ez izatearen ondorioak ere. Emakumeen kasuan, genero-indarkeriak markatutako esperientziek eragin handia daukate etxerik ez izatean, bai faktore eragile gisa, bai ondorio gisa.

EAEn bizitegi-bazterketa larrian daudenen egoerari buruzko III. azterketa 2016 azterlaneko datuen arabera⁵⁹, 2.000 pertsona inguru bizi dira kalean edo egoitza-baliabideetan. Horien **% 21,5 emakumeak dira, eta normalean egoitza-baliabideren batean egon ohi dira**, ez kalean (% 8 baino gutxiago kalean).

Azterlan horren arabera, egoitzarik ez izateko egoerak sortzen dituzten **kausak**, gizonen kasuan (% 58,5) faktore egiturazkoak izaten dira batez ere (lan-arloko arazoak, ekonomikoak...). Aldiz, emakumeen artean antzeko pisua dute faktore egiturazkoak (% 48,4) eta harremanen arloko faktoreak (% 45,1). Azkenetan sartzen dira familia barruko arazoak eta haustura sentimentalen arazoak, bikote barruko indarkeria barne dela.

Azterlan batzuetan⁶⁰ azpimarratzen denez, **genero-indarkeria eta trauma emozionalak sarritan agertzen dira etxerik ez duten emakumeen biografietan**. Banantzeak eta bikotekideen arteko auziak eta abusu-egoerak, familia barruko indarkeriak eta genero-indarkeria jo izan dira emakumeak bizilekurik gabe geratzea eragiten duten faktore garrantzitsutzat.

Genero-indarkeria etxerik gabe geratzera bultzatzen duen faktore bat izan daiteke (muturreneko egoeretan, batez ere), baina horretaz gainera, **genero-indarkeriaren prebalentzia handiagoa ere ekar dezake** beste arazo batzuk batuz gero (osasun mentaleko arazoak, narriadura fisikoa edo droga-kontsumoa).

EAEn bizitegi-bazterketa larrian dauden egoerari buruzko azterlan horren arabera, kalean lo egin beharrak arrisku-egoera handiagoak ekartzen dizkie emakumeei, eta datu ikaragarri bat ematen du: kalean lo egin duten emakumeen % 20k sexu-indarkeria jasan du (gizonen kasuan, % 2k). Gainera, emakumeen % 30ek eraso fisikoak jasan ditu (gizonen % 22k); % 49k irainak edo mehatxuak (gizonen % 44k) eta emakumeen % 45i

INOIZ KALEAN BIZI IZAN DIREN PERTSONEN BANAKETA, JASAN DITUZTEN DELITUEN ARABERA, SEXUKA % EAE 2016

DELITUAK	GIZONAK	EMAKUMEAK
Irainak edo mehatxuak	% 44	% 49
Diru- eta ondasun-lapurreta	% 38	% 45
Iruzurrak	% 28	% 28
Eraso fisikoak	% 22	% 30

⁵⁹ SIIS. EAEn bizitegi-bazterketa larrian daudenen egoerari buruzko III. azterketa. 2016. Eskuragarri, hemen: <http://www.siiis.net/documentos/informes/528548.pdf>

⁶⁰ EMAKUNDE. EAEko bizitegi-bazterketa larria genero-ikuspegitik. 2016. Eskuragarri, hemen: http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/publicaciones_informes/es_emakunde/adjuntos/informe.37.exclusio_n_residencial_grave.pdf

dirua edo ondasunak lapurtu dizkiote (gizonen % 38ri).

Sexu-erasoak	% 2	% 20
<i>Iturria: SII.S. EAEn bizitegi-bazterketa larrian daudenen egoerari buruzko III. azterketa.2016.</i>		

Zaurgarritasun handiagoko egoera horien ondorioz, emakumeek **beste estrategia batzuk aukeratzen dituzte kalean ez bizitzeko** (tarteka familiarreko baten etxean bizi, etab.); estrategia horiek ezkutatu egiten dezakete arazo hori, eta bizilekurik ez duten emakumeen kasuak zenbatzea zaildu.

Gainera, beharrezkoa da **indarkeria jasan duten etxerik gabeko emakumeen behar espezifikoak espezifikoak erantzutea**; izan ere, emakume horiek mesfidati izaten dira baliabide misto batean bizitzeko, indarkeria matxista sufritzearen beldur. Halaber da beharrezkoa indarkeria jasan duten emakumeentzako baliabide espezifikoak gizarte- eta bizitegi-bazterketan dauden emakumeen ezaugarri eta beharretara egokitzea, beste arazo batzuk ere izaten baitituzte.

Emakume gazteak, IKT eta emakumeen aurkako indarkeria

Gizartearen komunikazio-moduak izugarri aldatu dira informazioaren eta komunikazioaren teknologiak (IKT) —hala nola Internet eta sare sozialak— erabiltzeari esker. Teknologia horiek abantaila handiak ekar ditzakete, baina baita arrisku batzuk areagotu ere, hala nola ziberjazarpena, *sexting*-a (irudi edo beste eduki sexual edo erotiko batzuk mugikor edo Internet bidez zabaltzea) edo *grooming*-a (adingabeen kontrako sexu-abusua, helduek egiten dutena, Internet bidez lortzen dituzten irudi eta informazioarekin hertsatuz)⁶¹. Gainera, teknologia horiek bikote-harreman batean erabiltzeak zaildu egiten du harremana ixtea, kontrol- eta presio-aukerak ugaritzen ditu, eta jazarpenak izan dezakeen ondorioaren larritasuna areagotzen du. Ikuspuntu horretatik, **genero-indarkeriaren moduak gune birtual horietara ere iritsi dira, eta modu berri batzuk ere agertu dira.**

Azterlan gutxi dago herritarrengan ziberjazarpenak zer nolako eragina duen neurtzeko eta, batez ere, horrek emakumeei nola eragiten dien edo indarkeria matxista baliatzeko moduak nola garatzen diren azaltzeko. Hala ere, literatura ugari dago erakusten duena emakumeek gero eta indarkeria handiagoa jasaten dutela zenbait erabilera tarteko: Internet, sare sozialak, mugikorrak, etab.

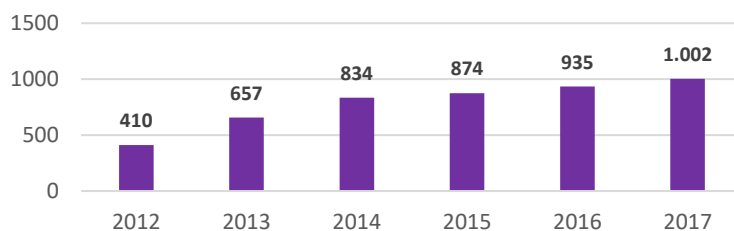
Horrela, adibidez, sexu-askatasunaren eta -ukigabetasunaren aurkako delituei buruz Barne Ministerioak egindako txostenak agerian uzten du ziberdelinkuentziari lotutako gertakariak, bai emakumeen aurkakoak bai gizonen aurkakoak, arian-arian gehitzen ari direla, batez ere 2014az geroztik.

2017. urtean 1.002 biktimizazio erregistratu ziren, eta, beste sexu-delituekin gertatzen den bezala, sexu-ziberdelinkuentziari lotutako gertakariak adingabeen aurkakoak izaten dira gehienbat (delitu horien % 71,7).

Sexu-ziberdelinkuentziari lotutako gertakarien barruan, aipagarriak dira 16 urtetik beherakoekin teknologiaren bidez sexu-helburuekin egindako kontaktu-delituak, adingabeen pornografia eta sexu-abusuak.

⁶¹ *Grooming*-a neskakilen eta mutikoen kontrako jazarpen eta abusu modu berri bat da, batez ere txatzen eta sare sozialen bidez egiten dena. Heldu batek beste pertsona bat balitz bezala aurkeztu du bere burua, biktimaren adin berekoa norbait balitz bezala, normalean. Sexu-gaiak sartzen ditu solasaldietan (gaiaz hitz eginez, irudi erotikoak trukatu, etab.). Une horretan gertatzen da sexu-abusua izateko arriskua.

SEXU-ZIBERDELINKUENTZIA BIKTIMIZAZIOAK. ABSOLUTUAK, ESPAINIA. 2012-2017

Ziberjazarpena inbasiotzat jo daiteke; biktimaren bizitza eta mundua inbaditzea, behin eta berriz, modu disruptiboan eta baimenik izan gabe, Internetek eskaintzen dituen aukerak erabiliz. Jarduera horiek aldeztu aurretik loturaren bat izan duten pertsonen artean gertatzen dira, arlo afektiboari eta bikote-harremani zuzenean lotutako motiboengatik. Offline gertatzen den jazarpenarekin eta genero-indarkeriarekin gertatzen den bezala, erasotzailearen helburua biktimaren bizitza pribatuan zakarki sartzea da, eta babesgabetasun eta beldurra sorraraztea⁶².

Gazte jendeak informazioaren eta komunikazioaren teknologiek duen lotura estua dela-eta, garrantzitsua da azpimarratzea ziberjazarpenak dakartzan fenomenoak emakumeen osotasun-eta pribatutasun-eskubideak urratzeko modu berriak direla.

Indarkeria-mota horren **adierazpenak** askotarikoak izan daitezke: xaxatze eta jazarpen etengabea online (mezuak bidali, emakumeen profiletan iruzkinak argitaratu, zurrumurru faltsuak sortu, etab.), mugikorrek lokalizatzeko zerbitzuak erabiltzea emakumea non dagoen jakiteko, grabazio edo argazki intimoak edo sexu-izaerakoak zabaltzea sare sozialen bidez, sexu-erasoak grabatzea, identitatea lapurtzea, profil faltsuak sortzea, biktimak zelatatzeko aplikazioak (spyware) eta abar. Nahiz eta gehienetan indarkeria psikologikoa edo osotasunaren kontrakoa baliatu, abusu fisikoa eta suizidioa ere ekar dezake, besteak beste.

Bereziki garrantzitsua da **gazteak** jartzea fokuan, mundu digitalarekin duten lotura zuzen eta etengabea dela-eta. *Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna* inkestak ohartarazten duenez, bikotekideek mugikorra, posta eta sare sozialetako mugimenduak kontrolatu dizkietela dioten emakumeen ehuneko bikoiztu egin da 16 urtetik 29ra bitarteko emakume gazteen artean, emakume guztien ehunekoaren aldean.

2017an, Gaztedia eta Generoari buruzko Barometroa⁶³ egin zen: genero-indarkeriari buruz zer pertzepzio zuten galdetu zitzaizen 15 urtetik 29 urtera bitarteko 1.200 gazteri. Hor jasotako datuen arabera, adin-multzo horretako emakumeen % 27,5ek esan du bikotekideak *mugikorra berrikusi* diola; % 20ari *bikotekideak mehatxu egin dio edo iraindu egin du Internet edo mugikor bidez*; % 9,7k esan du *bikotekideak bere irudiak, mezuak edo irainak zabaltzea, bere baimenik gabe*, eta % 8,2 *mugikorraz edo bidez grabatu dute edo argazkiak egin dizkiote, emakumeak jakin gabe*.

Estatuko zenbait azterlanetan⁶⁴ ondorioztatzen denez, gazteek oso ondo dakite nola funtzionatzen duten sare sozialek edo Internetek; ordea, Interneteko erabilera-eredu batzuk ez dituzte arrisku-praktikatzat hartzen, hala izanik ere.

⁶² TORRES ALBERO, C. (dir.). *El ciberacoso como forma de ejercer la violencia de género en la juventud: un riesgo en la sociedad de la información y del conocimiento*. Madrid: Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasun Ministerioa, 2014.

⁶³ REINA SOFÍA ZENTROA, NERABEZAROA ETA GAZTEDIA. *Percepciones sobre la violencia de género*. Madrid: 2017. Sarbidea: <http://www.proyectoscopio.es/barometro/barometro-juventud-y-genero-2017/47-percepciones-violencia-genero>

⁶⁴ OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNEN MINISTERIOA. *La evolución de la adolescencia española sobre la igualdad y la prevención de la violencia de género*. Madrid, 2014. Eskuragarri, hemen:

Adibidez, grooming⁶⁵ edo sareko sexu-jazarpeneren arrisku bilaka daitezkeen praktika batzuk egiten dituzte gazteek: nesken % 37,1ek eta mutilen % 44,5ek ezezagun bat lagun gisa onartu dute sarean, behin edo gehiagotan; nesken % 17,4k eta mutilen % 23k esan du bere amak edo aitak baimenduko ez lukeen argazki bat eskegi duela birritan edo gehiagotan, eta nesken % 4,7k eta mutilen % 8,2k webcam-a erabili dute ezezagunekin komunikatzeko.

ARRISKU-PRAKTIKATZAT JO DAITEZKEEN PRAKTIKAK (birritan edo gehiagotan) EGIN DITUZTEN GAZTEAK, SEXUAREN ARABERA. % EAE 2013

DELITUAK	MUTILAK	NESKAK
ezezagun bat laguntzat hartzea sarean	% 44,5	% 37,1
amak edo aitak baimenduko ez liokeen argazki bat eskegitzea birritan edo gehiagotan	% 23	% 17,4
webcam-a erabiltzea ezezagunekin komunikatzeko	% 8,2	% 4,7
sexu-izaerako bere argazki bat eskegitzea	% 2,2	% 1,1
bikotekidearen sexu-izaerako argazki bat eskegitzea	% 1,5	% 0,7

Iturria: OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNEN MINISTERIOA. *La evolución de la adolescencia española sobre la igualdad y la prevención de la violencia de género. Madrid, 2014.*

Aipatu praktikak egiten dituzten mutilen pisua neskena baino handiagoa den arren, neskak sareetan agertzea arriskutsuagoa da erasotzaileek praktika horiekin egiten duten erabilera eta abusua dela-eta.

Sexting-arriskua izan dezaketen praktika batzuek ere ohartarazten da (irudi edo beste eduki erotiko batzuk telefono mugikorren bidez edo Internetez bidaltzea da sexting-a), nahiz eta ohitura horiek ez dauden oso zabalduta: nesken 1,1ek eta mutilen % 2,2k sexu-izaerako bere argazki bat eskegi du birritan edo gehiagotan; nesken 0,7k eta mutilen % 1,5ek bere bikotekidearen sexu-izaerako argazki bat eskegi du birritan edo gehiagotan.

Oro har, ondorioztatzen da gazteek ez diotela inportantziarik ematen praktika batzuek —hala nola informazio edo irudi pribatuak trukatzeko— dakartzaten inplikazioei; izan ere, kontuan hartu behar da praktika horien ondorioz edonork erabil ditzakeela informazio edo irudi horiek.

Horren haritik, gero eta gehiago urratzen da emakumeen osotasunerako edo pribatutasunerako eskubidea; izan ere, erasotzaileek irudi intimoak zabaltzen dituzte baimenik gabe, eta praktika horiek oso dira arriskutsuak, oso azkar eta modu biralean transmititzen direnez gero.

Gainera, jazarpena edo indarkeria-egintzak **anonimotasunean eta urrutitik** egiten dira, eta horrek zaildu egiten du erasotzailea segitzea edo salatzea.

3. Emakumeen aurkako indarkeriaren ondorioak: Zertan datza indarkeria hori? Zer ondorio dakartza?

Genero-indarkeriak ondorio garrantzitsuak dauzka emakumeen osasunean, epe laburrean eta luzean. Kasu gehienetan arrastoek luzaroan irauten dute, tratu txarretan oinarritutako harremana amaituta ere.

http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/colecciones/pdf/Libro_19_Evoluc_Adolescencia_Igualdad.pdf

⁶⁵ Grooming-a neskaten eta mutikoen kontrako jazarpen eta abusu modu berri bat da, batez ere txaten eta sare sozialen bidez egiten dena. Heldu batek beste pertsona bat balitz bezala aurkeztu du bere burua, biktimaren adin berekoa norbait balitz bezala, normalean. Elkarrizketetan sexuari buruzko gaiak sartzen ditu (gaiari buruz hitz eginez, irudi erotikoak trukatzuz, etab.). Une horretan sortzen da sexu-abusurako arriskua.

Arau-haustek

Txosten honetan aipatu ditugun biktimizazioetan, eraso-mota asko sartzen dira. 2018an, “tortura edo osotasunaren aurkako delituak” izan ziren emakumeen aurka gehien egin ziren delituak⁶⁶, familiaren barruan ohikotasunez eragindako tratu txarren harian (erregistratutako biktimizazio guztien % 44,50 izan ziren; 2017n baino ehuneko txikiagoa, % 45,65 izan baitzen orduan).

Indarkeria-mota horren atzetik hauek datoz: “lesioak” (% 20,08), hor sartzen dira familia barruko tratu txarrak eta lesioak, eta gero, “Justizia Administrazioaren kontrako” delituak (% 16,48), hots, kautelazko segurtasun-neurriak haustea, kondena, etab.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMIZAZIOAK, ARAU-HAUSTE MOTAREN ETA INDARKERIA-MOTAREN ARABERA. Absolutuak eta %a. EAE, 2017-2018

ARAU HAUSTE MOTA	Bikotekidearena/bikotekide ohiarena	Familia barrukoa	Sexu-indarkeria	GUZTIRA			
				2017	2018	Aldea, %	% 2018
Giza hilketak eta motak	8	2	0	7	10	42.86	0.19
Lesioak	743	324	0	978	1.067	9.10	20.08
Askatasunaren aurkakoak	297	145	0	493	442	-10.34	8.32
Tortura edo osotasun fisikoaren aurkakoak	2.007	358	0	2.282	2.365	3.64	44.50
Gizakien salerosketa	0	1	5	3	6	100	0.11
Laguntzeko betebeharrak ez betetzea	0	0	0	1	0	-100	0.00
Intimitatearen aurkakoak, norberaren irudirako	5	4	0	4	9	125	0.17

⁶⁶ Zigor-kodean ez dago genero-indarkeriagatik deliturik. Besteak beste, giza hilketak, lesioak eta mehatxuak dira, eta dagozkien arau-hausteetan sailkatzen dira. Baina salaketaren batean esaten bada tratu txarrak ohikoak direla, Zigor Kodearen 173.2 artikulua orokorrera jotzen da (VII. Titulua-Torturak eta askatasun moralaren aurkako beste delitu batzuk): *Norbaitek ohikotasunez indarkeria fisikoa edo psikikoa erabiltzen baldin bada bere ezkontidearekin edo ezkontidea izan denarekin, eta, bizikidetzarik izan gabe ere, haren pareko afektibotasun-lotura duen edo izan duen pertsonarekin, aurrekoekin, ondorengoekin edo odol, adopzio edo afinitatezko senidetasunez berezko edo ezkontza bidezko neba edo arreba dituenekin, edo berekin bizi diren adingabeekin edo minusbalotasunak izan eta babes berezia behar duten pertsonarekin edo ezkontidearen edo bizikidearen ahalaren, tutoretzaren, kuradoretzaren edo izatezko zaintzaren pean bizi direnekin, edo bere familia-bizikidetzako gunearen barruan bestelako harremanen bat duten pertsonarekin, edo, oso kalteberak direlako, zentro publiko edo pribatuaren zaintzapean edo babespean dauden pertsonarekin, sei hilabetetik hiru arteko espetxealdi-zigorrekin, armak eduki eta eramateko eskubidea hiru eta bost urte artean kentzearekin zigortuko da, bai eta, epaileak edo auzitegiak, adingabearen edo minusbalotasunak izan eta babes berezia behar duen pertsonaren interesean, egoki irizten duenean, guraso-ahala, tutoretza, kuradoretzak, zaintza edo harrera urtebetetik bost urte artean izateko desgaitasun berezia ere, eta hargatik eragotzi gabe indarkeria fisikoko edo psikikoko ekintzei dagozkien delituengatik ezartzeak izan daitezkeen zigorrak. Zigorrak goiko erdialdean ezarriko dira, baldin eta indarkeria-ekintzetako bat edo batzuk adingabeen aurrean egiten baldin badira, armak erabiltzen baldin badira, bizileku komunean edo biktimaren etxean egiten baldin badira, 48. artikulua araututako zigorretako bat urratuz egiten baldin badira, edo izaera bereko kautela-neurriak, segurtasun-neurriak edo debekuak urratuz egiten baldin badira. Horrez gainera, zaintzapeko askatasunaren neurria ezar daiteke idatz-zati honek adierazten dituen egoeretan.*

eskubidearen aurkakoak, etab.							
Sexu-askatasunaren aurkakoak	22	40	383	362	445	22.93	8.37
Ohorearen aurkakoak	1	2	0	3	3	-	0.06
Familia-harremanen kontrakoak	75	17	0	105	92	-12.38	1.73
Justizia Administrazioaren aurkakoak	816	60	0	761	876	15.11	16.48
BIKTIMIZAZIOAK, GUZTIRA	3.974	953	388	4.999	5.315	6.32	100

“Askatasunaren kontrako” arau-hausteak biktimizazio guztien % 8,32 izan ziren; mehatxuak, hertsapenak eta jazarpena nabarmendu ziren. Era horretako delituak arau-hauste guztien % 9,86 izan ziren 2017. urtean.

“Sexu-askatasunaren kontrako” arau-hausteengatik biktimizazio kopurua nabarmenki gehitu da, bai termino absolutuetan (2017an 362 izan ziren, eta 2018an, 445), bai termino erlatiboetan, delitu horiek 2017an % 7,24 izan baitziren, eta urtebete geroago, % 8,37. Gehienbat sexu-erasoak eta -abusoak erregistratu ziren, baina, baita ere, exhibizionismo eta sexu-probokazioaren kasuak, eta adingabeen galbideratzea, prostituzioa eta pornografia.

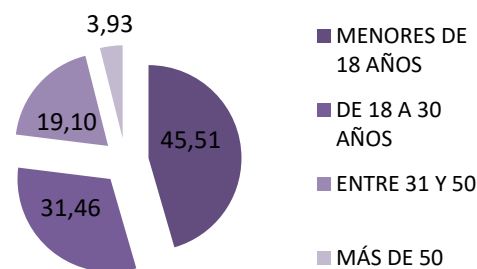
Nahiz eta delitu gehienek (% 86,07) gizon ezezagunek baliatutako sexu-indarkeriarekin duten zerikusia, garrantzitsua da adieraztea kasu guztiak ez dagozkiola erasotzaile-mota horri. Horrela, 2018. Urtean erregistratutako sexu-askatasunaren aurkako biktimizazioen % 14 inguru familia-ingurunearen barruan gertatu ziren (ehuneko 2017ko urtekoaren antzekoa baina apur bat apalagoa da, orduan % 15ekoa izan baitzen).

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMIZAZIOAK-SEXU-ASKATASUNAREN AURKAKO DELITUAK, ARAU-HAUSTE MOTAREN ETA INDARKERIA-MOTAREN ARABERA. Absolutuak eta %a. EAE, 2017-2018

	Bikotekide arena/bik otekide ohiarena	Familia barrukoa	Sexu-indarkeria	GUZTIRA			
	2018	2018	2018	2017	2017	Aldea, %	% 2017
SEXU-ASKATASUNAREN AURKAKOAK, GUZTIRA	22	40	383	362	445	22.9	
%	4.94	8.99	86.07	100	100		100
Sexu-erasoa	4	4	43	56	51	-8.9	11.5
Sexu-erasoa, penetrazioarekin	9	6	64	56	79	41.1	17.8
Sexu-abusua	3	24	207	185	234	26.5	52.6
Sexu-abusua, penetrazioarekin	6	4	26	35	36	2.9	8.1
Sexu-jazarpena	0	1	10	1	11	1000.0	2.5
Exhibizionismoa eta sexu-probokazioa	0	1	25	20	26	30.0	5.8
Adingabeen galbideratzea	0	0	3	4	3	-25.0	0.7
Prostituzioa	0		2	2	2	0.0	0.4
Adingabeen pornografia	0		3	3	3	0.0	0.7

Adinari dagokionez, 2017. urtean emakumeen sexu-askatasunaren kontrako indarkeriaren biktimizazioen ia % 77 hogeita hamar urteko emakumeenak edo gazteagoenak dira: % 45,51 hamazortzi urtetik beherako neskek dira, eta % 31,46, hamazortzi urtetik hogeita hamarrera bitartekoak.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMIZAZIOAK-SEXU-ASKATASUNAREN AURKAKO DELITUAK, BIKTIMAREN ADINAREN ARABERA. % EAE, 2017

Erregistratutako arau-hausteen % 2,1 “familia-harremanen aurkakoak” izan ziren; gehienak prestazio ekonomikoak ez ordaintzearen ondoriozkoak izan ziren, baina familia abandonatzeak eta zaintzeko betebeharra urratzeak ere pisu handi samarra izan dute.

Horrez gain, berriaz nabarmendu behar da “giza hilketa eta haren formak” tipifikazioa duten 10 eraso erregistratu zirela 2018an (2017an, 7); zehazki, egoera horietatik hirutan erasotzaileak emakumea hil zuen, eta gainerakoak eraiketa-saiakuntzak izan ziren.

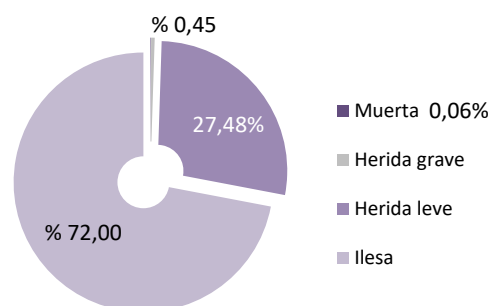
Kaltegarritasuna

Adierazi den moduan, emakumeen aurkako indarkeriaren ondorioek heriotza eragin dezakete, edo **askotariko lesio motak ere bai**.

Indarkeriako lau alditik behin, gutxi gorabehera, emakumea zauritzen da (% 27,93), gehienetan zauri arinekin (% 27,48), eta baten batean larriki (% 0,45).

Edonola ere, **kalte fisikoetatik harago, indarkeria-mota horrek beti ekartzen ditu ondorio psikologiko sakonak (ez dira erregistratzen Ertzaintzaren datuetan),** erasoen kaltegarritasunari dagozkionak.⁶⁷

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMIZAZIOAK, KALTEGARRITASUNAREN ARABERA. % EAE, 2018

Analisia egiterakoan, kanpoan utzi dira biktimizazioen ehuneko batzuk, kaltegarritasuna ezagutzen ez delako (% 11,76).

Estatuan 2015ean egin zen genero-indarkeriaren gaineko makroinkestak adierazten duenez, beren bikotekidearengandik edo bikotekide ohiengandik indarkeria fisikoa eta/edo sexuala eta/edo beldurra pairatu duten emakumeen % **42k lesioak izan ditu noizbait, indarkeria-mota horren ondorioz. Egoera horretan izan da, beraz, Espainian bizi diren 16 urteko edo gehiagoko emakumeen % 6,5.**

⁶⁷ Kaltegarritasunaren gaineko datuak Ertzaintzak ertzain-etxeetan biltzen ditu (auzitegiko medikurik gabe, epailerik gabe ...), emakumea artatzen denean. Balorazio fisikoa izaten da gehienbat, eta emakumeek daramaten parte medikoa izaten da erreferentzia, baldin eta txostenik baldin badago. Hori da atestatua egiteko eginbideetako bat. Datu horiek zuhurtziaz irakurri behar dira, testuinguru jakin batean gertatzen direlako eta emakumeen aurkako indarkeriak lehen begiratuan ikusten ez diren arrastoak uzten dituelako haien ongizate psikologikoan eta sozialean (beldurrak, segurtasunik eza, kalteberatasun soziala, indarkeria ekonomikoa...)

Indarkeria-mota horren larritasuna kontuan hartuta, **ikusten da emakumeei egindako eraso fisikoa gehienak larriak direla**⁶⁸ (% 6,5), eta egoera guztien % 3,9an, berriz, ertaina izan dela sufritutako indarkeria⁶⁹.

Indarkeria horren ondorioz, emakume horien % 34k lesio moderatuak izan ditu (ebakiak, harramazkak, ubeldurak edo minak), eta % 7,6k, lesio larriak (lesioak begietan eta belarrietan, bihurrituak, luxazioak edo erredurak, hezurren edo hortzen hausturak, baita nahi gabeko abortuak ere).

Biktima izan diren emakumeek pairatu dituzten beste kalte batzuk ere aztertzen ditu txostenak. Alde horretatik, emakumeen % 60,71k egoerari aurre egiteko ezintasun-sentsazioa aipatzen du, % 59,76k tristura, % 58,37k amorrua eta % 51,55ek beldurra. Nabarmenezkoa da, halaber, lotsa (% 38,71) eta erru-sentimenduak (% 30,15), indarkeria horrek emakume askorengan eragiten baititu, eta gizarteak nola ikusten dituen edo emakumeei zer sentiarazten dien adieraz dezake.

Oro har, bikotekidearengandik edo bikotekide ohiarengandik indarkeria fisikoa eta/edo sexuala eta/edo beldurra pairatu izan duten emakumeek gainerako emakumeek baino maizago izaten dituzte osasun-egoera txarra izatearen sintomak, hala nola arrazoi jakinik gabeko negargura (% 43,3), aldarte-aldaketak (% 60,8), antsietatea edo larritasuna (% 53), insomnia, lo egin ezina (% 53,3) edo tristura, ezertarako balio ez dutela pentsatuta (% 33,1).

Azken batean, genero-indarkeriak kalte handia eragiten dio emakumearen osasunari; izan ere, indarkeria fisikoa eta/edo sexuala eta/edo beldurra pairatu izan duten % 78,2k adierazi du indarkeria horrek nabarmen edo asko erasan duela bere ongizate fisikoa edo psikologikoa.

Horrez gainera, adituek adierazi dute kalte horietako batzuek iraun egiten dutela: besteak beste konortea galtzea, hemorragiak, elikaduraren trastornoak, lo egin ezina, takikardiak, giharretako mina eta zorabioak.

Indarkeria-mota horrek biktimengan uzten dituen arrasto psikologikoen multzo handiaren barruan sartu behar dira tratatu txarren modalitate guztietan agertzen diren batzuk. Emakumearen Institutuak eguneroko bizitzako indarkeriei buruz egindako txostenak⁷⁰ adierazten duenaren arabera, hauek dira, laburtuta, emakume biktimek pairatzen dituzten ondorioak:

- Nortasunari dagozkion ondorioak, hura garatzea eragozten dutenak. Ziurgabetasuna, mesfidantza, mendekotasuna eta autoestimu apala sorrarazten dute.
- Depresioari lotutako ondorioak. Tristura-sentimenduak eta suizidio eta heriotzako ideiak ekar ditzakete.
- Ondorio emozionalak. Beldurra, larritasuna, antsietatea, urduritasuna, tentsioa eta trastorno afektiboak eragin ditzakete. Horrez gainera, erasotzailearekiko sentimen kontrajarriak gerta daitezke: gorrotoa, erremina, haren heriotza desiratzea, eta zenbaitetan, pena eta errukia.

Emakumearen aurkako indarkeriak epe luzeko ondorioak ekartzen ditu, bai emakumearentzat, bai haren seme-alabentzat, eta gai horri ez heltzeak berak ere ondorio larriak ekartzen dizkio gizarte osoari.

⁶⁸ Ukabilaz edo min eman dezakeen beste zerbaitekin kolpatzea; ostikadak ematea, arrastan eramatea edo kolpatzea; berariaz saiatzea itotzen edo erredurak egiten; zure aurka pistola bat, aizto bat edo armaren bat erabiltzeko mehatxua egitea.

⁶⁹ Zaplaztekoak ematea edo min egin dezakeen zerbait jaurtitzea; bultzatzea, heltzea edo iletik tiratzea.

⁷⁰ MARTIN, E. *Las violencias cotidianas cuando las víctimas son mujeres*. Madril: Lan eta Gizarte Gaietako Ministerioa, Emakumearen Institutua, 1999.

Azterlan ugari adierazten du indarkeria pairatzen duen emakumeak askotariko osasun-arazoak izaten dituela, eta, gainera, murriztu egiten zaizkiola diru-sarrerak lortzeko eta bizitza publikoan parte hartzeko gaitasunak. Indarkeriak pobretu egiten ditu, eta pobreago bihurtzen haien seme-alabak.

Bestalde, bereziki erreparatu behar zaie era horretako indarkeriak adingabeengan dituen ondorioei. Ildo horretan, ikerketa askok erakusten dute genero-indarkeriaren eraginpean egoteak eragin nabarmena duela haurrengan. Horrela, genero-indarkeriaren eraginpean egondako adingabeek tasa handi batean dituzte arazo emozionalak (antsietatea, autoestimu txikia, erruduntasun-sentimenduak, haserrea eta frustrazioa), jokabidekoak (egonezina, arreta-gabezia eta enuresiaren edo enkopresiaren gisako jokabide erregresiboak), arazo kognitiboak eta eskolan integratzeko arazoak (kontzentrazio txikia, arretaren defizita eta eskola-errendimendua murriztea) eta pertsonen arteko harremanetakoak (gizarteratzeko arazoak, isolamendua, segurtasunik eza eta oldarkortasuna), garapen afektiboaren asaldurak (emozioak erabiltzeko zailtasunak, indarkeriazko ereduak ikastea, genero-rol okerrak barneratzea, gurasotzea eta amaren babes-rola hartzea).

Edonola ere, haien seme-alabek arrisku handiagoa dute osasun-arazoak, eskola-errendimendu apala eta jokabide-nahasmenduak izateko. Sarritan, traumak eta sintoma psikopatologikoak izaten dituzte (fobiak, tikak, kontzentrazio-falta, etab.), baina epe luzera, distimia, autoestimu apala, ezkortasuna, zailtasun sozialak eta mesfidantza izan ditzakete, bai eta, azken buruan, transgenerazionalitatea (hautzaroan bizi izan duten esperientzia bikotekideekin errepikatzea).

Azkenik, emakumeen aurkako indarkeria bizi duten etxeetan, etxeko seme-alabek etengabe ikusiko dute eredu bat, esango diena bai zer nolako harremanak izan behar dituzten, bai gizonak eta emakumeak “zer izan behar duten”, desoreka handi batean oinarrituta. Aditu batzuek “bahiketa emozionalak”⁷¹ gertatzen direla esaten dute, adingabe horiek bizi diren munduan indarkeriak gatazkak konpontzeko balio duelako, gizonak emakumeak baino garrantzi handiagoa dutelako eta emakumeak men egin behar dutelako.

⁷¹ LIZANA, R. *A mí también me duele*. Niños y niñas víctimas de la violencia de género en la pareja. Barcelona: Gedisa argitaletxea, 2012.

4. Aurrerapausoak eta oztopoak: Emakumeak zer aurrerapauso ematen ari dira? Zer zailtasun dituzte?

Emakumeen aurrerapausoak

Emakumeen aurkako indarkeriaren ondoriozko biktimizazioen datuen bilakaerak goranzko joera erakusten du 2014ra arte, eta jaitsiera txiki bat bai 2015ean bai 2016an; ondoren, gora egin du berriz, 2017an eta 2018an. Ertzaintzak, 2018. urtean 5.315 indarkeria-egoera, biktimizazio, erregistratu ditu, aurreko urtean baino % 6,32 gehiago eta 2010. urtean baino % 24,3 gehiago.

Hala eta guztiz ere, emakume batek arau-hauste penalen tipifikazioa duen erasoren bat jasan arren eta eraso hori Ertzaintzak erregistratu arren, beti ez da salaketa jartzen. Era berean, salaketa dagoen kasuetan, salaketa ez da jartzen indarkeriazko egitatea gertatu eta berehala.

Izan ere, eta Genero Indarkeriaren aurkako Gobernu Ordezkaritzak 2019an argitaratu berri duen azterlan batean oinarrituta⁷², genero-indarkeriaren biktima diren emakumeek batez beste 8 urte eta 8 hilabete behar dituzte bizitzen ari diren indarkeria-egoeraren berri emateko, autonomia-erkidego bakoitzean biktimei laguntza eta aholkularitza dauden zerbitzuen eta baliabideen bidez eta/edo salaketa jarritz.

Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiaren datuen arabera, genero-indarkeriaren epaitegietan 5.640 salaketa baino gehiago jaso dira 2018an, aurreko urtean baino % 8,6 gehiago.

**EMAKUMEEN AURKAKO
INDARKERIAGATIKO SALAKETAK...**
GUZTIRA, 2018. urtean **5.640 salaketa**

Urte horretako salaketen % 4,34 biktimek aurkeztu zituzten zuzenean, beste % 61,76 biktimaren salaketa egon den polizia-atestatuen kasuei dagozkie, eta % 26,18 poliziaren zuzeneko esku-hartzeagatik egindako atestatuak dira.

⁷² PRESIDENTETZAKO, GORTEEKIKO HARREMANETAKO ETA BERDINTASUNEKO MINISTERIOA. GENERO-INDARKERIAREN AURKAKO GOBERNU ORDEZKARITZA. *Estudio sobre el tiempo que tardan las mujeres víctimas de la violencia de género en verbalizar su situación*. Madril, 2019. Eskuragarri, web honetan: http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/investigaciones/2019/pdfs/Estudio_Tiempo_Denuncia4.pdf

GENERO-INDARKERIAREN EPAITEGIETAN JASOTAKO SALAKETEN KOPURUAREN BILAKAERA (bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria) EAE 2009-2018

GENERO-INDARKERIAREN EPAITEGIETAN JASOTAKO SALAKETEN KOPURUA (bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria)										
SALAKETAREN URTEA	2009	2010. urtea	2011. urtea	2012. urtea	2013. urtea	2014. urtea	2015. urtea	2016. urtea	2017. urtea	2018. urtea
Biktimak zuzenean aurkeztua	319	158	209	481	240	238	223	226	235	245
Senideek zuzenean aurkeztua	22	15	10	12	10	14	22	15	19	23
Polizia-atestatuak, biktimak salatuta	2.999	2.820	2.809	1.955	2.308	2.348	2.373	2.562	3.174	3.483
Polizia-atestatuak, familiak salatuta	67	79	45	43	48	59	46	70	43	46
Polizia-atestatuak, poliziak zuzenean esku hartuta	371	369	790	1.092	1.085	1.079	1247	1488	1.373	1.477
Lesio-partea	139	159	196	213	190	200	225	261	229	222
Hirugarrenei laguntzeko zerbitzuak, oro har	141	91	66	57	56	52	96	142	119	144
GUZTIRA	4.058	3.691	4.125	3.853	3.937	3.990	4.232	4.764	5.192	5.640

Iturria: Botere Judizialaren Kontseilu Nagusia. Estatistika Judizialaren Sekzioa

Bestalde, Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiaren datu-erregistroaren arabera, 2018an **736 prozesuri egin zitzaizkien uko**, hau da, emakumeek ez zuten prozesu horietan deklaratu, eta, bestelako frogarik ezean, artxibatu egin ziren espedienteak. Egindako ukoen ehunekoak oso antzekoak dira bertako emakumeen eta emakume atzerritarren artean (% 54,6 eta % 45,4, hurrenez hurren). Aurreko urteari dagokionez, ikusten da era horretako salaketak % 10,7 gehitu direla.

Emakumeek arrazoi asko izaten dituzte bikotekidearengandik edo bikotekide ohiarengandik pairatzen duten indarkeria ez salatze edo aurkeztutako salaketak prozesuan zehar kentzeko. Besteak beste, faktore hauek hartu behar dira kontuan: beldurra; etsipena edo konfiantzarik ez izatea sistema judizialean edo indarkeria salatzearen edo publiko egitearen ondorioetan; prozesu judizialak abiatzearen kostu handiak; mendetasun ekonomikoa (baliabide ekonomikorik ez izatea, etxebizitzarik ez izatea, etab.) eta/edo biktimak lotura afektiboa izatea erasotzailearekin; bikote-harremanaren porrota ez onartzea; pentsatzea bikotearen barruan gertatzen dena arazo pribatua dela (eta ez delitua) eta soilik familiari dagokiola; erruduntasuna edo lotsa sentitzea, indarkeria emakumeak berak sorrarazi duela pentsatuta; erasotzaileak gizaratean onespina izatea eta/edo biktimaren inguruneak ez aurre egitea indarkeria-mota horri; zenbaitetan biktimak beraiek eta ingurukoek (batzuetan, baita profesionalek ere) zailtasunak izaten dituzte indarkeria modu jakin batzuk indarkeria moduan identifikatzeko (batik bat, psikologikoa eta sexuala); eta jendaurrean indarkeriaren biktima izateak dakarren estigma.

Genero-indarkeriari buruzko 2015eko Makroinkestak diotenaren arabera, indarkeria pairatu duten emakumeek hiru arrazoi nagusi hauek izaten dituzte indarkeria hori ez salatze: pairatutako genero-indarkeriari behar adinako garrantzirik ez ematea, beldurra eta lotsa izatea eta indarkeria horren berri inork izan ez dezan nahi izatea. Neurri batean, gizarate osoari, haren erakundeei eta komunikabideei dagokie faktore sozial horien erantzukizuna; komunikabideak, hala ere, emakumeen aurkako indarkeriaren tratamendua eraldatzen joan dira pixkanaka; lehen krimen pasional gisa definitzen zituzten, eta orain, berriz, genero-indarkeriaz hitz egiten dute⁷³.

⁷³ RODRÍGUEZ, R. *Del Crimen Pasional a la Violencia de Género: Evolución y su Tratamiento Periodístico. Ámbitos: Revista Internacional de Comunicación*, 17, 171-188. 2018.

Horrez gainera, Makroinkestaren arabera, poliziaren aurrean edo epaitegietan salaketa jarri zuten emakumeen % 20,9k erretiratu egin zuten gerora salaketa. Inkesta horren arabera, emakumeek arrazoi hauek izaten dituzte salaketak kentzeko: erasotzaileak berriro ez dela gertatuko agindu dielako (% 29,35), egoera alda daitekeela pentsatzen dutelako (% 28,66), beldurra dutelako (% 28,59), bere seme-alaben aita delako (% 24,86), bikotekidearekiko pena sentitzen dutelako (% 23,95) edo mehatxuak egin dizkietelako (% 20,82).

Salaketak aurrerapauso izan daitezke, baina arriskua ere ekartzen dute; beraz, emakumeek beraiek erabaki edo aukeratu behar dute noiz egin. Batzuetan, kriminalizatu egiten dira lehenago ez salatzeagatik, baina baliteke hori arriskuak gutxitzeko nahiaren ondorio izatea. Gainera, garrantzitsua da emakume bakoitzaren prozesu indibiduala kontuan hartzea, baina, horretaz gainera, funtsezkoa da sistema judizialak hartzen dituen neurriak eta epaiak emakumeen ongizatearen aldekoak izatea eta erasotzailearen aurrean segurtasuna bermatzekoak izatea. Emakumeek sentitzen dutenean sistemak ez dituela babesten, entzuten dutenean indarkeriaren emakume biktimak erasotzailearen zaintza partekatua izaten dutela edo datuek erakusten badute emakumeek erasoak pairatzen jarraitzen dutela salaketa jarrita ere, mugatu egiten dira salatzeiko aukerak.

Prozesu luzea eta mingarria da indarkeriazko harreman bat eten eta tratu txarren egilea uztekoa, eta, sarritan, ez da lehen saialdian lortzen; izan ere, Torres Falcón autoreak adierazten duen moduan: *“emakumeek senarren indarkeriari aurre egiten diotenean eta, batik bat, harremana eteteko urratsen bat ematen dutenean, gizonetakoek sufritu-itxurak egiten dituzte, eta ulertua ez denaren, bere kabuz baliatu ezin duenaren eta laguntza behar duenaren lekuan jarrita, xantxia handiak egiten dituzte. Oso erraza da emakumezkoak jolas horretan erortzea eta, orduan, konpontzaile-lanen ardura hartzea”*⁷⁴.

Bikotekide ohiaren erasoak pairatu zutenean, bananduta edo banantze-bidean zeuden emakumeen erdiak.

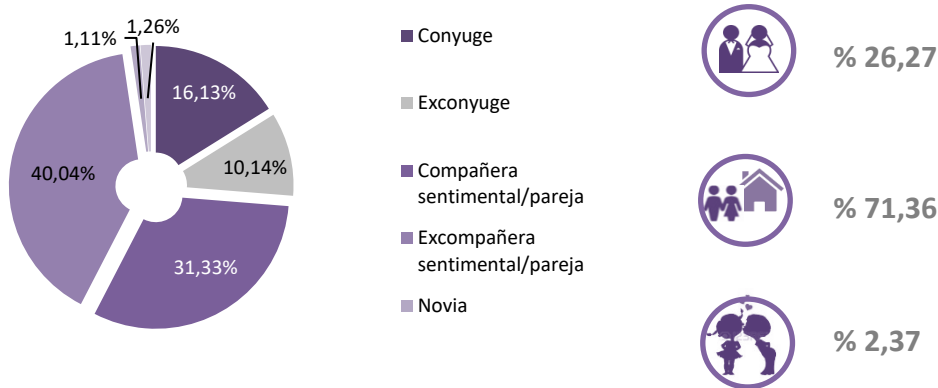
Adierazi den moduan, emakumeen aurkako indarkeria-kasu gehienetan, erasotzailea eta biktima harreman sentimental batez lotuta daude edo egon dira (biktimizazioen % 74,8an).

Kasu horien % 26,27an, erasotzailea eta biktima ezkondata zeuden edo ezkondata egon ziren; kasuen % 71,36an, bikotekideak elkarrekin bizi ziren edo elkarrekin bizi izan ziren, ezkondu gabe, eta % 2,37an, ezkongai-harremana zuten, elkarrekin bizi gabe.

Azpimarratu behar da **2018an** emakumeren batek bere bikotekidearen edo bikotekide ohiaren erasoak jasan duen **kasuen erdietan baino apur bat gehiagotan (% 51,43an) emakumea bananduta zegoela aurretiaz edo etena zuela erasotzailearekiko harreman sentimentala**, eta emanak zituela egoera gainditzeko lehen urratsak.

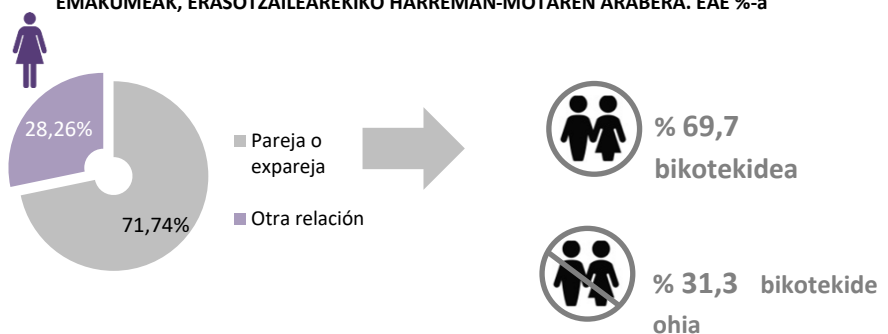
⁷⁴ TORRES, M. *La violencia en casa*. Mexiko: Paidós, 2001.

BIKOTEKIDEEK EDO BIKOTEKIDE OHIEK EMAKUMEEN AURKA BALIATUTAKO INDARKERIAREN BIKTIMIZAZIOAK, ERASOTZAILEAREKIKO HARREMAN-MOTAREN ARABERA. % EAE, 2018

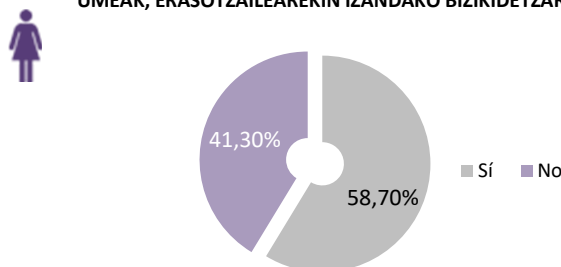
Izan ere, 2002tik 2018ra bitartean beren bikotekideak edo bikotekide ohiak eraildako hamar emakumetik hiruk amaitua zuen aldeaz aurretik haiekiko harremana.

2002TIK 2018RA EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN ONDORIOZ ERAILDAKO EMAKUMEAK, ERASOTZAILEAREKIKO HARREMAN-MOTAREN ARABERA. EAE %-a

Eraildako hamar emakumetik lau (% 41,3) erailketaren unean ez ziren bizi erail zituzten gizonezkoekin.

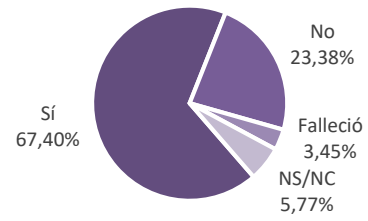
2002TIK 2018RA EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN ONDORIOZ ERAILDAKO EMAKUMEAK, ERASOTZAILEAREKIN IZANDAKO BIZIKIDETZAREN ARABERA. % EAE

Bestalde, esan behar da indarkeria jasan duten emakumeak antolatzen ari direla. Euskal Autonomia Erkidegoan hainbat elkarte sortu dira: Mujeres Bizirik, Mujeres que Aman Demasiado, Haize Berria edo Mujeres al Cuadrado. Elkarte horiek erreferente dira indarkeriarik gabeko bizitza batetako bideari ekiten dioten emakumeentzat, eta, horretaz gainera, presente egon nahi dute indarkeriari aurre egiten dioten emakumeak artatzeko politikak diseinatzen, eta borroka egiten dute politika horiek diseinatzerakoan beren ahotsak entzun daitezen.

Estatu mailako beste datu interesgarri bat 2015eko Makroinkestak ematen du: indarkeria jasan duten emakumeen % 67,40k dio harremana kontzienteki hautsi duela indarkeriaren ondorioz.

INDARKERIA FISIKOA, SEXUALA EDO BELDURRA DELA-ETA HARREMANA KONTZIENTEKI HAUTSI ZUTEN EMAKUME BIKTIMAK. %

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko makroinkesta, 2015. Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza. Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa.

Eusko Jaurlaritzak 2011n argitaratutako azterlanean, bikotekidearekiko harremana eten eta erasotzailea uzteko erabakia hartzean emakumeek izaten dituzten zailtasun batzuei buruzko informazioa jasotzen da. Bikotekidearengandik edo bikotekide ohiarengandik indarkeria pairatu eta harekiko harremana eten duten emakume gehienek esan dutenez (% 62,2), harremanaren amaierak kaltetu egin du beraien egoera emozionala (% 62,2), eta arazoak izan dituzte, hala nola depresioak, antsietatea eta beste nahasmendu batzuk, eta, baita ere, erasoak (% 40), ahozko mehatxuak (% 37,8), jazarpena (% 33,3) eta arazo ekonomikoak (% 31,1).

BIKOTEAREKIN HAUSTEAK EMAKUMEEI ERAGINDAKO ONDORIOAK. % EAE, 2011

Iturria: Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza (Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila). EAEn bizi diren 16 urte edo gehiagoko emakumeak.

Neurri ugari jartzen dira indarkeria jasaten duten emakumeak babesteko (babes-aginduak, esaterako), baina beti ez dira eraginkorrak izaten.

Babes-agindua ebazpen judizial bat da, indarkeria-mota horren biktimei “babes osoko estatutua” ematen diena. Horren bidez, jurisdikzio-organo bakar batek kautelazko neurri penalak eta zibilak hartzen ditu, eta gizarte-laguntzako beste neurri batzuk aktibatzen.

2018an, Ertzaintzak babes-agindurako 1.605 eskaera tramitatu zituen guztira (2017. urtean baino % 9,1 gehiago; izan ere biktimizazioen kopurua ere gehitu egin da aldi horretan, % 6,32). 1.409, bikotekideak edo bikotekide ohiak baliatutako indarkeria dela-eta (% 87,8); 160, familia barruko indarkeria dela-eta (% 9,97) eta 20, familatik kanpoko sexu-indarkeria dela-eta (% 2,24).

Bestalde, 1.966 babes-agindu zenbatu ziren EAeko, Espainiako gainerako epaitegietatik, emakumeen aurkako indarkeriarekin lotutako delituak edo faltak gertatu izanaren zantzu oinarrituak eta emakumeen arrisku-egoera objektiboak egiaztatu ondoren. Kopuru hori 2017koa baino askoz altuagoa da, orduan 1.752 baitziren; hau da, % 12,21 gehitu da aurreko urtearen aldean.

Auzitegiek emandako babes-neurriak % 12,21 gehitu ziren 2017. eta 2018. urteetan

Erasotzaile askok ez ditu betetzen epaitegiek emakumeak babesteko agintzen dituzten neurriak.

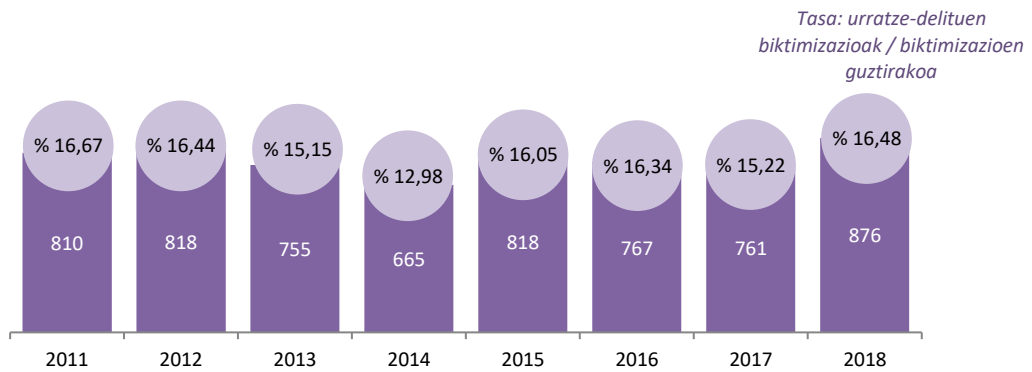
2018an, 876 biktimizazio erregistratu ziren guztira, segurtasun-neurriak, urruntze-aginduak eta bestelako neurriak urratzeagatik delituengatik.

Emakume asko indarkeria-egoeratik irteteko urratsak ematen ari dira, baina **erasotzaile batzuek** ez dute hori onartzen, **eta urratu egiten dituzte epaitegiek emakumeen arrisku-egoeretan erabakitzen dituzten neurri penalak.**

Horren ildotik, 2018an, 876 biktimizazio erregistratu ziren guztira, segurtasun-neurriak, urruntze-aginduak eta bestelako neurriak urratzeagatiko delituengatik.

Hau da, urte horretan erregistratu ziren emakumeen aurkako indarkeria-kasuen % 16,48an (guztira, 5.315 erregistratu ziren), urratze-delituak egin zituzten erasotzaileek.

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN BIKTIMIZAZIOEN BILAKAERA, SEGURTASUN-NEURRIAK, URRUNTZE-AGINDUAK ETA ABARRAK URRATZEAGATIKO DELITUEN ARABERA. Absolutuak eta tasa. EAE, 2011-2018

5. Herritarrek emakumeen aurkako indarkeriaren gainean duten pertzepzioa: Zer sentibilizazio-maila dute herritarrek? Zer mito faltsu daude?

Europako Batzordeak 2016an genero-indarkeriari buruz egindako 449. Eurobarometro Bereziaren datuen arabera, herritarrek, bai EB 28koek bai Espainiakoe, argi eta garbi dakite beren herrialdean genero-indarkeriako arazoak daudela⁷⁵. Horrela, EBn, % 74k dio emakumeen aurkako etxeko indarkeria ohikoa edo oso ohikoa dela, eta ehuneko hori % 85era iristen da Espainiaren kasuan.

Hala ere, biztanleria indarkeria horretaz ohartzeaz gain, galdetu behar da ea zenbateraino dauden kezkatuta herritarrak emakumeen aurkako indarkeriaren arazoaz.

Ildo horretan, Ikerketa Soziologikoen Zentroak (CIS) 2019ko martxoko barometroan argitaratutako datuen arabera,⁷⁷ **Espainiako biztanleek emakumeen aurkako indarkeriari buruz duten kezka inoizko handiena izan da**, galdetegiaren % 7,9an agertu baita. Barometro horretako datuen arabera, herrialde honek jasaten duen hamaikagarren arazoa da indarkeria matxista, eta ia puntu bat egin du gora urtarrilean argitaratutako zifrekin alderatuta; orduan, arazo horrek maximo historikoa lortu zuen CISen datuetan, galdetegiaren % 7an agertu baitzen.

Garrantzitsua da adieraztea barometro horrek Euskal Autonomia Erkidegoan izan dituen emaitza espezifikoaren arabera kezka handiagoa dagoela bertan gai horren inguruan, eta % 17,4raino egiten duela gora emakumeen aurkako indarkeria arazo nagusietako bat dela dioten elkarrizketatuen portzentajeak; horrela, bosgarren lekuan kokatzen dute herrialdeko arazoaren artean.

EAEko gizarteak berdintasunaz duen pertzepzioan gehiago sakonduz, Eusko Jaurlaritzako Prospekzio Soziologikoen Kabineteak *Emakumeen aurkako indarkeria Euskadin: pertzepzioa eta herritarren iritziak* . azterlana egin zuen 2015ean. Azterlan horretan esaten denez, EAEko herritarrek 6,4 punturekin balioesten dute EAEko gizonen eta emakumeen artean dagoen berdintasun-maila (10 puntu dira guztira; eskala teoriko batean, erabateko desberdintasun-egoera 0 puntu litzateke, eta erabateko berdintasuna, 10 puntu). Berdintasunaren gaineko pertzepzio hori 2011n egindako kontsulta batean azaldutakoarekin konparatuz gero, ikusten da handitu egin dela gizarte berdinzale batean bizitzearen ustea (puntuazioa 6,4 da orain, eta 2011n, 5,6).

⁷⁵ EUROBAROMETROA. *Special Eurobarometer 499. Gender-based violence. November 2016. Europar Batasuna, 2016. Eskuragarri, hemen: https://data.europa.eu/euodp/data/dataset/S2115_85_3_449_ENG*

⁷⁶ Eurobarometroak genero-indarkeriaren kontzeptu zabala erabili zuen, non sartzen baitira “etxeko indarkeria, sexu-jazarpena, sexu-indarkeria, ziberjazarpena eta beste praktika kaltegarri batzuk”.

⁷⁷ CIS. SOZIOLOGIA IKERKETEN ZENTROA. *Macrobarómetro de marzo 2019*. Preelectoral Elecciones Generales 2019 Disponible en: http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/3240_3259/3242/es3242mar.pdf

Sexuaren arabera, gizonetako joera handiagoa dute berdintasun-maila "handiak" hautemateko (7tik 10 puntura artekoak). Horrez gainera, alderantzizko harremana dago adinaren eta berdintasun-pertzepzioaren artean: zenbat eta handiagoa izan pertsonaren adina, orduan eta txikiagoa da emakumeen eta gizonen artean berdintasun-maila "handiak" daudela irizten duten pertsonen proportzioa. Batez ere gazteenek (18 urtetik 29ra bitartekoak) uste dute Euskadin berdintasun-maila "handiak" daudela emakumeen eta gizonen artean. Bestela esanda, **gazteek gainerako herritarrek baino desberdintasun txikiagoa antzematen dute emakumeen eta gizonen artean, eta desberdintasunaren pertzepzio hori aldatu egiten da sexutik sexura, emakumeek gizonetako baino desberdintasun-pertzepzio handiagoa baitute.**

Gazteek gainerako herritarrek baino desberdintasun txikiagoa antzematen dute emakumeen eta gizonen artean, eta desberdintasunaren pertzepzio aldatu egiten da sexutik sexura, emakumeek gizonetako baino desberdintasun-pertzepzio handiagoa baitute.

Euskal gizarteak berdintasuna sustatzeari ematen dion garrantziari dagokionez, Prospekzio Soziologikoen Kabineteak 2018an argitaratutako datuen arabera⁷⁸, % 72 guztiz bat dator berdintasuna sustatzearekin, garrantzitsua delako gizartea zuzena eta demokratikoa izan dadin bermatzeko. Badirudi emakumeak gizonak baino adosago daudela baieztapen horrekin (% 76 eta % 69, hurrenez hurren). Nabarmentzekoa da, halaber, baieztapen horrek gutxien bat egiten duen taldea 65 urtetik gorakoena dela (% 58 guztiz ados dago).

Bestalde, EAEko herritarren gehienek iritziak (% 77), gizonen eta emakumeen arteko desberdintasun-egoerak irauten duen artean _ emakumeen aurkako indarkeriak ere bere horretan irauko du. Zehazki, Euskadin bizi diren 18 urteko edo gehiagoko herritarren % 41 oso ados dago adierazpen honekin: *"emakumeen aurkako indarkeriak bere horretan jarraituko du, harik eta gizonen eta emakumeen arteko desberdintasun-egoera aldatzen ez den arte"*. Adierazpen horrekin nahiko ados dago beste % 36.

Oro har, adostasun-maila handiagoa erakusten dute emakumeek: adierazpen horrekin oso ados dauden emakumeak % 45 dira, eta gizonak, berriz, % 37 dira. Adinari dagokionez, datuek adierazten dute zaharragoak gazteagoak baino indar handiagoz onesten dutela adierazpen hori. Izan ere, adierazpen horrekin oso ados daudenak % 46 dira 46 urtetik 64ra bitartekoak artean, eta % 43 inguru, 65 urteko edo gehiagokoak artean. Ehuneko horiek, ordea, jaitsi egiten dira: % 39raino, 18 urtetik 29ra bitartekoak artean, eta % 36raino, 30 urtetik 45era bitartekoak artean.

Estatu mailan, *Sexu-indarkeriaren pertzepzio soziala*⁷⁹ azterlana argitaratu zuen 2018an Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioak. Azterlan horretan adierazten denez, Espainian bizi diren 16 urteko edo gehiagoko herritarren % 68,7k uste du desberdintasun nahiko handiak edo oso handiak daudela gizonen eta emakumeen artean; % 28,8k, berriz, desberdintasun horiek txikiak direla edo ia ezdeusak.

Diferentzia handiak ikusten dira, halaber, gizonen eta emakumeek emandako erantzunetan. Emakumeen % 79,5ek esaten du genero-desberdintasunak nahiko handiak edo oso handiak direla Espainian; hala uste duten gizonak, berriz, % 57,3 dira. **Genero-desberdintasunak txikiak**

⁷⁸ PROSPEKZIO SOZIOLOGIKOEN KABINETEA. PROSPEKZIO SOZIOLOGIKOEN KABINETEA. Emakumeen eta gizonen berdintasunaren inguruko balioak. 2018ko maiatza. Eskuragarri, hemen:

http://www.euskadi.eus/contenidos/documentacion/o_18tef2/es_def/adjuntos/18tef2.pdf

⁷⁹ OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNEKO MINISTERIOA. *Genero-indarkeriaren gaineko pertzepzio soziala, 2018*. Eskuragarri, hemen:

http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/investigaciones/2018/doc/Percep_Violencia_Sexual.pdf

edo ia ezdeusak direla uste duten gizonen ehunekoak (% 40,3) hala uste duten emakumeen ehunekoaren halako bi baino handiagoa da (% 17,8).

Txosten horretan esaten denez, emakumeen % 73,0 eta gizonen % 60,0 ez datoz bat baieztapen honekin: “Emakume askok esajeratu egiten dute indarkeria matxistaren arazoa”. Sexuka, emakumeen % 46,7 erabat kontra dago baieztapen horrekin; aldiz, kontra dauden gizonak % 28,3 baino ez dira.

Beren burua ezkerreko ideologiaren barruan kokatzen dutenek gainerakoek baino adostasun-maila handiagoa dute ideia horrekin, eta ikasketa-mailak gora egiten duenean ere gora egiten du adostasun-mailak.

Azken urteetan, **handitu egin da ingurune hurbileko indarkeria-kasuen ezaguera**. Herritarren % 27k dio bere familian, lagunen artean, auzoan edo beste ingururen batean ezagutzen duela bikote-harremanean tratatu txarrak pairatu dituen emakumeren bat, eta % 28k dio ezagutzen duela emakumeren bati tratatu txarrak eragin dizkion gizezkoen bat. 2004an, pertsonen % 18k ezagutzen zituen indarkeria-mota hori pairatu zuen emakumeren bat.

EAE n bizi diren 18 urteko edo gehiagoko gehienek uste dute onartezina dela emakumeen aurkako indarkeria, eta pentsatzen dute legeak beti zigortu behar dituela egoera horiek. Gainerako % 6k onartezina dela uste du, baina ez du pentsatzen legeak beti zigortu behar dituenik.

Estatu-mailan, *Bestalde, genero-indarkeriaren gaineko pertzepzio sozialari buruz* CIS erakundeak 2012an egindako azterlanak antzeman duenez⁸⁰ inkestatutako pertsonen portzentaje handi batek uste du gizon batek bere bikotekidearen edo bikotekide ohiaren aurka egindako indarkeria guztiz onartezina dela (% 92), baina % 5,3k dio saihestezina dela, eta % 1,7k inguruabar jakin batzuetan onargarria dela.

Ez da alde handirik nabaritzen ez sexuaren, ez adinaren arabera. Hala ere, emaitzek adierazten dutenez, emakumeek joera handiagoa dute legeak indarkeria-egoera horiek beti zigortu behar dituela pentsatzeko (% 92; gizonen % 88k pentsatzen du horrela). Adinari begiratuta, 65 urte edo gehiagokoek gainerakoek baino joera apalagoa dute legeak indarkeria-mota hori beti zigortu behar duela esateko (% 86).

GENERO-INDARKERIAREN ONARGARRITASUNA. % EAE 2015

	%
Onargarria egoera guztietan	0
Onargarria inguruabar jakin batzuetan	0
Onartezina, baina legeak ez du beti zigortu behar	6
Onartezina, eta legeak beti zigortu behar du	90
ED/EE	3

Iturria: Eusko Jaurlaritzako Prospekzio Soziologikoen Kabinetea.
Emakumeen aurkako indarkeria EAE n: pertzepzioa eta herritarren iritziak 2015ean egina.

ZURE USTEZ, GIZONAK BERE EMAZTEARI, BIKOTEKIDEARI EDO BIKOTEKIDE OHIARI EDO BESTE EMAKUMEREN BATI ERAGINDAKO INDARKERIA... % ESPAINIA. 2012.

Beti gertatu da, eta ekidinezina da	5.3
Onargarria da inguruabar batzuetan	1.7
Erabat onartezina da	92.0
ED	0.6
EDE	0.3
(N)	(2.580)

Iturria: CIS, Genero-indarkeriaren gaineko pertzepzio soziala, 2012.

⁸⁰ CIS. SOZIOLOGIA IKERKETEN ZENTROA. *Percepción de la Violencia de Género en la adolescencia y juventud. 2013ko ekaina* Eskuragarri, hemen: http://www.cis.es/cis/opencm/ES/1_encuestas/estudios/ver.jsp?estudio=14106

Bestalde, emakumeen aurkako tratu txarren zigorgarritasuna aztertzerakoan, CIS erakundeak egindako azterlanean ikusten da herritar gehienek uste dutela legez zigortu behar direla tratu txarrak, baina nabarmen aldatzen da ideia horren gaineko adostasun-maila tratu txarren mota batetik bestera.

Beti legez zigortu behar liratekeen tratu txarreatatik galdetuta, galdetuak izan direnen % 95ek uste du legeak beti zigortu behar dituela tratu txar fisikoak, eta tratu mota horrek lortzen du adostasun handiena. Hala ere, % 3k pentsatzen du, onartezinak iruditu arren, legeak ez lituzkeela beti zigortu behar, eta % 2k uste du onargarriak direla egoera jakin batzuetan. Oro har, % 5ek uste du ez direla beti zigortu behar.

Herritarren % 90ek uste du beti zigortu behar direla sexu-harremanak behartzeko jokabideak, baina jokabide horiek zurrizko bideren bat irekitzen du herritarren % 10ek. Zehazki, % 8k uste du, onartezinak iritzi arren, legeak ez dituela beti zigortu behar jokabide horiek. Hitzeko tratu txarrek dute onarpen-mailarik handiena, eta % 63k pentsatzen du legeak beti zigortu beharko lituzkeela. Hitzeko tratu txar horiek "hitzeko mehatxu" bihurtuta ere, horien onarpen-maila nahiko handia da, elkarrizketatuak izan diren hiru lagunetik bik (% 69k) soilik pentsatzen baitu legeak beti zigortu beharko lituzkeela jokabide horiek, onartezinak direla iritzi arren.

Herritarren ehuneko handi batek (% 86) uste du onartezina dela askatasuna mugatzea eta legeak beti zigortu behar dituela jokabide horiek; % 14k nolabait justifikatu egiten ditu jokabide horiek.

EMAKUMEEN AURKAKO TRATU TXARREN MOTA BATZUK AIPATZEN DIRA ONDOREN. ZURE USTEZ, ONARGARRIAK DIRA EGOERA JAKIN BATZUETAN, EZ DIRA ONARGARRIAK BAINA LEGEAK EZ DITU BETI ZIGORTU BEHAR, ALA ONARTEZINAK DIRA ETA LEGEAK BETI ZIGORTU BEHAR DITU? % ESPAINIA. 2012

	Onargarria da inguruabar batzuetan	Onartezina, baina legeak ez du beti zigortu behar	Onartezina, eta legeak beti zigortu behar du	ED	EDE	(N)
Tratu txar fisikoak	1.2	3.0	95.1	0.4	0.2	(2.580)
Hitzeko tratu txarrak	2.5	32.6	62.9	1.6	0.3	(2.580)
Sexu-harremanak izatera behartzea	0.9	7.9	89.8	1.0	0.4	(2.580)
Hitzeko mehatxuak	1.7	27.6	69.3	1.0	0.4	(2.580)
Askatasuna mugatzea	1.7	10.0	86.0	1.8	0.4	(2.580)

Iturria: CIS, Genero-indarkeriaren gaineko pertzepzio soziala, 2012.

Zenbait mitok eta ustek gizartean zer nolako onarpena duten aztertuz jakin dezakegu herritarrek zer nolako pertzepzioa duten genero-indarkeriaren gainean.

Prospekzio Soziologikoak 2015ean eskaini dituen datuen arabera, **mito faltsu batzuk oraindik ere indarrean dira gure gizartean**. Sarritan, jendeak uste du *alkoholaren eta drogen abusua dagoela emakumeen kontrako indarkeria matxistaren ekintza gehienetan*. Ideia horrekin oso edo nahiko ados dago EAEn bizi diren 18 urteko edo gehiagoko biztanleen % 62. Emakumeek eta gizonek horren gainean dituzten iritziak nahiko antzekoak dira. Adina kontuan hartuta, ordea, datuek adierazten dute 65 urtetik gorakoak direla, batik bat, iritzi horrekin bat egiten dutenak (% 74); aitzitik, gazteenak (18 urtetik 29ra bitartekoak) dira mito hori gutxien barneratuta dutenak (% 54).

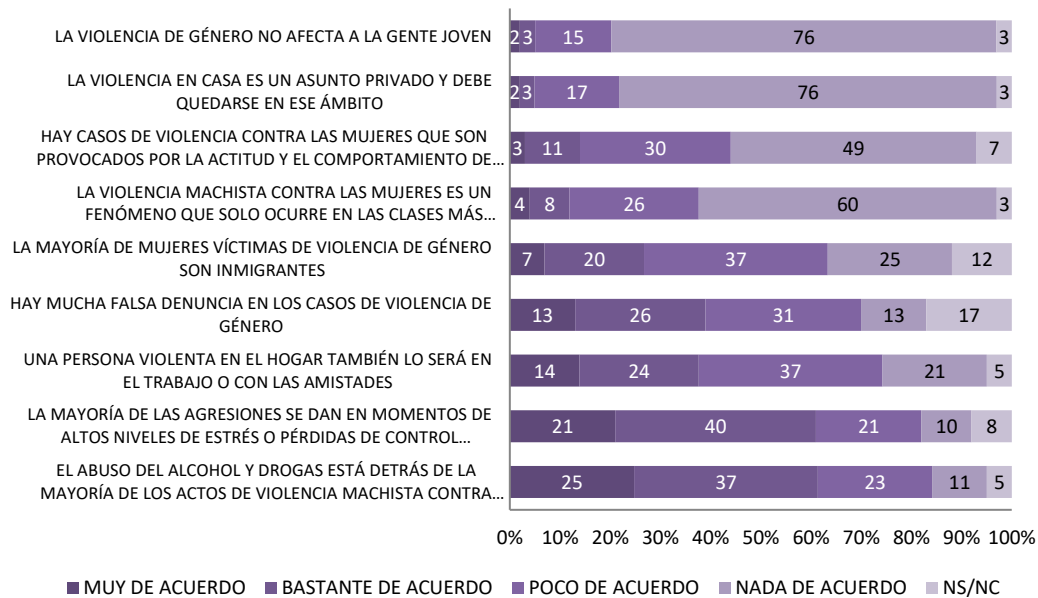
Gizartean oso zabalduta dagoen beste uste edo ideietako bat da eraso gehienak *estres-maila handiko egoeretan* edo *une batez kontrola galtzen denean* gertatzen direla, galdetuak izan diren lagunen % 61 baitago ados edo oso ados iritzi horrekin. Iritzi horri dagokionez, ez da alde handirik antzematen gizonen eta emakumeen artean. Adinari begiratuta, adinekoek (65 urtetik gorakoek) babesten dute gehien ideia hori (% 67).

Gure gizartean oraindik ere badiren mito faltsu batzuk.

EAEn bizi diren 18 urte baino gehiagoko hamar lagunetik ia lauk uste du salaketa faltsu asko egiten dela genero-indarkeriaren kasuetan.

Itxura batean, aztertutako gainerako itemek ez dute aurreko horiek bezainbesteko arrakastarik gizartean; hala ere, komeni da kontuan izatea Euskadin bizi diren adinez nagusiko hamar lagunetik ia lau oso edo nahiko ados dagoela bi iritzi hauekin: *etxean bortizkeriaz jokatzeko duenak bortizkeriaz jokatu du lanean eta lagunekin* (% 38), eta *salaketa faltsu asko egiten dira genero-indarkeriaren kasuetan* (% 39). Emakumeen eta gizonen erantzunak oso antzekoak dira esaldi batekin zein bestearekin. Adinari begiratuta, nabarmentzekoa da uste horiek 65 urtetik gorakoen artean daudela zabalduen (% 42 dator bat lehen mitoarekin, eta % 44, bigarrenarekin).

EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA MATXISTAREKIN LOTUTAKO IRITZI BATZUEKIKO ADOSTASUN-MAILA. EMAITZA OROKORRAK. % EAE 2015

Iturria: Eusko Jaurlaritzako Prospekzio Soziologikoen Kabinetea. Emakumeen aurkako indarkeria EAEn: pertzepzioa eta herritarren iritziak, 2015ean egina.

Aipatzekoa da 2011. urteaz geroztik nabarmen gora egin duela hiru mito nagusiekiko adostasunak: *alkoholaren eta drogen abusua dago emakumeen kontrako indarkeria matxistaren ekintza gehienek atzean*... (lehen % 50, eta orain % 62, oso edo nahiko ados dago), *eraso gehienak estres-maila handiko egoeretan edo une batez kontrola galtzen denean gertatzen dira* (lehen % 42, orain % 61) eta *salaketa faltsu asko egiten dira genero-indarkeriaren kasuetan*... (lehen % 25, orain % 39). Aitzitik, % 19tik % 14ra jaitsi da beste iritzi honekiko adostasun-maila: *emakumeen aurkako indarkeriazko egoera batzuk emakumeen jarrera eta jokabidearengatik gertatzen dira*.

Salaketa faltsuei dagokienez, garrantzitsua da Estatuko Fiskaltza Nagusiak 2018ari buruzko azken memorian argitaratutako datuak azpimarratzea; izan ere, datu horien arabera 2009tik Salaketa faltsuagatik kondena-epaia eman den prozedurak 96 izan dira, (% 0,0078). Horiei tramitatzeko ari diren kausak gehituta, epai kondentzaileak emango balira (131), azken ehuneko maximoa % 0,011izango litzateke. Kopuru hori nahiko adierazgarria da, berez, emakumeen aurkako indarkeriaren arloan "salaketa faltsuen" prebalentziaren inguruan egiten diren adierazpenak gezurtatzeko.

ESPAINIA. URTEA	SALAKETAK, GUZTIRA	SALAKETA FALTSUENGAITIKO KONDENAK	%	KONDENAK + TRAMITATZEN ARI DIREN AUZIAK	%
2009	135.540	11	0.0081	11	0.0081
2010	134.102	8	0.006	8	0.006
2011	134.002	14	0.0090	14	0.01
2012	128.543	17	0.013	17	0.014
2013	124.894	14	0.011	14	0.011
2014	126.742	15	0.012	18	0.014
2015	129.193	8	0.0036	11	0.009
2016	142.893	7	0.005	15	0.013
2017	166.260	2	0.00	23	0.013
GUZTIRA	1.055.912	96	0.0075	131	0.01

Iturria: Estatuko Fiskaltza Nagusia. 2017ko memoria.

Sexu-indarkeriari buruzko mito batzuk ere oso errotuta daude gizartean. Sexu-indarkeriaren pertzepzio sozialari buruz Estatuan egindako azterlanaren datuen arabera, Espainian bizi direnen % 47,7k esaten du ados dagoela baieztapen honekin: *sarritan alkohola izaten da gizon batek emakume bat bortxatzea eragiten duena* (are gehiago: elkarrizketatuko pertsonen % 16,4k dio erabat ados dagoela baieztapen horrekin). Ez da alde handirik sumatzen sexuen artean: gizonen % 50 eta emakumeen % 45,6 ados daude baieztapen horrekin.

Bestalde, emakumeen % 85,5ek eta gizonen % 85,4k diote ez daudela ados baieztapen honekin: *emakume bat kale estuetatik gauez bakarrik ez ibiltzeko bezain zuhurra ez bada, badu nolabaiteko errua bortxatua izanez gero*. Nahiz eta *a priori* sexuen arabera estatistikoki esanguratsuak ez izan, erantzunetan graduazioa kontuan hartuz gero, emakumeen eta gizonen arteko diferentziak esanguratsuak dira estatistikoki. Horren haritik, emakumeen % 72,5 eta gizonen % 66,6 horren kontra daude erabat.

Elkarrizketatutako pertsonen % 73,2k dio ez dagoela ados baieztapen honekin: *sexu-bikotekide asko izan dituen emakume batek sinesgarritasun txikiagoa du sexu-eraso bat salatzen duenean*; horrek esan nahi du elkarrizketatutako laurik bat ados dagoela baieztapen horrekin.

Nabarmenezkoa da, halaber, emakumeen % 75,9k esaten duela ez dagoela ados baieztapen honekin: *"gizon batek bere bikotekidea sexu-harremanak izatera behartzen duenean, hori ezin da bortxaketatzat jo"*; horren nabarmen uzten du lau emakumetatik bat gutxienez zati batean ez dagoela ados baieztapen horrekin. Gizonen kasuan ere ikusten da ia hamarretik hiru ez daudela ados baieztapen horrekin.

CIS erakundearen inkestak zenbait galdera interesgarri egiten ditu, jakiteko zergatik —gizartearen pertzepzioaren arabera— biktima batzuek eutsi egiten dioten bikote-harremanari, harreman horretan tratu txarrak pairatzen dituzten arren. Galdetuak izan ziren herritarren % 59k soilik adierazi zuen ez zegoela oso ados edo batere ados iritzi honekin: *"emakumeek tratu txarrak pairatzen baldin badituzte, onartu egiten dituztelako da"*. Emakumeek gizonen baino adostasun-maila txikiagoa adierazten dute iritzi horrekin, baina txikia da aldea.

Herritarren % 67ren ustez, genero-indarkeriaren biktima diren emakumeek gizonetikiko mendetasun ekonomikoa dutelako onartzen dute tratu txarrak pairatzea; hala ere, herritarren % 27 ez dago ados azalpen mota horrekin.

ADIERAZI ZER ADOSTASUN-MAILA DUZUN BAIEZTAPEN HAUEKIKO (OSO ADOS, NAHIKO ADOS, EZ OSO ADOS ALA EZ NAGO BATERE ADOS) % ESPAINIA. 2012

	Oso ados	Nahiko ados	Ez oso ados	Ez nago batere ados	ED	EDE	(N)
Erasotzaile gehiago dago atzerritarren artean espainiarren artean baino	12.8	30.4	24.3	16.6	15.7	0.2	(2.580)
Tratu txarrak jasaten dituzten emakumeek mendetasun ekonomikoa dutelako onartzen dituzte tratu txar horiek	14.8	52.2	18.9	7.8	6.1	0.2	(2.580)
Biktimek seme-alabengatik pairatzen dute indarkeria	28.0	61.0	6.6	1.6	2.6	0.2	(2.580)
Erasotzaileek gaixotasun mentalen bat izaten dute	7.6	30.0	30.1	23.4	8.5	0.4	(2.580)
Tratu txarrak pairatzen edo pairatu izan dituzten emakumeek ikasketa-maila apala izaten dute	4.8	28.4	35.8	22.4	8.3	0.4	(2.580)
Emakumeek tratu txarrak pairatzen baldin badituzte, onartu egiten dutelako da	7.0	27.6	30.7	28.5	5.2	0.9	(2.580)

Iturria: CIS, Genero-indarkeriaren gainera pertzepzio soziala, 2012.

Gizarteak ez die maila bereko garrantzirik ematen tratu txar psikologikoei.

Espainiako herritarren % 9k ez ditu gaitzesten gutxiesteko egiten diren tratu txar psikologikoak, eta % 31k kontrolerako indarkeria onartzen du bikotearen barruan (ehuneko hori handiagoa da gazteen artean).

EAEko herritar gehienek ustez, larriak dira emakumeen aurkako indarkeria modu guztiak, baina tratu txar psikologikoa eragiteko modu batzuei garrantzi txikiena ematen zaio.

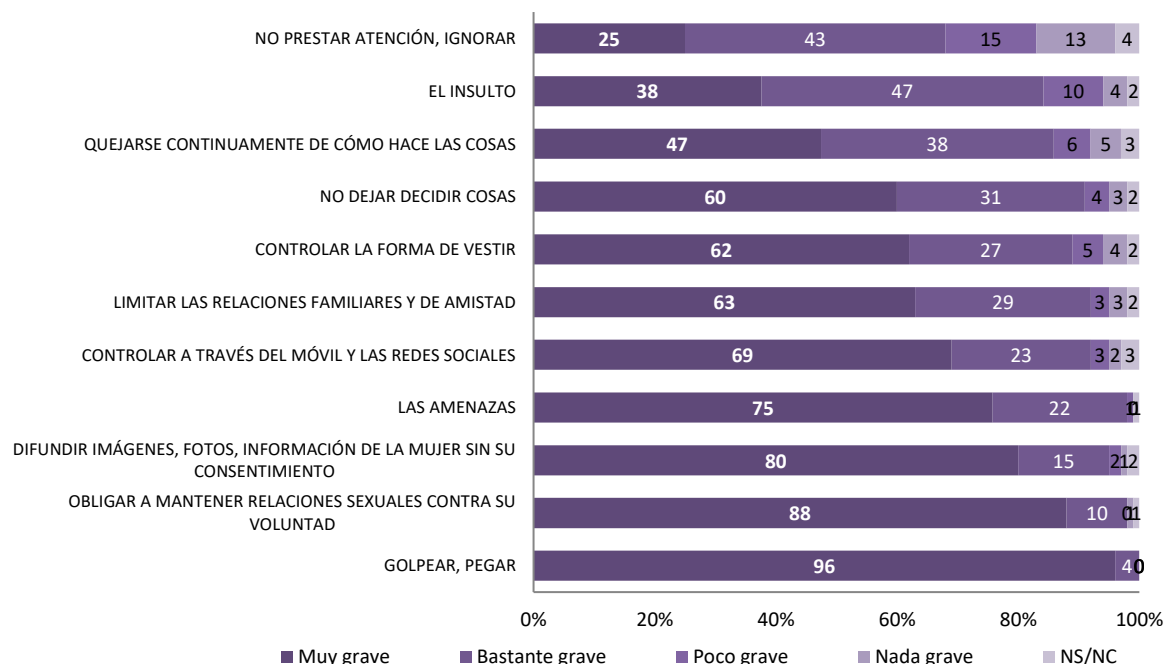
Tratu txarren modu guztien artean, kolpatzea, jotzea da, nagusiki, EAEko herritarrek oso larritzat jotzen dutena irmoki, hori pentsatzen baitu herritarren % 96k. Horrez atzetik datoz emakumearen borondatearen aurka sexu-harremanak izatera behartzea (oso larria % 88rentzat); emakumearen irudiak, argazkiak edo informazioa zabaltzea haren onespenez gabe (oso larria % 80rentzat) eta mehatxuak (oso larriak % 75entzat).

Indarkeria modu horien larritasuna baloratzean, ez dago sexuaren araberako alde handirik. Hala ere, bada diferentziarik adinaren arabera. Alde horretatik, adin handienekoei (65 urte edo gehiago dutenek) joera handiagoa dute jokabide horiek oso larritzat jotzeko. Oso larritzat jotzen diren lau itemetan errepikatzen da joera hori, kolpekatzea, jotzea itemaren kasuan izan ezik. Item horretan, antzekoa da iritzia adin talde guztietan.

Hauek dira larritasun-balorazio txikieneko indarkeria moduak: *arretarik ez ematea, ezikusiarrena egitea* (oso larria da % 25entzat), *irainak* (% 38) eta *etengabe kexu agertzea emakumearen gauzak egiteko moduarekin* (% 47).

Iritziak sexuaren arabera aztertuta, ikusten da emakumeek gizonek baino proportzio handiagoan hartzen dituztela indarkeria modu horiek oso larritzat, baina ez da alde handirik antzematen adinaren arabera.

INDARKERIA-MODUEN LARRITASUNA. % EAE 2015

Iturria: Eusko Jaurlaritzako Prospekzio Soziologikoen Kabinetea. Emakumeen aurkako indarkeria EAEn: pertzepzioa eta herritarren iritziak 2015ean egina.

CIS erakundeko datuek ere informazio osagarria ematen dute. Bat datoz EAEko emaitzekin, datu horien arabera gaitzespen handiena jasotzen duten jokabideak baitira, bai indarkeria fisikoa erabiltzea (“bultzatzea eta/edo jotzea haserretzen direnean”), bai bikotearen barruan sexu-abusuak eragitea (“sexu-harremanak izatera behartzea”).

Gutxiesteko tratu txar psikologikoen gaineko jarrerak aztertzeko, jokabide hauen gaineko iritziak galdetu dira: alde batetik, bikotekideari egiten zaizkion irainen eta mespretxuen gainekoa, eta, bestetik, seme-alaben aurrean gutxiestearen eta nabarmen uztearen gainekoa, seme-alabak baldintzatu eta emakumeak seme-alaba horiekiko duen autoritatea eta balioa hondatzeko jokabideak aldetik. Jokabide horiekiko gaitzespena orokorra dela esan daiteke, galdetuak izan diren herritarren % 90ek baino gehiagok onartezintzat jotzen baititu bi jokabide mota horiek. Hala ere, galdetutakoen % 2,4k uste du ezinbestean gertatzen direla bikotekidea mespretxatzeko jokabideak, eta % 0,6k uste du onargarri direla egoera jakin batzuetan; horrek esan nahi du % 3k ez duela uste jokabide horiek arbuigarriak direnik. Galderari erantzuten ez dion % 0,5 gehitu dakioko azken ehuneko horri.

Zabaldugo daude iritzi horiek emakumeari seme-alaben aurrean balioa kentzen dioten jokabideekiko; izan ere, % 1ek uste du jokabide horiek ezinbestean gertatzen direla, % 5ek uste du onargarri dela egoera jakin batzuetan, eta % 0,9k ez dio galderari erantzun; horrenbestez, elkarrizketatutako pertsonen % 7k ez du jokabide mota hori arbuiatzen. Bi erantzunak batera aztertzearen ondorioa da **herritarren % 9k ez dituela pertsonak gutxiesteko tratu txar psikologikoak gaitzesten.**

Onarpen-maila zertxobait handiagoa du bikoteko beste kidea kontrolatzeko baliatzen den indarkeria-kasuetan. Elkarrizketatuak izan diren lau lagunetik ia batek onartzen du, nolabait, bikotekidearen ordutegiak kontrolatzea: % 19k uste du onargarri dela inguruabar jakin batzuetan, eta % 3k, ezin dela ekidin.

Ez dira bikotekidearen ordutegiak soilik kontrolatzen, kontrolatu egiten baita, era berean, bikotekideak zer egin dezakeen eta zer ez. Hala ere, % 13k onargarri deritza egoera jakin batzuetan, % 2k pentsatzen du ezinbestean esan behar zaiola bikotekideari zer egin dezakeen eta zer ez, eta % 1ek ez du argi zer jarrera hartu. Emaitza-aukera guztiak zenbatuta, galdetuak izan diren lagunen % 5ek uste du onargarri dela, neurri batean, bikotekideari lan egin dezan edo ikas dezan eragozte, eta % 4k bikotekideak familia edo lagunak ikus ditzan eragozte.

Oro har, herritarren % 31k onartzen du kontrol-izaerako indarkeria bikotearen barnean. Gehienetan, herritarrek kontrol-modu bat baino ez dute onartzen (elkarrizketatuak izan direnen % 19k onartzen du modu bakarra, eta ordutegien kontrola da gehien aipatzen dena); % 12k, berriz, kontrolerako bi modu edo gehiago onartzen ditu.

Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritzak azterlan batean ikertu berri du nerabeek eta gazteek nola hautematen duten genero-indarkeria,⁸¹ eta azterlan horrek ohartarazten du gazteek gainerako herritarrek baino errazago onartzen dituztela kontrol-indarkeriazko jokabideak. Hiru gaztetatik batek uste du ezinbestean gertatzen direla edo onargarriak direla “bikotekidearen ordutegiak kontrolatzea”, “bikotekideak bere familia edo lagunak ikus ditzan eragozte”, “bikotekideari lan egiten edo ikasten ez uztea” edo “bikotekideari agintzea zer egin dezakeen edo zer ezin dezakeen egin”; hau da, **hiru gaztetatik batek ez ditu kontrol jokabideak genero-indarkeriarekin lotzen, eta gainerako herritarrek baino errazago onartzen ditu jokabide mota horiek.**

⁸¹ CIS. SOZIOLOGIA IKERKETEN ZENTROA. *Percepción de la Violencia de Género en la adolescencia y juventud. 2013ko ekaina.*

EMAKUMEEN ETA GIZONEN ARTEKO BIKOTE-HARREMANETAN IZATEN DIREN EGOERA ETA JOKABIDE BATZUK IRAKURRIKO
DITUT. ESAIDAZU EZINBESTEAN GERTATZEKOAK DIREN, EGOERA JAKIN BATZUETAN ONAR DAITEZKEEN ALA ERABAT
ONARTEZINAK DIREN. % ESPAINIA. 2012

	Ezinbestean gertatzekoak dira	Onargarria da inguruabar batzuetan	Erabat onartezina da	ED	EDE	(N)
Etengabe sesioan aritzea	9.1	29,5	60.5	0.7	0.2	(2.580)
Bikotekidea iraintzea edo gutxiestea	0.6	2.4	96.4	0.4	0.1	(2.580)
Bikotekidearen ordutegiak kontrolatzea	2.3	18.9	77.6	1.0	0.3	(2.580)
Bikotekideak familia edo lagunak ikus ditzan eragozte	0.6	3.0	95.8	0.4	0.2	(2.580)
Seme-alabei oihukatzea	5.4	29.3	64.2	0.9	0.2	(2.580)
Hitzeko mehatxuak egitea	1.0	5.0	93.5	0.5	0.0	(2.580)
Bultzatzea eta/edo jotzea haserretzen direnean	0.3	0.6	98.6	0.3	0.1	(2.580)
Lan egin edo ikas dezan eragozte bikotekideari	0.6	3.8	94.7	0.8	0.2	(2.580)
Egin ditzakeen eta egin ezin dituen gauzak agintzea	1.0	13.1	84.7	0.9	0.3	(2.580)
Bikotekidea gutxiesteko komentarioak egitea seme-alaben aurrean	1.0	5.0	93.1	0.7	0.2	(2.580)
Sexu-harremanak izatera behartzea	0.2	1.5	97.2	0.7	0.3	(2.580)

Iturria: CIS, Genero-indarkeriaren gaineko pertzepzio soziala, 2012.

ADIERAZLEEN SISTEMA: datuen segimendua

Aurreko edizioetan bezala, txostenean adierazleen sistema bat jasotzen da, EAEko emakumeen aurkako indarkeriari buruzko datu garrantzitsuena jarraipena egitea errazteko. Sistema horri esker, datuak erraz eta azkar irakurtzen dira, eta argiro antolatzen dira emakumeen aurka baliatzen den indarkeriaren irismena eta magnitudea neurtzeko garrantzitsutzat jotzen diren adierazleak.

Badira gako batzuk adierazleen sistema bat balio handiagoa ematen diotenak: datuak eguneratzeko aukera ematea eta erabilitako iturriak fidagarriak izatea, esate baterako. Sistema horretarako hautatu diren adierazleak⁸² urtero eguneratu daitezke, eta Eusko Jaurlaritzako Segurtasun Sailak erregistratutako informazioaz hornitzen dira. Erakunde horrek jasotako informazioaren luzetarako analisia egiteko aukera emango du horrek, eta, aldizka, adierazle bakoitzak aurreko urteekin alderatuta zer bilakaera izan duen ikusi ahal izango da. Edizio honetan, 2014., 2015., 2016. eta 2017. urteetako datuak aurkezten dira.

Adierazleen sistema gako hau osatzeko, adierazle osagarri gehiago daude: sailkatuta daude, eta horri esker, errazago irakurtzen dira txostenaren zati batean, “arazoaren dimentsioa eta lotuta dauden faktoreak” gaia lantzen denean, jasotzen diren datu gehienak. Eranskinean kontsultatu daitezke horiek.

⁸² Eusko Jaurlaritzako Segurtasun Saileko Azterlan eta Analisisien Dibisioak urtero ematen dituen datuak soilik hautatu dira. Datu horiei esker jakiten da EAEko poliziak ofizialki zenbat emakume eta zenbat kasu erregistratu dituen, emakumeen aurkako indarkeriaren inguruan. Erreferentzia argia dira indarkeria-motak kuantifikatzeko: bikotekideak edo bikotekide ohiek emakumeen aurka baliatzen duten indarkeria, familia barruko indarkeria eta sexu-askatasunaren aurkako delituak (sexu-indarkeria).

ADIERAZLE GAKOAK

Eremua	Adierazlea	2014	2015	2016	2017	2018	2017-2018 bilakaera
Zenbat?	Indarkeria-motaren bat jasan duten emakumeen kopurua (emakumeak, guztira)	4091	3.999	3.774	4.020	4.244	↑
	Bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria jasan duten emakumeen kopurua	2932	2.899	2.797	2.905	2.989	↑
	Familia barruko indarkeria jasan duten emakumeen kopurua (bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria salbu)	859	845	746	804	870	↑
	Sexu-indarkeria jasan duten emakumeen kopurua (familia eremutik kanpora)	300	255	231	311	385	↑
	Emakumeen aurkako indarkeriaren biktimizazio kopurua (biktimizazioak, guztira)	5124	5.097	4.693	4.999	5.315	↑
	Biktimizazioen kopurua, 10.000 emakumeko, EAEn (EAeko tasa)	45.64	45.37	41.75	44.35	47.02	↑
	Urtetik urtera biktimizazioek izandako igoera, ehunekotan (ehunekoan diferentzia, aurreko urtearekiko)	2.85	-0.53	-7.93	6.52	6.32	Idem
	Bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeriagatiko biktimizazioen %, biktimizazio guztiekiko	75.41	75.44	74.00	75.20	74.8	Idem
	Familia barruko indarkeriagatiko biktimizazioen % (bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria salbu), biktimizazio guztiekiko	18.72	19.48	20.00	18.60	17.9	↓
	Familia eremutik kanpoko sexu-indarkeriagatiko biktimizazioen %, biktimizazio guztiekiko	5.87	5.08	6.00	6.20	7.3	↑
	2002tik eraildako emakumeen kopurua	35	38	42	43	46	↑
	Eraildako emakumeen kopurua (urte horretan)	3	3	2	2	3	Idem
Non?	Arabako biktimizazioen %, EAeko biktimizazio guztiekiko	12.86	14.44	14.92	14.54	14.8	Idem
	Bizkaiko biktimizazioen %, EAeko biktimizazio guztiekiko	56.48	54.46	55.00	55.37	55.2	Idem
	Gipuzkoako biktimizazioen %, EAeko biktimizazio guztiekiko	30.66	31.10	30.09	30.09	30.0	Idem
	Biktimizazioen kopurua, 10.000 emakumeko, Araban (Arabako tasa)	40.59	45.06	42.71	44.00	47.15	↑
	Biktimizazioen kopurua, 10.000 emakumeko, Bizkaian (Bizkaiko tasa)	48.63	46.74	43.51	46.60	49.30	↑
	Biktimizazioen kopurua, 10.000 emakumeko, Gipuzkoan (Gipuzkoako tasa)	43.03	43.30	38.49	40.87	43.29	↑
	Biktimizazioen kopurua, Gasteizen, 10.000 emakumeko (Gasteizko tasa)	43.76	41.62	41.06	45.31	45.30	Idem
	Biktimizazioen kopurua, Bilbon, 10.000 emakumeko (Bilboko tasa)	45.30	49.73	43.75	46.78	53.37	↑
	Biktimizazioen kopurua, Donostian, 10.000 emakumeko (Donostiako tasa)	41.29	49.41	37.46	41.83	45.10	↑

Zer nolako harremana du egilearekin?	Erasotzailea ezkontidea edo ezkontide ohia izanda (ezkontza-harremana egonda), bikotekideak/bikotekide ohiak erabilitako indarkeriaren biktimizazioen %, bikotekideak/bikotekide ohiak baliatutako indarkeriaren biktimizazio guztiekiko.	39.08	38.86	32.91	29.27	26.27	↓
	Erasotzailea bikotekidea izanda (bizikidetza zegoen, baina ezkontza-harremanik ez), bikotekidearen/bikotekide ohiak baliatutako indarkeriaren biktimizazioen %, bikotekideak/bikotekide ohiak baliatutako indarkeriaren biktimizazio guztiekiko.	58.57	58.05	64.23	68.12	71.36	↑
	Erasotzailea senargaia izanda (harreman sentimentala zegoen, bizikidetzarik gabe, ezkontzarik gabe), bikotekidearen/bikotekide ohiaren indarkeriaren biktimizazioen %, bikotekideak/bikotekide ohiak baliatutako indarkeriaren biktimizazio guztiekiko.	2.36	3.09	2.86	2.61	2.37	Idem
	Erasotzailea semea izanda, familia barruko indarkeriaren biktimizazioen %, familia barruko biktimizazio guztiekiko.	40.98	43.61	45	46.72	39.2	↓
	Erasotzailea aita izanda (alaba adingabeak), familia barruko indarkeriaren biktimizazioen %, familia barruko biktimizazio guztiekiko.	13.45	12.89	13	14.75	21.5	↑
	Erasotzailearekin (bikotekidearekin) zuten harremana amaitu zuten emakume erailen %, eraildako emakume guztiekiko.	26.92	31.03	30	31.25	30.3	↓
	Erasotzailearekin bizi ez ziren emakume erailen %, eraildako emakume guztiekiko.	37.14	39.47	40	40.48	41.3	↑
Zer ezaugarri dituzte biktimek eta erasotzaileek?	Indarkeria-motaren bat jasan duten emakume adingabeen %, indarkeria jasan duten emakume guztiekiko.	8.5	9.06	7.55	9.49	11.6	↑
	Familia barruko indarkeria jasan duten emakume adingabeen %, emakume adingabe guztiekiko.	44.3	47.51	53.68	47.24	55.19	↑
	Indarkeria-motaren bat jasan duten adineko emakumeen (65 urtetik gorakoen) %, indarkeria jasan duten emakume guztiekiko.	6.1	4.63	4.82	4.6	3.8	↓
	Familia barruko indarkeria jasan duten adineko emakumeen (65 urtetik gorakoen) %, adineko emakume guztiekiko.	65.86	69	71.98	75.8	71.0	↓
	Indarkeria-motaren bat jasan duten 30 urteko edo gutxiagoko emakumeen %, indarkeria jasan duten emakume guztiekiko.	34.84	33.08	34.47	36.78	39.8	↑

Indarkeria-motaren bat jasan duten 31 urtetik 50era arteko emakumeen %, indarkeria jasan duten emakume guztiekiko.	51.08	51.34	50.5	47.84	47.4	Idem
2002. urteaz geroztik erail dituzten 30 urtetik beherako emakumeen %, eraildako emakume guztiekiko.	20	21.05	22.5	21.42	23.91	↑
Erasotzaile adingabeen %, erasotzaile guztiekiko	2.16	2.71	2.76	3.77	3.82	Idem
Indarkeria jasan duten emakume atzerritarren %, indarkeria jasan duten emakume guztiekiko.	30.86	33.4	33.56	35.44	36.37	Idem
EAEEn edo beste autonomia-erkidego batean jaiotako emakumeak, indarkeria jasan dutenak: %, indarkeria jasan duten emakume guztiekiko.	69.14	66.6	66.44	64.56	63.63	Idem
Emakume atzerritarren biktimizazio kopurua, 1.000 emakume atzerritarreko (indarkeriaren prebalentzia emakume atzerritarren artean)	18,11	19.1	18.33	20.61	18.85	↓
EAEEn edo beste autonomia-erkidego batean jaiotako emakumeen biktimizazio kopurua, 1.000 emakume atzerritarreko (indarkeriaren prebalentzia, EAEEn edo beste autonomia-erkidego batean jaiotako emakumeen artean)	2.69	2.55	2.38	2.46	2.56	Idem

ONDORIOAK: gako garrantzitsuenak

Emakumeen kontrako indarkeriak oraindik ere biktima asko eragiten ditu urtean. 2018n, EAeko 4.244 emakume baino gehiagori eragin zien. Lehen mailako arazo politikoa eta soziala da oraindik ere.

EAEn, Ertzaintzak 5.315 indarkeria-aldi erregistratu zituen (biktimizazioak). Zehazki, 4.244 emakumek pairatu dute indarkeria 2018an.

2005etik, erakunde horrek 65.955 indarkeria-aldi erregistratu ditu (biktimizazioak). Emakume batek urtebetean izaten dituen erasoak gehituz joan ziren 2015era arte, urte horretan jaitsiera txiki bat izan baitzen; 2016an ere jaitsiera izan da, oraingoan handiagoa (% 7,93ko jaitsiera). Hala ere, 2017. urtetik aurrera indarkeria-egoerak gehitzen dira berriro. 2018. urtean 316 gehiago dira; hau da, % 6,32 gehiago aurreko urtean baino.

Indarkeria-mota horrek ondorio asko uzten ditu emakumeengan (fisikoak, psikologikoak, sozialak, ekonomikoak, etab.), eta ez da ahaztu behar erail egin dituztela emakume batzuk. 2002tik gaur arte, 46 emakume erail dituzte EAEn.

EAeko udalerrien % 68,5ean, indarkeria-kasuren bat (biktimizazioa) erregistratu da 2018an. Hiriburuetan kontzentratzen dira biktimizazio gehien (horietan bizi delako biztanleriaren zati handi bat), baina biktimizazio-kopurua biztanleria-bolumenaren arabera (tasa) aztertuz gero, hiriburuak batezbestekoaren parean daude. Azken batean, indarkeria-mota hori gertatzen da bai udalerrri handietan bai txikietan; hala ere, udalerrri txikietan eta landa-inguruetan lan egitearen garrantzia azpimarratzen da azterlan batzuetan.

Bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria da ohikoena, baina ez dira alde batera utzi behar familia barruko indarkeria eta sexu-indarkeria.

Garrantzitsua da indarkeria osotasunean kontuan hartzea (bai esparru arauemaileari dagokionez, bai abiarazten diren ekintzei eta baliabideei dagokienez), albo batera utzi gabe bikotekideak edo bikotekide ohiak eragiten ez dituen beste indarkeria batzuk (familiarik kanpoko sexu-indarkeria, semeek eragindako indarkeria, etab.).

El Sombra txostenaren jarraipena, CEDAW 2017 Informe sobre seguimiento parcial de las observaciones finales del Comité CEDAW en el examen del Estado Español de julio 2015 txostenean esaten denez, erkidego gehienek dituzte genero-indarkeriari buruzko legediak, Genero-indarkeriaren aurkako babes osorako neurriei buruzko 1/2004 Lege Organikoan jasotzen ez diren indarkeria-modu eta -eremu batzuk sartzeko, baina gero ikusten da guztiak ez direla artatzen, batzuetan zaila izaten delako arau batzuek erabateko eraginkortasuna izatea Estatuko legeetan behar diren aldaketak egin ezean.

Datuen arabera, emakume gehienek bikotekideak edo bikotekide ohiak eragindako indarkeria jasaten dute: zehazki, emakumeen % 70,4k (2.989 emakumek). **Baina ez da ahaztu behar beste emakume askok familiako beste gizon batzuen eskutik nozitzen dutela indarkeria, ez bikotekide edo bikotekide ohiaren eskutik (guztira 870 emakumek, 2018an eraso zituzten emakumeen % 20,5ek). Indarkeria-mota horrek eragiten die, batez ere, 50 urtetik gorako**

emakumeei (erasotzaileak semeak izaten dira) eta 18 urtetik beherako neskei (erasotzaileak aitak izaten dira).

Gainera, **familiatik kanpo sexu-indarkeria sufritu du erasotako emakumeen % 9,1ek (385 emakumek 2018an)**. Indarkeria-mota horrek bereziki eragiten die emakume gazteenei. Azken urteotan erregistratutako era horretako indarkeria-kasuak nabarmenki gehituz joan dira. 2018. urtean aurrekoan baino % 23,8 gehiago izan ziren.

Indarkeria jasaten duten emakumeen profil zehatzik ez dago. Aurpegi anitz dituen problematika da.

Indarkeria-mota horrek ez du aurpegi bakarra. Hala erakusten dute arazoaren intzidentziari buruzko datu estatistikoek eta emakumeen aurkako indarkeria prebenitzen eta/edo indarkeria horren biktimekin esku-hartzen diharduten antolakundeek. Gizartearen iruditegian, profil hau dago indarkeria hori jasaten duten emakumeei buruz: ikasketarik gabeko emakumea, adinekoa eta atzerritarra; ordea, hori ez da horrela.

Ertzaintzak 2018an erregistratu zituen erasotako emakumeen artean, % 3,8 dira 65 urtetik gorakoak. **Emakumeen % 39,8k 30 urte edo gutxiago zuen; zehazki, % 11,6, adingabeak ziren.** Esanenez, emakume adingabeen artean eta adineko emakumeen artean familia barruko indarkeria izan da ohikoena. Joera horrek hautsi egiten du datu globalak aztertzen direnean nagusi den jarraibidea; izan ere, bikotekideak edo bikotekide ohiak baliatutako indarkeria izaten da nagusi.

Gainera, gizonezko gazte asko dago erasotzaileen artean, (% 29,53k hogeita hamar urtetik behera du, eta horien % 3,82k hamazortzi baino gutxiago). Horrek erakusten du emakumeen aurkako indarkeriak zer nolako pisua duen gazteen artean. Aipatzekoa da familia eremutik kanpo sexu-indarkeriaz baliatzen diren erasotzaileen % 46,07hogeita hamar urtetik beherakok direla (% 13,93 adingabeak).

2018an indarkeria jasan duten emakumeen % 63,63 EAEn edo beste autonomia-erkidego batean jaio dira; emakume atzerritarrak, berriz, % 36,37 dira. Hala ere, adi eta erne egon beharra dago adierazle horrek zer bilakaera duen ikusteko; izan ere, emakume atzeritarren ehunekoa handitu egin da azken urteetan, eta indarkeriaren prebalentzia handiagoa da emakume atzeritarren artean (1.000 emakumeko, 18,85 emakume atzeritarrek eta Espainiako Estatuan jaiotako 2,56 emakumek sufritzen dute indarkeria).

Desgaitasuna duten emakumeen eta bizitegi-bazterketan dauden emakumeen kolektiboari dagokionez ezjakintasun handia dago indarkeria matxistaren inguruan.

Desgaitasuna duten eta indarkeria jasaten duten emakumeak oraindik ere ez dira ikusten. Europako Parlamentuak dioenez, desgaitasuna duten emakumeek abusuen biktima izateko duten probabilitatea 1,5 eta 10 bitarte aldiz handiagoa da, eta edozein motatako genero indarkeriaren biktima izateko arrisku handiagoa dute. Dauden datuetan, desgaitasuna aztertu beharreko beste aldagai bat da, eta herritarrei orokorrean zuzendutako inkestak izaten dira, ez berriaz desgaitasuna duten emakumeentzat eginak eta haiei egokituak; hori dela-eta, datu hauen interpretazioak muga ugari ditu.

Inkesta batzuen arabera, desgaitasuna duten eta bikotekideen eskutik indarkeria fisikoa, sexuala edo beldurra jasan duten emakumeak % 23 inguru dira; desgaitasunik gabeko emakumeak, berriz, % 15. Emakume horiek arrisku handia dute indarkeria sufritzeko; batez ere, sexu-indarkeria. Zaurgarriago izateko arrazoiak: tratu txarren berri emateko zailtasuna, aukera gutxiago dute informazio- eta aholku-guneetara jotzeko, bakartuta daude gizartean, mendekotasun ekonomikoa dute eta abar. Gaixotasun mentalak dituzten emakumeak ere oso dira zaurgarriak.

Gainera, beste kolektibo bati buruzko informazioa ere agertzen hasi da, zeharka bada ere, etxerik gabeko pertsonen buruzko analisian: **bizitegi-bazterketan dauden emakumeak**, indarkeria matxista pairatzen dutenak. Oso azterlan gutxi daude, baina horietatik ondorioztatzen denez, genero-indarkeria eta trauma emozionalak egoten dira etxerik gabeko emakumeen biografietan, eta muturreko egoerek (kalean bizitzeak, esaterako) eraso fisiko eta sexualetarako bide eman dezakete emakumeen artean.

Garrantzitsua da lan egitea gazte jendearen artean genero-estereotipoak eta -rolak ez transmititzeko, eta sare sozialen bidez egiten diren eraso matxistaren modu berriei erantzuteko.

Inkestek erakusten dutenez, gazteek helduek baino gutxiago antzematen dute emakumeen eta gizonen arteko desberdintasuna, eta normalizatu egiten dituzte tratu txarren artean muturrekoak ez diren jokabideak, hala nola kontrola edo irainak. Gazteek oraindik ere ideia sexistak eta genero-estereotipoen araberrako pertzepzioak dituzte.

Horretarako, beharrezkoa da umeekin eta gazteekin indarkeriaren aurkako prebentzio- eta sentsibilizazio-lana egiten jarraitzea. Garrantzitsua da **genero-estereotipoen eta -rolen transmisioa** saihesteko lan egitea, bai eta indarkeriaren adierazpen sotilenerako batzuk ez normalizatzeko ere.

Emakume gazteen kasuan, fokua **ziberjarpenean** jartzea ere garrantzitsua da, **gazte jendeak** mundu digitalarekin duen zuzeneko lotura dela-eta. Emakumeen osotasunerako eta pribatutasunerako eskubideak urratzearen adierazpen berriak agertzen ari dira: xaxatzea, lokalizazio-zerbitzuak erabiltzea, argazki edo grabazio intimoak zabaltzea edo erasoak grabatzea, esate baterako.

Gaztedia eta Generoari buruzko Barometroaren arabera, emakumeen % 27,5ek esan du bikotekideak mugikorra berrikusi diola; % 20ari *bikotekideak mehatxu egin dio edo iraindu egin du Internet edo mugikor bidez*; % 9,7k esan du *bikotekideak bere irudiak, mezuak edo irainak zabaltzea, bere baimenik gabe*, eta % 8,2 *mugikorrak edo bideoz grabatu dute edo argazkiak egin dizkiote, emakumeak jakin gabe*.

Emakume bakoitza zein unetan dagoen errespetatzea eta sistema judizialak emakumeak babesten dituzten neurriak eta epaiak ezartzea funtsezko alderdiak dira emakumeek aurrerako urratsak egin ditzaten.

Nahiz era indarkeriaren biktima diren emakumeentzat zaila izaten den indarkeriaren zirkulutik ateratzea, esan beharra dago askok lortu dutela edo lortzen ari direla. Nabarmenezkoa da

2018an eraso zituzten emakumeen erdiak baino gehiagok (% 51,43) erasoaren unean **hautsia zuela erasotzailearekiko lotura**.

Salaketari dagokionez emakume bakoitzaren unea, prozesua eta erabakia errespetatzea garrantzitsua da, baina hori bezain funtsezkoa da sistemak judizialak hartutako neurriak eta epaiak balio izatea emakumeen ongizatea mesedetzeko eta erasotzailearen aurrean segurtasuna emateko.

Zenbait azterlanek kalkulatu dutenez, genero-indarkeriaren biktima diren emakumeek batez beste 8 urte eta 8 hilabete behar dituzte bizitzen ari diren indarkeria-egoeraren berri emateko, autonomia-erkidego bakoitzean biktimei laguntza eta aholkularitza emateko dauden zerbitzuen eta baliabideen bidez eta/edo salaketa jarritz.

Hala ere, oraindik ere, **mito eta sinesmen batzuek errotuta jarraitzen dute gizartean, ebidentziarik egon gabe ere**: salaketa faltsu asko daudela uste izatea (hala uste du EAEko hamar herritarretatik ia lauk), indarkeria-kasuen atzean alkoholaren eta drogen abusua dagoela uste izatea (EAEko herritarren % 62 oso edo nahiko ados dago ideia horrekin), sexu-bikote asko izan dituen emakume batek sexu-eraso bat salatzen duenean sinesgarritasun txikiagoa duela pentsatzea eta abar.

Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko mito horiek arazoaren tamaina ezkututzen dute, eta hari behar bezala heltzea eragozten.

Beraz, badirudi beharrezkoa dela azpimarratzen jarraitzea: jendea sentsibilizatu beharra dago, indarkeria hori zerk sortzen duen jakin dezan, sinesmen horiek indargabetzeko eta emakumeak ez estigmatizatzeko edo errudunesteko, horiek biktimizazio bikoitza ekartzen baitiete indarkeria jasaten duten emakumei. Lan egin behar da genero-estereotipoen eta -rolen transmisioa saihesteko, eta indarkeriaren adierazpen sotilenetako batzuk ez normalizatzeko.

Bestalde, nahiz eta emakume askok rol aktiboa hartu duten, erasotzaile batzuek ez dituzte onartzen epaitegiak emakumeak babesteko hartzen dituzten neurriak, eta urratu egiten dituzte. Zehazki 2018an, guztira **876 biktimizazio erregistratu ziren segurtasun-neurriak, urruntze-aginduak eta abar urratzeagatik**. Hau da, urte horretan erregistratu ziren emakumeen aurkako indarkeria-kasuen artean (5.315), % 16,48 erasotzaileek egindako urratze-delituak izan ziren.

Garrantzitsua da fokua erasotzaileengan jartzea eta arreta-sistema egokitzen eta sendotzen jarraitzea, indarkeriarik gabe bizitzeko borroka egiten duten emakumeen premia guztiei erantzun ahal izateko.

Seme-alabak ere emakumeen aurkako indarkeriaren biktima dira, eta, egungo baliabideak kolektibo hori babesten ari diren arren, beharrezkoa da ildo horretan lan egiten jarraitzea.

Maila sozialean, beharrezkoa da **indarkeria jasan duten emakumeen seme-alabak ere indarkeria horren zuzeneko biktimak direla barneratzea eta aitortzea**. Sarritan, emakumeak kontrolatzeko erabiltzen dira umeak, eta ondorio larriak izaten dituzte, etxean horrelako indarkerian lekuko direlako eta indarkeria horren eraginpean bizi direlako. Nahiz eta egungo erregistro-sistemak ez duen uzten zifra zehatz eta egoki bat izaten, azterlan batzuek emandako datuen arabera, baliteke adingabeen ehuneko garrantzitsu bat (% 5etik % 10era) indarkeria-mota horren biktima izatea.

Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko datuak kuantifikatzea eta biltzea arazo da oraindik ere.

Gaur egun, emakumeen aurka gertatzen diren indarkeria-kasu batzuk ez dira salatzen, eta ezkutatuta geratzen dira (errepresalien beldurragatik, lotsagatik, zer eskubide eta babes-sistema dituzten ez jakiteagatik, emakumeen aurka baliatzen den indarkeriaren larritasunaz behar beste ez konturatzeagatik, etab.). Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko Makroinkestaren arabera (2015), Espainian indarkeria-mota hori pairatzen duten emakumeen % 48 inguruk ez du jo ez poliziarengana, ez epaitegira, ez eta laguntza-zerbitzuetara ere. Ertzaintzaren datuek arazoaren zati bat baino ez dute islatzen, zeren eta indarkeria hori jasaten duten emakume asko oraindik erregistroetan jaso gabe baitago.

Faktore horrek zaildu egiten du arazoaren norainokoari buruzko datu zehatzak izatea. **Jarraitu beharra dago datu-erregistro guztiak koordinatzen, horiek batuta posible izan dadin erradiografia bat lortzea, lurraldeen edo herrialdeen artean konparazioak egin ahal izateko. Dena den, balioetsi egin behar da orain arte egindako lana eta EAEn egun dagoen informazio-maila, Erakundeen arteko II. Akordioaren esparruan.**

Genero Berdintasunerako Institutu Europarrak (EIGE) zenbait gomendio argitaratu ditu EBko estatuetan informazioa biltzeko modua hobetzeko, eta, zehazten duenez, emakumeen aurkako indarkeriari buruzko datuak biltzeari buruzko erregelamendu bat nahitaez bete beharrekoa izateak hobetu egin lezake egungo egoera; izan ere, desberdintasunak daude indarkeria-moduei dagozkien lege-definizioetan, eta herrialde batzuetan datuak ez dira ofizialki erregistratzen⁸³.

Erakunde horren arabera, badirudi erregistro ofizial gehienek datuak jasotzen dituztela bikotekideek baliatzen duten indarkeriari, bortxaketei eta sexu-erasoei buruz, baina ez da oso ohikoa sexu-jazarpenari buruzko informazioa jasotzea. Bestalde, iturri ez-ofizialek —esate baterako, antolakundeek— batez ere barne erabilerarako erregistratzen dute informazioa. Badirudi emakumeen aurkako indarkeriari buruzko ekintza-plan nazionalak egotea lagungarri dela informazioa biltzeko sistema hobetzeko.

Emakumeen aurkako indarkeria egiturazko indarkeria da. Beraz, ez zaio eremu pribatuari lotu behar, arazo soziala baita.

Emakumeen aurkako indarkeria arazo sozial bat da, guztioi dagokiguna; eskubideen urraketa larria da, inoiz ere isilean gorde behar ez dena. Gure gizartean, oraindik ere, sexuan oinarritutako desberdintasunak eta diskriminazioa daude, sexua-generoa sisteman oinarrituta, eta horiek dira, hain zuzen ere, indarkeria-mota horren jatorri.

Badirudi emakumeen aurkako indarkeriaren arazoaren inguruko kezka arian-arian gehituz doala Espainiako eta EAeko biztanleen artean. Horrela, Espainiako biztanleek indarkeria mota horrengatik duten kezka maximo historikora iritsi dela 2019an, galdetegien % 7,9an azaldu baita. Euskal Autonomia Erkidegoko datuen arabera are kezka handiagoa dago bertan gai horren inguruan, eta % 17,4raino egiten du gora emakumeen aurkako indarkeria arazo nagusietako bat

⁸³ EUROPAKO PARLAMENTUAREN ETA KONTSEILUAREN 2012/29/EB ZUZENTARAUA, 2012ko urriaren 25ekoa, gutxieneko arauak ezartzen dituena delituen biktimen eskubideen, laguntzaren eta babesaren gainean, eta Kontseiluaren 2001/220/JAI Esparru Erabakia ordeztzen duena. Zuzentarau horretan esaten denez, partekatu eta erregistratu beharreko datuak dira zer nolako arau-haustea egin den eta biktimen zenbat urte dituzten, esate baterako. Kalkuluen arabera, estatu kideen polizia-administrazioen erdiek biktimaren eta erasotzailearen adina eta sexua erregistratzen dituzte, bai eta bi horien arteko harremana ere. EUROPEAN PARLAMENT. DIRECTORATE-GENERAL FOR INTERNAL POLICES. POLICY DEPARTMENT. CITIZENS RIGHTS AND CONSTITUTIONAL AFFAIRS. The Issue of Violence Against Women in the European Union (2016).

dela dioten elkarrizketatutako pertsonen portzentajeak; horrela, bosgarren lekuan kokatzen dute herrialdeko arazoan artean.

Indarkeria-mota horrek egiturazko kausa du: sistema patriarkala eta emakumeen eta gizonen arteko botere-harremanetako berdintasun eza. Egiturazko indarkeria da emakumeen aurkako indarkeria hori, hau da, gizarte-egitura matxistaren barruan antolatu eta ezarria da, eta, horrenbestez, zergatia gizarteari lotua dago, nahiz eta pertsona konkretuek harreman pribatuetan erabiltzen duten indarkeria izan. Garrantzitsua da erasotako edo eraildako emakumeak kasu isolatu gisa ikusteari uztea.

Era berean, kontuan izan behar da emakumeen aurkako indarkeriaren arazoa ez dela erasoetara mugatzen; aitzitik, harreman modu bat ere bada indarkeria: pribilegioak ematen ditu, eta erasoak baliatzen ditu harremanen asimetria horri eusteko eta emakumeak menderatzeko.

ERANSKINAK

ADIERAZLE OSAGARRIAK

Eremua	Azpi-eremua	Adierazlea	2014	2015	2016	2017	2018	2017-2018 bilakaera	
Zenbat?	Erasotako emakumeak, bizileku duten lurralde historikoaren arabera (%)	Arabian bizi diren emakume erasoen %	13.88	14.8	15.47	15.10	15.4	Idem	
		Bizkaian bizi diren emakume erasoen %	56.15	54.59	54.61	54.75	54.4	Idem	
		Gipuzkoan bizi diren emakume erasotuen %	29.97	30.61	29.91	30.1	30.2	Idem	
	Erasotako emakumeak, bizileku duten lurralde historikoaren arabera (abs.)	Arabian bizi diren emakume erasoen kopurua	568	592	584	607	652	↑	
		Bizkaian bizi diren emakume erasoen kopurua	2297	2.183	2.061	2.201	2.310	↑	
		Gipuzkoan bizi diren emakume erasoen kopurua	1226	1.224	1.129	1.212	1.282	↑	
	Arabian erasotako emakumeak, indarkeria-motaren arabera (abs. eta %)	Arabian bizi diren eta bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria jasan duten emakumeen kopurua	403	445	468	463	476	↑	
		Arabian bizi diren eta familia barruko indarkeria jasan duten emakumeen kopurua	114	120	90	95	113	↑	
		Arabian bizi diren eta sexu-indarkeria jasan duten emakumeen kopurua	51	27	26	49	63	↑	
		Arabian bizi diren eta bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria jasan duten emakumeen %	70.95	75.17	80.14	76.28	73.0	↓	
		Arabian bizi diren eta familia barruko indarkeria jasan duten emakumeen %	20.07	20.27	15.41	15.65	17.3	↑	
		Arabian bizi diren eta sexu-indarkeria jasan duten emakumeen %	8.98	4.56	4.45	8.07	9.7	↑	
		Bizkaian erasotako emakumeak, indarkeria-motaren arabera (abs. eta %)	Bizkaian bizi diren eta bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria jasan duten emakumeen kopurua	1.644	1.567	1.502	1.574	1.621	↑
			Bizkaian bizi diren eta familia barruko indarkeria jasan duten emakumeen kopurua	484	474	437	458	500	↑
	Bizkaian bizi diren eta sexu-indarkeria jasan duten emakumeen kopurua		169	142	122	169	189	↑	
	Bizkaian bizi diren eta bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria jasan duten emakumeen %		71.57	71.78	72.88	71.51	70.2	↓	

		Bizkaian bizi diren eta familia barruko indarkeria jasan duten emakumeen %	21.07	21.71	21.20	20.81	21.6	↑
		Bizkaian bizi diren eta sexu-indarkeria jasan duten emakumeen %	7.36	6.50	5.92	7.68	8.2	↑
	Gipuzkoan erasotako emakumeak, indarkeria-motaren arabera (abs. eta %)	Gipuzkoan bizi diren eta bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria jasan duten emakumeen kopurua	885	887	827	868	892	↑
		Gipuzkoan bizi diren eta familia barruko indarkeria jasan duten emakumeen kopurua	261	251	219	251	257	↑
		Gipuzkoan bizi diren eta sexu-indarkeria jasan duten emakumeen kopurua	80	86	83	93	133	↑
		Gipuzkoan bizi diren eta bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria jasan duten emakumeen %	72.19	72.47	73.25	71.62	69.6	↓
		Gipuzkoan bizi diren eta familia barruko indarkeria jasan duten emakumeen %	21.29	20.51	19.40	20.71	20.0	Idem
		Gipuzkoan bizi diren eta sexu-indarkeria jasan duten emakumeen %	6.53	7.03	7.35	7.67	10.4	↑
Non?	Biktimizazioak, lurralde historikoaren arabera (abs.).	Arabako biktimizazioen kopurua	659	736	700	727	786	↑
		Bizkaiko biktimizazioen kopurua	2.894	2.776	2.581	2.768	2.932	↑
		Gipuzkoako biktimizazioen kopurua	1.571	1.585	1.412	1.504	1.597	↑
	Biktimizazioak, hiriburuen arabera (%)	Gasteizen gertatutako biktimizazioen %, Araban gertatutako biktimizazioekiko	78	74.05	73.43	78.82	73.7	↓
		Bilbon gertatutako biktimizazioen %, Bizkaian gertatutako biktimizazioekiko	31.48	29.79	30.92	30.85	33.3	↑
		Donostian gertatutako biktimizazioen %, Gipuzkoan gertatutako biktimizazioekiko	31.06	25.68	26.13	27.46	27.9	↑
	Biktimizazioak, hiriburuen arabera (abs.).	Gasteizen gertatutako biktimizazioen kopurua	514	545	514	573	579	↑
		Beste udalerrri batzuetan (Gasteizen salbu) gertatutako biktimizazioen kopurua	145	191	186	154	207	↑
		Bilbon gertatutako biktimizazioen kopurua	911	827	798	854	976	↑
		Beste udalerrri batzuetan (Bilbon salbu) gertatutako biktimizazioen kopurua	1983	1.949	1783	1914	1.956	↑
		Donostian gertatutako biktimizazioen kopurua	488	407	369	413	446	↑
		Beste udalerrri batzuetan (Donostian salbu) gertatutako biktimizazioen kopurua	1083	1.178	1043	1091	1.151	↑
	Biktimizazioen bat duten	Biktimizazioen bat erregistratu zuten Arabako udalerrrien %	56.86	54.9	56.86	54.90	60.8	↑

udalerrriak, lurrealde historikoaren arabera (%)	Biktimizazioen bat erregistratu zuten Bizkaiko udalerrrien %	77.68	76.79	73.21	74.11	74.1	Idem
	Biktimizazioen bat erregistratu zuten Gipuzkoako udalerrrien %	70.45	67.04	67.05	63.64	65.9	↑
Biktimizazioen bat duten Arabako udalerrriak (abs.)	Biktimizazioen kopurua, 10.000 biztanletik gorako udalerrietan, Araban	514	545	514	573	579	↑
	Biktimizazioen kopurua, 5.001-10.000 biztanleko udalerrietan, Araban	44	73	52	57	70	↑
	Biktimizazioen kopurua, 1.000-5.000 biztanleko udalerrietan, Araban	32	18	40	28	35	↑
	Biktimizazioen kopurua, 1.000 biztanletik beherako udalerrietan, Araban	47	45	54	45	56	↑
Biktimizazioen bat duten Bizkaiko udalerrriak (abs.)	Biktimizazioen kopurua, 10.000 biztanletik gorako udalerrietan, Bizkaian	2075	1935	1803	1939	2.047	↑
	Biktimizazioen kopurua, 5.001-10.000 biztanleko udalerrietan, Bizkaian	296	327	295	317	310	↓
	Biktimizazioen kopurua, 1.000-5.000 biztanleko udalerrietan, Bizkaian	374	349	332	349	349	Idem
	Biktimizazioen kopurua, 1.000 biztanletik beherako udalerrietan, Bizkaian	149	64	48	66	89	↑
Biktimizazioen bat duten Gipuzkoako udalerrriak (abs.)	Biktimizazioen kopurua, 10.000 biztanletik gorako udalerrietan, Gipuzkoan	881	911	854	934	1.053	↑
	Biktimizazioen kopurua, 5.001-10.000 biztanleko udalerrietan, Gipuzkoan	383	374	305	333	287	↓
	Biktimizazioen kopurua, 1.000-5.000 biztanleko udalerrietan, Gipuzkoan	221	214	166	162	173	↑
	Biktimizazioen kopurua, 1.000 biztanletik beherako udalerrietan, Gipuzkoan	45	25	38	24	38	↑
Biktimizazioen tasa, Araban	Biktimizazioen tasa, 10.000 emakumeko, 10.000 biztanletik gorako udalerrietan, Araban	37.26	43.76	41.06	45.31	45.30	Idem
	Biktimizazioen tasa, 10.000 emakumeko, 5.001-10.000 biztanleko udalerrietan, Araban	-	50.63	36.16	39.7	48.49	↑
	Biktimizazioen tasa, 10.000 emakumeko, 1.000-5.000 biztanleko udalerrietan, Araban	17.37	18.65	48.43	28.76	40.57	↑
	Biktimizazioen tasa, 10.000 emakumeko, 1.000 biztanletik beherako udalerrietan, Araban	78.52	30.54	52.5	36.9	57.82	↑
Biktimizazioen tasa, Bizkaian	Biktimizazioen tasa, 10.000 emakumeko, 10.000 biztanletik gorako udalerrietan, Bizkaian	42.58	46.31	43.23	46.47	49.0	↑

	Biktimizazioen tasa, 10.000 emakumeko, 5.001-10.000 biztanleko udalerrietan, Bizkaian	59.76	47.93	43.08	46.13	44.96	↓
	Biktimizazioen tasa, 10.000 emakumeko, 1.000-5.000 biztanleko udalerrietan, Bizkaian	77.21	41.47	41.2	41.36	41.30	Idem
	Biktimizazioen tasa, 10.000 emakumeko, 1.000 biztanletik beherako udalerrietan, Bizkaian	70.86	27.00	33.11	34.37	57.01	↑
Biktimizazioen tasa, Gipuzkoan	Biktimizazioen tasa, 10.000 emakumeko, 10.000 biztanletik gorako udalerrietan, Gipuzkoan	31.57	46.21	43.26	44.89	50.5	↑
	Biktimizazioen tasa, 10.000 emakumeko, 5.001-10.000 biztanleko udalerrietan, Gipuzkoan	67.73	40.44	32.9	35.84	32.54	↓
	Biktimizazioen tasa, 10.000 emakumeko, 1.000-5.000 biztanleko udalerrietan, Gipuzkoan	94.03	35.26	27.68	32.26	31.96	↓
	Biktimizazioen tasa, 10.000 emakumeko, 1.000 biztanletik beherako udalerrietan, Gipuzkoan	74.55	15.90	40.9	20.9	37.20	↑
Biktimizaziorik gabeko udalerriak (abs. eta %)	Biktimizaziorik erregistratu ez duten EAEko udalerrien kopurua	73	78	81	84	79	↓
	Biktimizaziorik erregistratu ez duten EAEko udalerrien %	29.08	31.08	32.27	33.47	31.5	↓
Biktimizazioak dituzten udalerriak, tasaren arabera (%)	Biktimizazioen bat erregistratu duten EAEko udalerrien %	70.92	68.92	67.73	66.53	68.5	↑
	Biktimizazioen oso tasa txikia (0,1 - 14,9) duten udalerrien %	7.3	7.51	5.58	4.38	5.18	↑
	Biktimizazioen tasa txikia (15 - 29,9) duten udalerrien %	17.4	23.70	15.14	16.33	15.14	↓
	Biktimizazioen tasa ertaina (30etik 44,9ra artekoa) duten udalerrien %	31.5	30.64	23.11	17.93	18.33	↑
	Biktimizazioen tasa handia (45 -59,9) duten udalerrien %	21.9	19.08	12.35	16.33	14.34	↑
	Biktimizazioen tasa oso handia (60koa edo handiagoa) duten udalerrien %	21.9	19.08	11.55	11.55	15.54	↑
Noiz?	Biktimizazioak, hilabetearen arabera (abs.).						
	Urtarrilean gertatutako biktimizazioen kopurua	402	460	374	365	443	↑
	Otsailean gertatutako biktimizazioen kopurua	332	406	397	412	406	↓
	Martxoan gertatutako biktimizazioen kopurua	433	482	406	422	450	↑
	Apirilean gertatutako biktimizazioen kopurua	433	440	379	384	403	↑
	Maiatzean gertatutako biktimizazioen kopurua	425	449	409	454	432	↓
	Ekainean gertatutako biktimizazioen kopurua	469	445	440	473	477	↑

		Uztailean gertatutako biktimizazioen kopurua	471	398	353	426	471	↑	
		Abuztuan gertatutako biktimizazioen kopurua	438	405	438	429	461	↑	
		Irailean gertatutako biktimizazioen kopurua	462	413	402	406	486	↑	
		Urrian gertatutako biktimizazioen kopurua	447	449	376	462	482	↑	
		Azaroan gertatutako biktimizazioen kopurua	407	350	346	366	399	↑	
		Abenduan gertatutako biktimizazioen kopurua	405	400	373	400	405	↑	
	Biktimizazioak, asteko egunaren arabera (%)	Astelehenetan gertatutako biktimizazioen %	13.41	13.87	14.23	13.24	14.1	↑	
		Asteartetan gertatutako biktimizazioen %	13.19	12.62	13.10	13.18	13.0	Idem	
		Asteazkenetan gertatutako biktimizazioen %	13.33	13.75	13.96	13.02	11.9	↓	
		Ostegunetan gertatutako biktimizazioen %	12.65	13.22	11.29	12.48	12.8	Idem	
		Ostiraletan gertatutako biktimizazioen %	14.32	14.15	12.98	13.52	13.7	Idem	
		Larunbatetan gertatutako biktimizazioen %	14,99	14.44	15.77	15.76	16.1	↑	
		Igandetan gertatutako biktimizazioen %	18.11	17.95	18.67	18.78	18.4	Idem	
Nolako bilakaera izan dute?	Metatutako biktimizazioak	Biktimizazioen kopurua, 2002tik (metagarria-urteka konparatu ezinekoak)	45.851	53.352	55.641	60.640	65.955	Ez konparatzekoa	
	Urtetik urterako bilakaera, ehunekotan, lurralde historikoaren arabera (%)	Ehuneko bilakaera, 2010. urtearekiko	19.58	18.95	9.52	16.70	24.0	↑	
		Urtetik urtera biktimizazioek Araban izandako ehuneko-bilakaera, aurreko urtearekiko	-5.85	10.46	-5.14	3.86	8.12	↑	
		Urtetik urtera biktimizazioek Bizkaian izandako ehuneko-bilakaera, aurreko urtearekiko	6.53	-4.25	-7.56	7.25	5.92	↓	
		Urtetik urtera biktimizazioek Gipuzkoan izandako ehuneko-bilakaera, aurreko urtearekiko	6.07	0.88	-12.25	6.52	6.18	↓	
		Ehuneko-bilakaera, urtetik urterakoa, indarkeria-motaren arabera (%)	Bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeriagatiko biktimizazioen urtetik urterako ehuneko-bilakaera, aurreko urtearekiko	3.56	-0.49	-6.86	4.45	5.75	↑
		Familia barruko indarkeriagatiko biktimizazioen urtetik urterako ehuneko-bilakaera, aurreko urtearekiko (bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria salbu)	-2.83	3.42	-15.47	8.02	2.58	↑	
		Sexu-indarkeriagatiko biktimizazioen urtetik urterako ehuneko-bilakaera, aurreko urtearekiko	9.76	-16.22	-10.21	32.77	24.36	↑	
	Zer nolako harremana du	Eraildako emakumeen erasotzaileekin zuten	2002tik gaur arte eraildako emakumeak, erasotzaileekin bikote-harremana zutenak: %.	73.08	68.97	70.00	68.75	69.7	↑
			2002tik gaur arte eraildako emakumeak, erasotzailearen	26.92	31.03	30.00	31.25	30.3	↓

Zer ezaugarri dituzte biktimek eta erasotzaileek?	harreman-mota (%)	bikotekide izandakoak, harekin harremana zutenak: %.						
		2002tik gaur arte eraildako emakumeak, erasotzailearekin bizi zirenak: %	62.86	60.53	60.00	59.52	58.7	↓
		2002tik gaur arte eraildako emakumeak, erasotzailearekin bizi ez zirenak: %	37.14	39.47	40.00	40.48	41.3	↑
	Biktimen adina (%)	Indarkeria-motaren bat jasan duten 18 urtetik 30era arteko emakumeen %	24	26.85	26.92	27.29	28.2	↑
		Indarkeria-motaren bat jasan duten 31 urtetik 50era arteko emakumeen %	52	50.59	50.5	47.84	47.4	Idem
		Indarkeria-motaren bat jasan duten 50 urtetik gorako emakumeen %	15.5	15.1	14.92	15.38	12.8	↓
	Eraildako emakumeen adina (abs. eta %)	2002tik eraildako emakumeen batezbesteko adina	46	45	44.1	43.8	43.0	↓
		2002. urteaz geroztik erail dituzten 30 urteko edo gutxiagoko emakumeen %, eraildako emakume guztiekiko.	20	21.05	22.5	21.43	23.91	↑
		2002. urteaz geroztik erail dituzten 31 urtetik 50era arteko emakumeen %, eraildako emakume guztiekiko.	45.71	47.37	45	47.62	45.65	↓
		2002. urteaz geroztik erail dituzten 50 urtetik gorako emakumeen %, eraildako emakume guztiekiko.	34.29	31.58	32.5	30.95	30.43	↓
	Indarkeria-mota, adinaren arabera (%)	14 urtetik beherako emakumeek jasandako indarkeria-mota nagusia	Familia barrukoa: % 66	Familia barrukoa: % 75	Familia barrukoa: % 74	Familia barrukoa: % 68,4	% 69,3 Familia barrukoa	↑
		14 urtetik 17ra arteko emakumeek jasandako indarkeria-mota nagusia	bikotekide edo bikotekide ohiarena: % 37	bikotekide edo bikotekide ohiarena: % 36,14	Familia barrukoa: % 37	Sexu-indarkeria: % 35,8	% 39,7 Familia barrukoa	<i>Ez konparatzen</i>
		18 urtetik 50era arteko emakumeek jasandako indarkeria-mota nagusia	bikotekide edo bikotekide ohiarena: % 84	bikotekide edo bikotekide ohiarena: % 86,68	bikotekide edo bikotekide ohiarena: % 85	bikotekide edo bikotekide ohiarena: % 84	bikotekide edo bikotekide ohiaren % 83,53	↓
		51 urtetik 64ra arteko emakumeek jasandako indarkeria-mota nagusia	% 49, familia barrukoa, eta % 49, bikote	% 49,76, familia barrukoa, eta %	% 43, familia barrukoa, eta % 54, bikotekide	bikotekide edo bikotekide ohiarena: % 57,1	% 53,9 bikotekidea edo bikotekidea	↑

		kide edo bikote kide ohiare na	45,97 , bikote ekide edo bikote ekide ohiar ena	bikote kide ohiare na			
	65 urteko emakumeek jasandako indarkeria-mota nagusia	Famili a barru koa: % 64	Famil ia barru koa: % 73,68	Familia barruk oa: % 72	Famili a barruk oa: % 75,8	% 71 Familia barruko a	↑
Erasotzaileen adina (%)	18 urtetik 30era arteko erasotzaileen %, erasotzaile guztiekiko	24.16	23.26	24.08	26.22	25.71	↓
	31 urtetik 50era arteko erasotzaileen %, erasotzaile guztiekiko	59.17	59.35	57.88	54.51	55.86	↑
	50 urtetik gorako erasotzaileen %, erasotzaile guztiekiko	14.54	14.67	15.28	15.50	14.61	↓
Biktimen nazionalitatea (%)	2002. urteaz geroztik erail dituzten emakume atzerritarren %, eraildako emakume guztiekiko.	28.57	29.41	27.5	28.57	28.89	↑
	EAEn edo beste autonomia-erkidego batean jaio diren emakumeak, 2002tik erail direnak: %, eraildako emakume guztiekiko.	71.43	70.59	72.5	71.43	71.11	↓

ERREFERENTZIA DOSSIERRA

DOKUMENTALEN

Txostenak eta ikerlanak

ALBERDI, I. eta MATAS, N. *La violencia doméstica. Informe sobre los malos tratos a mujeres en España*. Bartzelona: La Caixa fundazioa, 2002. Gizarte Azterlanen Bilduma. 10. zk. Eskuragarri, hemen:

https://obrasocial.lacaixa.es/deployedfiles/obrasocial/Estaticos/pdf/Estudios_sociales/es10_es.pdf

AMNISTIA INTERNAZIONALA. *Urteko Txostena 2011. El estado de los derechos humanos en el mundo*. Madril: Amnistia Internacionala (EDAI), 2011. Eskuragarri, hemen: http://files.amnesty.org/air11/air_2011_full_es.pdf

AMINISTIA INTERNAZIONALA. *La trampa del género: mujeres, violencia y pobreza*. Madril: Amnistia Internacionala (EDAI), 2009. Eskuragarri, hemen: <http://amnistiainternacional.org/publicaciones/89-la-trampa-del-genero.html>

AMURRIO, V. eta beste batzuk. *Genero-indarkeria Bilboko nerabe eta gazteen bikote-harremanetan*. Zerbitzuan, 2010eko ekaina, 47. zk., 121.-134. or. Eskuragarri, hemen: <http://www.zerbitzuan.net/documentos/zerbitzuan/Violencia%20de%20genero%20en%20las%20relaciones%20de%20pareja.pdf>

APARICI, E. eta ESTARELLAS, C. *Historias de vida, Historias de violencia. Si mi pareja me hace daño, ¿por qué sigo con ella?* Bartzelona: Aresta argitaletxea, 2010eko maiatza, 282. or.

ARARTEKOA. *Emakumeen Kontrako Indarkeriari Erakundeek Emandako Erantzuna EAEn. Txosten berezia Eusko Legebiltzarrari*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia, 2003ko abendua. Eskuragarri, hemen: http://www.ararteko.net/RecursosWeb/DOCUMENTOS/1/1_12_3.pdf

ARARTEKOA. GIZA ESKUBIDEEI BURUZKO JARDUNALDIEN BILDUMA *Haurrenganako sexu-abusua. Gizarte osoa interpelatzen duen errealitate konplexua*. Vitoria-Gasteiz, 2018. Eskuragarri, hemen: http://www.ararteko.net/RecursosWeb/DOCUMENTOS/1/0_4603_3.pdf

ASOCIACIÓN PARA EL PROGRESO DE LAS COMUNICACIONES. *Voces desde espacios digitales: violencia contra las mujeres relacionada con la tecnología. Informe de Síntesis*. Asociación para el Progreso de las Comunicaciones, 2011. Eskuragarri, hemen: <http://www.e-igualdad.net/sites/default/files/APC.pdf>

ARGITUZ, GIZA ESKUBIDEEN ALDEKO ELKARTEA. *Txostena: Bizkaiko landa-ingurunean genero-indarkeriaren biktimak diren emakumeek laguntza, arreta eta justizia zerbitzu zein prestazioetarako benetako sarbidea izateko dituzten beharrizanak eta oztopoak identifikatzea*. Bilbo: Bizkaiko Foru Aldundia. Gizarte Ekintzako Saila, 2015. Eskuragarri, hemen: http://www.bizkaia.net/Gizartekintza/Genero_Indarkeria/pdf/dokumentuak/Mujeres_rurales_VG_c.pdf

AYLLON, E (koord.). *En la Violencia de Género no hay una Sola Víctima. Atención a los hijos e hijas de mujeres víctimas de violencia de género*. Save The Children, 2011ko otsaila. Eskuragarri, hemen:

https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/docs/violencia_de_genero_victima.pdf

GRANADAKO UDALA. Aukera Berdintasunaren Zinegotzigoa. Estudio sobre violencia de género en mujeres con discapacidad física y/o sensorial en Granada. 2011. Eskuragarri, hemen: [http://www.granada.org/inet/wmujer8.nsf/e9425ddf1eaded5dc12573f00041ee60/1fc10dd64a360f35c12579f80028ad60/\\$FILE/Informe%20violencia%20y%20discapacidad%20C.pdf](http://www.granada.org/inet/wmujer8.nsf/e9425ddf1eaded5dc12573f00041ee60/1fc10dd64a360f35c12579f80028ad60/$FILE/Informe%20violencia%20y%20discapacidad%20C.pdf)

BONINO, L. Los micromachismos. La Cibeles, 2004, 2 zk., 1-4. or. Eskuragarri, hemen: <http://www.luisbonino.com/pdf/Los%20Micromachismos%202004.pdf>

CABRERA, R. (koord.). *Análisis de medidas para mejorar la protección policial y judicial de las víctimas de violencia de género*. Madril: Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasuneko Ministerioa. Argitalpen Zentroa, 2011. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/colecciones/pdf/libro_1_2_analisismedidas.pdf

CANTERA, I. eta ESTÉBANEZ, I. eta VÁZQUEZ, N. *Violencia contra las mujeres jóvenes: la violencia psicológica en las relaciones de noviazgo*. Bilbo: Emakunde, Eusko Jaurlaritza eta BBK, 2009, 105. or. Eskuragarri, hemen: <http://minoviomecontrola.com/ianire-estebanez/Resumen-violencia-contra-mujeres-jovenes-noviazgo.pdf>

CARMONA VERGARA, María Ángeles. Violencia de género y discapacidad. Hemen: Zarzuela Domínguez, Juana eta DÍAZ PACHECO, Susana (koord.) *1ª Jornada sobre Maltrato a las Personas con Discapacidad*. Sevilla, 2014ko urriak 16-17 Sevilla: Andaluziako Nazioarteko Unibertsitatea. 115-22 or. Eskuragarri, hemen: <http://dspace.unia.es/handle/10334/3371>

CASTELLS, M. La era de la información. *Economía, Sociedad y Cultura*, 1998. 2. lib. El poder de la Identidad.

CEDAW. *Sombra Txostena (2008-2013), emakumea diskriminatzeko era guztiak deuseztatzeari buruzko Konbentzioa Espainian aplikatzeari buruzkoa (CEDAW)*. CEDAW Sombra España plataforma, 2014. Eskuragarri, hemen: http://www.rednosotrasenelmundo.org/IMG/pdf/InformeSombra_Actualizado_23Sep_2014.pdf

CEDAW. *Sombra txostenaren jarraipena, CEDAW 2017. Txostena: CEDAW komiteak Espainiako Estatuari buruzko azterketan (2015eko uztaila) egindako azken oharren jarraipen partziala*. CEDAW Sombra España plataforma, 2017. Eskuragarri, hemen: http://campusiecah.org/www/F/WEB/informeseguimientocedaw_julio2017_esp3.pdf

IOÉ TALDEA. *Espainiarrek genero-indarkeriaren aurrean duten jarrera*. Madril: Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasuneko Ministerioa. Argitalpen Zentroa, 2011 Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/colecciones/pdf/libro_1_0_actitudesVG.pdf

ERAKUNDEEN ARTEKO AKORDIOAREN JARRAIPEN BATZORDEA. *Etxeko tratu txarren eta sexu-erasoen ondoriozko heriotzen aurrean jarduteko prozedurak*. Emakunde, 2013. Eskuragarri, hemen:

http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/violencia_coordinacion/es_def/djuntos/1ai.procedimiento.muerte.eus.pdf

EUROPAKO BATZORDEA. *Hirian bizi den Emakumearen Europako Gutuna*. Brusela: Europako Batzordea, Gizarte Gaietako eta Aukera Berdintasunerako Zuzendaritza, Emakumeen Lobby Europarra, 1994-95.

EUROPAKO BATZORDEA. *Feasibility study to assess the possibilities, opportunities and needs to standardize national legislation on violence against women, violence against children and sexual orientation violence*. Luxenburgo: Europar Batasuneko Argitalpen Bulegoa, 2010. Eskuragarri, hemen: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/feasibility-study-harmonisation_en.zip

EUROPAKO BATZORDEA. *Violence against women and the role of gender equality, social inclusion and health strategies*. Luxenburgo: Europar Batasuneko Argitalpen Bulegoa, 2011. Eskuragarri, hemen: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6336&langId=en>

EUROPAKO BATZORDEA. ENPLEGU, LAN-HARREMAN ETA GIZARTE-GAIETAKO ZUZENDARITZA NAGUSIA. *Cien palabras para la igualdad. Glosario de términos relativos a la igualdad entre hombres y mujeres*. Brusela: Europako Batzordea, 1998. Eskuragarri, hemen: http://www.europarl.europa.eu/transl_es/plataforma/pagina/celter/glosario_genero.htm

GIZA ESKUBIDEEN BATZORDE INTERAMERIKARRA. *Acceso a la justicia para mujeres víctimas de violencia sexual: la educación y la salud*. 2011. Eskuragarri, hemen: <http://www.oas.org/es/cidh/mujeres/docs/pdf/VIOLENCIASEXUALEducSalud.pdf>

EUROPAKO KONTSEILUA. *Europako Kontseilua eta genero-indarkeria. Emakumeen aurkako indarkeria borrokatzeko kanpaina europarrean (2006-2008) egindako agiriak*. Madril: Berdintasuneko Ministerioa. Lankidetzarako eta Erakundeen arteko Harremanetarako Zuzendariordetza Nagusia, 2009. Bilduma: Contra la Violencia de Género. 4. dok. Eskuragarri, hemen: http://www.msssi.gob.es/gl/ssi/violenciaGenero/publicaciones/colecciones/PDFS_COLECCION/libro4_consejoeuropa.pdf

GENERO-INDARKERIAREN AURKAKO GOBERNU ORDEZKARITZA. BERDINTASUN MINISTERIOA. BERDINTASUN ARLOA. ESPAINIAKO PROBINTZIEN ETA UDALERRIEN FEDERAZIOA. *Violencia de género en los pequeños municipios del Estado Español*. Madril: Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasuneko Ministerioa. Argitalpen Zentroa, 2009. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/colecciones/pdf/libro6_VG_municipios.pdf

DELGADO C. Por qué la violencia de género es algo diferente: reenfocando el concepto. In POZO, M. (zuz.) *¿Podemos erradicar la violencia de género?* Granada: Comares argitaletxea, 2015

DEL RÍO FERRES, Eva, MEGÍAS, Jesús L. eta EXPÓSITO, Francisca. Gender-Based Violence against Women with Visual and Physical Disabilities. *Psicothema* 25, 1 (2013), pp. 67-72. Eskuragarri, hemen: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4652701&orden=1&info=link>

ENPLEGU ETA GIZARTE POLITIKETAKO SAILA Zerbitzu Zuzendaritza. *Gizarte Zerbitzuen Eskariaren Estatistika / Gizarte Premiei buruzko Inkesta* (GZEE-GPI) 2014. <http://www.euskadi.eus/gobierno-vasco/-/estadistica/tablas-estadisticas-de-la-encuesta-de-necesidades-sociales-de-cae/>

DÍAZ- AGUADO, M.J. ETA CARVAJAL, M.I. *Igualdad y prevención de la violencia de género en la adolescencia*. Madril: Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasuneko Ministerioa. Argitalpen Zentroa, 2011. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/colecciones/pdf/libro8_adolescencia.pdf

DÍAZ- AGUADO, M.J., MARTÍNEZ, R. eta MARTÍNEZ, J. *La evolución de la adolescencia española sobre la igualdad y la prevención de la violencia de género*. Madril: Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa. Argitalpen Zentroa, 2013. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/colecciones/pdf/Libro_19_Evoluc_Adolescencia_Igualdad.pdf

BIZKAIKO FORU ALDUNDIA. *Emakumeen aurkako etxe barruko indarkeria. Bizkaian egindako ikerketa baten emaitzak*. Bilbo: Bizkaiko Foru Aldundia, Gizarte Ekintzako Saila, 2006. Eskuragarri, hemen: http://web.bizkaia.net/gizartekintza/genero_indarkeria/pdf/dokumentuak/eu_Violencia.pdf

UNDP PROGRAMAREN LATINOAMERIKARAKO ETA KARIBERAKO ESKUALDE-ZUZENDARITZA *El compromiso de los Estados: Planes y políticas para erradicar la violencia contra las mujeres en América Latina y El Caribe*. 2013. Eskuragarri, hemen: http://www.endvawnow.org/uploads/browser/files/lac_commitment_of_the_states-sp.pdf

EDE FUNDAZIOA. GIZARTE IKERKETAKO ZERBITZUA. *Adinaren aldagaia genero-indarkeriaren biktima diren emakumeen arloko esku-hartzean*. Bilbo, 2011. Eskuragarri, hemen: <http://www.fundacionede.org/ca/archivos/investigacionsocial/21-variable-edad-intervencion-mujeres-victimas-violencia-genero.pdf>

EMAKUNDE. *Emakumeen kontrako tratu txarren eta sexu-indarkeriaren aurrean jarduteko gizarte-zerbitzuetako profesionalentzako gida*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia, 2006. Eskuragarri, hemen: http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/pub_guias/es_emakunde/adjuntos/guiamaltrat_c.pdf

EMAKUNDE. EAEko bizitegi-bazterketa larria genero-ikuspegitik. 2016. Eskuragarri, hemen: http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/.../txostena.37.bizitegi_bazterketa_larria.pdf

EMAKUNDE. *Erakundeen erantzuna EAEn etxeko tratu txarren biktima diren emakumeentzako harrera-premiei. Harrera-zerbitzuen helmen eta eraginkortasunaren ebaluazioa, emakumeen aurkako etxeko tratu txarrei dagokienez*. 2009. Eskuragarri, hemen: http://www.bizkaia.net/Gizartekintza/Genero_Indarkeria/pdf/dokumentuak/Eval_Acogida_EMK2009_eu.pdf

EUDEL. *Etxeko tratu txarrak eta sexu erasoak jasaten dituzten emakumeei laguntza hobea emateko tokiko protokoloak eta neurriak hartzeko jarraibide-gida*. EAE 2006 Eskuragarri, hemen: http://www.bizkaia.eus/gizartekintza/Genero_Indarkeria/pdf/.../Guia_Resumen_Eudel_e.pdf

EUROPEAN INSTITUTE FOR GENDER EQUALITY. *An analysis of the Victims' Rights Directive from a gender perspective*. Luxenburgo: Europar Batasuneko Argitalpen Bulegoa, 2015. Eskuragarri, hemen: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0115698enn.pdf>

EUROPEAN INSTITUTE FOR GENDER EQUALITY. *Review of the Implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States: Violence against Women – Victim Support*. Luxenburgo: Europar Batasuneko Argitalpen Bulegoa, 2012. Eskuragarri, hemen: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Violence-against-Women-Victim-Support-Report.pdf>

FALCÓN, L. *La razón feminista*. Vindicación Feminista. Madril: 1994.

FEDEAFES. Herramienta para la sensibilización, detección y prevención de la violencia contra las mujeres con enfermedad mental. Eskuragarri, hemen: http://www.fedeafes.org/wp-content/uploads/2016/11/web_Fedeafes_estudio-violencia-genero-mujeres-con-enfermedad-mental_conclusiones-y-recomendaciones1.pdf

FIGUERUELO, A. La violencia de género: una cuestión de derechos humanos. In POZO, M. (zuz.) *¿Podemos erradicar la violencia de género?* Granada: Comares argitaletxea, 2015.

CASANOVA FUNDAZIOA. *La Atención Primaria frente a la Violencia de Género. Necesidades y Propuestas*. Madril: Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasun Ministerioa Argitalpen Zentroa, 2015. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/investigaciones/2015/pdf/Atencion_Primary_VG.pdf

CERMI MUJERES FUNDAZIOA ETA DESGAITASUNAREN EUROPAKO FOROA. Poner fin a la esterilización forzosa de las mujeres y niñas con discapacidad, 2017. Eskuragarri, hemen: <http://www.convenciondiscapacidad.es/wp-content/uploads/2018/02/INFORME-ESTERILIZACION.pdf>

EUSKO JAURLARITZA. HERRIZAINGO, JUSTIZIA ETA HERRI ADMINISTRAZIO SAILA. *Genero-indarkeriaren biktimak diren emakumeak: bizipenak eta eskariak*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia, 2012. Eskuragarri, hemen: http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/violencia_guias/eu_def/adjuntos/pub.mujeres.victimas.de.violencia.eus.pdf

GOMIZ PASCUAL, María del Pilar. La sexualidad y la maternidad como factores adicionales de discriminación (y violencia) en las mujeres con discapacidad. *Revista Española de Discapacidad (REDIS)* 4, 2 zk. (2016), 123-42 or. Eskuragarri, hemen: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/5765593.pdf>

GOMIZ PASCUAL, María del Pilar. *Violencia contra las mujeres con discapacidad*. Doktorego-tesia. Urrutiko Hezkuntzarako Unibertsitate Nazionala. Soziologia Saila. 2015. Eskuragarri hemen: [http://e-spacio.uned.es/fez/eserv/tesisuned:CiencPolSoc-Mpgomiz/GOMIZ_PASCUAL_M del Pilar Tesis.pdf](http://e-spacio.uned.es/fez/eserv/tesisuned:CiencPolSoc-Mpgomiz/GOMIZ_PASCUAL_M_del_Pilar_Tesis.pdf)

GONZÁLEZ F., GONZÁLEZ J.C., LÓPEZ M., OLIVARES D., POLO C., RULLAS M. *Violencia familiar y de pareja hacia las mujeres con trastorno mental grave (2013)*. Eskuragarri, hemen: <https://consaludmental.org/publicaciones/Violenciamujeresenfermedadmental.pdf>

GONZÁLEZ J.C. *Violencia en la pareja hacia mujeres con trastorno mental grave (2011)*. Eskuragarri, hemen: https://dspace.uah.es/dspace/bitstream/handle/10017/15082/%20Violencia_pareja_mujer_trastorno_mental_grave_Juan_C_Gonzalez_Cases_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y

GRACIA, E. eta LILA, M. *Attitudes towards violence against women in the EU*. Luxenburgo: Europar Batasuneko Argitalpen Bulegoa, 2015. Eskuragarri, hemen: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/documents/151125_attitudes_eneg_report_en.pdf

HERNÁNDEZ OLIVER, Blanca eta Inés DOMÉNECH DEL RÍO. *Violencia de género y jóvenes: incomprendible pero real. Metamorfosis: revista del Centro Reina Sofía sobre adolescencia y juventud*. Madril: Ayuda contra la Drogadicción fundazioa, 2017, (6), 48–61 or. Eskuragarri, hemen: <http://revistametamorfosis.es/index.php/metamorfosis/article/view/62>

IBAÑEZ, M. et al. *Acoso sexual en el ámbito laboral. Su alcance en la C.A. de Euskadi*. Bilbo: Deustuko Unibertsitatea, 2007.

IBAÑEZ, M. *Violencia doméstica en Euskadi: malos tratos a la mujer: Análisis y definición del proceso de ruptura con una relación de maltrato*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia, 2004.

INFOPOLIS. *Etxeko tratatu txarrak eta sexu-erasoak jasaten dituzten emakumeei laguntzeko tokiko protokoloen ebaluazioa*. Emakunde, 2012. Eskuragarri, hemen: http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/pub_informes/eu_emakunde/aduntos/Informe_Protocolos_Locales_eu.pdf

KANARIETAKO BERDINTASUN INSTITUTUA. GENERO-INDARKERIAREN AURKAKO SISTEMA INTEGRALAREN KOORDINAZIO-ZERBITZUA. *Guía para la Atención a Mujeres Víctimas de Violencia de Género*. Kanarietako Berdintasun Institutua. Kanarietako Gobernuaren Lehendakaritza, Justizia eta Berdintasun Kontseilaritza, 2007. Eskuragarri, hemen: <http://www.gobiernodecanarias.org/opencms8/export/sites/icigualdad/resources/documentacion/Violencia/GuiaAtencionViolencia11.pdf>

LESUR, M.; STELMASZEK, B. eta GOLDEN, I. *Country report 2013. Reality check on european services for women and children survivors of violence. A Right for Protection and Support?* Viena: Woman against violence Europe (WAVE), 2014. Eskuragarri, hemen: http://www.wave-network.org/sites/default/files/WAVE%20Country%20Report%202013_1.pdf

LIZANA, R. *A mí también me duele*. Niños y niñas víctimas de la violencia de género en la pareja. Bartzelona: Gedisa argitaletxea, 2012.

LOGAR, R. eta SENGOELGE, M. *Protect II Guidance Report for the improvement of data on gender-based violence against women in the European Union*. Viena: Women against violence Europe (WAVE), 2013. Eskuragarri, hemen: http://www.wave-network.org/sites/default/files/PROTECT%20II_2013_n.pdf

LOPEZ, SANCHEZ, F ETA BESTE BATZUK. *Abusos sexuales a menores. Lo Que recuerdan los adultos*. Kanpo Arazoetako Ministerioa. Madril, 1994.

MIGUEL, V. DE. *Percepción de la violencia de género en la adolescencia y la juventud*. Madril: Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasuneko Ministerioa. Argitalpen Zentroa, 2015. Eskuragarri, hemen: <http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/colecciones/estudio/percepcion.htm>.

OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNEKO MINISTERIOA. GENERO-INDARKERIAREN AURKAKO GOBERNU ORDEZKARITZA. *Guía de los derechos de las mujeres víctimas de violencia de género*. Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa. Eskuragarri, hemen: <http://www.upm.es/sfs/Rectorado/Gerencia/Igualdad/Documentos/GuiaDerechosMujeresvictimasviolenciadegenero.pdf>

OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNEKO MINISTERIOA. El ciberacoso como forma de ejercer la violencia de género en la juventud: un riesgo en la sociedad de la información y del conocimiento. Madril, 2014. Eskuragarri, hemen: http://www.msssi.gob.es/va/ssi/violenciaGenero/publicaciones/estudiosinvestigaciones/PDFS/El_Ciberacos_Juvent.pdf

OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNEKO MINISTERIOA. *La evolución de la adolescencia española sobre la igualdad y la prevención de la violencia de género*. Madril, 2014. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/colecciones/pdf/Libro_1_9_Evoluc_Adolescencia_Igualdad.pdf

BARNE MINISTERIOA. SEGURTASUNEKO ESTATUKO IDAZKARITZA *Informe sobre delitos contra la libertad e indemnidad sexual en España*. Madril, 2017. Eskuragarri, hemen: <http://www.interior.gob.es/documents/10180/0/Informe+delitos+contra+la+libertad+e+indemnidad+sexual+2017.pdf/da546c6c-36c5-4854-864b-a133f31b4dde>

OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNEKO MINISTERIOA. GENERO-INDARKERIAREN AURKAKO GOBERNU ORDEZKARITZA. *Percepción social de la violencia sexual*. Madril, 2018. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/investigaciones/2018/doc/Percep_Violencia_Sexual.pdf

PRESIDENTETZAKO, GORTEEKIKO HARREMANETAKO ETA BERDINTASUNEKO MINISTERIOA. GENERO-INDARKERIAREN AURKAKO GOBERNU ORDEZKARITZA. *Estudio sobre el tiempo que tardan las mujeres víctimas de la violencia de género en verbalizar su situación*. Madril, 2019. Eskuragarri, web honetan: http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/investigaciones/2019/pdfs/Estudio_Tiempo_Denuncia4.pdf

MUGARIK GABE. *Emakume ugari borrokalari: indarrak batuz indarkeria matxisten kontra. Aurrera darraien prozesu batetik ikasten*. Mugarik Gabe, 2015.

MUR, Rosa. I Encuesta de Violencia Machista en Cataluña. Notas metodológicas y algunos logros y resultados principales. *Boletín criminológico*, 152 zk., 2014. Eskuragarri, hemen: <http://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/4943506.pdf>.

NAZIO BATUAK. *Poner fin a la violencia contra la mujer. De las palabras a los hechos*. Nazio Batuen Idazkaritza Nagusiaren azterlana. Nazio Batuak, 2006. Eskuragarri, hemen: http://www.un.org/womenwatch/daw/public/VAW_Study/VAW-Spanish.pdf.

NAZIO BATUAK. *The World's Women Report 2015*.⁸⁴. Nazio Batuak, 2015. Eskuragarri, hemen: <http://unstats.un.org/unsd/gender/worldswomen.html>.

BIZKAIKO GENERO-INDARKERIAREN BEHATOKIA. *Arreta juridikoa, psikologikoa, familiako esku-hartze espezializatua eta etxeko indarkeriaren biktima diren emakumeen harrera. Bizkaiko Foru Baliabideak eta Udalerrietako eta Mankomunitateetako Baliabideak*. Bizkaiko Foru Aldundia, 2008. Eskuragarri, hemen: http://www.bizkaia.net/gizartekintza/Genero_Indarkeria/pdf/adierazleak/serv_jurpsicacog.pdf.

BIZKAIKO GENERO-INDARKERIAREN BEHATOKIA. *Emakumeen aurkako indarkeria. Proposamen terminologikoak. Erakundeen arteko Akordioaren Jarraipen Batzordea*. Bilbo: Bizkaiko Foru Aldundia, 2005. Eskuragarri, hemen: http://www.emakunde.euskadi.eus/indarkeria/-/informazioa/koordinazioa-lankidetz/#ACTUACIONES_08.

BIZKAIKO GENERO-INDARKERIAREN BEHATOKIA. *Bizkaiko Lurralde Historikoko Emakumeen aurkako Indarkeriaren Gaineko Erakundeen Jokabideari buruzko Gomendioak eta hobetzeko proposamenak, II. txostena*. 2017. Eskuragarri linean: http://www.bizkaia.eus/Gizartekintza/Genero_Indarkeria/pdf/dokumentuak/III_Informe_Rec_omendaciones.pdf?hash=a28d9f62b7c3d20edc87366beda3846e&idioma=CA.

EMAKUMEAREN AURKAKO INDARKERIAREN ESTATUKO BEHATOKIA. *Informe del Grupo de Trabajo de Investigación sobre el llamado Síndrome de Alienación Parental*. Madril: Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioaren argitalpen-zentroa, 2010. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/observatorio/gruposTrabajo/docs/ALIENACIONPARENTAL_cap2_lib7.pdf.

EMAKUMEAREN AURKAKO INDARKERIAREN ESTATUKO BEHATOKIA. *Informe del Grupo de Trabajo de Investigación sobre la Infancia Víctima de la Violencia de género*. Madril: Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioaren argitalpen-zentroa, 2011. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/observatorio/gruposTrabajo/docs/InfanciaVG_cap2_lib14.pdf.

EMAKUMEAREN AURKAKO INDARKERIAREN ESTATUKO BEHATOKIA. *Procesos y realidades de las mujeres con discapacidad a causa de la violencia de género*. Madril: Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioaren argitalpen-zentroa, 2009. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/observatorio/gruposTrabajo/docs/Mujeres_discapacidadVG.pdf.

⁸⁴ VI. kapitulua emakumeen aurkako indarkeriari buruzkoa da.

BIZKAIKO GENERO-INDARKERIAREN BEHATOKIA. *Bizkaiko Lurralde Historikoko genero-indarkeriako egoeren kopuruei buruzko txostena, 2016. Aurrerapena*. Ekaina 2017. Eskuragarri, hemen: http://www.bizkaia.eus/gizartekintza/genero_indarkeria/eu_dokumentuak.html

POZO, M. del (zuz.) *¿Podemos erradicar la violencia de género?* Granada: Comares argitaletxea, 2015

RAMÍREZ, J.C. eta beste batzuk. ¿Nuevas generaciones, nuevas creencias? Violencia de género y jóvenes. *Revista de Estudios de Género. La ventana*, 2009, III, 29, 110-145

RODRÍGUEZ, R. Del Crimen Pasional a la Violencia de Género: Evolución y su Tratamiento Periodístico. *Eremuak: Revista Internacional de Comunicación*, 17, 171-188. 2018.

SANTAMARINA, C. *Violencia de género hacia las mujeres con discapacidad un acercamiento desde diversas perspectivas profesionales*. Madril: Lan, Osasun eta Gizarte Segurantzako Ministerioa. Argitalpen-zerbitzua, 2011. Eskuragarri, hemen: http://sid.usal.es/idocs/F8/FDO26931/Violencia_genero_mujeres_discapacidad.pdf

SIIS. *EAEEn bizitegi-bazterketa larrian daudenen egoerari buruzko III. azterketa*. 2016. Eskuragarri, hemen: <http://www.euskadi.eus/dokumentazioa/2017/eaen-bizitegi-bazterketa-larrian-daudenen-egoerari-buruzko-iii-azterketa-2016/web01-s2osa/eu/>

SORTZEN AHOLKULARITZA. *Sexu Erasoak. Nola bizitzen diren, nola ulertzen diren, eta nolako arreta ematen zaien*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia, 2011. Eskuragarri, hemen: http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/violencia_guias/es_def/adjuntos/pub.agresiones.sexuales.como.viven.eus.pdf

TORRES, C. (zuz.). *El ciberacoso como forma de ejercer la violencia de género en la juventud: un riesgo en la sociedad de la información y del conocimiento*. Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioako argitalpen-zentroa. Genero Indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza, 2013. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/profesionalesInvestigacion/educativo/estudios/pdf/Libro_18_Ciberacoso.pdf

TORRES, M.C., Menores expuestos a la violencia de género: ¿qué hay de nuevo tras las últimas reformas legislativas? *Argi-ilunak. Bizkaiko Genero Indarkeriaren Behatokia*, 38. buletina, 2015eko iraila. Kongsultagarri, hemen: http://www.bizkaia.net/Gizartekintza/Genero_Indarkeria/blt38/ca_temas.html

PREBENTZIO-PSIKOLOGIAREN UNITATEA, MADRILGO UNIBERTSITATE KONPLUTENTSEA. *La juventud universitaria ante la igualdad y la violencia de género*. Madril: Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa. Argitalpen Zentroa, 2011. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/profesionalesInvestigacion/educativo/estudios/pdf/Juvent_Universit_Igualdad_VG.pdf

ANDALUZIAKO NAZIOARTEKO UNIBERTSITATEA *Ciberacoso y violencia de género en redes sociales. Análisis y herramientas de prevención*. 2015. Eskuragarri, hemen: http://www.observatoriodelainfancia.es/oia/esp/documentos_ficha.aspx?id=4851

COMILLASEKO PONTIFIZE UNIBERTSITATEA ETA LUZ CASANOVA FUNDAZIOA. La violencia de género en la pareja o en la expareja de mujeres mayores de 60 años. Madril, 2018. Eskuragarri, hemen:

<http://www.proyectosluzcasanova.org/wp-content/uploads/2018/11/INFORME-VGM-Comillas.pdf>

VÁZQUEZ, F. Prevalencia y factores de riesgo de la violencia contra la mujer en estudiantes universitarias españolas. *Psicothema*, 2010. . 22. lib., 2 zk., 196-201.or. Eskuragarri, hemen:

<http://www.psicothema.com/pdf/3715.pdf>

Esparru arautzailea eta erregulatzaileria

Emakumeen eta gizonen berdintasuna

NAZIOARTEKO EREMUA

NAZIO BATUAK. *Emakumea diskriminatzeko era guztiak deuseztatzeari buruzko Konbentzioa*⁸⁵. New York: Nazio Batuak, 1979ko abenduak 18. Eskuragarri, hemen: <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/sconvention.htm>.

NAZIO BATUAK. *Beijingo Adierazpena. Emakumei buruzko IV. Mundu Konferentzia*. Beijing: Nazio Batuak, 1995. Eskuragarri, hemen: <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/BDPfA%20S.pdf>.

EUROPA

Europako Kontseilua eta Parlamentua

EUROPAKO KONTSEILUA. *Ministroen Batzordeak EB osatzen duten estatuei egindako gomendioa, CM/Rec(2007)17, emakumeen eta gizonen berdintasunerako arau eta mekanismoei buruzkoa*. 2007ko azaroak 21. Eskuragarri, hemen: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1215219&Site=CM25T>

EUROPAKO PARLAMENTUA. DIRECTORATE-GENERAL FOR INTERNAL POLICES. POLICY DEPARTMENT. CITIZENS RIGHTS AND CONSTITUTIONAL AFFAIRS. *The Issue of Violence Against Women in the European Union* (2016). Eskuragarri, hemen: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556931/IPOL_STU\(2016\)556931_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556931/IPOL_STU(2016)556931_EN.pdf)

EUROPAKO PARLAMENTUA. EMAKUMEEN ESKUBIDEEN ETA GENERO-BERDINTASUNAREN BATZORDEA. *Informe sobre las mujeres con discapacidad*. Europar Batasuna (2013) Eskuragarri, hemen: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2013-0329+0+DOC+PDF+V0//ES>

Europar Batasuna

EUROPAR BATASUNA. Kontseiluaren Ebazpena, 1982ko uztailaren 12koa, emakumeentzako aukera-berdintasuna sustatzeari buruzkoa. *Europar Batasunaren Aldizkari Ofiziala, 1982ko uztailak 21, C 186 zk., 3-4 or.* Eskuragarri, hemen: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=celex:31982Y0721\(02\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=celex:31982Y0721(02)).

EUROPAR BATASUNA. *Batzordearen Komunikazioa: «Erkidegoko politiketan eta ekintzetan emakumeen eta gizonen aukera-berdintasuna txertatzea»*. Brusela: 1996ko otsailak 21. Eskuragarri, hemen: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:51996DC0067&from=ES>.

EUROPAR BATASUNA. *Batzordeak Kontseiluari, Europako Parlamentuari, Ekonomia eta Gizarte Lantaldeari eta Eskualdeetako Lantaldeari egindako komunikazioa: Emakumeen eta gizonen*

⁸⁵ Espainiak 1983ko abenduaren 16an berretsia.

berdintasunerako erkidegoko esparru-estrategia baterantz (2001-2005). Eskuragarri, hemen: http://europa.eu/legislation_summaries/other/c10932_es.htm

EUROPAR BATASUNA. Kontseiluaren 2001/51/EE Erabakia, 2000ko abenduaren 20koa, emakumeen eta gizonen berdintasunaren gaineko Erkidegoko strategiari buruzko ekintza komunitarioko programa ezartzen duena (2001-2006 aldirako). *Europar Batasunaren Aldizkari Ofiziala, 2001eko urtarrilak 19, L 17 zk.* Eskuragarri, hemen: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=URISERV:c10904>

EUROPAR BATASUNA. Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 1554/2005/EE Erabakia, 2005eko irailaren 7koa; erabaki horren bidez, aldatuta geratzen dira Kontseiluaren 2001/51/EE Erabakia, zeinaren bidez ezartzen baita emakumeen eta gizonen berdintasunaren gaineko Erkidegoko strategiari buruzko ekintza komunitarioko programa, eta 848/2004/EE Erabakia, zeinaren bidez ezartzen baita emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren alorrean Europan lan egiten duten erakundeak sustatzeko ekintza komunitarioko programa. *Europar Batasunaren Aldizkari Ofiziala, 2005eko irailak 30, L 255, 9–10 or.* Eskuragarri, hemen: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2005.255.01.0009.01.SPA&toc=OJ:L:2005:255:TOC

EUROPAR BATASUNA. *Batzordeak Kontseiluari, Europako Parlamentuari, Ekonomia eta Gizarte Lantaldeari eta Eskualdeetako Lantaldeari egindako Komunikazioa, Emakumeen eta gizonen berdintasunerako lan-planari (2006-2010) buruzkoa [COM (2006) 92]*. Brusela, 2006ko martxoak 1. Eskuragarri, hemen: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/ALL/?uri=CELEX:52006DC0092>

EUROPAR BATASUNA. Batzordearen Komunikazioa, 2010eko martxoaren 5koa: «Emakumeen eta gizonen arteko berdintasunaren aldeko konpromiso sendotua. - Emakumearen gutuna: Europako Batzordearen Adierazpena, 2010eko Emakumeen Nazioarteko Egunean, ospatzeko, batetik, Beijingen egindako Emakumei buruzko Nazio Batuen Mundu Konferentziaren Adierazpenaren eta Ekintza Plataformaren onarpenaren 15. urteurrena, eta, bestetik, emakumeen aurkako diskriminazio modu guztiak ezabatzeari buruzko Nazio Batuen Konbentzioaren 30. urteurrena». *Europar Batasunaren Aldizkari Ofiziala, 2010eko martxoak 5, C 78 zk.* Eskuragarri, hemen: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=URISERV%3Aem0033>

EUROPAR BATASUNA. Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2010/41/EB Zuzentaraua, 2010ko uztailaren 7koa, jarduera autonomoan aritzen diren emakumeen eta gizonen artean tratu-berdintasunaren printzipioa aplikatzeari buruzkoa, eta Kontseiluaren 86/613/EE Zuzentaraua indargabetzekoa. *Europar Batasunaren Aldizkari Ofiziala, 2010eko uztailak 15, L 180.* Eskuragarri, hemen: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0041&from=ES>

EUROPAR BATASUNA. Batzordeak Kontseiluari, Europako Parlamentuari, Ekonomia eta Gizarte Lantaldeari eta Eskualdeetako Lantaldeari egindako Komunikazioa, 2010eko irailaren 21koa, Emakumeen eta gizonen berdintasunerako strategiari (2010-2015) buruzkoa [COM(2010) 491]. *Europar Batasunaren Aldizkari Ofiziala, 2010eko irailak 21, C 491 zk.* Eskuragarri, hemen: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=URISERV%3Aem0037>

EUROPAR BATASUNA. Kontseiluak 2011ko martxoaren 7an Genero Berdintasunaren aldeko Europako Itunaren gainean ondorioztatutako konklusioak (2011-2020). *Europar Batasunaren Aldizkari Ofiziala, 2011ko maiatzak 25, L 155.* Eskuragarri, hemen: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:155:0010:0013:ES:PDF>

ESTATUA

ESPAINIA. 3/2007 Lege organikoa, martxoaren 22koa, Emakumeen eta Gizonen berdintasun Eragingarriakoa. Estatuko Aldizkari Ofiziala, 2007ko martxoak 23, 71. zenb., 12611-12645 or. Eskuragarri, hemen: http://www.ivap.euskadi.eus/r61-vlegeria/eu/contenidos/informacion/legedia_euskaraz/eu_3818/sexu_berdintasuna.html.

OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNEKO MINISTERIOA. Aukera berdintasunerako plan estrategikoa (2014-2016). Madril: Emakumearen eta Aukera Berdintasunerako Institutua (Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa), 2014. Eskuragarri, hemen: <http://www.inmujer.gob.es/actualidad/PEIO/docs/PEIO2014-2016.pdf>.

OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNEKO MINISTERIOA. Estatu Ituna, genero-indarkeriaren aurka. Madril: Genero Indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza, 2017. Eskuragarri, hemen: <http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/pactoEstado/home.htm>.

EUSKADI

EUSKADI. 4/2005 Legea, otsailaren 18koa, Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerakoa. Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria. 2005eko martxoak 2, 42. zk., 3217-3268. or. Eskuragarri, hemen: <http://www.jusap.ejgv.euskadi.eus/r47-bopvapps/es/bopv2/datos/2005/03/0500982a.shtml>.

EUSKO JAURLARITZA. EMAKUMEAREN EUSKAL ERAKUNDEA. Emakumeen eta Gizonen arteko Berdintasunerako EAEko V. Plana - IX. Legegintzaldiko irizpideak. Gasteiz: Emakunde, 2010. Eskuragarri, hemen: http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/vcm_marco_juridico/eu_def/adjuntos/v.plan.igualdad.eus.pdf.

EUSKADI. 3/2012 Legea, otsailaren 16koa, Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako Legea eta Emakunde-Emakumearen Euskal Erakundea sortzeko Legea aldatzeko dena. Estatuko Aldizkari Ofiziala, 2012ko martxoak 16, 65. zk., 24058-24062 or. Eskuragarri, hemen: http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2012-3752.

EUSKO JAURLARITZA. Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Saila. *Hezkuntza-sisteman hezkidetza eta genero-indarkeriaren prebentzioa lantzeko Gida Plana*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia, 2013. Eskuragarri, hemen: http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.eus/.../920006e_Pub_EJ_hezkidetza_plana_e.pdf

EUSKO JAURLARITZA. EMAKUMEAREN EUSKAL ERAKUNDEA. *Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako VI. Plana* Gasteiz: Emakunde, 2014. Eskuragarri, hemen: http://www.emakunde.euskadi.eus/u72-20010/eu/contenidos/informacion/u72_iv_plan/eu_emakunde/iv_plan_eu.html

EUSKO JAURLARITZA. EMAKUMEAREN EUSKAL ERAKUNDEA. *EAEko Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako VII. Plana*. Gasteiz: Emakunde, 2018. Eskuragarri, hemen: <https://www.emakunde.euskadi.eus/politika-publikoak/-/informazioa/emakunde7plana/>

Emakumeen aurkako indarkeria

NAZIOARTEA

NBE EMAKUMEAK. *Report of the World Conference of the International Women's Year. Mexico City, 19 June – 2 July 1975*⁸⁶. Eskuragarri, hemen: <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/otherconferences/Mexico/Mexico%20conference%20report%20optimized.pdf>

NAZIO BATUAK. *Vienako adierazpena eta ekintza-programa*. Giza Eskubideen Mundu Konferentzia onartuak 1993ko ekainaren 25ean. Nazio Batuen Giza Eskubideetarako Goi Komisarioaren Bulegoa eta Nazio Batuen Informazio Publikoko Departamentua, 2013ko iraila. Eskuragarri, hemen: http://www.ohchr.org/Documents/Events/OHCHR20/VDPA_booklet_Spanish.pdf

NAZIO BATUAK. GIZA ESKUBIDEEN BATZORDEA. *Nazio Batuen Erakundeko Giza Eskubideen Batzordearen 1997/44 Ebazpena, emakumeen aurkako indarkeria ezabatzeari buruzkoa*. Geneva. Nazio Batuak, 1997.

NBE EMAKUMEAK. *Emakumeen aurkako indarkeria desagerrarazteko komiteak emandako gomendio orokorrak (CEDAW)*⁸⁷. Eskuragarri linean: <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/recomm-sp.htm>

NBE EMAKUMEAK. *Beijingo Adierazpena eta Plataforma, 1995*. Beijing+5 adierazpen politikoa eta haren ondoriozko dokumentuak. 2014. Eskuragarri, hemen: http://www2.unwomen.org/~media/headquarters/attachments/sections/csw/bpa_s_final_w eb.pdf?v=1&d=20150120T170413

NAZIO BATUAK. *The elimination and prevention of all forms of violence against women and girls. Agreed conclusions*. 2013. Eskuragarri, hemen: http://www.un.org/womenwatch/daw/csw/csw57/CSW57_agreed_conclusions_advance_une dited_version_18_March_2013.pdf

EUROPA

Europako Kontseilua

KONTSEILU EUROPARRA. Kontseilu Europarrak Estrasburgon 1997ko urriaren 10ean eta 11n egindako goi-bileraren amaierako adierazpena eta ekintza-plana. Eskuragarri, hemen: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=856279>

EUROPAKO KONTSEILUA. *Ministroen Batzordeak EB osatzen duten estatuei egindako Rec (2002)5 gomendioa, Emakumeak indarkeriaren aurrean babesteko beharrari buruz*. Ministroen Batzordeak emana 2002ko apirilaren 30ean, ministro-ordezkarien 794. bileran. Eskuragarri, hemen: [http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-women/Rec\(2002\)5_Spanish.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-women/Rec(2002)5_Spanish.pdf)

⁸⁶ Konferentzian munduko ekintza-plan bat zehaztu zen Emakumearen Nazioarteko Eguneko helburuak lortzeko, eta plan horretan, irizpide multzo zabal bat ezarri zen emakumeek aurrera egin zezaten 1985. urtera bitartean.

⁸⁷ Emakumeen aurkako indarkeriaren gaineko gomendio batzuk ematen ditu.

EUROPAKO KONTSEILUA. *Europako Kontseiluaren hitzarmena, emakumearen aurkako indarkeria eta etxeko indarkeria prebenitzekoa eta borrokatzekoa. Istanbuleko Hitzarmena.* 2011. Eskuragarri, hemen: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680462543>.

Europar Batasuna

EUROPAR BATASUNA. *Europako Parlamentuaren Ebazpena, 2009ko azaroaren 26koa, emakumeen aurkako indarkeria desagerrarazteari buruzkoa. Europar Batasunaren Aldizkari Ofiziala, 2010eko urriak 21, L 285, 53-58 or.* Eskuragarri, hemen: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2005.255.01.0009.01.SPA&toc=OJ:L:2005:255:TOC.

EUROPAR BATASUNA. *Europako Parlamentuaren Ebazpena, 2011ko apirilaren 5koa, EBk emakumeen aurkako indarkeria borrokatzeko duen esparru politiko berriaren lehentasunei eta ildo orokorrei buruzkoa.* Eskuragarri, hemen: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2011-0127+0+DOC+XML+V0//ES>.

EUROPAKO BATZORDEA. *Batzordearen Komunikazioa, Europako Parlamentuari, Kontseiluari, Europako Ekonomia eta Gizarte Komiteari eta Eskualdeen Komiteari. Biktimen Eskubideen Errefortzua EBn.* Brusela, 2011ko maiatzak 18. Eskuragarri, hemen: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0274&from=EN>.

EUROPAR BATASUNA. *Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2011/99/EE Zuzentaraua, 2011ko abenduaren 13koa, babes-agindu europarrari buruzkoa. Europar Batasunaren Aldizkari Ofiziala, 2011ko abenduak 21, L 338.* Eskuragarri, hemen: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011L0099&from=EN>.

EUROPAR BATASUNA. *Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2012/29/EB Zuzentaraua, 2012ko urriaren 25koa, gutxieneko arauak ezartzen dituen delituen biktimen eskubideen, laguntzaren eta babesaren gainean, eta Kontseiluaren 2001/220/JAI esparru-erabakia ordeztzen duena. Europar Batasunaren Aldizkari Ofiziala, 2012ko azaroak 14, L 315.* Eskuragarri, hemen: <http://www.boe.es/doue/2012/315/L00057-00073.pdf>.

EUROPAR BATASUNA. *Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 606/2013/EB Erregelamendua, 2013ko ekainaren 12koa, arlo zibileko babes-neurrien elkarrekiko aintzatespenari buruzkoa. Europar Batasunaren Aldizkari Ofiziala, 2013ko ekainak 29, L 181.* Eskuragarri, hemen: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0606&from=EN>.

EUROPAR BATASUNA. *Europako Parlamentuaren Ebazpena, 2014ko otsailaren 25koa, emakumei eragindako indarkeriaren aurka borrokatzeko batzordearentzako gomendioak egiten dituen.* Eskuragarri, hemen: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0162+0+DOC+XML+V0//ES>.

EUROPAKO PARLAMENTUA. *Emakumeen Eskubideen eta Genero-Berdintasunaren Batzordea. Europako Parlamentuaren txostena, talde minoritarioetako emakumeen egoerari buruz. 2004.* Eskuragarri, hemen: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A5-2004-0102+0+DOC+XML+V0//ES>.

EUROPAKO PARLAMENTUA. *Emakumeei eragindako indarkeriaren aurka borrokatzeko batzordeari zuzendutako gomendioak dakartzan txostena*. 2014. Eskuragarri linean: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2014-0075+0+DOC+XML+V0//ES> (también en [pdf](#))

EUROPEAN INSTITUTE FOR GENDER EQUALITY. *Strategic framework on violence against women 2015-18*. Luxenburgoa: Europar Batasuneko Argitalpen Bulegoa, 2015. Eskuragarri, hemen: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0215481enn.pdf>

ESTATUA

ESPAINIA. 35/1995 Legea, abenduaren 11koa, indarkeriazko eta sexu-askatasunaren aurkako delituen biktimei laguntzeko eta sorosteko. Estatuko Aldizkari Ofiziala (BOE), 1995eko abenduak 12, 296. zk. Eskuragarri, hemen: <http://www.boe.es/boe/dias/1995/12/12/pdfs/A35576-35581.pdf>

ESPAINIA. 27/2003 Legea, uztailaren 31koa, Etxeko indarkeriaren biktimak babesteko agindua arautzen duena. Estatuko Aldizkari Ofiziala (BOE), 2003ko abuztuak 1, 183. zk. Eskuragarri, hemen: <http://www.boe.es/boe/dias/2003/08/01/pdfs/A29881-29883.pdf>

ESPAINIA. 1/2004 Lege Organikoa, abenduaren 28koa, Genero Indarkeriaren Aurka Oso-osoko Babesa Emateko Neurriei buruzkoa. Estatuko Aldizkari Ofiziala (BOE), 2004ko abenduak 29, 313. zk. Eskuragarri, hemen: <https://www.boe.es/boe/dias/2004/12/29/pdfs/A42166-42197.pdf>

ESPAINIA. Europako Kontseiluak gizakien salerosketaren gainean egindako Hitzarmena (Europako Kontseiluaren 197. Hitzarmena, Varsovian eginga 2005eko maiatzaren 16an) Berresteko Tresna. Estatuko Aldizkari Ofiziala (BOE), 2009ko irailak 10, 219. zk., 76453. or. Eskuragarri, hemen: <http://www.boe.es/boe/dias/2009/09/10/pdfs/BOE-A-2009-14405.pdf>

ESPAINIA. 1917/2008 Errege Dekretua, azaroaren 21ekoa, genero-indarkeriaren biktima diren emakumeentzako laneratze-programa onartzen duena. Estatuko Aldizkari Ofiziala (BOE), 2008ko abenduak 10, 297. zk. Eskuragarri, hemen: <http://www.boe.es/boe/dias/2008/12/10/pdfs/A49367-49373.pdf>

ESPAINIA. Europako Kontseiluak emakumearen aurkako indarkeria eta etxeko indarkeria borrokatzearen eta prebenitzearen gainean egindako Hitzarmena, 2011ko maiatzaren 11n Istanbulen eginga, berresteko tresna. Estatuko Aldizkari Ofiziala (BOE), 2014ko ekainak 6, 137. zk., 42946. or. Eskuragarri, hemen: <http://www.boe.es/boe/dias/2014/06/06/pdfs/BOE-A-2014-5947.pdf>

OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNENKO MINISTERIOA. *Emakumearen aurkako indarkeria desagerrarazteko estrategia nazionala (2013-2016)*. Madril: Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa. Argitalpen Zentroa, 2013. Eskuragarri, hemen: <http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/planActuacion/estrategiaNacional/docs/EstrategiaNacionalCastellano.pdf>

EUSKADI

EUSKADI. 148/2007 Dekretua, irailaren 11koa, etxeko eremuan tratu txarren biktime diren emakumeen harrerarako baliabideak arautzen dituen. Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria, 2011ko abenduak 28, 245. zk., 6268. or. Eskuragarri, hemen: <http://www.euskadi.eus/bopv2/datos/2007/09/0705311a.pdf>

EUSKADI. 12/2008 Legea, 2008ko abenduaren 5koa, Gizarte Zerbitzuei buruzkoa. Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria, 2008ko abenduak 24, 246. zk., 31840. or. Eskuragarri, hemen: <https://www.euskadi.eus/y22-bopv/es/p43aBOPVWebWar/VerParalelo.do?cd2008007143>

BIZKAIKO GENERO-INDARKERIAREN BEHATOKIA. *Bizkaiko Lurralde Historiko Emakumeen Aurkako Indarkeriaren Gaineko Erakundearen Jokabideari Buruzko Gomendioak eta Hobetzeko Proposamenak.* 2009. Eskuragarri, hemen: http://www.bizkaia.eus/gizartekintza/Genero_Indarkeria/eu_dokumentuak.html

EMAKUNDE. *EAEn etxeko tratu txarrak eta sexu erasoak jasaten dituzten emakumeei laguntza hobea emateko Erakundearen Arteko II. Akordioa*, Vitoria-Gasteiz: Emakunde, 2009. Eskuragarri, hemen: http://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/violencia_coordinacion/es_def/adjuntos/2.acuerdo.interinstitucional.eus.pdf

EUSKADI. 29/2011 Dekretua, martxoaren 1ekoa, genero-indarkeriaren biktimei laguntzeko Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean dauden koordinazio-mekanismoei buruzkoa. Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria, 2011ko martxoak 24, 58. zk., 1644. or. Eskuragarri, hemen: <https://www.euskadi.eus/r47-bopvapps/es/p43aBOPVWebWar/VerParalelo.do?cd2011001644>

EUSKO JAURLARITZA. HERRIZAINGO SAILA. GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMEI LAGUNTZEKO ZUZENDARITZA. *Jaurlaritzaren Jarduteko I. Plana, genero-indarkeriaren kontra. 2011-2013.* Gasteiz: Eusko Jaurlaritza. Herrizaingo Saila, 2011. Eskuragarri, hemen: http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/vcm_marco_juridico/es_def/adjuntos/plan.actuacion.gobierno.contra.violencia.genero.eus.pdf

EUSKADI. 264/2001 Dekretua, abenduaren 13koa, Emakumeen aurkako Indarkeria Matxistaren Euskal Behatokia sortzeko eta bere funtzionamendua eta osaera arautzeko. Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria, 2011ko abenduak 28, 245. zk., 6268. or. Eskuragarri, hemen: <http://www.euskadi.eus/bopv2/datos/2011/12/1106268a.pdf>

EUSKADI. Agindua, 2012ko urriaren 15koa, Etxebizitza, Herri Lan eta Garraioetako sailburuarena, etxebizitza-eskatzaileen erregistroari eta babes ofizialeko etxebizitzak nahiz araubide autonomikoko zuzkidura-bizitokiak esleitzeko prozedurei buruzkoa. Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria, 2012ko urriak 31, 211. zk., 4811. or. Eskuragarri, hemen: <https://www.euskadi.eus/y22-bopv/es/p43aBOPVWebWar/VerParalelo.do?cd2012004811>

BIZKAIKO GENERO-INDARKERIAREN BEHATOKIA. *Bizkaiko Lurralde Historikoko Emakumeen aurkako Indarkeriaren Gaineko Erakundearen Jokabideari buruzko Gomendioak eta hobetzeko proposamenak, II. txostena.* 2013. Eskuragarri, hemen: http://www.bizkaia.net/Gizartekintza/Genero_Indarkeria/pdf/dokumentuak/II_Informe_Recomendaciones.pdf

EUSKADI. Agindua, 2014ko urriaren 29koa, Enplegu eta Gizarte Politiketako sailburuarena, abenduaren 28ko 1/2004 Lege Organikoaren 27. artikuluan aurreikusitakoaren arabera genero-indarkeriaren biktime diren emakumeei diru-laguntzak emateko eta ordaintzeko prozedura

ezartzen duena (1/2004 Legea, genero-indarkeriaren aurka oso-osoko babesa emateko neurriei buruzkoa). Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria, 2014ko azaroak 19, 221. zk., 4962. or. Eskuragarri, hemen: <https://www.euskadi.eus/r48-bopv2/es/bopv2/datos/2014/11/1404962a.pdf>.

BERDINSAREA *Indarkeria matxista ematen denerako jendaurreko jarduerarako gomendioak*. EUDEL: 2014. Eskuragarri, hemen: <http://www.eudel.net/es/archivos/libro/recomendacionesviolenciacontramujeres.pdf>.

Datuak lortzeko iturriak

Lehen mailako iturriak

EUROPAR BATASUNA

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS. *Violence against women survey*⁸⁸. Eskuragarri, hemen: <http://fra.europa.eu/en/news/2015/fra-violence-against-women-survey-dataset-released>.

EUROPEAN INSTITUTE FOR GENDER EQUALITY. *Gender equality index. Index 2012*. Eskuragarri, hemen: <http://eige.europa.eu/gender-statistics/gender-equality-index>.

EUROPEAN INSTITUTE FOR GENDER EQUALITY. *Database of administrative data sources and statistical products on gender-based violence in the UE*. Eskuragarri, hemen: <http://eige.europa.eu/gender-based-violence/administrative-data-sources>.

EUROPEAN INSTITUTE FOR GENDER EQUALITY. *Violence against women. Indicators*⁸⁹. Eskuragarri, hemen: <http://eige.europa.eu/gender-statistics/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures/area/92#area-indicators>.

EUROSTAT. *Gender statistics*. Eskuragarri, hemen: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Gender_statistics.

ESTATUA

ESTADÍSTICA INSTITUTO NAZIONALE. *Etxeko Indarkeriari eta Genero-indarkeriari buruzko Estatistika*⁹⁰. Eskuragarri, hemen: <http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=%2Ft18%2Fp468&file=inebase>.

OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNEKO MINISTERIOA. *Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritzaren estatistika-ataria*. Eskuragarri, hemen: <http://estadisticasviolenciagenero.msssi.gob.es/>.

⁸⁸ Genero-indarkeriari buruz ustiari diren datuak hemen kontsultatu daitezke: <http://fra.europa.eu/en/vaw-survey-results>

⁸⁹ Beijinggo Plataformak ezarritako 12 arloetan biltzen ditu datuak, eta horietako bat da E. Emakumeen aurkako indarkeria. Hemen ikus daitezke 12 arloak: <http://eige.europa.eu/gender-statistics/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

⁹⁰ 2011. urteaz geroztik jasotako datuak.

BARNE MINISTERIOA. VioGén: *Sistema de Seguimiento Integral en los casos de Violencia de Género*.⁹¹. Eskuragarri, hemen: <http://www.interior.gob.es/web/servicios-al-ciudadano/violencia-contra-la-mujer/sistema-viogen>.

JUSTIZIA MINISTERIOA. *Registro Central para la Protección de las Víctimas de Violencia Doméstica*.⁹². Eskuragarri, hemen: <http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/es/areas-tematicas/registros/registro-central-para>.

SOZIOLOGIA IKERKETEN ZENTROA. *Genero-indarkeriari buruzko barometroak*.⁹³. Eskuragarri, hemen: <http://www.cis.es/cis/opencms/ES/index.html>.

EUSKADI

EMAKUNDE. *Emakumeen aurkako indarkeriaren gaineko estatistika-informazioa*. Eskuragarri, hemen: <http://www.emakunde.euskadi.eus/violencia/-/informacion/evaluacion/>.

⁹¹ Estatistikak ematen ditu hileru. Helbide honetan eskura daitezke: <http://www.interior.gob.es/web/servicios-al-ciudadano/violencia-contra-la-mujer/estadisticas>

⁹² Datuak ateratzen uzten du (<http://www.poderjudicial.es/cgpi/es/Temas/Violencia-domestica-y-de-genero/Actividad-del-Observatorio/Datos-estadisticos>) eta txosten estatistikoak egiten ditu (<http://www.poderjudicial.es/cgpi/es/Temas/Violencia-domestica-y-de-genero/Actividad-del-Observatorio/Datos-estadisticos>)

⁹³ Kontsultatu hurrengo epigrafea emakumeen aurkako indarkeri buruz dauden barometroen berri izateko.

Bigarren mailako iturriak

EUROPA

EUROBAROMETROA. *Special Eurobarometer 499. Gender-based violence. November 2016.* Europar Batasuna, 2016. Eskuragarri, hemen: https://data.europa.eu/euodp/data/dataset/S2115_85_3_449_ENG

EUROBAROMETROA. *Special Eurobarometer 428. Gender Equality Report. November – December 2014.*⁹⁴. Europar Batasuna, 2015. Eskuragarri, hemen: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/documents/eurobarometer_report_2015_en.pdf

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS. *Violence against women survey. Main results.* Luxenburgo: Europar Batasuneko Argitalpen Bulegoa, 2014. Eskuragarri, hemen: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS. *Violence against women: an EU-wide survey.*⁹⁵. 2014. Eskuragarri linean: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-technical-report_en.pdf

EUROPEAN INSTITUTE FOR GENDER EQUALITY. *Administrative data sources on gender-based violence against women in the EU Current status and potential for the collection of comparable data.* Luxenburgo: Europar Batasuneko Argitalpen Bulegoa, 2014. Eskuragarri, hemen: http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0113492ENN_PDF.Web_.pdf

EUROPEAN INSTITUTE FOR GENDER EQUALITY. *Gender Equality Index 2015. Measuring gender equality in the European Union 2005-2012: Report.* Luxenburgo: Europar Batasuneko Argitalpen Bulegoa, 2015. Eskuragarri, hemen: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0215616enn.pdf>

EUROPEAN INSTITUTE FOR GENDER EQUALITY. *Study on international activities in the field of data collection on gender-based violence across the EU.* Luxenburgo: Europar Batasuneko Argitalpen Bulegoa, 2015. Eskuragarri, hemen: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0215616enn.pdf>

ESTATUA

EMAKUMEAREN INSTITUTUA. BERDINTASUN POLITIKEN IDAZKARITZA NAGUSIA. *III Macroencuesta sobre la violencia contra las mujeres. Eaitzen txostena.* 2000ko apirila, Madril: Emakumearen Erakundea. Lan eta Gizarte Gaietarako Ministerioa, 2006. Eskuragarri, hemen: <https://www.usc.es/export/sites/default/gl/servizos/oix/descargas/IIImacroencuesta.2006.IM.pdf>

EMAKUMEAREN AURKAKO INDARKERIAREN ESTATUKO BEHATOKIA. *Emakumeen Aurkako Indarkeriaren Estatuko Behatokiaren urteko txostena, III. Txosten Exekutiboa.* 2010 urtea. Madril: Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasuneko Ministerioa. Argitalpen Zentroa, 2010.

⁹⁴ Txosten horren 4. kapitulua emakumeen aurkako indarkeriari buruzkoa da.

⁹⁵ Laburpen exekutibo bat irakur daiteke gaztelaniaz: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-factsheet_es.pdf

Eskuragarri, hemen:
<http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/colecciones/estudio/iiiInforme.htm>

MEIL, G. *Análisis sobre la macroencuesta de violencia de género 2011*. Madrid: Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasuneko Ministerioa. Argitalpen Zentroa, 2012. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/investigaciones/2012/pdf/IV_Macroencuesta_2011.pdf.

EMAKUMEAREN AURKAKO INDARKERIAREN ESTATUKO BEHATOKIA. *Emakumeen Aurkako Indarkeriaren Estatuko Behatokiaren urteko txostena, X. 2016. urtea*. Madrid: Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasuneko Ministerioa. Argitalpen Zentroa, 2018. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/observatorio/informesAnuales/informes/X_Informe2016_Capitulos.htm.

CENTRO REINA SOFÍA SOBRE ADOLESCENCIA Y JUVENTUD. *Percepciones sobre la violencia de género*. Madrid: 2017. Eskuragarri, hemen: <http://www.proyectoscopio.es/barometro/barometro-juventud-y-genero-2017/47-percepciones-violencia-genero>

CIS. SOZIOLOGIA IKERKETEN ZENTROA. *Percepción social de la violencia de género*. 2012ko azaroa. Eskuragarri, hemen: http://www.cis.es/cis/opencm/ES/1_encuestas/estudios/ver.jsp?estudio=14086.

CIS. SOZIOLOGIA IKERKETEN ZENTROA. *Percepción social de la violencia de género por la adolescencia y la juventud*. 2013ko ekaina. Eskuragarri, hemen: http://www.cis.es/cis/opencm/ES/1_encuestas/estudios/ver.jsp?estudio=14106.

CIS. SOZIOLOGIA IKERKETEN ZENTROA. *Macrobarómetro de marzo 2019*. Preelectoral Elecciones Generales 2019 Disponible en: http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/3240_3259/3242/es3242mar.pdf

BOTERE JUDIZIALAREN KONTSEILU NAGUSIA. ETXKO INDARKERIAREN ETA GENERO-INDARKERIAREN AURKAKO BEHATOKIAREN SEKZIOA. *Informe sobre víctimas mortales de la Violencia de Género y de la Violencia Doméstica en el ámbito de la pareja o ex pareja en 2015*. Eskuragarri, hemen: <http://www.poderjudicial.es/stfls/CGPJ/OBSERVATORIO%20DE%20VIOLENCIA%20DOM%20C3%89STICA/INFORMES/FICHERO/20171030%20Informe%20sobre%20v%20v%20C3%ADctimas%20mortales%20de%20la%20violencia%20de%20g%20C3%A9nero%202015.pdf>

BOTERE JUDIZIALAREN KONTSEILU NAGUSIA. *Bikotekide edo bikotekide ohiei dagokienez eta gurasoek adingabeei dagokienez egindako giza hilketei eta/edo erailketei buruz 2016an emandako sententzien analisia*. Eskuragarri, hemen: <https://www.abogacia.es/wp-content/uploads/2018/05/ESTUDIO-SENTENCIAS-TJ-Y-AP-MUERTES-PAREJA-O-EXPAREJA-2016-Y-MENORES.pdf>

ANAR FUNDAZIOA. *Genero-indarkeriari buruzko txostena, 2014*. ANAR telefonoa. Madrid: 2015. Eskuragarri, hemen: <https://www.anar.org/wp-content/uploads/2015/05/Informe-Tel%20C3%A9fono-ANAR-Violencia-G%20C3%A9nero-2014.pdf>

MEIL, G. *Percepción social de la violencia de género*. Madrid: Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasuneko Ministerioa. Argitalpen Zentroa, 2014. Eskuragarri, hemen:

<http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/colecciones/estudio/percepcion2014.htm>

OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNEN MINISTERIOA. GIZARTE ZERBITZUEN ETA BERDINTASUNERAKO ESTATU IDAZKARITZA GENERO-INDARKERIAREN AURKAKO GOBERNU ORDEZKARITZA. *Violencia de género. Boletín estadístico anual. 2014. urtea*. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/boletines/boletinAnual/docs/Boletin_Estadistico_Anual_2014.pdf

OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNEN MINISTERIOA. *Emakumeen aurkako indarkeriari buruzko Makroinkestak 2015. Emaitzen aurrerapena*. 2015. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/macroencuesta2015/pdf/AVANCE_MACROENCUESTA_VIOLENCIA_CONTRA_LA_MUJER_2015_05-04-15.pdf

OSASUN, GIZARTE ZERBITZU ETA BERDINTASUNEN MINISTERIOA. *Genero-indarkeriaren gaineko pertzepzio soziala, 2018*. Eskuragarri, hemen: http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/investigaciones/2018/doc/Percep_Violencia_Sexual.pdf

PRESIDENTETZAKO, GORTEEKIKO HARREMANETAKO ETA BERDINTASUNEN MINISTERIOA. Genero-indarkeriak eragindako heriotzen estatistika. Genero-indarkeriarako Gobernu Ordezkaritza. Eskuragarri, hemen: <http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/>

EUSKADI

HEZKUNTZA SAILA IRAKAS SISTEMA EBALUATU ETA IKERTZEKO EUSKAL ERAKUNDEA. Genero Berdintasuna Lehen Hezkuntzan eta DBHn, Euskadin. Irakaskuntza Sistema Ebaluatu eta Ikertzeko Erakundea (ISEI-IVEI). Bilbo: 2017. Eskuragarri, hemen: http://www.isei-ivei.hezkuntza.net/c/document_library/get_file?uuid=79fa8bad-3354-4f64-9fd5-678da54afcb1&groupId=635622

BIZKAIKO FORU ALDUNDIA. Gizarte Ekintza Saila. *Emakumeen aurkako etxe barruko indarkeria. 2009ko emaitzak eta 2005-2009 epeko emaitzen konparaketa Bizkaiko Lurralde Historikoan*. Bilbo: Bizkaiko Foru Aldundia, Gizarte Ekintzako Saila, 2009. Eskuragarri, hemen: http://www.bizkaia.eus/Gizartekintza/Genero_Indarkeria/pdf/dokumentuak/MacroEncuesta_2009.pdf

PROSPEKZIO SOZIOLOGIKOEN KABINETEA. Emakumeen aurkako indarkeria EAEn: pertzepzioa eta herritarren iritzia. Gasteiz: Eusko Jaurlaritza. Lehendakaritza, 2015. http://www.euskadi.eus/contenidos/documentacion/o_15tef3/es_def/adjuntos/15tef3.pdf

PROSPEKZIO SOZIOLOGIKOEN KABINETEA. *Emakumeen eta gizonen berdintasunaren inguruko balioak*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritza. Lehendakaritza, 2018ko maiatza. http://www.euskadi.eus/contenidos/documentacion/o_18tef2/es_def/adjuntos/18tef2.pdf

EUSKO JAURLARITZA. HERRIZAINGO SAILA. GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMEI LAGUNTZEKO ZUZENDARITZA. *Urteko Txostena 2010. Genero-indarkeriaren biktimak diren emakumeak EAEn*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia, 2011. Eskuragarri:

http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/violencia_evaluacion_informes/es_def/adjuntos/informe.2010.mujeres.victimas.violencia.genero.capv.eus.pdf

EUSKO JAURLARITZA. HERRIZAINGO SAILA. GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMEI LAGUNTZEKO ZUZENDARITZA. *Emakumeen aurkako indarkeria matxista EAEn: pertzepzioa, intzidentzia eta segurtasuna, 2011. Bilbo: Eusko Jaurlaritza, 2012.*

EMAKUNDE. Emakumeen kontrako indarkeria Euskal Autonomia Erkidegoan. Datu estatistikoak 2012. Eskuragarri, hemen: http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/violencia_evaluacion_informes/es_def/adjuntos/violencia.datos.estadisticos.2012.eus.pdf

EMAKUNDE. Emakumeen kontrako indarkeria Euskal Autonomia Erkidegoan. Datu estatistikoak 2013. Eskuragarri, hemen: http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/violencia_evaluacion_informes/es_def/adjuntos/violencia.datos.estadisticos.2013.eus.pdf

EMAKUNDE. *EAEko emakumeen aurkako indarkeriari buruzko datu estatistikoaren azterketa eta interpretazioa.* Datu estatistikoak 2014. Eskuragarri, hemen: http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/violencia_evaluacion_informes/es_def/adjuntos/violencia.datos.estadisticos.2014.eus.pdf

EMAKUNDE. *Emakume direlako EAEn erail dituzten emakumeak* 2002-2014. Eskuragarri, hemen: http://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/violencia_evaluacion_informes/es_def/adjuntos/victimas.2002.2014.pdf

Emakumeen aurkako indarkeriaren eremuan erreferente diren instituzioak eta antolakundeak

NAZIOARTEKO ERAKUNDEAK

NAZIO BATUAK. NBE EMAKUMEAK. <http://www.unwomen.org/es>

EUROPA

EUROPAKO KONTSEILUA. ISTANBUL CONVENTION. Action against violence against women and domestic violence. <http://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/home>

EUROPAKO BATZORDEA. JUSTIZAKO ZUZENDARITZA NAGUSIA http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-violence/index_en.htm

EUROPEAN INSTITUTE FOR GENDER EQUALITY. <http://eige.europa.eu/>

EUROPAKO PARLAMENTUA. EMAKUMEEN ESKUBIDEEN ETA GENERO-BERDINTASUNAREN BATZORDEA. <http://www.eppgroup.eu/es/femm>

EUROPAR BATASUNA. OINARRIZKO ESKUBIDEEN AGENTZIA. <http://fra.europa.eu/es>

WOMAN AGAINST VIOLENCE EUROPE (WAVE). <http://www.wave-network.org/>

ESTATUA

INDARKERIAREN IKERKETARAKO REINA SOFIA ZENTROA. www.centroreinasofia.es
MUJERES fundazioa EMAKUMEAREN AURKAKO INDARKERIAREN ESTATUKO BEHATOKIA.
www.observatorioviolencia.org/

EMAKUMEAREN INSTITUTUA. <http://www.inmujer.es>

GENERO-INDARKERIAREN KONTRAKO ERAKUNDE FEMINISTEN ESTATUKO SAREA.
www.redfeminista.org

EUSKADI

EAE-KO DELITUKO BIKTIMARI LAGUNTZEKO ZERBITZUA. www.justizia.net/asistencia-victima

EMAKUNDE. www.emakunde.euskadi.net

BIZKAIKO GENERO-INDARKERIAREN BEHATOKIA.
http://www.bizkaia.eus/Gizartekintza/Genero_Indarkeria/ca_index.html